OUTRAGEOUS BARGAINS
ANTIQUE BOOK
MXX
RNK
RBJD
FBJ
014025
13.99
THANK YOU

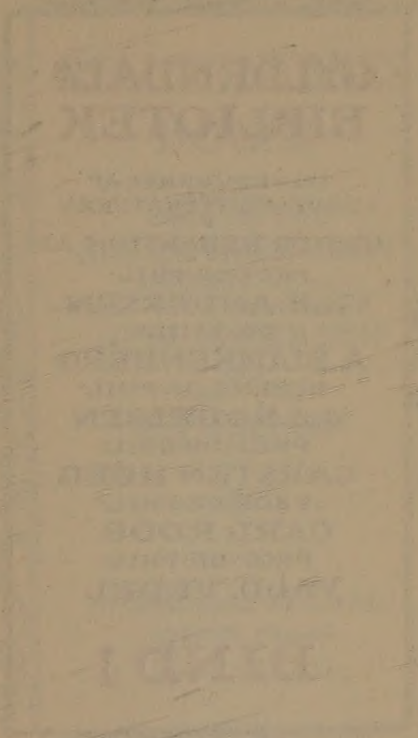

GYLDENDAL'S BIBLIOTEK

HOVEDVÆRKER AF VERDENSLITTERATUREN

UNDER REDAKTION AF

PROF·DR·PHIL·
VILH. ANDERSEN

DR·PHIL·
A. BLINKENBERG

DOCENT DR·PHIL·
C. A. BODELSEN

PROF·DR·PHIL·
CARSTEN HØEG

PROF·DR·PHIL·
CARL ROOS

PROF·DR·PHIL·
VALD. VEDEL

BIND 1

GB
NF

RELIGIONERNES BØGER

UDGIVET AF
PROF·DR·PHIL·
ARTHUR CHRISTENSEN
I SAMARBEJDE MED
PROF·DR·PHIL·
JOHS. PEDERSEN
OG
MAG·ART·
F. PULLICH

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
1928 - 1930

PRINTED IN DENMARK
AARHUUS STIFTSBOGTRYKKERIE A/S

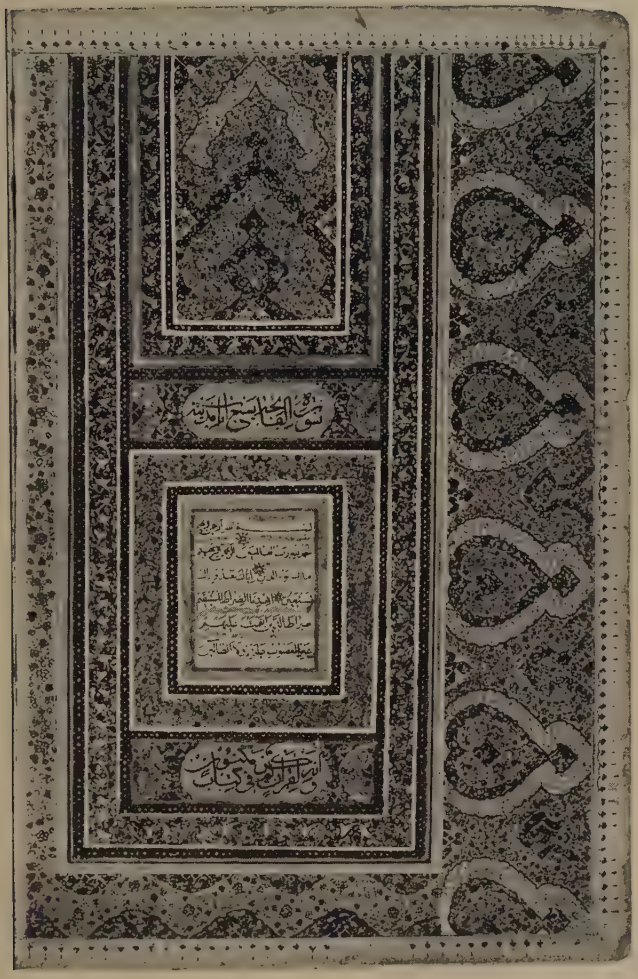

Første Side af Koranen med Indledningskapitlet, den saakaldte Fatiha.

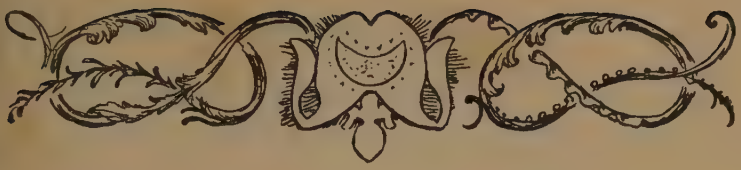

FORORD

Dette Bind indeholder i dansk Oversættelse Uddrag af Orientens forskellige religiøse Litteraturer. Bibelen falder udenfor Bogens Ramme. Begrænsningshensyn har paa den anden Side nødvendiggjort Udelukkelsen af den gammelægyptiske Præstevisdom, den babyloniske Besværgelseslitteratur o. l. Kung-fu-tse og Lao-tse, i hvem Kinas Folk ser deres religiøse Læremestre, vil man finde repræsenteret i et andet Bind af nærværende Serie, nemlig »Livsvisdom«. De her i Bogen meddelte Udvalg omfatter dels saakaldte »Aabenbaringsskrifter«, »hellige« Skrifter, der anses for at indeholde guddommelig Belæring og bruges ved Gudstjenesten, og hvis Ordlyd man tilskriver magisk Kraft (Vedaerne, Dele af Avesta, Koranen), dels berømte religiøse Læreskrifter, Hymner, Parabel- og Legendelitteratur o. desl.

Hvor der iforvejen forelaa en moderne Oversættelse paa Dansk, er denne benyttet; saaledes har vi med Forfatternes og Forlæggernes velvillige Tilladelse benyttet Prof. P. Tuxens Oversættelser af Upanishaderne og Bhagavadgita og Prof. Fr. Buhls Oversættelse af et Udvalg af Koranen, af Serien »Verdensreligionernes Hovedværker«, og Prof. D. Simonsens Oversættelse af Talmud-Stykker i hans til Serien »Æventyr fra mange Lande« hørende »Jødiske Æventyr og Legender«. En særlig Tak skylder vi Prof. Simonsen, som af egen Drift har tilbudt at revidere sin Oversættelse af de paagældende Talmud-Stykker og foretaget enkelte Forbedringer, og Prof. Tuxen, der beredvillig har tilladt Magister Pullich at tillempe hans Oversættelse

noget efter sin egen Stil. Det Udvalg af Indiens religiøse Litteratur, der ikke forelaa i Prof. Tuxens Gengivelse, er oversat, for Størstedelen fra Sanskrit-Originaler, af Magister Pullich. Avesta-Stykkerne har jeg taget fra min »Avesta, Zarathushtriernes hellige Skrifter i Udtog i »Verdensreligionernes Hovedværker«, og et Par Prøver paa den teologiske Parserlitteratur (Bundahishn og Menogh-e-khradh) er oversat fra Pehlevisproget ligesom de smaa Fragmenter af manikæisk Litteratur. Kun Brudstykkerne af den manikæiske Syndsbekendelses-Formular, hvis Tekst er gammeltyrkisk, har jeg gengivet efter A. v. Le Coqs engelske Oversættelse. Nogle enkelte Koran-Stykker, som jeg ønskede at have med, og som ikke findes i Prof. Buhls Oversættelse, har jeg gengivet efter den arabiske Original; det drejer sig om Sure 3. 49—51, 16. 1—3 og 27. 7—14 samt Surerne 113 og 114. Af de meddelte Prøver paa den persiske, sufiske Digtning, var Brudstykkerne af Farid-ed-din Attars »Fuglenes Tale« allerede trykt i min Bog »Muhammedanske Digtere og Tænkere«, hvorimod min Oversættelse af et lille Udtog af Djalal-ed-din Rumis »Masnavi« er ny. Hvad endelig angaar Prøverne paa Babi-Bahaiernes Litteratur, er kun »De skjulte Ord« oversat fra den persiske Original; de andre Udvalg er hentet fra A.-L.-M. Nicolas' og H. Dreyfus' franske Oversættelser, da de arabiske og persiske Originaler ikke har været mig tilgængelige.

Magister Pullich har foretaget og tilrettelagt alle Udvalgene af indisk Litteratur og dertil knyttet vejledende Bemærkninger. Indledningen til Talmud-Uddragene skyldes Prof. Johs. Pedersen, medens Fodnoterne til Talmud-Stykkerne er de samme, som findes i Prof. Simonsens Oversættelse i »Jødiske Æventyr og Legender«. For Indledningerne og Anmærkningerne til de øvrige Afsnit bærer jeg Ansvaret.

ARTHUR CHRISTENSEN.

INDISKE RELIGIONER

Af mag. art. *F. Pullich.*

RIGVEDA

Der er en buddhistisk Fortælling, som beretter om otte Søskende, syv Brødre og en Søster, der mister begge deres Forældre og i den Anledning beslutter at forsage Verden. De drager ud i Skoven og indretter sig hver i sin lille Løvhytte, paa Eneboervis. En trofast Tjenestepige har fulgt dem og sørger for den daglige Husholdning. Den er nem og enkel; de spiser kun én Gang om Dagen. Hver Dag ved Middagstid plukker Pigen nogle Lotusstængler. Bladene benytter hun som Tallerkener, og Stænglerne knækker hun i Stykker og fordeler i otte lige store Portioner. Naar Anretningen er færdig, giver hun et Tegn ved at slaa to Træstykker imod hinanden, og efter Alder og med passende Mellemrum henter nu hver sin Portion og tager den med sig tilbage til sin Hytte.

Paa Grund af deres Fromhed og strenge Levesæt gaar de ottes Ry viden om Land. Det kommer ogsaa Gud Indra for Øre, og han faar Lyst til at sætte deres Dyd paa en Prøve. En Dag, da der just er klappet til Bords, lader Indra i Kraft af sin guddommelige Magt den Portion forsvinde, som er bestemt for den ældste Broder. Da denne finder sin Tallerken tom, tænker han: »En eller anden maa have taget min Mad,« og uden at skænke den Sag mere Opmærksomhed, vender han tilbage til sin Hytte.

Dette gentager sig imidlertid fem Dage i Træk. Nu havde de otte Søskende for Skik en Gang om Ugen at samles i den

ældste Broders Hytte for at høre en opbyggelig Tale. Men da de denne Gang kom sammen, undrede de sig over, hvor mager Broderen var blevet, og paa deres Forespørgsel fortalte han dem Grunden dertil.

Da tog hver af dem Ordet for at ønske Straf over den ukendte, der havde tilegnet sig Broderens Andel. — »Jeg vilde ønske,« sagde den næstældste Broder, »at den, som har stjaalet din Lotusstængel, maa blive en meget rig Mand, at han maa faa mange, mange Køer og Heste, saa at hans Sjæl i den Grad bliver optaget af jordiske Ting og Fornøjelser, at han ikke engang tænker paa at sige sig løs fra denne Verden . . .«

Saa meget faar han nu ikke sagt; de andre afbryder ham: »Tal ikke saadan, kære, — den Forbandelse er altfor svær at bære for et Menneske!«

En anden af Brødrene ønsker, at Gerningsmanden maa blive Konge over et mægtigt Rige og opnaa stort Ry, en tredje, at han maa blive en berømt Lærd eller en stor Asket, som alt Folket ser op til. Og da Turen kommer til Søsteren, ønsker hun, at den, som har stjaalet Lotusstænglen, maa blive en straalende Skønhed, og at en mægtig Fyrste vil hjemføre hende til sit Harem, hvor han blandt tusinde Kvinder gør hende til sin første Elskerinde. —

Denne lille Fortælling fører os direkte ind til Indiens Hjerte. Livet er en Byrde, alle Glæder er illusoriske, thi alt er forgængeligt, og det, som er forgængeligt, rummer ingen Lykke. Man kan ikke skade et Menneske mere end ved at ønske, at han maa blive blændet af det ydre i en saadan Grad, at han aldrig naar ind til det, som er Livets Kerne.

Det er den Grundstemning, som har baaret alt indisk Aandsliv i de sidste 3000 Aar, den samme dystre Tone, der gaar igennem Buddhas Forkyndelse, og som vi finder en Genklang af hos en moderne fuldblods Inder som Gandhi.

Men der ligger en Tid forud for denne, da Inderne havde et andet Syn paa Livet. Det var dengang, de, som et kraftigt

Erobrerfolk gjorde sig til Herrer i Landet og endnu havde Kampglæden og Livsbegæret siddende i Blodet. Vi ser det af de Sange, som de bragte med sig, de gamle Veda-hymner, der genlyder af Kamp og Vaabenbrag. Det er Sejrshymner fra et Folk, der er sig sin Styrke bevidst, et Folk, der forstod at glæde sig over denne Verdens Goder, som elskede Pynt og Pragt, Vin og Kvinder — en Modsætning til det Indien, vi senere lærer at kende.

Der findes i Rigveda, den ældste af de fire Hymnesamlinger, som gaar under Navn af Veda, nogle Begravelsessange — hvoraf en enkelt er medtaget her — som ejendommeligt nok rummer mere Glæde over Livet end Frygt for Døden. Døden er for Vedafolket, som for alle saakaldte primitive, ond og uren, men Menneskene véd, at de har Midler til at kue den. Døden betød en alvorlig Krise i Slægtens Liv, men Forbindelsen med de efterlevende blev ikke afbrudt. Det var derfor, her som andetsteds, en Kærlighedspligt at tage sig af Slægtens døde og sørge for, at de ikke sygnede hen ved at miste Forbindelsen med Livet.

Men den Maade, hvorpaa man bedst gavnede Slægten — de døde saavel som de levende — var ved at sørge for dens fortsatte Bestaaen, genopleve Slægtens Ære og Historie, sætte den et Minde gennem et daadrigt Liv, hvad enten man indvandt det i Kamp med ydre Fjender eller under fredelig Syslen med Plov og Kvæg.

Styrke, Sejr, Rigdom — d. v. s. mange Køer og mange Sønner — et langt og lykkeligt Liv her paa Jorden, det er, hvad man beder Guderne om i talrige af disse Sange, som oprindelig hører hjemme ved Gudstjenesten, naar Offeret bringes, og den hellige Soma-drik brygges til Velsignelse for baade Guder og Mennesker.

Guddomskraften aabenbarer sig i alt, hvad der vedrører Menneskelivet, i Slægten og Slægtens helligste Eje, Kvæghjorden, i Arbejdet og Arbejdets Frugt, og giver sig særligt tilkende i Offerhandlingen. Der er en Kløft mellem Guder og

Mennesker, men Skellet er ikke absolut. Som den, der sidder inde med Ritualet, er Præsten, Brahmanen, Gudernes Stedfortræder paa Jorden, men ogsaa andre dødelige kan hæve sig op over den menneskelige Sfære, f. Eks. den, som vil bringe Guderne et Offer. Dog kræver dette en forudgaaende Indvielse, hvorigennem Offerbringeren helliggøres, thi hellig og ren maa den være, som skal i Berøring med det hellige.

Mange af Guderne er nær knyttet til Naturen, ja, er eet med selve den Kraft, der aabenbarer sig i de forskellige Naturfænomener, i Vinden, i Ilden, i Solen, Morgenrøden o. s. v. Typisk er i saa Henseende Hymnen til Vata, Vinden eller Vindens Gud (Rigveda X 168). Vinden er Vatas Legeme, fyldt med guddommelig Vilje eller Kraft, der giver sig tilkende snart i Støvet, som hvirvles op, snart i Skyernes brandgule Farve, naar de stryger hen over Himlen; og det er ingen Modsigelse, naar det samtidig hedder, at Vata bevæger sig fremad til Vogns.

Indra er den mest menneskelignende af Guderne. Han er Vedatidens Yndlingsskikkelse, Menneskenes Hjælper imod Fjender og Dæmoner. Paa sin Stridsvogn farer han frem i kongelig Vælde og med en Voldsomhed og Larm, som faar Himmel og Jord til at skælve; i Haanden holder han sit frygtede Vaaben, Tordenkilen, hvormed han spreder Død og Ødelæggelse blandt de gudløse.

At den krigerske Indra er Vedafolkets Hovedgud, medens han senere maa vige Pladsen for andre Gudenavne, hænger sammen med historiske Forhold. Indo-Arierne, som har skabt det, vi forstaar ved indisk Kultur, hører ikke hjemme i Indien fra første Færd. De er trængt ind i Landet i forhistorisk Tid. I Vedatiden træffer vi dem som et lille kæmpende Folk, optaget af at vinde Land og endnu kun herskende over et forholdsvis begrænset Omraade, Femflodlandet eller Panjab i det nordvestlige Hjørne af Indien. Gang paa Gang paakaldes Indra til Hjælp imod de »sorte« Dasyuer eller Fjender, d. v. s. Landets oprindelige Beboere.

Hymne til Indra.

(Rigveda I. 32.)

Mest berømmes Indra som den, der dræber Dragen Vritra, Tørkedæmonen, der holder Vandene i Fangenskab. — Indra betegnes hyppigt med Fyrstens Adelsmærke: Maghavan, den gavmilde.

Jeg vil lovprise Indras Heltebedrifter, de første han øved med Tordenkilen i Haand. Dragen vog han, aabned Vandenes Sluser, spaltede Bjærgenes Bug.

Han dræbte Dragen, som hviled paa Bjærget, — Tvashtar*) havde smedet ham det blinkende Vaaben. Som brølende Køer løb Vandene hastigt ilende mod Havet.

Brunstig som Tyren begæred han Soma at drikke, i trende Skaaler tømte han Saften. Den dræbende Kile greb Maghavan, dræbte saa den førstefødte af Drager.

Dengang Du, Indra, tilintetgjorde den første af det svigefulde Kryb med samt hans Rænkespil og skabte Himmel, Sol og Morgenrøde, i Sandhed ingen Fjende fandt Du mer.

Med sit mægtige Mordvaaben dræbte Indra Vritra og den som overgaar Vritra, Vyañsa**). Som Grene søndred med Øxen laa Dragen fældet paa Jorden.

Som en drukken Stakkel udfordrede den Helteguden, den sejrrigt fremstormende. Ikke modstod Indras Fjende Mødet med hans Vaaben; ved dens Fald blev Fjeldene kløvet.

Uden Fod, uden Haand stred han med Indra, som slynged Tordenkilen imod hans Ryg. Gildingen Vritra, som vilde være den kraftfulde jævnbyrdig, laa sprængt i tusind Stykker.

*) Tvashtar er den, som »former«. Som det fremgaar af Stedet her, er det Tvashtar, der har smedet Indras Vaaben.

**) Navn paa en af de mange Dæmoner, som Indra besejrer.

Til Menneskenes Fryd løber Vandene hen over hans Legeme som over et knækket Rør. Dem Vritra voldeligt havde omsluttet, ved deres Fødder laa han nu.

[Ogsaa] Vritras Moder maatte bukke under, da Indra slynged sit Vaaben imod hende. Øverst laa Kvinden, underst Sønnen; som en Ko med sin Kalv laa Danu.

Midt ude i de aldrig rastende, evigt urolige Strømme ligger nu Kroppen. Vandene iler hen over Vritras Skjulested. Nedsunket i evigt Mørke er Indras Fjende.

Dæmonbesejret, vogtet af Dragen stod Vandene som Køer, der holdes fangne af Pani*). Vandenes Hule var lukket; den aabnede Indra, da han sejrede over Vritra. —

Ikke hjalp Lynet ham eller Tordenen, ej heller Taagen eller det Uvejr, han udsendte. Dengang Indra kæmpede med Dragen, da sejrede Maghavan for alle Tider. —

Indra med Tordenkilen i Haand er Konge over alt levende og alt det ubevægelige, over Hornkvæg og Smaakvæg. Som Hjulkransen omspænder Egerne, saaledes hersker han i Menneskenes Verden.

Til Ushas (Morgenrøden).

(Rigveda VI. 64.)

De straalende Morgenrøder hæver sig i pragtfuld Glans, hvidtskinnende som Havets [skumklædte] Bølger. Alle Stier gør de gode og lette at befare, de gode og gavmilde Velgøreriinder.

God er Du, som spreder Lys til alle Sider; til Himlen rækker din Straaleglans. Du straaler i al din Pragt, Gudinde Ushas, og lader prangende dit Bryst til Skue.

*) En Dæmon.

Røde, prægtige Køer kommer dragende med hende, den lykkelige, der lyser til alle Sider. Som sejrrig Bueskytte jager hun Fjenderne, som hurtig Vognkæmper driver hun Mørket afsted.

Over Bjærgene gaar Du ad Stier, der er gode og lette at vandre. Du iler over Vandene, hvor ingen Vind rører sig. Du, som har Lyset i dig selv, led os til Velfærd og Rigdom, Høje Himmeldatter med de vide Veje.

Kom, Ushas, Du, som med dit Forspand fører alt godt frem til Sejr, saaledes som Du lyster. Du Himlens Datter, alt ved Morgenofret gav Du gavmild dig tilkende som Gudinde.

Ved din Opgang fløj Fuglene fra Reden, og Mændene drog ud at søge Føde. Ogsaa til de fromme dødelige, som forbliver i Hjemmet, bringer Du Goder i Mængde, Gudinde Ushas.

Til Vata (Vinden).

(Rigveda X. 168.)

Jeg vil prise Vatas herlige Vogn. Naar den farer frem og vælter alt over Ende, er dens Larm som Tordenens. Snart strejfer den Himlen og farver den gyldenrød, snart sænker den sig mod Jorden og ophvirvler Støvet i Sky.

I Vatas Fodspor hvirvler hans Skare afsted, som Kvinder der iler til Fest. Paa Vognen selv stormer Guden frem, han, som er Verdens Behersker.

Aldrig en Dag holder han sig i Ro, altid farter han afsted paa luftige høje Stier. Hvor er han født, hvorfra kommer han, Vandenes Ven, den førstefødte, den hellige?

Gudernes Selv, Verdens Livsaande, færdes, hvor det lyster ham. Hans Susen hører man vel, men hvordan han ser ud, véd ingen. Lad os tjene Vata med Offer!

Til Varuna (Sædernes Vogter).

(Rigveda VII. 86.)

Sandelig, Slægterne skylder ham deres Kløgt, han, som holder begge de vide Verdener fra hinanden. Han løfter den høje, mægtige Himmel og Solen, og han breder Jorden ud.

Jeg tænker ved mig selv: Hvornaar skal jeg være hos Varuna? Hvilken Offergave vil han tage imod med Glæde? Naar skal jeg med glad Hjærte skue den naadige?

Inderligt beder jeg om at faa min Synd at se, Varuna! Jeg gaar til de vise for at spørge. Præsterne svarer mig med én Mund: Varuna er vred paa dig.

Hvad er det for en Synd saa stor, Varuna, at Du vil ramme din Ven, Lovsangeren? Nævn den for mig, Du som har al Magt, og som er svær at føre bag Lyset. Dig længes jeg efter syndefri at vise Ærefrygt. Fri os fra vore Fædres slette Gærninger og fri os fra dem, vi selv har begaaet. —

Det var ikke af egen Vilje, Varuna, det var Forblindelse, Drik, Vrede, Spil, Tankeløshed. En ældre er [ofte medskyldig i], hvad den yngre har fejlet. End ikke Søvn holder Synden borte.

Renset for Synd vil jeg som Slave tjene den nidkære Gud, der er rig paa Naade. Gud Herren har gjort Taaben viis; den kloge leder han, den endnu klogere, til Rigdom.

Lad denne Lovsang gaa dig til Hjærte, Varuna, Du som ingen Herre kender over dig. Lykke være med os i Hvile og i Arbejde. Skærm os, vær os stedse naadig!

Til Soma.

(Rigveda VIII. 48.)

Soma er dels Navnet paa den hellige Drik, som i det gamle Indien anvendtes ved Offerfesten, dels Drikken personificeret som Gud eller Kong Soma.

Jeg har klogelig nydt af den søde Ret, der gør Mennesker glade og frie, den Honning, som baade Guder og dødelige samles om.

Naar Du er trængt ind i mig, skal Du mildne Gudernes Vrede. Gid Du maa glæde dig sammen med Indra, Soma, og som en lydig Hoppe ved Vognstangen bringe os Rigdom.

Soma har vi drukket, vi er blevet udødelige, vi er kommet til Lyset og har fundet Guderne. Hvad kan nu Fjenden og de dødeliges Ondskab gøre os, Du udødelige!

Glæd vort Hjærte, naar vi drikker dig, Soma, vær venlig, Du vidtberømte, som en Fader overfor sin Søn, en Ven overfor sin Ven. Forlæng viselig vort Liv, Soma!

De berømmelige og styrkende Draaber har spændt mine Ledemod som Remmene Vognen. Gid de maa bevare mig fra at snuble og saare min Fod.

Bring mig i Glød som den fremgnedne Ild, oplys og berig os! Thi naar jeg drikker dig, Soma, føler jeg mig rig. Lad os nyde dig til Velsignelse.

Naar vi med fromt Sind har presset dig, nyder vi dig, som den Skat, man tager i Arv fra Fædrene. Forlæng vort Liv, Kong Soma, som Solen Foraarsdagene.

Vær naadig, Kong Soma, velsign os! Husk at vi med Løfter er knyttet til dig. Mod og Styrke besjæler os. Giv os ikke til Pris for Fjendens Vilje!

Du er vort Legemes Vogter, Soma; aarvaagen sidder Du i hvert et Lem. Hvis vi bryder dine Bud, saa vær os naadig, o Gud, som en Ven; før os fremad! —

Svaghed og Sygdom er forsvundet, Mørkets Magter er bukket under. Den mægtige Soma er steget ind i os; vi har opnaaet Livets Forlængelse.

Den Draabe, der er trængt ind i vore Hjærter, I Fædre, og som, selv udødelig, har taget de dødelige i Besiddelse, den Soma vil vi hædre med Offer, at vi maa faa Del i hans Naade og Gunst.

Du, Soma, har i Pagt med Forfædrene udbredt dig over Himmel og Jord; til dig ofrer vi, at vi maa komme til stor Rigdom.

Hjælp os, I skærmende Guder, at ikke Søvn eller løs Tale skal faa Magt over os. Lad os altid i Forbund med Soma staa mandsstærke i Folkets Forsamling.

Du styrker os paa alle Maader, Soma; træng ind i os, Lysbringer, som aarvaagen Vogter. Hjælp os mod Fjender i aaben Kamp og mod dem, der sniger sig bag os.

Til Purusha.

(Rigveda X. 90.)

Purusha betyder egentlig Menneske. Men i enkelte yngre Hymner af mere filosofisk Art, hvortil denne hører, bliver Navnet, paa lignende Maade som i Upanishaderne, en Betegnelse for Tilværelsen som Helhed, d. v. s. som dels aabenbaret, dels ikke aabenbaret. Af Urtilværelsen (det upersonlige Purusha) er fremgaaet det kvindelige Princip (Viradj) og af dette igen den aabenbarede Verden (den personlige Purusha).

I Overensstemmelse med Indernes Syn paa Ofret som det centrale, fremstilles Tilværelsen her som et Offer, hvor Guderne vinder Kraft ved at Purusha ofres til Purusha selv.

Purusha med de tusinde Hoveder, tusinde Øjne og tusinde Fødder omsluttede Jorden paa alle Sider og naaede ti Fingerbredder derudover.

Purusha er alt det, som har været, og som skal komme. Han er Herre over det udødelige, og det, som lever af Føde.

Saa stor er hans Storhed, ja endnu større er Purusha. En Fjerdedel af ham er alt, hvad der er til hernede, de tre Fjerdedele er det udødelige i Himlen.

Med tre Fjerdedele steg Purusha tilvejrs, en Fjerdedel blev tilbage hernede; med den udbredte han sig til alle Sider, baade over det, som nyder Føde, og det, som intet nyder.

Af ham (den evige upersonlige Purusha) opstod Viradj og af Viradj Purusha (Urmennesket). Saasnart han var født, naaede han ud over Jorden til begge Sider.

Dengang Guderne bragte Purusha som Offer, da var Foraaret Offersmør, Sommeren Brændslet og Efteraaret Offergaven.

Denne den førstefødte Purusha viede de til Offer paa Offergræsset. Ham ofrede Guder, Sadhyaer*) og Rishier**).

Fra dette Aloffer blev det dryppende Offersmør samlet; af det blev Dyrene skabt, saavel Fuglene som de vilde og tamme Dyr.

Af dette Aloffer skabtes Hymner og Sange, saavel som Rytmer og Offerformularer.

Af det fødtes Hesten og alle, som har Tænder i Over- og Undermund, Køer, Geder og Faar.

Dengang Guderne ofrede Purusha, i hvor mange Stykker sønderdelte de ham da? Hvad kaldte de hans Mund, hvad kaldte de hans Arme, hans Lænder og Fødder?

Brahman var hans Mund, hans Arme blev til Krigeren, af hans Lænder fødtes Vaiçyaen***) og af Fødderne Çudraen†).

*) En særlig Klasse guddommelige Væsener.

**) De gamle »Seere«, hvem Vedaerne blev aabenbaret i Tidernes Morgen.

***) Borgerstanden.

†) Lavkasten.

Af hans Hjærne blev Maanen til, af hans Øjne Solen, af Munden Indra og Ilden og af hans Aande Vinden.

Af Navlen Rummet, af hans Hoved Himlen, af hans Fødder Jorden og af Øret Verdenshjørnerne. Paa den Maade dannede de Verden.

Syv var de Bjælker, som hegnede Baalet, tre Gange syv Stabler Ved gik der til, dengang Guderne ofrede med Purusha som Offerdyr.

Med Purusha ofrede Guderne [til Purusha]. Det var det første Offer. Himlen var det, de mægtige Væsener stræbte efter at naa, dèr hvor Guderne, de gamle Sadhyaer, dvæler.

Dødsritual.

(Rigveda X. 18.)

Hymnen ledsager det Ceremoniel, hvorved man bryder Dødens Magt og hindrer den i at gribe videre om sig.

Gaa bort, o Død, ad den Vej, som hører dig til, en anden end den, der fører til Guderne. Til dig, som kan se og høre, taler jeg, at Du ikke maa skade vore Mænd eller vore Sønner.

Rene og rensede være I, fromme, efter at have spærret Dødens Vej! Gaa ind til et langt Liv, velsignet med Sønner og Rigdom.

De levende her har vendt sig bort fra de døde. Velsignelsesrig har vor Paakaldelse været idag. Vi er rede til Dans og Glæde med et langt Liv foran os.

Jeg sætter dette Værn for de levende, at ikke flere skal naa til dette Maal. Gid de maa leve hundrede Aar fulde af Velsignelse! Lad dem spærre Døden ude med denne Sten.

Som Dag følger efter Dag, den ene Aarstid regelret efter den anden, som den, der kommer, følger efter den, der gaar forud, bestem Du saaledes deres Levtid, o Skaber!

Rejs Eder til Livet, vælg et langt Liv, stræb fremad, den ene efter den anden. Tvashtar, som sørger for Slægtens Trivsel, og som vil Eders bedste, give Eder et langt Liv!

Lad disse Kvinder, ikke Enker, men lykkeligt gifte, træde frem med Salve og Offersmør. Uden Taarer, sunde og raske og i deres bedste Pynt skal først Kvinderne stige op til Baaren.

Men Du, Kvinde, rejs dig til de levendes Verden; Du dvæler hos en livløs, kom! Du kan nu ægte den Mand, som griber din Haand.

Fra den dødes Haand fjærner vi Buen, Tegnet paa Herredømme, Kraft og Anseelse. Alle onde Anslag vil vi overvinde, Du hist, vi hernede som tapre Mænd.

Træd saa ind i den moderlige Jord, der venligt aabner Favnen for den fromme, som en ung Pige, blød som Uld. Den skal skærme dig imod Forgængelighed.

Luk dig op, o Jord, tyng ham ikke; gør Vejen let, vær nem for ham at komme igennem. Dæk Du ham, o Jord, som en Moder sit Barn med Fligen af sin Klædning.

Gid nu Jorden maa holde sig godt aaben, baaret af tusinde Bjælker. Lad denne Bolig dryppe af Smør og stedse være ham en Tilflugt her.

Jeg stamper Jorden op omkring dig og lægger denne Græstørv, for at ikke Ulykken skal ramme mig. Gid Fædrene vil bevare denne Bjælke for dig, og Yama berede dig et Sæde hisset!

UPANISHADERNE

Medens Rigveda afspejler den gamle Tid med dens lyse og frejdige Syn paa Livet, er det et ganske andet Indtryk vi faar igennem de Skrifter, der i Tidsfølge staar Vedaerne nærmest, nemlig Upanishaderne.

Hvad det er, som har bevirket det store Omslag i Indernes hele Indstilling overfor Livet, er ikke let at afgøre. Vi véd, at Forandring i Klima og sociale Forhold ofte kan virke omformende paa Menneskers Tanker, men trods alle Forsøg paa at finde en Forklaring, staar vi overfor det gaadefulde i den Forvandling, Arierne er undergaaet, da vi, omkring 800 f. Kr., træffer dem som fastbosiddende, spredt over det meste af Gangesdalen.

Det er som om Livet har mistet enhver Tiltrækning, nu da Folket er faldet til Ro, og Tankerne vender sig indad. Den glade, trygge Livsstemning, som gennemstrømmer Vedahymnerne, er med eet forsvundet og blevet afløst af Utilfredshed med alting, en Ringeagt for alt jordisk. Om saa Livet byder En alle sine Herligheder, om man er rig og lykkelig — i almindelig Forstand, om man er Konge eller i Besiddelse af alle tænkelige Goder, saa er den Lykke for intet at regne.

Det er ikke længere den sejrrige Kriger, som er Idealet, men den fromme Asket, der i anden Forstand har sejret over Verden.

Denne Omvurdering af Livsværdierne hænger nøje sammen med Troen paa Sjælevandring, der nu melder sig som den eneste naturlige Forklaring paa Livet og Livsvilkaarene. Ogsaa udenfor Indien trives Sjælevandringstroen, men det ejendom-

melige er, at den i Indien ikke blot forekommer som en lille Tænkerklasses Særeje, men at den i forbausende Grad har slaaet Rod i Folket. Ligesaa naturligt det er for Europæeren at mene, at vi kun har eet Liv at gennemleve hernede, ligesaa selvfølgeligt er det for Inderen, at Sjælen efter Døden vender tilbage til ny Existens paa Jorden. Den Tanke er ham saa indlysende, at den overhovedet ikke giver Anledning til Tvivl.

Spørger man, hvad det er som bestemmer Sjælens Fremtidsskæbne, lyder Svaret: det er vore Gærninger (Karma). Inderen véd, at det Liv, som er levet, fortsætter sig i sine Virkninger. Og da Inderen er konsekvent, forstaar han med Karma ikke blot Handling, men ogsaa Ord og Tanker. Enhver Karma fremkalder en Forandring, lægger en Kim i Menneskets Sjæl, og før eller senere vil denne Kim udvikle sig og tvinge Sjælen frem til nyt Liv. Det, som er gjort, er tænkt, er sagt, kan ikke gøres ugjort. Ingen kan løbe fra sine Gærninger. Den ene Handling maa nødvendigvis avle en anden, og Mennesket bindes i lige høj Grad, hvad enten Gærningen er god eller ond. Gærningen bærer sin Frugt i sig selv. Handler man ondt, høster man Straf og genfødes under ringere Kaar, i en lavere Kaste eller maaske i et Dyrs Skikkelse. Er man god, venter der En lykkelige Kaar i det næste Liv; maaske genfødes man som en Gud i en af Himlene. Men selv den Lykke er endelig, og naar Summen af de opsparede gode Gærninger er opbrugt, maa Sjælen finde sig i at vende tilbage til Jorden.

Saaledes vilde Kredsløbet fortsættes i een Uendelighed, hvis der ikke fandtes en Udvej, en Befrielse. Men der maatte findes en Udvej, ellers vilde Menneskets Lod være uudholdelig. Det følte de vise og søgende. Livet selv tvang dem til at søge indad i Sjælens Dyb og til at søge ud over det menneskelige, det begrænsede. Og op af denne alvorlige, oprigtige Søgen voxede da ogsaa en religiøs Fortrøstning af ganske anden Art. De søgte, og de vidste, at det, som de søgte, maatte findes. Livet gav dem Ret, og den religiøse Oplevelse de havde, er det Evangelium, som Upanishaderne bringer.

Upanishaderne er en Samling Vidnesbyrd fra Mennesker, der har søgt og fundet det højeste, nemlig Eetfølelsen med Verdenssjælen eller Brahman. I Brahman har de fundet et Udtryk for den Kraft, som gennemtrænger Universet og opretholder alt Liv og alle Skabninger.

Det er ikke en Gud, man kan træde i Forhold til, Brahman er hverken personlig eller upersonlig, eller, om man vil udtrykke det saaledes: Brahman er baade personlig og upersonlig, for han er paa éngang Lys, Sol og Varme, Aand og Materie, han er den inderste Sjæl i alt, hvad der er til; han er paa én og samme Gang Verdensherren og den, som findes allerinderst inde i Menneskets Hjærte.

En anden hyppigt forekommende Betegnelse for den uendelige, allestedsnærværende Kraft er Atman, der egentlig betyder Selvet eller Sjælen og saaledes direkte giver Dobbeltspillet mellem Verdenssjælen og den enkelte Sjæl.

Naar det hedder, at Brahman er mindre end et Riskorn og større end Jorden, antydes dermed, hvor umuligt det er at ville forklare eller sætte Grænser for det, som ikke kan forklares, og som ingen Grænser har. Brahman kan ikke bestemmes eller defineres, fordi Brahman er selve Livets inderste Princip. Ja, der existerer overhovedet ikke andet end Brahman. Det er noget, som gaar langt ud over menneskelig Forstand, det kan hverken tænkes eller føles eller erkendes, for det er selve det i os, som tænker, føler og erkender. Derfor kan man ikke heller tillægge Brahman Egenskaber, men maa nøjes med at betegne det negativt: n e t i, n e t i, d. v. s. det er ikke saadan og ikke saadan; Brahman er hverken dette eller hint, for han er begge Dele, han er alt i alle.

Denne Viden, hedder det, er saa værdifuld, at om man bød den, der sidder inde med den, hele den havomslyngede Jord med alle dens Rigdomme, vilde han sige med Rette: denne er mere værd.

Vi sporer ingen Trang hos Upanishad-Tænkerne til at fornægte denne Verdens Existens, saalidt som den enkelte Sjæls

Existens. De vidner blot om, at der er en Verden, forskellig fra den, almindelige Mennesker lever i, og som rent umiddelbart aabner sig for vort Blik. Har man først erfaret det, saa er man en anden end man før var. Saa begærer man ikke længere denne Verdens Goder som Ære, Rigdom og Afkom. — Den højeste Tilstand indtræder i det Øjeblik, da Sjælen løftes ud af Sanseverdenen og smelter sammen med Brahman. Det vil ikke sige, at Mennesket dør med det samme, men blot, at Verden ikke længere hæfter ved ham, og at han derfor ikke længere er bundet til Fødslernes Hjul.

Maitrayana-Upanishad.

I,2—4.

Der var en Konge ved Navn Brihadratha. Da han indsaa, at det som hører Legemet til, er forgængeligt, forsagede han, indsatte sin ældste Søn til Konge og vandrede ud i Skoven. Der øvede han den strængeste Askese, stod med Armene løftet i Vejret og stirrede mod Solen. Efter tusinde [Dages] Forløb kom den ærværdige Çakayanya hen til ham. Han kendte Atman og hans Sind lyste roligt som Flammen uden Røg.

Han sagde til Kongen: »Staa op, vælg dig et Ønskes Opfyldelse.« Kongen bøjede sig for ham og sagde: »Ærværdige, jeg kender ikke Atman, men det gør Du, siger man. Forkynd Atman for os!«

Çakayanya svarede: »Det kunde ske i gamle Dage. Det er ugørligt [nu], spørg ikke derom, men vælg andre Ønsker.«

Da berørte Kongen hans Fødder og sagde: »Ærværdige! Hvorledes kan der være Tale om at nyde Glæder i dette Legeme med dets Knogler, Hud, Sener, Marv, Kød, Sæd, Blod, Slim, Taarer og ildelugtende, uhumske Afsondringer? Hvorledes kan der være Tale om at nyde Glæder i dette Legeme, som er prisgivet Begær, Vrede, Attraa, Frygt, Modløshed, Misundelse, Adskillelse fra det, man har kært, og Forening med det, der er én ukært, Sult og Tørst, Alderdom og Død, Sygdom, Sorg o. s. v.

Vi ser jo, at hele denne Verden er forgængelig som Bremser og Myg og deslige, som Græs og Træer, der voxer op og gaar tilgrunde.

Men hvorfor nævne det? Vi ser jo mægtige Helte, Verdensherskere, Sudyumna og andre, som for deres Slægtninges Øjne maatte forlade deres Rigdom og gaa fra denne Verden til den hinsidige.

Men hvorfor nævne dem? Vi ser jo andre, endnu mægtigere, Aandernes Skarer: Gandharvaer, Asuraer, Rakshasaer o. s. v. gaa til Grunde.

Men hvorfor nævne dem? Vi ser Have udtørres, Bjærge styrte, Polarstjærnen vakle . . . Jorden synke sammen, Guder nedstyrtes — hvorledes kan man føle Glæde i en saadan Tilværelse, som man Gang paa Gang skal vende tilbage til? Derfor frels mig! Thi jeg føler mig i denne Tilværelse som en Frø i en udtørret Brønd. — — — —

IV, 2.

Følgerne af sine tidligere Gærninger kan man lige saa lidt afværge som Bølgerne i en mægtig Flod, Dødens Komme kan man lige saa lidt afværge som Havets Ebbe og Flod. Lænket er man — som et Stykke Kvæg — til Følgerne af sine gode og slette Handlinger. Man er bundet som en Fange, fuld af Frygt som den, der er stedet for Dødens Aasyn, beruset af Illusioner som en, der er ør af Vin. Som besat af et Onde flakker man om, saaret af Modgang som af Slangebid, blindet af Lidenskaber som gik man i det dybeste Mørke, opfyldt af Gøglebilleder som i Drømme, kraftesløs som en Bananstængels Indre, hvert Øjeblik skiftende Dragt som en Skuespiller — — —

Brihadaranyaka-Upanishad.

II, 1.

Driptabalaki Gargya var en lærd Mand. Han sagde til Fyrsten over Kaçi, Adjataçatru: »Lad mig forklare Brahman for

dig.« Adjataçatru sagde: »For en saadan Udlægning giver jeg tusinde [Køer]. Saa strømmer Folk til og tænker: en Djanaka*), en Djanaka!«

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Solen, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som alle Væseners Fører, Overhoved og Konge.« — Den, der ærer det i den Form, han bliver alle Væseners Fører, Overhoved og Konge.

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Maanen, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som den mægtige Kong Soma i den hvide Klædning.« — Den, som ærer det i den Form, for ham presses der Soma Dag for Dag, og hans Føde svinder ikke hen.

Gargya sagde: »Det Væsen, der findes i Lynet, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som det straalende.« — Den, der ærer det i den Form, han straaler, og hans Afkom bliver straalende.

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Rummet, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som urokkelig Fylde.« — Den, der ærer det i den Form, faar Sønner og Kvæg i Overflod, og hans Afkom bliver ikke udslettet af denne Verden.

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Vinden, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som Indra Vaikuntha, som den ubesejrede Hær.« — Den, der ærer det i den Form, han bliver en uovervindelig Sejrherre. — —

Gargya sagde: »Den Lyd, der følger den gaaende, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; den ærer jeg som Livsaande.« — Den, der ærer det i den Form, han lever Livet fuldtud i denne Verden, og hans Livsaande forlader ham ikke før Tiden.

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Verdenshjørnerne, ærer

*) Navnet paa en Fyrste, som var berømt for sin Gavmildhed og Sandhedssøgen.

jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som uadskillelig Ledsager.« — Den, der ærer det i den Form, han vil altid have en Ledsager, hans Folk forlader ham ikke.

Gargya sagde: »Det Væsen, hvis Stof er Skyggen, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som Døden.« — Den, der ærer det i den Form, han lever Livet fuldtud i denne Verden, ham indhenter Døden ikke før Tiden.

Gargya sagde: »Det Væsen, der er i Jeget, ærer jeg som Brahman.« Adjataçatru sagde: »Lad os ikke drøfte det; det ærer jeg som den, der er i Besiddelse af et Jeg.« — Den, der ærer det i den Form, han er i Besiddelse af et Jeg, og hans Afkom er i Besiddelse af et Jeg.

Saa tav Gargya.

Adjataçatru spurgte: »Er det det hele?« —

»Ja, det er det hele.« »Med det erkender man ikke Brahman.« Gargya sagde: »Lad mig gaa i Lære hos dig.«

Adjataçatru sagde: »Det er imod Sædvane, at en Brahman gaar i Lære hos en adelig i den Tanke: han skal forklare mig Brahman. Men jeg vil alligevel belære dig.« Og han tog ham ved Haanden, og de gik hen til en Mand, der sov. Ham tiltalte han paa følgende Maade: »Mægtige Kong Soma med den hvide Klædning!« Men han rejste sig ikke. Saa vækkede han ham ved at berøre ham med Haanden, og han rejste sig op.

Da sagde Adjataçatru: »Medens denne Mand sov, hvor var saa den Aand, som er Bevidstheden, og hvorfra er den vendt tilbage?« Det kunde Gargya ikke sige.

Og Adjataçatru sagde: »Da denne Mand var faldet i Søvn, har hans bevidste Aand med sin Bevidsthed taget Livsaandernes Bevidsthed med sig ind allerinderst i Hjærtet. Naar Aanden holder disse Sjælsfunktioner fangen, siger man om en Mand, at han sover. Da holdes Aandedraget fast, og Stemmen holdes fast, Synet holdes fast, Hørelsen holdes fast og Tanken holdes fast.

Naar han i Drømme flakker om, er det hans Verden. Han

føler sig som en stor Konge eller en stor Brahman, han stiger opad eller stiger nedad. Og paa samme Maade som en stor Konge tager sine Folk med sig og efter Forgodtbefindende færdes rundt om i sit Land, saaledes tager Aanden sine Livsaander med sig og færdes efter Forgodtbefindende rundt om i sit Legeme.

Men naar han er indgaaet i Dybsøvnen og er helt uden Bevidsthed om Tingene uden om, saa trækker den sig helt tilbage gennem de tooghalvfjerdsindstyvetusind Aarer, som hedder Hita, og som gaar fra Hjærtet til Hjærtesækken. Dèr hviler den da, saadan som en Yngling, en stor Konge eller en stor Brahman vilde hvile i en Tilstand af altforglemmende Salighed.

Som en Edderkop farer ud ved Hjælp af sit Spind eller som Smaagnister springer ud af Ilden til alle Sider, saaledes udgaar fra dette Atman alle Livsaander, alle Verdener, alle Guder og alle Væsener. Dets mystiske Betegnelse er: Virkelighedens Virkelighed; Livsaanderne er Virkeligheden, og dette er deres Virkelighed.«

II, 4.

Yadjnavalkya sagde [til sin Yndlingshustru]: »Maitreyi, jeg staar i Begreb med at opgive min hidtidige Stilling [som Husfader], derfor vil jeg tage Afsked med dig og Katyayani.«

Maitreyi sagde: »Herre, hvis nu hele denne Jord med al dens Rigdom blev min, vilde jeg saa derved blive udødelig?« »Nej,« svarede Yadjnavalkya, »dit Liv vilde blive som rige Menneskers Liv, men Udødelighed kan man ikke gøre sig Haab om ved Hjælp af Rigdom.«

Da sagde Maitreyi: »Hvad skal jeg med det, som ikke kan hjælpe mig til Udødelighed? Gør mig delagtig i den Viden, Du har, Ærværdige.«

Yadjnavalkya sagde: »Du er mig kær, og det, som Du siger, gaar mig til Hjærte. Kom, sæt dig og lyt opmærksomt til mine Ord! Jeg vil forklare dig det.«

Saaledes talede han: »Ikke af Kærlighed til sin Ægteherre

har man sin Ægteherre kær, men af Kærlighed til Atman. Ikke af Kærlighed til sin Hustru har man sin Hustru kær, men af Kærlighed til Atman. Ikke af Kærlighed til Sønner . . . Rigdom . . . Brahmanstand . . . Adelstand . . . Verdenerne . . . Guderne . . . alle Væsener har man [alt dette] kær, men af Kærlighed til Atman. Ikke af Kærlighed til alt har man alt kær, men af Kærlighed til Atman. Atman skal man anskue, skal man høre, skal man tænke paa, skal man fordybe sig i. Ved at anskue, høre, tænke paa og erkende Atman, erkender man hele Verden.

Brahmanstanden forlader den, der betragter Brahmanstanden som noget udenfor Atman. Adelstanden forlader den, der betragter Adelstanden som noget udenfor Atman. Verdenerne forlader den, der betragter Verdenerne som noget udenfor Atman. Alle Væsener forlader den, der betragter alle Væsener som noget udenfor Atman. Alt forlader den, der betragter alt som noget udenfor Atman. Dette Atman er Brahmanstand, er Adelstand, er Verdener, er Guder, er alle Væsener, er alt.

Det forholder sig med Atman som med en Tromme, der bliver slaaet paa, og hvis Lyd man ikke kan gribe udenfor den; men har man grebet Trommen eller Trommeslageren, saa har man ogsaa grebet Lyden.

Det forholder sig hermed som med en Lut, der spilles paa, og hvis Tone man ikke kan gribe udenfor den; men har man grebet Luten eller Lutspilleren, saa har man ogsaa grebet Tonerne.

Det forholder sig hermed som med en Ild, der er antændt i fugtigt Brænde, og hvis Røgskyer breder sig til alle Sider. Paa samme Maade er fremgaaet af dette store Væsen Rigveda, Yadjurveda, Samaveda, Atharvaveda, episke Digte og Puranaer, Videnskaber, Upanishader, Vers, Lærebøger, Fortolkninger og Forklaringer. Alt dette er fremgaaet af det alene.

Ligesom Havet er det Sted, hvor alle Vande samles, saaledes er dette [Atman] som Hud det Sted, hvor alle Berøringsfornemmelser samles, som Næsebor det Sted, hvor alle Lugte samles, som Tunge det Sted, hvor alle Smagsfornemmelser samles,

som Øje det Sted, hvor alle Synsfornemmelser samles, som Øre det Sted, hvor alle Lyde samles, som Tanke det Sted, hvor alle Tanker samles, som Hjærte det Sted, hvor al Viden samles, som Hænder det Sted, hvor alle Handlinger samles, som Kønsdele det Sted, hvor al Lyst samles, som Anus det Sted, hvor alle Udtømmelser samles, som Fødder det Sted, hvor al Gang samles, og som Stemme det Sted, hvor alle Vedaer samles.

Ligesom en Saltklump, der kastes i Vand, opløser sig i Vandet og ikke er til at faa op af det igen, — men hvor man end øser deraf, er det salt, — saaledes hæver dette store, uendelige, ubegrænsede Væsen, der helt og holdent bestaar af Erkendelse, sig op fra disse Ting og synker atter tilbage i dem. Efter Døden gives der ingen Bevidsthed.«

Saaledes talte Yadjnavalkya.

Da sagde Maitreyi: »Du har bragt mig i Forvirring, Herre, med disse Ord: Efter Døden gives der ingen Bevidsthed.« Yadjnavalkya sagde: »Jeg fører ikke forvirrende Tale! Følgende maa være nok til Forstaaelse:

Hvor der findes ligesom en Tvedeling, der kan den ene se den anden, der kan den ene høre den anden, lugte den anden, tiltale den anden, tænke paa den anden og erkende den anden, men naar alt er blevet til ens egen Sjæl [Atman], hvad skulde han da se med, og hvem skulde han da kunne se, hvad skulde han da høre med, og hvem skulde han kunne høre, hvad skulde han lugte med, og hvem skulde han kunne lugte, hvad skulde han da tale med, og hvem skulde han kunne tale til, hvad skulde han tænke med, og hvad skulde han tænke paa, hvad skulde han da erkende med, og hvem skulde han da erkende? Hvad skulde han bruge til at erkende det, i hvilket han erkender hele Verden? Hvormed skulde man kunne erkende selve Erkenderen?

III, 2 ff.

Artabhaga spurgte Yadjnavalkya: »Yadjnavalkya! Naar et Menneske dør, hvad er det da, som ikke forlader ham?« »Det

er Navnet. Uendeligt er Navnet, uendelige er Alguderne. En uendelig Verden vinder han ved det.«

»Yadjnavalkya,« spurgte han videre, »naar et Menneske er død, og dets Stemme gaar over i Ilden, Aandedraget i Vinden, Øjet i Solen, Tanken i Maanen, Øret i Verdenshjørnerne, Legemet i Jorden, dets Sjæl (Atman) i Rummet, dets Legemshaar i Urterne, dets Hovedhaar i Træerne, og naar dets Blod og Sæd lægges i Vandene, hvad bliver der saa af det Menneske?«

»Ræk mig din Haand, min kære! Det skal vi to faa at vide, Artabhaga, men ikke her i Menneskers Nærværelse.«

Og de gik ud og overvejede det. Hvad de talte om, det var Gærningerne (Karma), og hvad de priste, det var Gærningerne. God bliver man ved en god Gærning, ond bliver man ved en ond Gærning.

Saa tav Artabhaga.

Ushasta Tchakrayana spurgte Yadjnavalkya: »Yadjnavalkya,« sagde han, »forklar mig det haandgribelige, ikke oversanselige Brahman, som er alle Tings inderste Sjæl (Atman).«

»Det er din egen Sjæl (Atman), som er inderst i alt.« »Hvad er inderst i alt, Yadjnavalkya?« »Det, som aander ind, og som aander ud, det er din egen Sjæl, som er inderst i alt.«

Ushasta Tchakrayana sagde: »Dermed er det kun betegnet, som naar En vilde sige: Det dèr er en Ko, det dèr er en Hest. Forklar mig det haandgribelige, ikke oversanselige Brahman, som er alle Tings inderste Sjæl.«

»Det er din egen Sjæl, som er inderst i alt.« »Hvad er inderst i alt, Yadjnavalkya?«

»Du kan ikke se det, som ser Synet. Du kan ikke høre det, som hører Hørelsen, Du kan ikke tænke det, som tænker Tanken, Du kan ikke erkende det, som er Erkendelsen. Det er din egen Sjæl, som er inderst i alt. Hvad der er forskelligt fra det, er fuldt af Lidelse.«

Saa tav Ushasta Tchakrayana.

Kahola Kaushitakeya spurgte derpaa: »Yadjnavalkya, for-

klar mig det haandgribelige, ikke oversanselige Brahman, som er alle Tings inderste Sjæl.«

»Det er din egen Sjæl, som er inderst i alt.« »Hvad er inderst i alt, Yadjnavalkya?«

»Det, som overvinder Sult og Tørst, Sorg, Forblindelse, Alderdom og Død. Naar Brahmaner har grebet denne Atman, saa opgiver de at ønske sig Børn, Rigdom eller Verden og vandrer rundt og lever af Almisse. At ønske sig Børn er at ønske sig Rigdom, og at begære Rigdom er at begære Verden, thi begge Dele er kun Begær. Derfor skal en Brahman aflægge sin Lærdom og leve i barnlig Enfold. Naar han har aflagt baade den barnlige Enfold og Lærdommen, saa bliver han afholdende. Og naar han har aflagt baade det ikke at være afholdende og det at være afholdende, saa er han en [sand] Brahman.« »Hvorved bliver han en [sand] Brahman?« »Ved det, som gør ham til en saadan og intet andet. Alt andet er fuldt af Lidelse.«

Saa tav Kahola Kaushitakeya.

(Uddalaka Aruni spurgte derpaa Yadjnavalkya om den indre Styrer.)

Yadjnavalkya svarede: »Den, som er tilstede i Jorden og er forskellig fra Jorden, som Jorden ikke kender, men hvis Legeme er Jorden, og som indvendig fra styrer Jorden, det er din egen Sjæl (Atman), den indre Styrer, den udødelige.

Den, som er tilstede i Vandet . . . i Ilden . . . Rummet . . . Vinden . . . Himlen . . . Solen . . . Verdenshjørnerne . . . Maane og Stjærner . . . Mørket og Lyset og er forskellig fra Vandet . . . Ilden o. s. v., som Vandet . . . Ilden o. s. v. ikke kender, men hvis Legeme er Vandet . . . Ilden o. s. v. og som indvendig fra styrer Vandet . . . Ilden o. s. v., det er din egen Sjæl, den indre Styrer, den udødelige.

Dette med Henblik paa Guddommene; derefter med Henblik paa Tingene.

Den, der er tilstede i alle Ting og er forskellig fra alle Ting, som alle Ting ikke kender, men som har alle Ting til Legeme

og indvendig fra styrer alle Ting, det er din egen Sjæl, den indre Styrer, den udødelige.

Dette med Henblik paa Tingene; derefter med Henblik paa Jeget.

Den, som er tilstede i Aandedraget . . . Stemmen . . . Øjet . . . Øret . . . Tanken . . . Huden . . . Erkendelsen . . . Sæden og er forskellig fra Aandedraget o. s. v., som Aandedraget o. s. v. ikke kender, men som har Aandedraget o. s. v. til Legeme og indvendig fra styrer Aandedraget o. s. v., det er din egen Sjæl, den indre Styrer, den udødelige.

Det er den, som ser, men ikke kan ses, som hører, men ikke kan høres, som tænker, men ikke kan tænkes, som erkender, men ikke kan erkendes. Der er ingen Seer udenfor ham, ingen Hører, Tænker, Erkender udenfor ham. Det er din egen Sjæl, den indre Styrer, den udødelige. Alt andet er fuldt af Lidelse.«

Saa tav Uddalaka Aruni.

Derpaa sagde Gargi Vatchaknavi: »Ærværdige Brahmaner! Nu vil jeg forelægge ham to Spørgsmaal. Hvis han besvarer dem, vil ingen af Eder nogensinde overvinde ham i Drøftelse af Brahman.«

»Spørg, Gargi!«

Hun tog derpaa til Orde: »Som en mægtig Fyrste fra Kaçi- eller Videhalandet spænder Strængen paa sin Bue og nærmer sig med to Pile i Haanden for at gennembore Fjenden, saaledes kommer jeg til dig med to Spørgsmaal. Besvar mig dem!«

»Spørg, Gargi!«

Og hun rettede følgende Spørgsmaal til Yadjnavalkya:

»Hvad er det, der bærer det, som er ovenover Himlen og under Jorden og imellem Himmel og Jord, og som man kalder det svundne, det nærværende og det vordende?«

Han svarede: »Det, som er ovenover Himlen og under Jorden og imellem Himmel og Jord, og som man kalder det svundne, det nærværende og det vordende, det bæres af Rummet.«

Hun sagde: »Ære være dig, Yadjnavalkya, at Du har løst mig det Spørgsmaal. Belav dig nu paa det næste.«

»Spørg, Gargi!«

»Hvad er det da, som bærer Rummet?«

Han svarede: »Det er det, som Brahmanerne kalder det Uforgængelige, Gargi. Det er ikke groft og ikke fint, ikke kort og ikke langt, det er uden Blod og uden Væde, uden Skygge og uden Mørke, det er ikke Luften og ikke Rummet, det hænger ikke ved noget, er uden Berøring, uden Smag, Lugt, Øje, Øre, Stemme, Tanke, Glød, Aande, Aasyn, Maal, uden noget indre og ydre; det fortærer intet og ingen fortærer det.

Paa det Uforgængeliges Bud holdes Sol og Maane ude fra hinanden. Paa det Uforgængeliges Bud holdes Himmel og Jord ude fra hinanden. Paa det Uforgængeliges Bud holdes Øjeblikke og Timer, Dage og Nætter, Halvmaaneder og Maaneder, Aarstider og Aar ude fra hinanden. Paa det Uforgængeliges Bud løber nogle Floder fra de hvide Bjærge mod Vest, andre mod Øst, hver til sit Sted. Paa det Uforgængeliges Bud, Gargi, priser Menneskene de gavmilde, paa dets Bud er Guderne afhængige af Offerbringeren og Forfædrene af Dødsofret.

Den, som her i Verden ofrer og øver Bod i mange tusinde Aar, men uden at kende dette Uforgængelige, han øver kun en endelig Gærning. Den, der dør uden at kende dette Uforgængelige, han er ynkværdig, men den, som dør efter at have erkendt det, han er en Brahman.

Dette Uforgængelige ser, men ses ikke, hører, men høres ikke, tænker, men tænkes ikke, erkender, men erkendes ikke. Der er ikke noget andet, som ser, ikke noget andet, som hører, ikke noget andet, som tænker, ikke noget andet, som erkender.«

»Ærværdige Brahmaner! I maa regne det for en stor Ting, om I slipper fra ham med en Æresbevisning alene. Ingen af Eder vil nogensinde overvinde ham i Drøftelse af Brahman.«

Saa tav Vatchaknavi.

Tchandogya-Upanishad.

III, 14.

Hele denne Verden er Brahman; det skal man i Stilhed ære som Tadjdjalan*).

Mennesket bestaar af Begær. Som et Menneskes Begær er i denne Verden, saaledes bliver han, naar han er gaaet bort herfra. Lad ham derfor vælge sit Begær vel.

Tanken er Brahmans Stof, Aandedraget er dets Skikkelse, dets Beslutninger er Sandhed, dets Jeg er Rummet, det omfatter alle Handlinger, alle Ønsker, al Lugt og al Smag, ja hele Verden; det er uden Ord og uden Bekymringer.

Dette mit Jeg (Atman) indeni Hjærtet er mindre end et Riskorn, eller et Bygkorn, eller et Sennepskorn, eller et Hirsekorn eller et Hirsekorns Kærne. Dette mit Jeg indeni Hjærtet er større end Jorden, større end disse Verdener.

Det rummer alle Handlinger, alle Ønsker, al Lugt, al Smag, det omfatter hele Verden, det er uden Ord og uden Bekymringer, dette mit Jeg indeni Hjærtet. Det er Brahman. Derhen gaar jeg, naar jeg gaar bort herfra. Den hvem dette er blevet til Del, han tvivler ikke.

Saaledes talte Çandilya.

VI, 1 ff.

Fordum levede Çvetaketu Aruneya. Hans Fader sagde til ham: »Çvetaketu! Giv dig i Lære som Brahman-elev, thi der er ingen i vor Slægt, som ikke har studeret, og som blot er Brahman af Navn.«

Saa gik han i Lære tolv Aar gammel, og da han var fireogtyve Aar, havde han studeret alle Vedaer og vendte hjem hovmodig, selvbevidst og pralende. Da sagde Faderen til ham: »Çvetaketu, siden Du nu er saa hovmodig, selvbevidst og overlegen, har Du saa ogsaa spurgt om den Undervisning, hvorved man hører det aldrig hørte, forstaar det aldrig forstaaede, er-

*) Betydningen af dette mystiske Ord kender vi ikke.

kender det aldrig erkendte?« »Hvorledes er den Undervisning, Herre?«

»Paa samme Maade, min kære, som man af en enkelt Klump Ler kan slutte sig til alt, hvad der er lavet af Ler, Omformningen er kun et Navn, i Virkeligheden er det Ler; som man af et enkelt Kobbersmykke kan slutte sig til alt, hvad der er lavet af Kobber, Omformningen er kun et Navn, i Virkeligheden er det Kobber; og som man af en enkelt Kniv kan slutte sig til alt, hvad der er lavet af Jærn, Omformningen er kun et Navn, i Virkeligheden er det Jærn, — saaledes er den Undervisning.«

»Mine Lærere kan ikke have vidst dette. Dersom de havde vidst det, hvorfor skulde de da ikke have fortalt mig det? Men Du, Herre, skal lære mig det.«

»Gærne, min kære,« svarede han. — —

»Som Bierne frembringer Honning ved at samle Safterne fra forskellige Træer og blande dem sammen, saa at de ikke er i Stand til at sige: Jeg er Saften fra det Træ, jeg er Saften fra det Træ; paa samme Maade, min kære, véd de mange Skabninger, naar de indgaar i deres sande Tilstand, ikke af, at de er indgaaet i deres sande Tilstand. Hvad de end er her: Tiger, Løve, Ulv, Vildsvin, Insekt, Flue, Utøj eller Myg, det bliver de igen.

Dette usynlige, af det bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

»Lær mig mere, Herre!« »Gærne, min kære.«

»Disse Floder løber i Østen mod Øst, i Vesten mod Vest. De gaar fra Hav til Hav, de bliver til Hav. Ligesom de nu ikke véd: dette er mig, paa samme Maade véd alle disse Skabninger, naar de er fremgaaet af deres sande Tilstand, ikke af, at de er fremgaaet af deres sande Tilstand. Hvad de end er her: Tiger, Løve, Ulv, Vildsvin, Insekt, Flue, Utøj eller Myg, det bliver de igen.

Dette usynlige, af det bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

»Lær mig mere, Herre!« »Gærne, min kære.«

»Hvis En vilde hugge i dette store Træ ved Roden, saa vilde det bløde, men dog leve. Hvis En vilde hugge i det paa Midten, vilde det bløde, men dog leve. Hvis En vilde hugge i det foroven, vilde det bløde, men dog leve. Det staar dèr gennemtrængt af det levende Atman og drikker og glæder sig.

Hvis Livet forlader én af dets Grene, saa tørrer den hen. Hvis det forlader en anden Gren, tørrer den hen. Hvis det forlader en tredje Gren, tørrer den hen. Hvis det forlader hele Træet, saa tørrer hele Træet hen; det maa Du vide, min kære. Naar Livet har forladt os, saa dør vi, men Livet selv dør ikke.

Dette usynlige, af det bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

»Lær mig mere, Herre!« »Gærne, min kære.«

»Bring mig en Frugt fra Nyagrodhatræet dèr!« »Her er den, Herre.« »Skær den over!« »Nu er den skaaret over.« »Hvad ser Du i den?« »Nogle ganske smaa bitte Korn, Herre.« »Skær et af dem over!« »Det er skaaret over.« »Hvad ser Du i det?« »Slet ingen Ting.«

Saa sagde Faderen til ham: »Dette fine, som Du ikke kan se, af det er hele dette store Nyagrodhatræ voxet op. Tro mig, min kære, af dette usynlige bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

»Lær mig mere, Herre!«

»Her er lidt Salt. Læg det i Vand og kom igen i Morgen!« Det gjorde han. Saa sagde Faderen til ham: »Det Salt, som Du i Aftes lagde i Vand, hent det!« Han ledte efter det, men kunde ikke finde det, helt smeltet som det var.

»Smag paa Vandet fra denne Side! Hvorledes er det?« »Salt.« »Smag paa det fra den anden Side! Hvorledes er det?« »Salt.« »Smag paa det i Midten! Hvorledes er det?« »Salt.«

»Hæld mere Salt i, og kom saa igen!«

Det gjorde han, men det var stadig det samme.

Saa sagde Faderen til ham: »Du ser ikke det værende, min kære, og dog er det der overalt. Dette usynlige, af det bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

»Lær mig mere, Herre!«

»Naar man fører en Mand med tilbundne Øjne bort fra Gandharalandet og slipper ham ud, hvor der ingen Mennesker er, saa styrter han mod Øst eller Nord eller Syd eller Vest, fordi han er ført derhen med tilbundne Øjne og sluppet løs med tilbundne Øjne. Men hvis En tager Bindet af ham og siger: »I den Retning ligger Gandharalandet, gaa i den Retning!« saa vil han, hvis han er en fornuftig og klog Mand, spørge sig for fra Landsby til Landsby og paa den Maade komme tilbage til Gandharalandet. Paa samme Maade véd det Menneske, der her har fundet en Lærer: Denne Verden tilhører jeg kun saa længe, indtil jeg bliver fri, saa kommer jeg hjem.

Dette usynlige, af det bestaar hele denne Verden. Det er Virkeligheden. Det er Atman. Det er dig selv, Çvetaketu!«

Kena-Upanishad.

I.

Hvem sender Tanken afsted paa dens Flugt? Hvem sætter først Aandedraget i Gang? Hvem sender Ordet afsted, som man taler? Hvilken Gud sætter Øjet og Øret i Gang?

Derhen naar Øjet ikke, ej heller Stemmen eller Tanken. Vi véd ikke, vi forstaar ikke, hvorledes man kan lære os det.

Forskelligt er det fra Viden, og forskelligt fra Ikkeviden. Det har vi hørt af de gamle, som udlagde det for os.

Det, som ikke kan siges ved Talen, men hvorved Talen udtrykkes, det skal Du vide er Brahman, og ikke det, som man dyrker her.

Det, som ikke kan tænkes med Tanken, men som gør, at Tanken bliver tænkt, det skal Du vide er Brahman, og ikke det, som man dyrker her.

Det, som ikke kan ses med Øjet, men hvorved Øjnene bliver seende, det skal Du vide er Brahman, og ikke det, som man dyrker her.

Det, som ikke kan høres med Øret, men hvorved noget høres, det skal Du vide er Brahman, og ikke det, som man dyrker her.

Det, som ikke kan aande med Aandedraget, men hvorigennem Aandedraget sættes igang, det skal Du vide er Brahman, og ikke det, som man dyrker her.

II, 3—5.

Den, der ikke tænker det, han tænker det. Den, som tænker det, han kender det ikke. Ikke erkendt af dem, der erkender det, erkendt af dem, der ikke erkender det.

Den, der tænker det og finder det ved umiddelbar Anskuen, han vinder Udødelighed. Gennem Atman vinder han Styrke, gennem Viden vinder han det udødelige.

Hvis man erkender det her, saa har man Sandheden, hvis man ikke erkender det, følger stor Elendighed. De vise, som har set det i hvert enkelt Væsen, forlader denne Verden og bliver udødelige.

Kathaka-Upanishad.

Ved en Offerfest giver Ynglingen Natchiketas sig frivillig hen og stiger ned til Dødsriget, men Dødsguden Yama er fraværende og Natchiketas maa i tre Døgn oppebie hans Hjemkomst, uden at der bydes ham hverken Spise eller Drikke. Som Bod for denne Krænkelse af Gæsteretten tilsiger Yama ham Opfyldelsen af tre Ønsker. Natchiketas første Ønske er da, at

han maa vende tilbage til Livet igen, hans andet, at han engang maa opnaa himmelsk Lyksalighed. Hans tredje Ønske drejer sig om Viden angaaende Tilstanden efter Døden.

I.

(Natchiketas:)

Naar et Menneske dør, hersker der Tvivl om, hvorvidt han lever videre eller ej; nogle mener ja, andre nej. Dette er min tredje Bøn, at Du vil oplyse mig derom.

(Yama:)

Paa dette Punkt har selv Guderne tvivlet før i Tiden. Det er en vanskelig Sag, som er svær at erkende. Vælg en anden Bøn, Natchiketas; træng ikke ind paa mig, befri mig for dette!

(Natchiketas:)

Naar endog Guderne har været i Tvivl, og Du, Død, selv fortæller, at det er svært at erkende, og der ikke findes nogen anden Lærer, som er dig lig, saa er ogsaa dette mit Ønske større end noget andet.

(Yama:)

Ønsk dig Sønner og Sønnesønner, som lever i hundrede Aar, Hjorder af Kvæg, Elefanter, Heste og Guld. Vælg et Rige, lev saa mange Aar, Du lyster. Udbed dig efter Behag alle de Nydelser, som er svære at opnaa i de dødeliges Verden. Her er skønne Kvinder, Vogne og Strængeinstrumenter, som ellers ikke bliver Mennesker til Del. Jeg skænker dig dem, glæd dig over dem! Udfrit mig kun ikke om Døden, Natchiketas!

(Natchiketas:)

Bekymringer for Morgendagen svækker de dødeliges Sanser, o Død. Livet er kort, selvom det leves tilbunds. Behold dine Vogne, din Dans og din Leg. Ingen bliver lykkelig paa Grund af Rigdom. Kan vi fristes af Rigdom, naar vi har set dig? Vi lever jo blot saalænge, Du behager.

Fjærn vor Tvivl, o Død, fortæl os, hvad der sker, naar vi

farer heden. Dette Ønske om at trænge ind i det skjulte vælger Natchiketas, intet andet.

II.

(Yama:)

Et er det gode, et andet det behagelige. De stiler efter hver sit Maal, men holder begge Mennesket fangen. Den, som vælger det gode, gaar det godt, den derimod, som vælger det behagelige, forfejler sit Maal.

Vidt forskelligt og indbyrdes modsat er det, som man betegner ved Viden og Ikke-Viden. Jeg tror, at Du attraar Viden, Natchiketas; de mange Nydelser frister dig ikke.

Daarerne lever i Uvidenheds Mørke, de er selvkloge og famler omkring som blinde, der ledes af en blind. Det hinsidige bekymrer Daaren sig ikke om, den tankeløse, som blændes af Rigdommen. Verden er hér, der findes intet hinsides, saaledes tænker han og tilfalder atter og atter mig.

Mange findes der, som end ikke hører derom, atter andre hører og forstaar det ikke. Et Under er den, der evner at forkynde det, et Under den, som griber det, naar en indsigtsfuld Mand forkynder ham Sandheden.

Den vise, som gennem Selvfordybelse (Yoga) ser Gud i den usynlige Gamle, der er trængt ind i det dunkle og sidder skjult i Hjærtets Dyb, han lader Sorg og Glæde bag sig. Den dødelige, som har hørt dette og fattet det i hele dets Omfang, frigjort det for alle Egenskaber og vundet det haarfine, han fryder sig, thi han har vundet det, som der er Grund til at glæde sig over. Jeg betragter Natchiketas som en aaben Bolig [for denne Viden].

(Natchiketas:)

Forkynd mig det, som Du ser, det, som er hinsides godt og ondt, hinsides Handlen og Ikke-Handlen, Fortid og Fremtid.

(Yama:)

Det Ord, som alle Vedaer forkynder, som finder Udtryk i

hver asketisk Øven, og for hvis Skyld man gaar i Lære hos en Brahman, det Ord vil jeg forkynde dig i Korthed. Det er OM*). Det Ord er Brahman, det er det højeste. Den, som erkender det, opnaar alt, hvad han ønsker. Det er det dybeste Grundlag, det er det bedste Grundlag. Den, som kender den Kraft, er salig i Brahmas Verden.

Seeren (Atman) fødes ikke og gaar ikke tilgrunde, han skylder ingen sin Tilblivelse, saalidt som nogen ham. Ufødt, evig, uforgængelig er denne Gamle. Han dør ikke, naar Legemet gaar tilgrunde.

Den, som tror, at han dræber, og den, som tror, at han bliver dræbt, de tager begge fejl; den ene dræber ikke, den anden dør ikke.

Som mindre end det mindste og større end det største findes Atman her inde i Hjærtet. Hans Storhed ser ved Skaberens Naade kun den, som er uden Begær og uden Bekymringer.

Naar han dvæler, flakker han viden om, naar han sover, færdes han overalt. Hvem andre end jeg fatter den Gud, som er glad og ikke glad paa samme Tid.

Den vise er uden Ængstelse, der erkender Atman som stor og allestedsnærværende, som legemsløs i Legemerne, som uforanderlig i det foranderlige.

Denne Atman kan man ikke lære sig til, hverken med Forstanden eller ved megen Lærdom. Kun den, som Atman udvælger, kan fatte ham. Atman griber hans Selv som sit eget. Ikke erkendes han af den, som synder, som er uden Samling, eller hvis Tanker ikke er faldet til Ro.

IV.

(Yama:)

Den i sig selv værende (Brahman) har rettet Sanserne udad. Derfor ser man udad, ikke ind i Selvet. Den Vise derimod, som

*) Et rituelt Ord, der i den religiøse Verden er blevet et Udtryk for Brahman.

begærer Udødelighed, retter Blikket indad og ser Atman i sit eget Indre.

Daarerne løber efter de udvendige Glæder og falder i Dødens vidtspændte Net, men de vise, som har fundet det udødelige, søger ikke det faste i det, som bestandigt skifter.

Det (Atman) som bevirker, at man opfatter Farve, Smag, Lugt, Lyd, Vellyst, det er det, som gør, at man erkender. Hvad er der mere? Saaledes er det.

Den vise forstaar, at det, som gør En seende baade i sovende og vaagen Tilstand, er det store, allestedsnærværende Atman; han er derfor uden Bekymring.

Det, hvoraf Solen opstaar, og det, hvori Solen synker, har Guderne til Grundvold. Ingen naar udover det. Saaledes er det.

Det, som er her, er ogsaa hist; hvad der er hist, er ogsaa her. Fra Død til Død gaar den, som finder Mangfoldighed her.

[Den, der kender] Purusha, Herren over Fortid og Fremtid, som findes en Tomme lang midt i Selvet, han er befriet for al Lede.

Purusha, en Tomme lang, er som Flammen uden Røg, Herren over Fortid og Fremtid; han er idag, og han er imorgen. Saaledes er det.

Som Regnen, der falder blandt Fjældene, løber hid og did, saaledes løber den hid og did, der ser alting som Mangfoldighed.

Men som rent Vand gydt i rent Vand forbliver uforandret, saaledes forholder det sig med dens Sjæl, der har opnaaet Indsigt.

V.

Naar Sjælen, som befinder sig i Legemet, bliver frigjort og forlader Kroppen, hvad bliver da tilbage?

Ingen dødelig lever af Indaanding og Udaanding. Man lever af noget andet, netop det, hvorpaa Indaanding og Udaanding beror.

Velan! Jeg vil udlægge dig det dunkle, urgamle Brahman og fortælle dig, hvad der bliver af Sjælen efter Døden.

Nogle vender tilbage til et Moderskød, for at Sjælen kan fødes paany; andre gaar over i Planter, alt efter deres Gærninger og deres Indsigt.

Den Purusha, der vaager, naar Mennesket sover, og som fremtryller mangehaande Nydelser, det er det rene, det er Brahman og benævnes det udødelige. I ham hviler alle Verdener, intet overgaar ham.

Som Ilden er én, men i Verden tager Form efter det, som den brænder, saaledes tager det ene Atman Skikkelse i de forskellige Væsener efter deres Form og staar dog udenfor dem.

Som Luften er én, men i Verden tager mange Slags Former, saaledes tager det ene Atman Skikkelse i de forskellige Væsener efter deres Form og staar dog udenfor dem.

Ligesom Solen, hele Verdens Øje, ikke forringes ved udvortes Fejl i Øjnene, som ser, saaledes bor Atman som een og samme i alle Væsener og bliver ikke besmittet ved Lidelserne i Verden.

Der er én Hersker, Selvet i alle Væsener, som gør det ene mangfoldigt; de vise, som finder ham i deres eget Selv, opnaar evig Salighed, de andre ikke.

Han, der er én, og som giver Glæde til de mange, den evige til de ikke-evige, Tænkeren til de tænkende, ham finder de vise i deres egen Sjæl og opnaar evig Fred, de andre ikke.

Dette er det, saaledes udtrykkes den højeste, uudsigelige Lyksalighed. Hvorledes kan jeg fatte det? Lyser det eller genspejler det Lys?

Dèr lyser ikke Solen, ej heller Maanen eller Stjærner eller Lynet, end mindre jordisk Ild. Alt genspejler ham, den ene straalende. I hans Lys straaler hele Verden. — —

Da Natchiketas af Døden havde erfaret denne Viden og hele Yogalæren, oplevede han Brahman og blev befriet for Lidenskab og Død. Og paa samme Maade gaar det den, som kender Atman.

BHAGAVADGITA

Det nye Livssyn, som bryder frem gennem Upanishaderne, var skæbnesvangert for den gamle Slægtskultur, Arierne hidtil havde levet paa. Spørgsmaalet om, hvorledes Upanishadernes Budskab kunde forliges med de Pligter, Livet paalægger En overfor Familien og Samfundet, var brændende. Store Partier af Mahabharata, Indiens Helteepos, vidner om de Sjælekvaler det har vakt, og i Bhagavadgita er Spørgsmaalet stillet i al sin Skarphed: Hvorledes kan Mennesker affinde sig med Livets Krav, naar de samtidig vil arbejde paa deres Sjæls Frelse?

Bhagavadgita (»den Højes Sang«) er indflettet i Mahabharata umiddelbart forud for Skildringen af den Kamp, som besynges i det store Epos.

Guden Krishna tager Del i Kampen som Vognstyrer for Helten Ardjuna. Hærene staar rustet overfor hinanden, alle Forberedelser er tilendebragt. Men umiddelbart før Kampens Begyndelse beder Ardjuna Krishna om at styre Vognen ind imellem de to Hære, for at han kan danne sig et Overblik over, hvem det er, han skal kæmpe imod. Og som han holder der, ser han Frænder og Slægtninge i Fjendens Rækker, han fyldes med Rædsel ved Tanken om, at det er Slægtsblod, han staar i Begreb med at udgyde, og fortvivlet synker han tilbage i Stridsvognen.

Da er det, at Krishna griber ind og under den Samtale, som følger, overbeviser Ardjuna om, at han under alle Omstændigheder skal gøre sin Pligt, og at Adelsmandens første Pligt er enten at sejre i en retfærdig Kamp eller dø med Ære. Det, som

det gælder om, er at handle paa en saadan Maade, at Sjælen ikke bindes. Man skal handle, som om man ikke handler. Det gør den, som handler uselvisk. Naar man opgiver enhver Tanke om Løn eller Vinding, er Sjælen uberørt af Gærningen og dens Resultater. Og Krishna forkynder desuden, hvorledes man lettest kan gøre dette. Det kan man ved at vie Gærningen til Gud. Den, som udfører sine Gærninger i Kærlighed til Gud og uden nogen som helst Bagtanke, han bindes ikke af sine Handlinger.

Det er en ny Side af indisk Fromhed, vi lærer at kende gennem Bhagavadgita, hvor Guden Krishna i menneskelig Skikkelse træder sine Dyrkere imøde og forkynder dem sin Frelsesvej. Omend vi genfinder mange Udtryk og Billeder, der minder om Upanishadernes, saa er der en langt varmere Tone over Forkyndelsen her, en Omstændighed, der forklarer den store Udbredelse, Bhagavadgita har faaet i Indien, hvor det spiller en lignende Rolle som Det Nye Testamente hos os.

Hvis Mennesker var henvist til Upanishaderne alene, vilde de være i Vildrede med, hvorledes man skulde naa til den forløsende Opgaaen i Brahman. Man faar blot at vide, at Frelsen helt og holdent beror paa den enkeltes Evne til at voxe sig frem til den sande Viden og sande Fuldkommenhed. I Bhagavadgita derimod rækkes der den fromme en hjælpende Haand gennem Budskabet om Gud som Frelseren. Det er en ny Gud, kunde man sige, og dog er det den samme som Upanishadernes Brahman, der giver sig tilkende som Livet i alt det skabte.

Det originale i Bhagavadgita ligger i den Maade, hvorpaa den ukendte Forfatter — med Krishna som Talsmand — forkynder den ene Gud, uden at han behøver at fornægte nogen af de Guder eller Former for Gudsdyrkelse, som allerede fandtes. Derved bliver Bhagavadgita banebrydende for en praktisk, folkelig Religion og kan tages til Indtægt for en hvilken som helst Sekt, uanset hvilket Navn man bekender sig til. Den, som tilbeder Gud, om det saa blot er en Støtte eller et Billede, han tilbeder det uendelige under Endelighedens Form og er derved paa rette Vej, thi ved at dyrke den personlige Gud staar man

allerede i Forhold til det upersonlige Brahman. Bhakti (»Hengivenhed«) er blevet Løsenet indenfor de Sekter i Indien, for hvem Religion er en Følelsessag, og som med Forkærlighed dyrker Guden i en af hans Inkarnationer, f. Ex. Krishna i Stedet for Vishnu.

I.

Ardjuna sagde:

Naar jeg ser disse mine Slægtninge staa kampberedt overfor hverandre, Krishna, saa slappes mine Lemmer, der løber Ild over min Hud, min Gane bliver tør, Haarene rejser sig, og Buen Gandiva falder mig ud af Haanden. Jeg er ikke i Stand til at holde mig oprejst. Det er, som om min Tanke farer vild. Jeg ser ingen Lykke ved at dræbe mine Slægtninge i Kamp; jeg attraar ikke Sejr, Krishna, ikke Magt og Glæder.

Hvad skal jeg med Magt, med Nydelser eller med Livet, naar de, for hvis Skyld jeg kunde ønske Magt, Nydelser og Glæder, er opstillet til Kamp, parat til at ofre Liv og Gods: Lærere, Fædre, Sønner, Bedstefædre, Svogre og Slægtninge. Selvom de dræber, ønsker jeg ikke at dræbe dem, ikke om jeg saa opnaaede Herredømmet over de tre Verdener, endsige da for Jordens Skyld.

Hvorledes skulde jeg kunne være lykkelig efter at have dræbt min egen Slægt? Ved Slægtens Tilintetgørelse gaar Slægtens evige Love til Grunde, og naar Loven er gaaet til Grunde, saa behersker Lovløshed Slægten. Naar Lovløshed hersker, ødelægges Slægtens Kvinder, og naar Kvinderne er ødelagte, saa gaar Kasterenheden tabt. Ophævelse af Kasteskrankerne fører baade Slægtens Drabsmænd og Slægten selv til Helvede, thi deres Forfædre farer til Helvede, naar der ikke længer bringes dem Bagværk og Vand som Offer.

Ak, vi stod i Begreb med at begaa en stor Synd, da vi var til Sinds at dræbe vore egne Slægtninge af Begær efter Magtens Glæder. Det vilde være mig kærere, om Dhritarashtras Folk dræbte mig vaabenløs og modstandsløs.

Med disse Ord kastede Ardjuna Bue og Pile fra sig og sank tilbage i Stridsvognen med sorgbetynget Sind.

II.

Da Krishna saa ham opfyldt af Medlidenhed og med Øjne fulde af Taarer, talte han saalunde til ham.

Herren sagde:

Hvorledes gaar det til, at Du i Farens Stund overfaldes af en Modløshed, som ædle Mænd vil misbillige, og som ikke fører til Himlen, men kun bringer Vanære? Tab ikke Modet, Ardjuna, det passer sig ikke for dig. Rejs dig og lad denne jammerlige Hjærtets Svaghed fare!

Ardjuna sagde:

Hellere vil jeg undgaa at dræbe mine ærværdige Lærere og leve af Almisse her i Verden end dræbe dem — selvom de attraar, hvad der er mit — for bagefter at nyde blodbesudlede Glæder. Vi véd ikke heller, hvad der er det bedste for os, om vi sejrede over dem eller de over os, thi det er Dhritarashtras Folk, som staar opstillet overfor os, og dem ønsker vi ikke at overleve. I mit Inderste er jeg grebet af brødefuld Medlidenhed, og jeg véd ikke, hvad der er det rette; derfor spørger jeg dig.

Herren sagde:

Du sørger over dem, som ikke er at beklage, skønt Du ellers taler forstandige Ord. Vise Mænd beklager hverken døde eller levende. Aldrig har jeg ikke været til, saalidt som Du eller disse Fyrster her; ej heller vil vi nogensinde i Fremtiden ikke være til.

Det, som ikke er, kan aldrig vorde, og det, som er, kan aldrig forgaa. Den, der mener, at det er Sjælen, som dræber, eller som bliver dræbt, har ikke den rette Forstaaelse. Sjælen hverken fødes eller dør. Ufødt, evig, uforgængelig fra Tidernes Morgen dør den ikke, selvom Legemet dræbes. Ligesom en Mand af-

lægger sine gamle Klæder og tager andre, nye paa, saaledes forlader Sjælen sine gamle Legemer og iklæder sig andre, nye. Den kan ikke saares, kan ikke brændes, ikke vædes, ikke tørres. Denne Evige er uforgængelig, allestedsnærværende, fast og urokkelig. Den kan ikke ses, kan ikke tænkes, kan ikke forandres. Har Du fattet det, bør Du ikke beklage den.

Men selvom Du mener, at den stadig fødes og stadig dør, bør Du dog ikke klage. Thi for den, der er født, er Døden vis, og for den, som er død, er en ny Fødsel vis. Du bør derfor ikke sørge over noget, der ikke kan undgaas. Vi ser ikke alle Væseners Begyndelse, ikke heller hvad der bliver af dem; kun Mellemtilstanden ser vi. Hvad er der at klage over?

Den ene betragter den som et Under, en anden taler om den som et Under, en tredje hører om den som et Under. Men selv efter at have hørt om den, er der ingen, som kender den. Denne Sjæl kan ingensinde dræbes, hvor den end findes. Du bør derfor ikke sørge over noget Væsen.

Ikke heller bør Du vakle, naar Du ser hen til din Pligt, thi der findes intet bedre for en Kriger end en retfærdig Kamp. Lykkelige er de Krigere, som opnaar en saadan Kamp, der byder sig af sig selv og er som en aaben Port til Himlen. Men hvis Du ikke vil kæmpe, paadrager Du dig Skyld og vil miste Ære og Berømmelse. Alle vil berette om din evige Vanære, og for den ærekære er Vanære værre end Døden. Rust dig derfor til Kamp, ligegyldig overfor Lyst og Smerte, Vinding og Tab, Sejr og Nederlag. Paa den Maade vil Du ikke paadrage dig Skyld.

Denne Kundskab har jeg forkyndt dig udfra Sañkhyalæren*). Hør nu følgende Betragtning paa Grundlag af Yoga**).

---

*) Sañkhya er et filosofisk System, der forklarer Verden som bestaaende af tre Egenskaber (de 3 »Gunaer«): Godhed, Slethed og Lidenskab. De forskellige Fænomener, Ting og Personers Karakter beror paa, om den ene eller den anden af disse Egenskaber er fremherskende.

**) Yoga er et praktisk Frelsessystem, hvor man igennem forskellige dels legemlige Øvelser (bestemte Stillinger, Aandedrætsregulering

Hvis Du tilegner dig den, vil Du frigøre Dig for Gærningens Lænker.

Du skal handle, men ikke bekymre dig om Gærningens Frugt. Hold dig til Yoga, udfør dine Handlinger uden at lade dig bevæge hverken af Held eller Vanheld, thi deri bestaar Yoga. At handle er ringere end Tankens Yoga, Ardjuna; søg Tilflugt i din Tanke. Ynkelige er de, som lader sig bestemme af Gærningens Frugt. Den, der behersker sin Tanke, er hævet over godt og ondt i denne Verden. Derfor skal man beflitte sig paa Yoga. Yoga vil sige den rette Færdighed i at handle. Thi de kloge, som behersker Tanken, bekymrer sig ikke om, hvad Gærningen bringer med sig. Frelst fra en ny Fødsels Lænker naar de til et Sted, hvor ingen Lidelse findes.

Ardjuna sagde:

Hvorledes skildres den, hvis Tanke er i Ro, og som befinder sig i Samadhi*).

Herren sagde:

Den, siger man, har sin Tanke i Ro, som opgiver alle de Ønsker, der findes i Hjærtet og er tilfreds ved sig selv og i sig selv. Tankens Ro, siger man, har den indsigtsfulde, der, omgivet af Glæder, ikke skælver under Lidelser, og som er blottet for Attraa, Frygt og Vrede. Den, der er fuldstændig fri for Begær, som hverken føler Glæde eller Uvilje, hans Tanke er i Ro. Han drager Sanserne tilbage fra deres Genstand, som en Skildpadde trækker sine Lemmer ind. Sansegenstandene falder bort for den Sjæl, der ikke giver sig af med dem. Kun en Stemning bliver tilbage, men ogsaa den forsvinder, naar man har set det højeste.

De hidsende Sanser river selv den kloges Tanke med. Dem

---

o. s. v.), dels aandelige Øvelser (Koncentration) befrier Legemet for dets Afhængighed af Verden.

I Bhagavadgita har Ordet en særlig Klangfarve derved, at Forfatteren anvender det om Bhakti-hengivelse til Gud.

*) Den højeste Form for Koncentration, hvor Forskellen mellem Tanken og dens Genstand forsvinder.

skal man holde i Tømme, behersket skal man være og have Tanken rettet paa mig. Thi Tanken i Ro har den, der besidder Herredømme over sine Sanser. Hvis man retter sin Tanke imod Omverdenen, knytter man sig til den. Denne Tilknytning avler Begær, Begæret avler Vrede, Vreden Forblindelse. Forblindelsen forstyrrer Sindsligevægten, Sindsligevægtens Forstyrrelse bevirker, at Fornuften forsvinder, og Fornuftens Forsvinden betyder Ens egen Undergang.

Den, der overfor Omverdenen er fuldt behersket, lutret for Begær og Afsky, han opnaar Sindsro og vinder dermed Befrielse for alle Lidelser. Naar det er Nat for alle Væsener, saa vaager den, der behersker sit Jeg, og naar alle Væsener vaager, er det Nat for den vise, der har Indsigt.

Den, hvis Ønsker alle falder til Ro som Floderne i Havet, der fyldes uden at undergaa Forandring, han finder Fred; derimod ikke den, som er opfyldt af Ønsker. Den Mand, der er uden Ønsker og uden Attraa, uden Tanke paa »mit« og »Jeg«, han finder Fred.

Det er at hvile i Brahman. Er man naaet saa vidt, lader man sig ikke forvirre. Og hvis man ogsaa i Dødsøjeblikket befinder sig i den [Hvile], saa gaar man op i Brahman.

III.

Ardjuna sagde:

Naar det efter din Mening, Krishna, er større at have Indsigt end at handle, hvorfor tilskynder Du mig da til en saa skrækkelig Gærning? Med slige Modsigelser forvirrer Du min Tanke. Nævn mig derfor bestemt det ene, hvorved jeg kan vinde Frelse.

Herren sagde:

Der er to Standpunkter her i Verden, Ardjuna: Tænkningens og Handlingens (Sañkhya og Yoga). Men Mennesket slipper ikke for Handlingernes Følge blot ved ikke at handle; ej heller vinder det Fuldkommenhed ved kun at forsage. Thi ingen

lever blot et Øjeblik uden at handle. Den, som hindrer Legemet i at handle, men taabeligt bevarer Genstandene i sine Tanker, han kaldes en Hykler. Udøv Du derfor den Handling, som er nødvendig. At handle er bedre end ikke at handle. End ikke dit Legemes Opretholdelse er mulig, uden at Du handler.

Denne Verden er bundet af Handlinger med Undtagelse af dem, der har Offeret til Maal. Udøv derfor den Handling, som har det Formaal, men uden at knytte dig til den. Da Skaberen i sin Tid skabte Menneskene sammen med Offeret, sagde han: Ved dette skal I forplante Eder. Det skal være Eders Ønskeko. Styrk Guderne med dette og Guderne skal styrke Eder! Naar I gensidig styrker hinanden, vil I opnaa den højeste Lykke. De Glæder, I ønsker, vil Guderne give Eder, naar I styrker dem med Offer. Men den, som nyder, hvad de giver uden at give dem noget igen, han er en Tyv.

Af Føde lever Skabningerne. Føde fremkommer af Regn, Regn af Offer og Offer af Handling. Handling har sin Oprindelse i Brahman, og Brahman i det Uforgængelige. Derfor er det allestedsnærværende, evige Brahman baseret paa Offeret. Saaledes ruller Hjulet afsted; og den her paa Jorden, som ikke holder det igang, er syndig og lever forgæves.

Men det Menneske, der glæder sig ved Atman og finder Tilfredshed ved Atman alene, han har ikke mere at gøre. Han har ikke nogen Interesse af, hvad der gøres og ikke gøres her paa Jorden, ikke heller interesserer han sig for noget Væsen.

Derfor skal Du altid gøre din Pligt uden at binde dig til Handlingen. Det Menneske, der handler saaledes, han naar det højeste. Thi kun ved at handle naaede Djanaka og andre Fuldendelsen. Ene med Tanken paa Verdens Velfærd bør Du handle. Hvad den store Mand gør, just det gør ogsaa andre; hans Opførsel tager Verden til Rettesnor.

Jeg har intet, som det paahviler mig at gøre i de tre Verdener, Ardjuna, intet som jeg ikke har opnaaet, eller som jeg kan opnaa; ikke desto mindre handler jeg. Thi hvis jeg vilde

ophøre at handle utrættelig, saa vilde Menneskene rundt omkring følge i mit Spor, og Verden vilde gaa til Grunde.

Som Taaberne handler, naar de binder sig til Gærningen, saaledes skal ogsaa den vise handle, men uden at binde sig til den, — blot for at fremme Verdens Velfærd. Han maa ikke forvirre de uvidende, som føler sig bundet til Handlingen. Alle deres Gærninger skal han godkende, medens han selv handler i Yoga.

Kast alle Gærninger over paa mig og kæmp uden Ængstelse, med Tanken paa den højeste Sjæl, uden Lyst og uden Haab. De Mennesker, som i Tillid og taalmodigt stedse følger denne min Lære, de frelses ogsaa ved deres Gærninger. Men de tankeløse og forblindede Taaber, som er uvillige overfor denne min Lære og ikke følger den, de er fortabt, skal Du vide. Selv den kloge handler jo i Overensstemmelse med sin Natur. Alle Væsener følger deres Natur. Hvad kan Tvang udrette?

Ardjuna sagde:

Hvad er det, der tilskynder Mennesket her til ogsaa mod sin Vilje at handle ondt, som om det blev tvunget dertil med Magt?

Herren sagde:

Det er Attraaen, det er Vreden, som opstaar af Lidenskaben, den umættelige, den syndige. Den, skal Du vide, er Fjenden her. Som Ilden tilhylles af Røg, Spejlet af Smuds, Fosteret af Æggehinden, saaledes tilhylles Forstanden af denne [Attraa og Vrede]. Hold derfor Sanserne i Tømme, Ardjuna, og fordriv det Onde, som dræber baade Indsigt og Viden.

IV.

Herren sagde:

Mange Tilværelser har jeg alt henlevet og ogsaa Du, Ardjuna. Jeg kender dem alle, men Du kender dem ikke. Hvergang Retfærdigheden svinder, og Uretten voxer, saa skaber jeg mig selv. I hver Verdensalder fødes jeg paany for at beskytte

de gode, for at tilintetgøre de onde og genopbygge Retten. Den, der i Sandhed kender min guddommelige Fødsel og Virken, han fødes ikke mere, naar han forlader Legemet, men kommer til mig. Mange er de, som befriet for Attraa, Frygt og Vrede, helt fyldt af mig, har taget deres Tilflugt til mig og lutrede ved Indsigt og Bodsøvelser er indgaaet i mit Væsen. I samme Grad Menneskene søger til mig, elsker jeg dem. Allevegne fra følger de mit Spor.

Ogsaa de fire Kaster har jeg skabt med deres forskellige Egenskaber og Beskæftigelser, endskønt jeg hverken handler eller undergaar Forandring. Handlingen besmitter mig ikke; jeg føler intet Begær efter Gærningens Frugt. Den, der erkender mig som saadan, bindes ikke af sine Gærninger. Ogsaa tidligere Tiders frelsesøgende handlede, naar de havde erkendt dette. Du skal derfor udføre din Gærning som Forfædrene før dig.

Hvad er det at handle og det ikke at handle? I det Spørgsmaal griber selv de vise fejl. Jeg vil forkynde dig, hvad Du skal gøre for at undgaa det onde.

Den, der handler, som om han ikke handlede, er viis blandt Menneskene. Han udfører alle Gærninger i Yoga. Den, der opgiver enhver Tanke om Gærningens Frugt, som altid er tilfreds og uafhængig, han handler ikke, om han end handler. Uden at nære nogen Slags Forhaabninger, frigjort og fuldt behersket, nøjes han med at gøre det, som er nødvendigt for at opretholde Livet og paadrager sig ingen Skyld. Tilfreds med hvad Skæbnen bringer, uberørt af Modsætninger, fri for Misundelse, den samme under Medgang og Modgang, bindes han ikke, om han end handler. Den, som er frigjort, og hvis Tanke hviler i Erkendelse, og som, naar han handler, kun ofrer, hans Gærning svinder fuldstændig bort.

I Erkendelsen fuldkommes en hvilken som helst Gærning. Lær den Erkendelse, hvorved Du ikke mere vil lade dig blænde saaledes, den, hvorved Du ser alt skabt i dig selv og i mig. Selvom Du er den værste af alle Misdædere, saa vil Du paa

Erkendelsens Baad alene sætte over al Synd. Ligesom en antændt Ild forvandler alt Brændet til Aske, saaledes forvandler Erkendelsens Ild alle Gærninger til Aske. Der findes intet Renselsesmiddel her paa Jorden Mage til Erkendelsen; den, som er blevet fuldkommen i Yoga, finder det med Tiden af sig selv i sig selv.

Den, der gennem Yoga har forsaget Gærningen og gennem sin Indsigt har brudt Tvivlen, han bindes ikke af sine Gærninger. Rejs dig derfor, Ardjuna, øv Yoga og kløv med Erkendelsens Sværd den Tvivl, som raader i dit Hjærte og som skyldes Uvidenhed.

V.

Ardjuna sagde:

Du priser baade det at forsage Gærningen og at øve Gærningen, Krishna. Sig mig bestemt, hvad der er det rigtigste.

Herren sagde:

Begge Dele fører til Frelse, men at øve Gærningen er bedre end at forsage Gærningen. Den, der hverken begærer eller hader, maa anses som løst fra sine Gærninger. Han er naaet ud over Modsætningerne og frelses let fra Lænken. Kun Taaberne taler om Sañkhya og Yoga som forskellige. Den, som blot udøver den ene af de to rigtigt, har Andel i dem begge. Det Stade, som Sañkhya-Tilhængerne naar, det vinder ogsaa Yogierne. Den, der betragter Sañkhya og Yoga som ét, han ser klart.

Men det er vanskeligt at forsage Gærningen, naar det ikke sker gennem Yoga. Den vise, som øver Yoga, kommer hurtigt til Brahman. Den, der øver Yoga, hvis Sjæl er ren, som har besejret sit Jeg og sine Sanser, og som føler sig ét med alt skabt, han besmittes ikke, selvom han handler. Den, der i Yoga finder Sandheden, mener ikke, at det er ham selv, der handler. Naar han ser, hører, føler, spiser, sover, drager Aande, taler o. s. v., saa véd han, at det blot er Sanserne, der befatter sig med Tingene. Hvis han handler saaledes, at han lægger alle Gærninger

over paa Brahman og opgiver enhver Tilknytning, besmittes han ikke af Synd, saalidt som Lotusbladet berøres af Vandet.

I den vises Øjne er der ingen Forskel paa en lærd Brahman, en Oxe, en Elefant, en Hund og en Kasteløs. De, som véd, at der ingen Forskel er, har allerede her paa Jorden vundet Himlen, thi Brahman er uden Synd og uden Forskel. Derfor hviler de i Brahman. Den, hvis Tanke er i Ro, og som ikke lader sig blænde, som kender Brahman og hviler i Brahman, han glæder sig ikke, naar det gaar ham godt og skælver ikke, naar det gaar ham daarligt. Hans Sjæl er uden Tilknytning til Omverdenen, og han finder Lykken i sit eget Indre. Naar hans inderste Jeg staar fast i Brahma-yoga, vinder han uforgængelig Lykke.

Alle Nydelser, som skyldes Tilknytning til Omverdenen, avler Lidelse. De har Begyndelse og Ende, Ardjuna; den vise glæder sig ikke ved dem. Den, der allerede hernede, forinden han forlader Legemet, er i Stand til at mestre de Sindets Rystelser, der udspringer af Attraa og Vrede, han staar fast i Yoga og er en lykkelig Mand.

Den Yogi, som finder Lykken, Glæden og Lyset i sit eget Indre, han er Brahman og gaar op i Brahman. De vise, som er uden Synd, hvis Tvivl er brudt, som har Selvet i deres Magt, og som glæder sig over, at det gaar alle Væsener godt, de naar til Opgaaen i Brahman. De Bodsøvere, som er fri for Attraa og Vrede, som har Tanken i deres Magt, og som har fundet Atman, de er nær ved at gaa op i Brahman.

VI.

Herren sagde:

Den, som udfører den Gærning, han er sat til, uden at bekymre sig om Gærningens Frugt, han er en Forsager og en Yogi; derimod ikke den, der ikke holder Offerilden vedlige og ikke varetager de rituelle Pligter.

Vid, at det man kalder Forsagelse, det er Yoga, thi ingen bliver Yogi uden at forsage sine Ønsker. Handling er Midlet

for den, der stræber mod Yoga. Men er han først naaet til Yoga, saa er Midlet at forsage Gærningen.

Man skal hæve sit Jeg og ikke lade sit Jeg synke. Thi Jeget alene er Jegets Ven, men Jeget er tillige Jegets Fjende.

Den, der har overvundet sit Jeg og har fundet Ro, hans Jeg er uberørt af Kulde og Varme, Lykke og Ulykke, Ære og Vanære; — i hans Øjne er Jordklumper, Sten og Guld det samme. Han udmærker sig ved ikke at gøre Forskel paa Velynder, Ven, Fjende, paa Modstandere og Paarørende, paa gode og onde.

Yogien skal leve skjult, uden Ejendele og uden Forhaabninger, og stedse øve Yoga, medens han holder Tanke og Sjæl i Tømme. Paa et rent Sted skal han indrette sig et fast Stade, hverken for højt eller for lavt, dækket med et Klæde, et Antilopeskind og Kuçagræs. Her skal han sætte sig og drive Yoga for at lutre Sjælen, medens han undertrykker Tanken og Sanserne og samler Tanken om ét bestemt Punkt. Krop, Hoved og Hals skal han holde i fuldkommen Ro og i samme Retning. Blikket skal han rette mod Spidsen af Næsen uden at se til Siden. Med Sjælen i Ro, uden Frygt og med velbehersket Tanke skal han sidde fordybet i mig og opfyldt af mig. Naar Yogien saaledes uafbrudt anspænder sit Jeg og holder Tanken i Tømme, saa vinder han den Fred, der munder ud i Nirvana og som skyldes mig.

Yoga bliver hverken den til Del, der spiser for meget, eller den, som slet intet spiser; ej heller den, der er tilbøjelig til at sove for meget, eller den, der slet ikke sover. Den Yoga, som befrier for Lidelse, opnaar kun den, der er maadeholden med Hensyn til Mad og Fornøjelser, under sit Arbejde, i Søvn saavel som i vaagen Tilstand. Som en Lampe, der er skærmet mod Blæsten og ikke blafrer, saaledes er den Yogi, der behersker Tanken og øver Yoga.

Naar Tanken ved Hjælp af Yoga standses og falder til Ro, og man med Selvet ser Selvet (Atman) og er tilfreds i Selvet, naar man føler den overvættes store Lykke, som ligger over Sanserne og kun fornemmes af Tanken, naar man staar fast,

ikke viger fra Sandheden og har naaet den Tilstand, hvorudover ingen højere Vinding kan tænkes, og hvor man ikke bevæges selv ved den tungeste Lidelse, saa har man, maa Du vide, naaet den Befrielse fra Lidelsen, som kaldes Yoga. Den Yoga skal man øve med Beslutsomhed og ufortrødent Sind. Da vil man lidt efter lidt falde til Ro, lade Tanken hvile i Atman og ikke tænke paa noget som helst. Hvor end den vankelmodige, ubestandige Tanke flakker hen, skal man holde den tilbage og bringe den til Ro i Atman.

Thi den højeste Lykke bliver den Yogi til Del, hvis Tanke er faldet til Ro, hvis Lidenskab er svundet, som er fri for Synd, og som er blevet ét med Brahman. Naar han saaledes uafbrudt anspænder sin Sjæl og er uden Synd, opnaar han let den overvættes store Lykke, der bestaar i Foreningen med Brahman.

Den, som øver Yoga og betragter alt paa samme Maade, han ser sig selv i alle Væsener og alle Væsener i sig selv. Jeg gaar ikke tabt for den, der ser mig overalt og ser alt i mig. Den Yogi, der elsker mig, saaledes som jeg findes i alle Væsener, og som holder fast ved Enheden, han er i mig, hvor han end færdes.

Ardjuna sagde:

Hvad bliver der af den, Krishna, som ikke betvinger sig selv, omend han er tillidsfuld, og hvis Tanke falder fra Yoga. Gaar han ikke til Grunde som en splittet Sky?

Herren sagde:

Hverken her i Verden eller hisset gaar en saadan Mand til Grunde, Ardjuna; thi ingen som handler godt, gaar det ilde.

Den, hvis Yoga er gaaet tabt, kommer til de frommes Verdener og lever dèr utallige Aar. Saa vender han tilbage til denne Verden i en ren og lykkelig Slægts Hjem. Eller han fødes i en Slægt af vise Yogier, thi en saadan Fødsel er vanskeligere at opnaa her paa Jorden. Dèr vinder han samme Erkendelse, som han havde i sin forrige Tilværelse og stræber yderligere frem imod Fuldendelsen. Netop ved sin tidligere Øvelse rives han

med selv mod sin Vilje. Blot ved sit Ønske om at erkende Yoga kommer han ud over den dyrkede Brahman.

Den Yogi, der stræber af al Kraft og er fri for Synd, han bliver fuldkommen i Løbet af mange Tilværelser og naar det højeste Maal. Yogien regnes for mere end Bodsøvere, Tænkere og Offerbringere. Bliv derfor en Yogi, Ardjuna! Af alle Yogier anser jeg den for den ypperste, som støtter sig til mig og elsker mig med sin inderste Sjæl.

VII.

Herren sagde:

Blandt tusinde Mennesker er der maaske een, der stræber efter Fuldkommenhed, og selv blandt dem, der stræber efter eller har opnaaet Fuldkommenhed, er der maaske kun een, der i Sandhed kender mig.

Min Natur bestaar af otte Dele: Jorden, Vandet, Ilden, Vinden, Rummet, Tanken, Forstanden og Jeg-Bevidstheden. Men dette er min lavere Natur. Du skal vide, Ardjuna, at jeg har en anden, højere Natur, nemlig Sjælen, som opretholder denne Verden. Disse to Naturer er alle Væseners Moderskød, mærk dig det! Jeg er hele Verdens Oprindelse og tillige dens Undergang. Der er intet, som overgaar mig. Paa mig er hele Verden fæstnet som Perlerne paa en Snor.

Jeg er Smagen i Vandene, jeg er Glansen i Sol og Maane, Lyden i Rummet, Manddomskraften i Mændene. Jeg er den rene Lugt i Jorden, Lyset i Ilden, Livet i alle Væsener, Bodskraften i Asketen.

Vid, Ardjuna, at jeg er den evige Kim i alle Væsener, Forstanden i de forstandige, Styrken i de stærke, Kraften i de kraftige, forsaavidt den er fri for Attraa og Begær. I alle er jeg den Higen, der ikke strider imod det Rette.

Til mig søger ikke onde, forblindede og ringe Mennesker. Fire Slags gode Mennesker elsker mig: den, der er i Nød, den, der stræber efter at erkende, den, der søger Nytte og den vise. Af disse er den bedste den vise, som stadig øver Yoga og kun

er opfyldt af Kærlighed. Thi han er mig overmaade hengiven, og han er mig kær. Alle disse staar højt, men den vise betragter jeg som mit eget Jeg, fordi han i Yoga vedholdende har stræbt med mig som højeste Maal.

IX.

Herren sagde:

De, som elsker andre Guddomme og i Tillid ofrer til dem, ogsaa de ofrer til mig alene. Thi jeg alene er Herre over alle Ofre og samtidig den, som nyder alle Ofre. De kender mig blot ikke i Sandhed, derfor synker de ned.

Til Guderne kommer de, som tjener Guderne, til Forfædrene de, som tjener Forfædrene, til de onde Aander de, som ofrer til dem. De, som ofrer til mig, kommer til mig. Naar en from Mand af Kærlighed giver mig et Blad, en Blomst, en Frugt eller en Skaal Vand, saa nyder jeg det, hvis det gives i Kærlighed. Hvad Du gør, spiser, ofrer, giver, hvad Bod Du øver, Ardjuna, det skal Du gøre som noget, Du vier til mig. Paa den Maade vil Du blive befriet fra dine Gærningers Baand, Frugten af saavel gode som onde Handlinger, og frelst vil Du komme til mig, hvad enten Du forsager eller udøver Gærninger.

Jeg er den samme i alle Væsener. Jeg hader ingen og elsker ingen. Men de, som elsker mig i Hengivenhed, de er i mig og jeg i dem. Ja, selvom en ond Mand elsker mig og mig alene, saa maa han betragtes som god, fordi han har truffet det rette Valg. Han vil hurtigt blive retsindig og indgaa til den evige Fred. Mærk dig det, Ardjuna: den, der elsker mig, gaar ikke til Grunde. Selv de, der er kommet til Verden under ugunstige Forhold, Kvinder, Vaiçyaer og Çudraer, naar det højeste Maal, hvis de tager deres Tilflugt til mig. Hvor meget snarere ikke fromme Brahmaner og trofaste ædle Vismænd. Da Du nu er kommet til denne forgængelige, lidelsesfulde Verden, saa elsk mig. Hav mig i din Tanke, elsk mig, ær mig og bring Offer til mig. Naar Du øver Yoga med mig som højeste Maal, vil Du komme til mig.

XI.

Ardjuna sagde:

Hvis Du mener, at det er muligt for mig at se det, Herre, saa vis mig dit uforgængelige Jeg, Du Mester i Yoga!

Og Hari*) viste Ardjuna sin højeste, guddommelige Form.

Ardjuna sagde:

Jeg ser, o Gud, i dit Legeme alle Guder og alle Væseners Skarer, Herren Brahman paa sit Lotussæde, alle Vismænd og de himmelske Slangeguder. Jeg ser dig med mange Legemer, mange Arme, Munde og Øjne, endeløs til alle Sider. Jeg ser dig med Diadem, med Kølle og Diskus i Haand, et Lyshav straalende til alle Sider, ubegrænset, svær at skue og med en Glans som flammende Ild og Sol. Du er det Uforgængelige, den højeste Genstand for Erkendelse, Du er denne Verdens Grundvold, den evige Lovs evige Vogter. Du staar for min Tanke som den evige Aand. Jeg ser dig uden Begyndelse, uden Midte og uden Ende, med ubegrænset Styrke, med talløse Arme, med Sol og Maane til Øjne og en Mund af flammende Ild. Du varmer hele Verden med din Glød. Du alene fylder Rummet mellem Jord og Himmel og alle Verdenshjørner. Ved Synet af denne din forunderlige og frygtelige Skikkelse skælver de tre Verdener, Du mægtige!

Og naar jeg ser dine Munde med de frygtelige Tænder, der er som den Ild, der fortærer Verden ved dens Undergang, saa skelner jeg ikke Verdenshjørnerne og finder ingen Redning. Vær naadig, Du Gudernes Herre og Verdens Grundvold!

Alle Kongernes Skarer, Bhishma, Drona og Karna og de ypperste af vore Folk styrter sig i dine skrækindjagende Munde med de frygtelige Tænder; nogle hænger fast imellem Tænderne med knuste Hoveder.

Forkynd mig, hvem Du er i denne frygtelige Skikkelse. Thi jeg forstaar ikke dine Veje.

*) Tilnavn til Vishnu-Krishna.

Herren sagde:

Jeg er Tiden, som, naar den fuldbyrdes, bevirker Verdens Undergang. Jeg er kommet for at bortrive disse Mennesker. Ogsaa uden dig vilde disse Krigere gaa under, som her staar opstillet overfor hinanden. Rejs dig derfor og vind Berømmelse! Slaa Fjenderne og glæd dig ved et lykkeligt Herredømme! Disse er allerede af mig overgivet til Døden. Du skal blot være mit Redskab, Ardjuna!

Ardjuna sagde:

Det er med Rette, Krishna, at Verden priser dig, og at Dæmonerne skrækslagne flygter til alle Sider. Du er den øverste Gud, den ældgamle Aand, Verdens Grundvold. Du er den, der erkender og det, som erkendes, Du er det højeste Stade, Du har udfoldet alt dette, Du, med de mange Skikkelser. Du er Vayu, Yama, Agni, Varuna, Maanen, Pradjapati og den ældste Stamfader. Hil dig!

Hvad jeg har sagt til dig i Tankeløshed eller af Venlighed, naar jeg uden at ane din Storhed betragtede dig som min Ven, eller hvis jeg i Spøg var mindre ærbødig imod dig, naar vi vandrede eller sad sammen, alt det beder jeg om Tilgivelse for. Jeg kaster mig i Støvet og beder om Naade. Bær over med mig, o Gud, som en Fader med sin Søn, en Ven med sin Ven.

Herren sagde:

Ikke ved Vedastudium, Bodsøvelse, Gavmildhed eller Offer kan man komme til at se mig i den Skikkelse, hvori Du har skuet mig. Ene gennem Kærlighed til mig kan man i Sandhed kende mig, se mig og komme til mig. Den, som handler for min Skyld, som er opfyldt af mig, som elsker mig alene og nærer venlige Følelser overfor alle Væsener, han kommer til mig.

AF DEN SENERE HINDUISME

Krishna-Legenden.

Blandt de talrige Gudeskikkelser, vi møder i Folkereligionen, er Vishnu den, hvis Navn har vundet størst Udbredelse. Gang paa Gang fortælles der i Mythologien om Vishnu, at han stiger ned paa Jorden og lader sig føde, — snart som Skildpadde af overnaturlig Størrelse, snart som Fisk, snart som Bjørn og snart som Menneske, — for at frelse Verden fra Undergang eller bistaa Menneskene, naar de er stedt i Nød. Det er dog i Særdeleshed i sin Inkarnation som Krishna, at han er gaaet ind i Folkets Hjærte.

Krishna-Legenden forekommer talrige Steder i saavel den gamle som nyere indiske Literatur. Vi vælger her en moderne Genfortælling paa Hindi. Den er udgivet 1810 af Digteren Lallu Lal under Titlen Premasagara (»Kærlighedens Hav«) og har i Indien vundet stor Udbredelse som Folkebog. Her gengives den efter Frederic Pincotts Oversættelse.

* * *

Det er spaaet den onde Kong Kañsa i Mathura, at hans Søster Devaki i sit Ægteskab med Fyrst Vasudeva skal føde hans Banemand. I den Anledning holder Kongen Søsteren og Svogeren i Fangenskab og lader deres Børn ombringe, efterhaanden som de kommer til Verden. For at befri Landet for den tyranniske Hersker, har Guden Vishnu besluttet at lade sig føde paa Jorden som Krishna, Devakis ottende Søn. Umiddel-

bart efter sin Fødsel aabenbarer Guden sig for Forældrene i sin sande Skikkelse for at forkynde dem Hensigten med sin Fødsel og meddele dem, hvorledes de skal forholde sig. I det samme glider Lænkerne af Vasudeva, Fængselsporten springer op, og medens alle sover, bærer Vasudeva Barnet Krishna bort fra Byen tværs over Yamuna-floden, hvis Vande trækker sig tilbage for at lette ham Overgangen. Vasudeva begiver sig til Vrinda-lunden i Vradja, hvor Hyrden Nanda bor. Nandas Hustru Yaçoda har netop født en Datter, og uden at Moderen mærker det, ombytter Vasudeva Krishna med Pigen, som han tager med sig tilbage til Fængslet, hvor Jærnet atter lukker sig om hans Fødder og Haandled. Næste Morgen lader Kañsa Pigen dræbe, medens Nanda med sine Hjorder og Krishna drager bort til fjærnere Egne.

I Samliv med Hyrdefolket tilbringer Krishna sin Barndom og Ungdom, men er stadig Genstand for Efterstræbelser fra Kañsas Side, som har faaet Nys om Sagens rette Sammenhæng.

Kañsa sender en ond Aand, Putana, forklædt som Amme, til Nandas Bolig.

Smykket som Gudinden Lakshmi, naar hun nærmer sig sin Husbond, kom Putana til Bopladsen og traadte smilende ind i Nandas Hytte. Enhver, der saa hende, blev fortryllet og glemte alt. Men hun tog Plads ved Yaçodas Side, spurgte til hendes Befindende og udtalte et fromt Ønske, som: »Gid din lille Helt Krishna maa leve i titusinde Aar.« Efter saaledes at have lagt venlige Følelser for Dagen, tog hun Drengen fra Yaçodas Hænder og anbragte ham paa sit Skød. Men da hun begyndte at give ham Die, greb Krishna med begge Hænder om hendes Bryst, lagde Munden til og inddrak paa samme Gang Mælken og hendes Livsaande. Da blev Putana angst og raabte: »Hvad er det for en Søn, Du har, Yaçoda? Det er ikke et Menneske; det er Dødens Sendebud. En Slange har jeg taget for et Reb! Hvis jeg slipper levende fra ham, skal jeg aldrig mere vende tilbage.« Saaledes talte hun og flygtede udenfor Bopladsen. Men

Krishna gav ikke Slip paa hende, og tilslut døde hun. Hun vred sig i Dødskampen og faldt som Lynet fra Himlen. Yaçoda hørte den frygtelige Støj og kom grædende og jamrende til Stedet, hvor Putana laa, dækkende over et Areal af fire Mil. Bagefter kom alt Hyrdefolket løbende, og dèr fandt de Krishna paa Uhyrets Bryst ifærd med at drikke. Hurtigt fik de ham løftet op, omfavnede og kærtegnede ham og bragte ham hjem. — —

Hyrderne tog Øxer, Hakker og Spader, afhuggede Putanas Hænder og Fødder og gravede store Huller til at begrave dem i. Men Kødet og Huden samlede de sammen og brændte, og medens det brændte opsteg der en Røg, som fyldte hele Verden med Vellugt.

Da Kong Parikshit (som lytter til Legenden, der foredrages ham af Çukadeva) havde hørt saa meget af Fortællingen, sagde han: »Fortæl mig, hvorledes der kunde fremkomme Vellugt fra denne ryggesløse Dæmons Legeme, som baade var en Kødæder og Drukkenboldt?« Og Çukadeva svarede: »O Konge, Krishna gav hende Frelse, fordi han havde drukket hendes Mælk. Det er Forklaringen.«

Krishna voxer nu op mellem Hyrderne som en kaad og lystig Dreng, der muntrer sig med Kammeraterne. De stjæler Smør, trækker Kalvene i Halerne og finder paa alle mulige Spilopper. En Dag kommer det Yaçoda for Øre, at han har spist Jord.

Yaçoda blev vred, greb en Kæp og løb efter ham. Da Krishna saa Moderen komme løbende, blev han bange, standsede og tørrede sig om Munden. Saasnart Moderen var naaet hen til ham, spurgte hun: »Hvor finder Du paa at spise Jord?« Krishna sagde: »Du maa ikke være vred, Moder! Spiser Mennesker nogensinde Jord?« Men Moderen svarede: »Jeg vil ikke høre paa dine Udflugter. Hvis Du taler sandt, saa aabn Munden!« Og da han aabnede Munden, skuede Moderen de tre Verdener i Krishnas Mund. Da gik der pludselig et Lys op for Yaçoda, og hun tænkte ved sig selv: »Jeg er en stor Daare, at jeg an-

tager denne for min Søn, han, som er Herre over de tre Verdener.«

Hyrderne træffer Forberedelser til en Fest for Indra. Det behager ikke Krishna, som gaar i Rette med Nanda.

»Vi er Vaiçyaer, Fader. Vor Bestilling er den at drive Agerbrug og Handel, passe Køerne og tjene Brahmanerne. Det staar der i Vedaerne, at ingen maa bryde sin Families Skik. Den, der forsømmer egne Pligter for at opfylde andres, er som en Hustru af god Familie, der elsker en anden Mand. Opgiv derfor at dyrke Indra; dyrk Skoven og Bjærgene, for vi er Skovboere. Vor Herre er den, i hvis Rige vi lever lykkeligt. At forlade ham for at dyrke en anden, sømmer sig ikke. Tag derfor alt Bagværk og al Føde og gaa hen og dyrk Govardhana-Bjærget.«

Saasnart Hyrdernes Ældste hørte dette (af Nanda), sagde de: »Krishna har Ret. Du skal ikke længer betragte ham som et Barn og ringeagte, hvad han siger. Tænk engang over det: Hvem er Indra? Hvorfor skulde vi tage Hensyn til ham? Den, som giver os Føde, er der Grund til at dyrke, ikke andre. Hvad har vi at gøre med Gudernes Herre? Lad os hellige Skoven, Floderne og Bjærgkongen vor Dyrkelse.« Og efter dem gentog alle Hyrderne: »Krishna har raadet godt. Lad Guderne være det, de er; Govardhana-Bjærget er stort, lad os dyrke det!«

Nanda var tilfreds med denne Afgørelse og lod bekendtgøre i Lejren: »Imorgen vil alle Vradja-beboere drage ud for at dyrke Govardhana. Hvad I hjemme har bagt og tillavet til Ære for Indra, tager I med Eder og vandrer ud til Govardhana-Bjærget, saasnart det er lyst.« Ved Daggry næste Morgen stod de op, badede og holdt Andagt; derefter fyldte de alle store og smaa Kurve, Bakker, Fade og Kedler, anbragte dem paa Vogne og drog afsted til Govardhana.

Da de var naaet derud, fejede og rensede de Bjærget og bestænkede det med Vand paa alle Sider, anbragte al Slags Bagværk og Føde rundt omkring, saa at Bjærget var helt skjult,

hvorefter de pyntede det med Blomsterkranse og forskelligt farvede Silkebaand.

Det var en ubeskrivelig Stund. Bjærget var saa smukt, som om det var klædt og smykket med Juveler fra Top til Taa. Nanda hidkaldte Brahmanpræsten, og bistaaet af alle Hyrdedrengene ofrede han Tilak, ustampet Ris, Blomster og viet Føde, brændte Røgelse, tændte Lys og ofrede endvidere Betel, Areca og andre Gaver i Overensstemmelse med Vedaforskrifterne. Da sagde Krishna: »Lad os nu med et rent Sind tænke paa Bjærgkongen, at han skal aabenbare sig og nyde sit Offer.«

Følgende denne Opfordring tog alle Hyrder og Hyrdinder hinanden i Hænderne og stod med lukkede Øjne og holdt Tanken fast. Da iklædte Nandas Yndling (Krishna) sig en anden Skikkelse, og uden at nogen anede det, kom han tilsyne ved Bjærgets Fod, stor og mægtig, med talrige Hænder og Fødder, med Lotusøjne og et Ansigt som Maanens, med Krone paa Hovedet og et Halsbaand af vilde Blomster, med gule Klæder besaaet med Juveler og med en gabende Mund. Samtidig stod han selv og betragtede denne sin anden Form og raabte til alle: »Se, Bjærgkongen, som I har æret i Eders Hjærter, har aabenbaret sig.« Og Krishna kastede sig næsegrus ned for Bjærgkongen. Alle Hyrderne og Hyrdinderne fulgte hans Exempel og bøjede sig i Støvet for ham, og de begyndte at spørge hverandre: »Hvornaar har Indra aabenbaret sig paa den Vis? Til ingen Nytte har vi dyrket ham. Hvorfor har vore Forfædre mon vist Indra Opmærksomhed og forsømt en Guddom som denne. Det er ufatteligt!«

Saaledes talte de, men Krishna sagde: »Hvorfor staar I og ser til? Bring ham de Gaver, I har med!« Og Hyrderne og Hyrdinderne lagde de forskelligt duftende Retter paa Fade og Bakker og rakte dem til Herren Govardhana, som strakte Haanden ud Gang paa Gang og spiste, indtil alt det, som Vradjafolket havde tilberedt og bragt med, var fortæret, hvorpaa Skikkelsen forsvandt ind i Bjærget igen. Saadanne underfulde Lege fandt Krishna paa, og sammen med alt Folket gik han i ær-

bødig Rundgang omkring Bjærget. Næste Dag vendte de alle glade og fornøjede tilbage til Vrinda-Lunden, og i hver en Hytte fejredes der Glædesfester. Og Drengene malede Køerne og Kalvene med forskellige Farver, hængte Amuletter, Bjælder og klingende Smykker omkring deres Halse.

Indra bliver imidlertid fortørnet over denne Tilsidesættelse og udsender Regnskyer med Ordre til at oversvømme hele Vradja-Distriktet.

Under voldsomme Tordenbrag nedsendte Skyerne en ustandselig Strøm af Vand. Da blev Hyrderne bange. Gennemvaade og rystende kom de til Krishna og sagde: »O Krishna, hvorledes skal vi undslippe denne Vandflod? Det er dig, som har forhindret os i at dyrke Indra og faaet os til at ære Bjærget i Stedet for. Vær nu god og tilkald ham hurtigt, at han kan komme og hjælpe os. Hvis ikke, vil vi snarligt gaa til Grunde tillige med alle Byens Folk.

Da Krishna hørte dette og saa, hvor bange de var, sagde han: »I skal ikke nære Ængstelse for noget som helst. Bjærgkongen vil strax komme og tage Eder under sin Beskyttelse.« Saaledes talte han, og i Kraft af sin [Yoga-]magt gjorde han Govardhana glødende som Ild, og han løftede Bjærget op og holdt det i Vejret paa sin venstre Haands Lillefinger.

I samfulde syv Dage lod Indra det regne uafbrudt, men takket være Hari, faldt der ikke saa meget som en Draabe i Vradja. Og da alt Vandet var opbrugt, sagde Skyerne [til Indra]: »Der er medgaaet lige saa meget Vand som til Verdens Undergang. Hvad skal vi nu gøre, Herre?« Men da Indra hørte det, tænkte han: »Det maa være Urmennesket, som har ladet sig inkarnere. Hvem anden vilde være i Stand til at løfte Bjærget og beskytte Vradja?« Og angerfuld vendte han tillige med Skyerne tilbage til sit Stade, og det blev atter lyst. Og Vradja-Beboerne blev glade og sagde til Krishna: »Sæt kun Bjærget ned igen, store Herre, Skyerne er drevet bort;« hvorpaa Krishna anbragte Bjærget dèr, hvor det forhen havde staaet.

Ved Daggry [næste Morgen], da Krishna og Hyrdekammeraterne syngende og spillende paa Fløjte drog ud for at finde Græsgange til Kvæget, kom Indra dem imøde, ledsaget af alle Guderne. Indra red paa Elefanten Airavana. Da han i det Fjærne fik Øje paa Krishna, steg han ned af Elefanten og nærmede sig Krishna, barfodet og skælvende. Angerfuld og grædende faldt han ned for Krishnas Fødder og udbrød: »Hav Medlidenhed med mig, Du Vradjas Herre. Jeg har været stolt og forblindet og kendte ikke dit inderste Væsen. Du er Universets Herre. Til Menneskehedens Vel lader Du dig føde atter og atter for at befri Jorden for Lidelser.«

En særlig Varme er der over Skildringen af Hyrdindernes Forhold til Krishna, der i Indien opfattes som et Symbol paa Sjælenes Forhold til Gud.

Da Krishna saa, at Efteraaret var inde, mindedes han sit Løfte til Hyrdinderne om at ville danse med dem, og han gik ud i Skoven og spillede paa sin Fløjte. Saasnart Hyrdinderne hørte Lyden af Fløjten, kom deres Sind i voldsom Bevægelse, opfyldt af Længsel som de iforvejen var. Tilslut brød de med deres Generthed og Skamfølelse, satte sig ud over Hensyn til Familie og Pligter i Hjemmet, smykkede sig i Hast og ilede forvirrede bort. En af Hyrdinderne havde rejst sig fra sin Husbond for at komme afsted. Men han standsede hende og forbød hende at gaa. Da tænkte hun med saa stor Higen paa Hari, at hendes Sjæl forlod Legemet, og hun kom forud for alle de andre. Og Krishna, som saa hendes store Hengivenhed, gav hende den endelige Forløsning.

Atter afbryder Kong Parikshit Fortælleren og spørger, hvorledes dette var muligt, da Hyrdinden ikke opfattede Krishna som Gud, men kun som Genstand for sanselig Lyst. Og Kongen faar følgende karakteristiske Svar:

»Med Dyrkelsen af Hari forholder det sig som med Nydelsen af Udødelighedsdrikken. Hvad enten man nyder den med

eller uden sit Vidende, bliver man frelst. Lige meget i hvilken Hensigt man dyrker Hari bliver man frelst. Nanda og Yasoda kendte ham som Søn, Hyrdinderne opfattede ham som Elsker, Kañsa dyrkede ham af Frygt, Hyrdekammeraterne kaldte ham Ven, Çiçupala ærede ham som Fjende, Yogierne dvæler ved ham som Gud. Men alle opnaar de sluttelig Frelse. Hvorfor skulde da ikke en Hyrdinde blive frelst, som fordyber sig i Tanken paa Gud.«

Da Krishna ser Hyrdinderne komme anstigende, begynder han at drive Gæk med dem, spørger dem, hvorfor de er kommet og opfordrer dem til at gaa hjem igen.

Med nedslagne Øjne stod de og sukkede. De kradsede med Tærne i Jorden, og fra deres Øjne gled en Strøm af Taarer, som Perler fra en sønderbrudt Perlekrans.

Hyrdinderne minder Krishna om deres Kærlighed og de Ofre, de har bragt for hans Skyld, og Krishna fatter Medlidenhed med dem og opfordrer dem til at danse med sig. De samler sig om Guden og mætter deres Øjne ved Synet af Krishna og snor sig om ham »som gyldne Slyngplanter vinder sig om det blaa Bjærg«. Men saasnart Krishna mærker, at de begynder at blive stolte og betragte ham som deres Ægtefælle, beslutter han at forlade dem. Fortvivlede flakker de rundt for at søge efter Krishna, og forgæves henvender de sig til Skovens Træer og Fugle for at erfare, hvad Vej han er gaaet. Omsider finder de hans Fodspor, som de følger, indtil de opdager Mærker af en Kvindefod ved Siden af Krishnas. Det er Hyrdinden Radha, som Krishna har fjærnet sig med. Dog ogsaa hun oplever en Skuffelse.

Radha, der troede hun havde Elskeren i sin Magt, indbildte sig, at hun overgik alle, blev stolt og sagde: »Jeg kan ikke gaa længere, Elskede, bær mig paa din Skulder!« Ved den Ytring smilede Stolthedsdræberen Krishna, han, for hvem intet er skjult, og han sagde: »Tag kun Plads paa min Skulder!« Men da

hun strakte Haanden ud og vilde stige op, saa forsvandt Krishna for hendes Blik. Hun blev staaende med Hænderne udstrakt, og fra hendes skønne Skikkelse faldt der en Straaleglans paa Jorden, saa det saa ud, som om hun stod paa det pure Guld. En Strøm af Taarer udgød sig fra hendes Øjne, hun evnede end ikke at holde Bierne borte, som lokket hid af den yndige Duft kom flyvende og satte sig paa hendes Ansigt. Hun sukkede dybt, og ved Lyden af hendes Graad gav alle Dyrene, Fuglene og Træerne sig til at græde.

Her fandt Hyrdinderne hende opløst i Graad og førte hende med sig tilbage til Yamunas Bred.

Omsider gribes Krishna af Medlidenhed og vender tilbage til Hyrdinderne, der, skønt de ikke kan skjule deres Glæde, retter Bebrejdelser imod ham for hans Troløshed. Men Krishna forklarer dem Grunden, hvorfor han forlod dem. Han vilde sætte deres Kærlighed paa Prøve.

»Lyt opmærksomt til! Jeg skal forklare Eder Forskellen mellem godt og ondt. Bedst er den, som gør det gode uden at kræve Gengæld. Saadan elsker en Fader sin Søn. Den, som gengælder godt med godt, gør sig ikke mere fortjent end Koen, der giver Mælk som Tak for Foder. Den, der gengælder godt med ondt, skal man betragte som Fjende. Men den værste af alle er den utaknemmelige, der glemmer det, som er gjort. . . . Jeg hører ikke hjemme under nogen af disse Grupper. Den, der begærer noget af mig, hans Hjærtes Ønske lader jeg gaa i Opfyldelse. Nu har jeg sat Eder paa Prøve, og I har trofast holdt fast ved mig med Eders Tanke og Eders Hjærte. Jeg kan ikke lønne Eder efter Fortjeneste. Om jeg saa levede i hundrede Brahma-Aar, vilde jeg aldrig blive gældfri overfor Eder.«

Nu tager Dansen sin Begyndelse. Krishna benytter sig af sine Yogakræfter og antager lige saa mange Skikkelser, som der er Hyrdinder, saaledes at enhver af Hyrdinderne tror, at hun har Krishna ved sin Side. Og i en Rus af Glæde hvirvler

de rundt med Guden, der omgivet af Hyrdindekransen »straaler som en Safir i et gyldent Smykke«.

Krishna spillede paa sin Fløjte, Hyrdinderne nynnede til. Og naar det lykkedes for een paa egen Haand at nynne hele Strofen tilende, saa glemte Hari alt, som et Barn, der ser sig selv i Spejlet. Selv Guderne tog Del i de dansendes Glæde og sendte en Regn af Blomster ned fra Himlen, og Gudinderne tænkte med Misundelse: »Om vi var født i Vradja, saa kunde ogsaa vi have danset og spøgt med Hari.«

Der var en saadan Harmoni over Tonerne, at Vinden ophørte at blæse og Vandet at flyde. —

Da Kong Parikshit havde hørt saa meget af Fortællingen, rettede han følgende Spørgsmaal til Çukadeva: »Hvis Krishna lod sig føde for at dræbe Dæmoner, for at hjælpe de gode og fromme og for at fremme Dyden, forklar mig da, hvorledes han kunde tillade sig at gantes med gifte Koner?«

»O Konge,« svarede Çukadeva, »Du forstaar ikke dette Mysterium. Du betragter Gud som et Menneske, han, som faar Synd til at forsvinde, naar man ihukommer ham, og hvis Legeme er selve den straalende, rensende Ild. Ligesom alt, hvad der kommer i Berøring med Ild, bliver til Ild [saaledes kommer alt, hvad der har Berøring med Gud, ind i den religiøse Ild og frelses]. . . . Du skal have Ærbødighed for alt, hvad Krishna gør, blot ikke gøre det efter.«

Imidlertid lever Kong Kañsa i stadig Angst for sin Søstersøn og udtænker sluttelig en Plan for at komme ham tillivs. Han sender Bud til Vradja og indbyder Krishna til at deltage i en Brydekamp, som Kongen lader afholde i Mathura. Sammen med Hyrderne indfinder Krishna sig til Festen, hvor han med Lethed gør det af med Kañsas bedste Brydere. Da Kongen derefter giver Ordre til, at man skal ihjælslaa alle Hyrderne, er hans Skæbnetime inde. Krishna springer ind paa Kañsa, trækker ham ved Haaret ned fra Tronsædet og gør Ende paa hans Liv.

* * *

Krishna-Legenden har haft stor Betydning for Folkefromheden i det moderne Indien. Idelig vender Digterne tilbage til Fortællingerne om Krishnas Forhold til Hyrdinderne og benytter dem som Iklædning for deres egen religiøse Følelse. Under Billedet af Radhas elskovsfarvede Kærlighed til Krishna, synger Digteren — her Vidyapati — om Sjælens umættelige Higen efter Forening med Gud.

*Radha tæres hen af Længsel og Tvivl, enhver Mindelse om Krishna river Saar i hendes Hjærte. Og da Guden omsider bønhører hende, gribes hun først af Frygt og Undseelse, siden af en Lykkefølelse, som trodser enhver Beskrivelse.**)

Hari er draget til Mathura, og hjemme er der tomt i Dag. Mine Ribben værker af Graad. Køerne bøger langt ud ad Vejen til Mathura. Ingen Hyrder og Piger sværmer ved Yamunas Bredder. Veninder, hvor kunde jeg gaa til dens Bredder og se de liflige Løvsale, nu da han er borte. De Lunde hvor han under Blomsternes Drys legede med Pigerne, manes op for mit Blik, — og dog er jeg endnu i Live. Jeg vil ende mit Liv i Bølgen og fødes igen som Krishna; og da bliver Krishna til Radha og lider Elskovs Ve. —

Hvem siger at Krishna vil komme, hvor vinder jeg over et Hav af Længsel. Der er ingen Tro i mit Hjærte. Jeg venter hver Stund, og Dagen gaar trægt; jeg venter hver Dag, og der svinder en Maaned; jeg venter hver Maaned, og et Aar er rundet. Jeg har intet Haab tilbage. Naar en Lotus er visnet under den kolde Vintermaaneds Straaler, hvad skal da Vaar? Om Urten er svedet af Solens Brand, hvad nytter da Høstens Regn? Om jeg i Længsel øder min fejreste Ungdom, hvad baader min elskedes Elskov?

Jeg forsmægtede af Tørst og gik til Søen, men ikke en Draabe fik jeg til at læske min Tørst; jeg var mødig og gik til Sandel-Træet, men det havde ingen Duft. Jeg søgte Lindring i Maanens

*) De følgende Sange er gengivet efter Prof. Vilh. Grønbechs: Mystikere i Europa og Indien. 1925.

svage Lys, men det sved mig som Ild. Det regner med kvægende Regn, men intet Stænk falder paa mig; Livets Træ har ingen Frugter til min Haand. Krishna, min Sjæls Herre, til dig har jeg taget min Tilflugt, men ingen Arme har omsluttet mig.

»Jeg kommer i Morgen«, det var den elskedes sidste Ord, og hun skrev: »I Morgen«, til Væggen blev fuld. Dagen blev gry, og hun spurgte hvem hun saa: »Sig mig, naar kommer i Morgen? Jeg venter i Morgen, jeg har intet Haab, aldrig mere skal jeg hvile ved Krishnas Side.« —

Veninde, jeg dør, men hvem skal jeg betro min Hjærtenskære? I Piger, slaa Kreds her omkring mig, og tegn mig i min sidste Stund med Krishnas Navn. Hvisk det i mit Øre som Livets sidste Hilsen. Læg ikke mit Legeme paa Baal, og skyd det ikke ud paa Bølgen, men naar jeg er død, bind mig da i Tamal-Træets Grene, i dets Løv der er mørkt som min elskedes Lød. Kommer han engang tilbage, skal jeg se ham og leve. Syng, Veninder, min Krishnas Navn, i dets Lyd vil jeg udaande min Sjæl.

Der vaager Mænd paa Kongens brede Veje, vidt og bredt spreder Maanen sit Lys. Se hvor den smaa er fuld af List, hun gaar til Stævne i Drengeklæder og binder de flagrende Lokker i Knude. Men intet Slør kan skjule de Jomfrubryster; da knuger hun en Lut til sin Barm. Og se, nu vinder hun til Skovens Mørke; end ikke han som er størst blandt Elskere, kan kende hende igen. Krishna staar forvirret ved Synet, men han rører hende, og Gaaden er løst. —

Jeg havde lystet at skue Krishna, men da jeg fik ham at se, blev mit Hjærte fyldt med Frygt. Stedse siden gaar jeg og drømmer som en Taabe, hvad jeg siger og gør véd jeg intet om. Mine Øjne græd som dryppende Regn, uden Stands slog mit Hjærte haarde Slag, kære, hvad var det der fik mig til at se paa ham? Jeg forstaar det ikke. En flygtig Nykke — og jeg havde lagt mit Liv i en andens Haand. Jeg forstaar ikke hvad den søde Tyv har gjort mig; da jeg saa ham, stjal han mit

Hjærte og gik, — og medens han gik, viste han sin Elskov paa saa mangen en Vis, at jo mer jeg vil glemme, des mindre formaar jeg.

Kære, jeg kan ikke sige hvor jeg er bedrøvet; den Fløjtes Toner gyder Gift i mine Aarer. De sidder herinde i mine Øren, og mit Hjærte og mit Legeme forgaar af Blusel. I de saligste Stunder, naar mit Legeme svulmer betaget, til det er nær ved at briste, tør jeg end ikke løfte mit Blik, at ingen skal læse deri. Mens Frænker sidder omkring mig og det bruser igennem mig, svøber jeg mig tæt i mit Klædebon til Skjul mod alle Blikke. Sagte lister jeg gennem Huset, endnu har Skæbnen naadigt dulgt min lønlige Blu, men mit Hjærte og mit Blod bruser, og Bæltet løsnes.

Jeg kan ikke sige min elskedes Elskov, jeg fik jo aldrig titusinde Munde. Han tog en Kæde af Elfenbensperler af sin egen Hals, og læmpeligt lagde han den om min. Han tog mine Hænder og satte mig paa sit Skød og kvægede mine Lemmer med duftende, kølende Sandel-Olje. Han løste mine Lokker, saa sirligt de var bundne, og flettede i dem en Kæde Jasmin. Med Honningblik saa han mig i Øjet, og hans vældede over med Glædestaarer.

I Dag er min kejtede Blu blæst for alle Vinde, og alt hvad han vilde, blev ham til Del. Hvad skal jeg sige, Veninde, jeg kan kun smile ved Tanken paa alle de Undere som hændte i Dag. De taarnende Skyer sank ned til Jord, de lystelige Fjældes Tinder steg op til det høje, og medens jeg saa i det blanke Spejl, sank jeg derhen hvor der ikke kendes op og ej heller ned. Ny Visdom var der kommet i Krishna, hans Ord blev mig for stærke; han gav den hjemløse Tilflugt, bly var jeg og skjulte Branden i mit Hjærte. Den elskovskaade omsluttede mig paa sit Skød, han aftørrede med Fligen Perlerne paa mine trætte Lemmer, viftede mig sagte Kølighed til, og jeg sov ind.

Kære, hvad kan jeg sige? Det kan ikke maales; var det en Drøm, var det sandt, jeg véd det ikke; var det ganske nær, var

det langt herfra, hvad véd jeg? Under et blændende Lyn fødtes der Mørke og inderst inde en Strøm af Sødme; det bølgende Mørke opslugte baade Sol og Maane, og rundt om regnede Stjærner. Himlen brast, gyngende skjalv Jorden, Vindenes Suk steg til stormende Sus, højt stønnede Biernes Sværme, Vandene bruste over som et altopslugende Hav, og dog var det ikke Verdens Ende.

BUDDHISMEN

Buddhismen er en Opposition imod Brahmanismen og kræver sin særlige Plads i en Fremstilling af Indiens Aandshistorie. Det er en Religion for sig med sin egen Kanon, Tripitaka eller Trekurven, hvorigennem vi underrettes om Stifterens Person, hans Liv og hans Lære.

Buddha, hvis Levetid falder omkring 500 f. Kr., maa ses paa Baggrund af sin Tid med dens Utryghed, Utilfredshed og vaagnende Skepticisme. Forudsætningerne for hans Frelsesbudskab er de samme, som skabte Upanishader og Bhagavadgita. »Livet er Lidelse« — de første Ord, som lyder fra Buddhas Læber, kunde staa som Motto for hele denne Tid. Raabet om Frelse har været stort og de frelsesøgende mange, og næppe nogensinde har Askesen været drevet til saadanne Yderligheder, som dengang. Som mange før ham, hengav ogsaa Buddha sig til frygtelige Bodsøvelser, men da det ikke hjalp ham til at faa Fred, brød han resolut med Askesen. Buddha-Værdigheden opnaaede han — ifølge Traditionen — medens han sad under Bo-Træet, hvor han tog Plads i den Beslutning at forblive dèr, indtil den fuldkomne Oplysning blev ham til Del. Og fra det Øjeblik Erkendelsen gik op for ham, er han den store Forkynder af Vejen til Frelse og Frihed.

I Modsætning til Upanishad-Tænkerne kunde Buddha ikke faa Øje paa noget fast hverken i selve Tilværelsen eller bag Tilværelsen. I hvert Fald nægter han bestemt at udtale sig om noget Spørgsmaal vedrørende Gud, Skabelse, Evighed, Sjælens Existens el. lign. Buddha er fri for enhver Teori. Han har ene

Frelsen for Øje, og Frelse vil for Buddha sige Befrielse for den Lidelse, det er at fødes og dø for atter at fødes og dø og saa fremdeles i én Uendelighed. Som Menneske er jeg til, fordi jeg hvert Øjeblik skabes gennem et Sammenspil af forskellige Kræfter. Forholdet mellem det, vi kalder Sjælen, og Sanseindtrykkene er som mellem Ilden og Brændslet. Ilden existerer kun, saalænge man lægger Brænde paa. Derfor er Mennesker selv Herrer over, hvor længe de vil forblive i Kredsløbet. Ved at bryde Aarsagskæden er Mennesket fri.

Den Tilstand af fuldkommen Ro, som kan opnaas allerede her paa Jorden, og som bestaar i Livstørstens og dermed Lidelsens Udslukkelse, er det, som Buddha kalder Nirvana. For saa vidt lærer Buddha Indifferens, men han fortæller tillige, at den bedste Vej til Frelse er ved at øve Kærlighed og vise Skaansomhed overfor alle Væsener.

»Som en Moder sætter sit Liv i Vove for at værne om sit Barn, sin Eneste, saaledes skal enhver opelske en uendelig Velvilje imod alle Væsener.«

H. C. Warren har i sin Bog: »Buddhism in Translations« udgivet en Samling buddhistiske Texter, der giver et godt Indblik i Buddhas Liv og Lære. Her følger et lille Udvalg af disse Fortællinger i sammentrængt Form.

Buddha-Legenden.

Umiddelbart forud for sin sidste Fødsel dvælede den vordende Buddha, Bodhisattva, i Tushita-Himlen (de Tilfredses Himmel). Ved Tidens Fylde beder Guderne ham om at lade sig føde paa Jorden for at fuldkomme sin Bestemmelse. Den Ophøjede valgte selv Tidspunktet, Landet, Slægten og den Kvinde, han ønskede til Moder. Det var Dronning Maya, Kong Çuddhodanas Gemalinde, som den Ophøjede udkaarede.

Just paa den Tid blev Midsommerfesten indvarslet i Kapilavasthu, Mængden frydede sig, og Dronning Maya tog Del i Festen. Da Fuldmaanedagen indtraf stod hun tidligt op, badede sig i vellugtende Vande, bortskænkede fire Hundrede Tusind Guldstykker i Almisse og deltog i Festmaaltidet, iført sit fineste Skrud. Derefter besluttede hun at overholde de otte Fastebud og traadte ind i sit smukt udstyrede Sovegemak, hvor hun lagde sig paa sit fyrstelige Leje, faldt i Søvn og drømte denne Drøm:

De fire Verdensvogtere løftede hendes Seng og førte hende bort til Himalaya-Bjærgene. Dèr, paa Manosila-Sletten, lagde de hende under et mægtigt Çala-Træ, der var syv Mile højt, og stillede sig ærbødigt ved hendes Side. Derefter indfandt deres Hustruer sig og førte hende til Anotatta-Søen, hvor de badede hende for at rense hende for enhver Besmittelse, iførte hende himmelske Klæder og overstrøede hende med himmelske Blomster. Ikke langt herfra laa Sølvbjærget, og paa dette et gyldent Hus. Dèr redte de hende et himmelsk Leje med Hovedgærdet mod Øst.

I Skikkelse af en pragtfuld hvid Elefant vandrede Bodhisattva omkring paa Guldbjærget, som laa i Nærheden. Fra dette steg han ned og nærmede sig Sølvbjærget fra Nord. Han plukkede en hvid Lotus med sin sølvhvide Snabel, trompetede højt og skred ind i det gyldne Hus. Tre Gange gik han rundt om Moderens Leje med højre Side vendt imod hende, saa berørte han hendes højre Side og syntes at trænge ind i hendes Liv. Paa den Maade skete Undfangelsen.

Næste Dag, da Dronningen vaagnede, meddelte hun Kongen sin Drøm. Og Kongen sammenkaldte fireogtresindstyve fremstaaende Brahmaner, og efter at have bespist dem og opfyldt ethvert af deres Ønsker fortalte han dem Drømmen og spurgte dem, hvad den skulde betyde.

»Vær ikke urolig, store Konge,« sagde Brahmanerne, »et Barn er undfanget af din Dronning. Det er en Dreng og ikke en Pige. Du skal have en Søn. Og dersom han beslutter at leve

som Husfader, vil han blive en Verdenshersker, men opgiver han Husfaderens Stand og trækker sig tilbage fra Verden, saa vil han blive en Buddha, der skal bortdrive Syndens og Daarskabens Skyer fra denne Verden.«

I samme Øjeblik Bodhisattva blev undfanget i Moderens Liv, rystede, dirrede og skælvede alle titusinde Verdener, og de toogtredive Varsler indtraadte: Et mægtigt Lyshav gennemtrængte de titusind Verdener, blinde fik deres Syn igen som af Længsel efter at se hans Herlighed, døve hørte, stumme talte, den pukkelryggede blev ret, den lamme genvandt Evnen til at gaa, alle Fanger blev befriet for deres Lænker, i alle Helveder slukkedes Ilden, Sygdomme ophørte blandt Menneskene, de vilde Dyr ængstedes ikke mere, alle dødelige talte kun venlige Ord, alle Musikinstrumenter gav sig til at spille, overalt blev Vejret straalende, en mild og kølig Brise blæste til Menneskenes Vederkvægelse, Fuglene ophørte at flyve, Floderne standsede deres Løb, Vandet i Havet blev fersk, overalt dækkedes Jorden med Lotusblomster, og fra Himlen regnede det med Blomster . . . .

Fra det Øjeblik Bodhisattva blev undfanget, holdt fire Engle med dragne Sværd Vagt for at skærme ham og Moderen imod alt ondt. Ingen syndig Tanke opstod i Moderens Hjærte. Hun var naaet til Lykkens og Ærens Tinde og følte sig rask og vel tilpas, uden legemlig Træthed. Og i sit Skød kunde hun skelne den vordende Buddha, som man ser en hvid Traad gennem en klar Juvel.

Medens andre Kvinder undertiden gaar kortere, undertiden længere end de ti [Maane-]Maaneder og derpaa føder enten i siddende eller i liggende Stilling, saa er det ikke saaledes med en Bodhisattvas Moder. Hun bærer ham nøjagtigt i ti Maaneder og føder derpaa i oprejst Stilling. Det er en Ejendommelighed for Moderen til en Bodhisattva. Saaledes bar ogsaa Dronning Maya i ti Maaneder Bodhisattva i sit Skød som var det Olje i en Skaal. Da Fødselen nærmede sig, længtes hun efter sit

Hjem, og hun sagde til Kong Çuddhodana: »Herre, jeg kunde ønske at besøge mine Slægtninge i Devadaha.«

Kongen imødekom hendes Begæring, og fra Kapilavasthu til Devadaha lod han Vejen jævne og smykke med Banantræer, Flag, Vimpler o. s. v. Med stor Pomp og Pragt sendte han hende afsted i en gylden Bærestol, baaret af tusinde Tjenere.

Nu ligger der mellem de to Byer en Lystpark med Çala-Træer, nemlig Lumbini-Parken. Og netop paa denne Tid var Træerne fyldt med Blomster fra Rod til Top. Saasnart Dronningen saa den, fik hun Lyst til at vandre omkring dèr, og Tjenerne bar hende derhen. Tilfods nærmede hun sig et majestætisk Çala-Træ, hvis Grene hun ønskede at plukke. Og Grenen bøjede sig ned, saaledes at Dronningen kunde naa den med Haanden. Hun rakte Haanden ud og greb om Grenen, og øjeblikkelig kom Veerne over hende. Hendes Tjenere hængte et Tæppe om hende og trak sig tilbage. Og Forløsningen fandt Sted, medens hun stod dèr og holdt om Çala-Grenen.

I det samme indfandt sig fire forklarede Ærkeengle med et gyldent Net, hvori de modtog den vordende Buddha, anbragte Barnet foran Moderen og sagde: »Glæd dig, Dronning, Du har født en mægtig Søn.«

Medens andre dødelige, naar de fremgaar af Moderens Skød, er omgivet af urent, ildelugtende Stof, saa er det ikke saaledes med Bodhisattva. Han fremgik af Moderens Liv paa samme Maade som en Præst, der stiger ned fra Prædikestolen, uberørt af alt urent og med udstrakte Hænder og Fødder. Til Ære for Moderen og Barnet faldt der to Vandstrømme fra Himlen, som vederkvægede dem.

De fire Ærkeengle, som opfangede ham i det gyldne Net, rakte Barnet til de fire Verdensvogtere, som lagde det paa et blødt, sort Tæppe af Antilopeskind. Verdensvogterne overhændede Barnet til Mennesker, som modtog ham i et Stykke fint Klæde. Og Menneskene stillede ham paa Jorden, hvor han stod med Ansigtet imod Øst. Som et aabent Rum laa udstrakt foran ham mange tusinde Verdener, i hvilke Guder og Mennesker

ofrede til ham Røgelse og Blomsterkranse og meget andet, medens de lovpriste ham: »Ophøjede Væsen! Der findes ingen som er dig lig, end mindre nogen, som overgaar dig!«

Da han havde overskuet de ti Verdenshjørner og ikke opdaget sin Lige, udbrød han: »Dette er den rigtige Retning,« gjorde de syv Skridt frem, ledsaget af Maha-Brahma, som holdt den hvide Paraply over ham, af Suyama, som bar Viften og af andre Guddomme med forskellige Insignier. Ved det syvende Skridt standsede han, og med kraftig Røst udraabte hans Sejrsraabet:

»Jeg er den første i denne Verden!«

Ved den store aarlige Saafest er alt Folket ude for at overvære Markernes Indvielse, naar Kongen pløjer for med den gyldne Plov.

Der stod paa den Mark, hvor Pløjningen skulde finde Sted, et enligt Rosen-Æbletræ med tætte Blade og dyb Skygge under. Her lod Kongen berede et Leje for den unge Prins med en Tronhimmel over, besaaet med Guldstjærner og et Forhæng omkring, og Kongen satte Tjenerinder til at vaage over ham, medens han selv i kongeligt Skrud omgivet af sit Hof skred frem til Stedet, hvor Pløjningen skulde foregaa. Her tog Kongen Guldploven, Hofmændene tog Sølvplovene og Bønderne de andre Plove, og saa pløjede de Marken op og Marken ned, — og Festens Pragtudfoldelse var paa sit højeste.

Ogsaa Tjenerinderne, som sad bag Forhænget, kom frem for at se paa Herligheden. Bodhisattva saa sig omkring og opdagede, at han var ene; da rejste han sig hastigt og anbragte sig med Benene overkors, og under Tilbageholdelse af Aandedrættet opnaaede han første Trin paa Henrykkelsens Vej.

Tjenerinderne blev borte en Stund, optaget af de mange lækre Ting, der var at spise. Og Skyggen fra de andre Træer flyttede sig mod Øst, men Rosen-Æbletræets Skygge blev staaende uforandret over Barnet. Pludselig kom Tjenerinderne i Tanke om, at de havde ladet deres unge Herre alene tilbage,

og da de løftede Forhænget, saa de Bodhisattva siddende paa sit Leje med Benene overkors, og de bemærkede Miraklet med Skyggen. Saa gik de til Kongen og sagde: »Herre, saadan og saadan sidder Prinsen, og Skyggen fra de andre Træer har flyttet sig imod Øst, men Rosen-Æbletræets Skygge er blevet staaende uforandret. Og Kongen kom til i Hast, saa Miraklet og hilste Sønnen med Ærefrygt.

Den store Forsagelse.

Prinsen voxer til, og da han er 16 Aar gammel, bygger Kongen ham tre Slotte, et for hver af Aarstiderne og giver ham yderligere 40,000 Danserinder til Selskab.

En Dag ønskede Bodhisattva at foretage en Tur i Parken, og han gav sin Køresvend Ordre til at spænde for. Denne kørte da frem med en pragtfuld Vogn, smukt pyntet og forspændt med fire udvalgte Heste af Sindhu-Racen, hvide som den hvide Lotus Kronblade. Og Bodhisattva besteg Vognen, der var skøn som et Gudepalads, og kørte i Retning af Parken.

Da tænkte Guderne: »Tiden er nær, da Prins Siddhartha skal oplyses. Vi vil vise ham et Tegn.« En af Guderne omskabte sig til en brøstfældig, graahaaret Olding, krumrygget, stavrende og skælvende, og han viste sig for Bodhisattva, men saaledes at kun han og Køresvenden kunde se ham.

Da sagde Bodhisattva til Køresvenden: »Sig mig, min Ven, hvad er det for et Menneske? Om det saa er hans Haar, er det ikke som andre Menneskers.« Saasnart han hørte Svaret, udbrød han: »Skam faa Fødslen, at Alderen skal ramme enhver, som er født,« og med oprevet Sind vendte han om og steg op i Slottet.

»Hvorfor er min Søn vendt saa hurtigt tilbage?« spurgte Kongen. »Han har set en Olding, Herre« — lød Svaret; »og fordi han har set en Olding, har han i Sinde at trække sig tilbage fra Verden.«

»Vil Du dræbe mig med de Ord? Skynd Eder at faa frem-

ført nogle Skuespil for min Søn! Kan vi blot faa gjort ham glad, vil han opgive Tanken om at forsage Verden.« Og Kongen satte Vagtposter ud i en halv Mils Omkreds.

Saa hændte det en Dag, at Bodhisattva undervejs til Parken fik Øje paa en syg Mand, som Guderne fremtryllede, og da han havde forhørt sig om, hvad det var, vendte han bedrøvet tilbage til Slottet. Kongen gjorde samme Spørgsmaal og gav samme Ordre og sendte endnu et Vagthold ud i trekvart Mils Omkreds.

En anden Dag, da Bodhisattva var undervejs til Parken, saa han en død Mand, som Guderne havde fremtryllet, og da han havde forhørt sig, vendte han bekymret hjem. Kongen gjorde samme Spørgsmaal og gav samme Ordre, og han udsendte endnu et Vagthold i en hel Mils Omkreds.

Og atter en Dag, da Bodhisattva kørte til Parken, fik han Øje paa en Munk, som Guderne havde fremtryllet. Han spurgte Køresvenden: »Sig mig, hvem er denne Mand?« Og endskønt der ingen Buddha var i Verden, og Køresvenden ingen Forestilling havde hverken om Munke eller om deres gode Egenskaber, svarede han paa Gudernes Indskydelse: »Herre, det er en, som har forsaget Verden« og brød ud i Lovprisning af det forsagende Liv. Tanken om at forsage Verden behagede Bodhisattva, og den Dag fortsatte han sin Vej, indtil han kom til Parken.

Da han havde forlystet sig dèr hele Dagen og badet i Kongehavens Lystdam, tog han ved Solnedgang Plads paa den kongelige Hvilebænk for at smykke sig. Hans Tjenere bragte ham fine Klæder, Prydelser af forskellig Art, Blomsterkranse, Salver og vellugtende Sager, og efter at have smykket sig besteg han sin overdaadigt udstyrede Vogn.

Just i dette Øjeblik modtog Kong Çuddhodana Meddelelse om, at Prinsens Yndlingshustru havde født en Søn, og han kaldte en Tjener og sagde: »Bring min Søn det glade Budskab!« Men da Bodhisattva modtog Budskabet, udbrød han: »En Hindring (rahula) er født, en Lænke er kommet til Verden.«

»Hvad svarede min Søn?« spurgte Kongen, og da han hørte det, sagde han: »Min Sønnesøns Navn skal fra denne Dag være Prins Rahula.« —

Bodhisattva gik ind i Slottet og lagde sig paa sin Løjbænk. Strax samlede der sig om ham rigt klædte Kvinder, skønne som himmelske Nymfer, fuldt uddannede i Dans og Sang, som søgte at forlyste ham med Dans og Musik. Men Bodhisattvas Afsky for Lidenskab hindrede ham i at glæde sig derved, og han faldt i en dyb Søvn. Da udbrød Kvinderne: »Hvorfor skal vi trætte os længere, naar den, for hvis Skyld vi danser, er faldet i Søvn.« De kastede Musikinstrumenterne fra sig og lagde sig ned; men Lamperne var fyldt med sødtduftende Olje og vedblev at brænde. Ud paa Natten vaagnede Bodhisattva, satte sig op med Benene overkors og iagttog de sovende Kvinder, som laa spredt over Gulvet, nogle vaade af Savl og Spyt, andre skærende Tænder og talende i Søvne, nogle med aaben Mund, andre med Klædningsstykkerne gledet ned, blottende deres grimme Nøgenhed. Den store Forandring i deres Ydre forøgede yderligere hans Afsky for sanselige Glæder. Hans pragtfulde Værelse, skønt som Indras Palads, begyndte i hans Øjne at ligne en Kirkegaard opfyldt af døde Kroppe. »Hvor trykkende og kvælende er det dog alt,« udbrød han, hans Sind brændte efter at vende Verden Ryggen, og han sagde: »Jeg maa endnu idag foretage det store Skridt bort fra Verden.«

Han staar op, kalder paa sin Tjener og giver ham Ordre til at sadle hans Yndlingshest.

Nu tænkte Bodhisattva: »Jeg vil blot kaste et Blik paa min Søn,« og han begav sig til de Værelser, som beboedes af Rahulas Moder og aabnede Døren til hendes Værelse. Derinde brændte en Lampe, og Rahulas Moder laa paa sit Leje smykket med Jasminer og andre Blomster og sov med Haanden paa Sønnens Hoved. Bodhisattva blev staaende paa Tærskelen og betragtede dem begge.

»Dersom jeg løfter min Hustrus Haand fra Barnets Hoved og tager ham op, vil hun vaagne og saaledes forhindre mig i min Bortgang. Jeg vil først blive en Buddha og derefter komme tilbage og se min Søn.« Med de Ord forlod han Slottet.

Bodhisattva bestiger Hesten Kanthaka og rider til Byporten, som springer op af sig selv. For at dæmpe Lyden af Hovslaget holder Guderne Hænderne under Hestens Fødder. Forgæves søger Fristeren, Mara, at holde ham tilbage ved Løfter om Verdensherredømmet og truer ham: »Jeg vil fange dig første Gang, Du har en lysten, en ond eller en uvenlig Tanke.« Men Bodhisattva fortsætter sin Vej, medens Guderne bærer Fakler for ham, 60,000 foran ham, 60,000 bag ham og 60,000 paa hver Side.

Paa én Nat red Bodhisattva gennem tre Kongeriger, tredive Mil ialt, og kom til Floden Anoma. Var det nu alt, hvad Hesten kunde løbe? Sikkert ikke. Den vilde have kunnet løbe Verden igennem fra Ende til anden og dog naa tilbage før Morgenmaaltidet. Men de Blomsterkranse og andre Ofringer, som Guder, Slanger og Fugle ved denne Lejlighed lod regne ned fra Himlen, gik Hesten til Bugen. Det var fordi den var nødt til at bane sig Vej gennem denne sammenfiltrede Masse, at dens Løb blev hæmmet, saa den kun naaede tredive Mil frem.

Buddhas Gennembrud.

Ved Floden Anoma sender Bodhisattva Tjeneren hjem og tager Afsked med sin Yndlingshest, der dør af Sorg, hvorfor den bliver genfødt i Himlen som Guden Kanthaka.

Nu aflægger Bodhisattva sine kostbare Klæder, iører sig Munkedragten, som Brahma skænker ham tillige med en Skaal, en Kniv, en Naal, et Bælte og en Si, og begiver sig til Skoven ved Uruvela, hvor han træffer fem strænge Bodsøvere.

Disse tjente ham paa alle Maader i de sex Aar, hans Sjælekamp varede, gjorde rent i hans Celle og lystrede hans mindste

Vink, medens de uafbrudt tænkte: »Nu vil han blive en Buddha, nu vil han blive en Buddha.«

Bodhisattva besluttede at drive Askesen til det yderste og prøvede forskellige Maader, f. Ex. at leve af én Sesamkærne eller ét Riskorn om Dagen, ja, ophørte ganske at tage Næring til sig og afviste endog Guderne, naar de kom og forsøgte at indgive ham Næring gennem Hudens Porer. Af Mangel paa Føde blev hans Legeme udmagret i allerhøjeste Grad. Huden mistede sin Glans og blev sort, og hans toogtredive fysiske Kendemærker som Overmenneske begyndte at svinde, indtil han en Dag under en Extase fremkaldt ved Aandedrættets Tilbageholdelse fik saa voldsomme Smerter, at han sank bevidstløs sammen. —

De sex Aar, som den Ophøjede anvendte paa Bodsøvelser, var som den Tid, man vilde anvende til at slaa Knuder paa Luften. Han kom til det Resultat, at strænge Bodsøvelser ikke fører til Oplysning, og han begyndte da at gaa rundt i Byerne for at tigge Føde sammen, som han ernærede sig ved, hans toogtredive fysiske Kendetegn som Overmenneske kom atter tilsyne, og hans Legeme straalede som Guld.

»Den store Oplysning« timedes ham under det hellige Bo-Træ i Uruvela.

Bodhisattva vendte Ryggen til Stammen af Bo-Træet, med Ansigtet imod Øst. Han fattede den store Beslutning: »Lad min Hud, mine Sener og Knogler visne, lad Kødet og Blodet i mit Legeme tørre hen! Jeg vil ikke vige fra denne Plads, før jeg har naaet den højeste og fulde Viden.« Og med Benene overkors anbragte han sig i uovervindelig Stilling, som end ikke hundrede Lyn tilsammen kunde have forjaget ham fra.

I det Øjeblik udbrød Mara (Fristeren): »Prins Siddhartha har i Sinde at undslippe mig; det tillader jeg aldrig,« og han lod Bud udgaa til sin Hær, udstødte Krigsraabet og rykkede frem til Kamp. Fronten af Maras Hær strakte sig tolv Mil til begge Sider — Bagtroppen naaede til Verdens Ende, — og den

var ni Mile høj. Naar den udstødte et Raab var det som et Jordskælvs Drønen og Buldren, der mærkedes tusinde Mile bort. Mara besteg selv Elefanten »Klippeside«, der var et Hundrede og halvtresindstyve Mil høj, og med tusind Arme og Hænder, som han lod udgaa af sit Legeme, greb han alle Slags Vaaben.

Mara rejser en frygtelig Hvirvelvind, udsender bl. a. en Byge af brændende Klippestykker imod Bodhisattva, men saasnart de kommer indenfor hans Rækkevidde, forvandles de til Guirlander af himmelske Blomster. Sluttelig flygter Mara og hans Skare, og Guderne udbryder i Sejrsraab.

Det var inden Solnedgang, at den Ophøjede havde besejret Maras Hær. Og i den første Nattevagt, medens Bo-Træet dryppede røde, korallignende Skud ned over hans Munkekappe, naaede han til Erkendelse af sine tidligere Tilværelser, i den anden Nattevagt vandt han det himmelske Øje, og i den tredje Nattevagt gik Aarsagskæden op for ham.

I Tanken gennemgik han de tolv Led af Aarsagskæden, forlængs og baglængs, rundt og tilbage igen, og imedens skælvede de titusinde Verdener tolv Gange.

Aarsagskæden.

I samfulde syv Dage sad den Ophøjede ved Foden af Bo-Træet med Benene overkors, nydende Befrielsens Velvære og gennemgik Tilværelsens Aarsagsrække forlængs og baglængs:

Uvidenhed avler Sañskharaerne (Sjælsævnerne), Sañskharaerne avler Bevidsthed, Bevidsthed avler Navn og Form (Individualitet), Navn og Form avler de sex Sanser, Sanserne avler Berøring, Berøring avler Fornemmelser, Fornemmelser avler Begær, Begær avler Afhængighed [af det, man begærer], Afhængighed avler Vorden, Vorden avler Fødsel, Fødsel avler Alderdom og Død, Sorg og Klage, Lidelse, Bekymring og Fortvivlelse.

Saaledes opstaar hele denne Sum af Lidelse. Men ved at

fjærne Uvidenheden gennem Udryddelse af Begæret ophører Sañskharaerne, ved Sañskharaernes Ophør ophæves Bevidstheden . . . Navn og Form . . . de sex Sanser . . . Berøring . . . Fornemmelser . . . Begær . . . Afhængighed . . . Vorden . . . Fødsel . . . Alderdom og Død, Sorg og Klage, Lidelse, Bekymring og Fortvivlelse. Saaledes ophæves hele denne Sum af Lidelse.

Saasnart den Ophøjede havde indset dette, fremsagde han følgende Vers:

Naar en Brahman i anspændt Grublen
har skuet Livets rette Sammenhæng,
da svinder al hans Tvivl, og han erkender,
at alt i Verden fremgaar af sin Aarsag.

Benares-Talen.

Engang da den Ophøjede dvælede i Benares i Dyreparken Rishipatana, talte han til de fem [første] Munke saalunde:

»Der er to Yderpunkter, I Munke, som bør undgaas af den, der har trukket sig tilbage fra Verden. Og hvad er det for to? Det ene er, at man hengiver sig til et behageligt Liv i Nydelser; det er lavt, uædelt, unyttigt. Det andet er, at man hengiver sig til Selvpinsler; det er bedrøveligt, uædelt og uværdigt. Begge disse Yderpunkter har Tathagata*) undgaaet, I Munke. Han har erkendt den Middelvej, som oplukker Øjet, som bringer Indsigt, som fører til Sindsro, til fuldkommen Erkendelse og til Nirvana.

Og hvad er det for en Middelvej, I Munke, som Tathagata har erkendt, som oplukker Øjet og bringer Indsigt, som fører til Sindsro, til fuldkommen Erkendelse og til Nirvana?

Det er den ædle, otteledede Vej, nemlig: den rette Anskuelse, den rette Beslutning, det rette Ord, den rette Handlemaade, den rette Levemaade, den rette Stræben, den rette Tanke, den rette Selvfordybelse. Det er Middelvejen, som Tathagata har er-

*) »Den Fuldkomne«, en Betegnelse, Buddha benytter om sig selv.

kendt, og som oplukker Øjet og bringer Indsigt, som fører til Sindsro, til fuldkommen Erkendelse og til Nirvana.

Og dette, I Munke, er den hellige Sandhed om Lidelsen: Fødsel er Lidelse, Alder er Lidelse, Sygdom er Lidelse, Død er Lidelse, at være forenet med, hvad der er ukært, er Lidelse, at være skilt fra, hvad man har kært, er Lidelse, ikke at opnaa, hvad man begærer, er Lidelse. Kort sagt: den femfoldige Vedhængen er Lidelse.

Og dette, I Munke, er den hellige Sandhed om Lidelsens Oprindelse: Det er Livstørsten, som foraarsager Genfødsel, og som ledsages af Lyst og Begær, der søger sin Tilfredsstillelse alle Vegne, nemlig: Tørst efter Nydelse, Tørst efter Tilværelse, Tørst efter Magt.

Og dette, I Munke, er den hellige Sandhed om Lidelsens Ophør: At man fuldstændig opgiver, undertrykker, tilintetgør denne Livstørst.

Og dette, I Munke, er den hellige Sandhed om Vejen, som fører til Lidelsens Ophør: Det er den ædle, otteledede Vej, nemlig: Den rette Anskuelse, den rette Beslutning, det rette Ord, den rette Handlemaade, den rette Levemaade, den rette Stræben, rette Tænken og rette Selvfordybelse.

Buddhas Samtale med Malunkyaputta.

Engang da Buddha opholder sig i Djetavana-Klostret retter Munken Malunkyaputta forskellige Spørgsmaal til ham, som Buddha afviser paa en Maade, der giver et Indblik i hans praktiske Natur.

»Sig mig, Malunkyaputta, har jeg nogensinde sagt til dig: Kom, Malunkyaputta, gaa i Lære hos mig, saa vil jeg fortælle dig, om Verden er evig eller ikke evig, om den er begrænset eller ubegrænset, om Sjæl og Legeme er eet og det samme, eller om Sjælen er en Ting for sig og Legemet noget andet, om hvorvidt Tathagata lever efter Døden eller ikke lever efter Døden,

om Tathagata baade lever og ikke lever efter Døden eller hverken lever eller ikke lever efter Døden?«

»Nej, Ærværdige, det har Du ikke.«

»Eller har Du nogensinde sagt til mig: Jeg vil gaa i Lære hos den Ophøjede paa Betingelse af, at den Ophøjede vil fortælle mig, om Verden er evig eller ikke evig, om den er begrænset eller ubegrænset, ... eller om Tathagata hverken lever eller ikke lever efter Døden?«

»Nej, Ærværdige.«

»Du indrømmer altsaa, Malunkyaputta, at jeg ikke har sagt til dig: Kom, Malunkyaputta, gaa i Lære hos mig, saa vil jeg fortælle dig, om Verden er evig eller ikke evig o. s. v., ... og tillige indrømmer Du, at Du ikke har sagt til mig: Jeg vil gaa i Lære hos den Ophøjede paa Betingelse af, at den Ophøjede vil fortælle mig, om Verden er evig eller ikke evig o. s. v. . . . Men naar det forholder sig saaledes, hvem fordømmer Du da, Du Daare?

Enhver, som vilde sige: Jeg vil ikke gaa i Lære hos den Ophøjede, førend den Ophøjede har fortalt mig, om Verden er evig eller ikke evig o. s. v. . . ., det Menneske vilde dø, Malunkyaputta, forinden Tathagata havde oplyst ham derom.

Det forholder sig dermed, Malunkyaputta, ganske paa samme Maade, som hvis f. Ex. en Mand var blevet saaret af en forgiftet Pil, og hans Venner eller Paarørende vilde hidkalde en Læge, og den syge saa vilde sige: Jeg vil ikke have Pilen trukket ud, førend jeg faar at vide, om den Mand, som saarede mig, er af Krigerkaste, Brahmankaste, Vaiçyakaste eller Çudrakaste. Jeg vil ikke have Pilen trukket ud, førend jeg kender hans Navn og hans Stamme . . . om han er stor eller lille eller mellemstor . . . om han er sort, brun eller gul . . . om han er fra den eller den Landsby, Flække eller Stad . . . om Buen var en Tchapa- eller Kodanabue . . . om Buestrængen var af Svalerod, Bambus, Hamp, Bast eller Sene . . . om Skaftet var af Kaksha- eller Ropimatræ . . . om Fjerene paa Skaftet var Ørnefjer eller Hejrefjer eller Falkefjer eller Paafuglefjer eller Sithilahanu-

fjer . . . om det var snøret med Oxesener, Bøffelsener, Rurusener eller Abesener . . . om Pilespidsen, som saarede mig, var af sædvanlig Slags, eller om den var kloformet eller hageformet eller i Form af et Oleanderblad, om den var af Jærn eller af Ben, den Mand vilde dø, Malunkyaputta, forinden han fik alt det at vide. —

Det religiøse Liv beror ikke paa nogen Teori om, hvorvidt Verden er evig eller ikke evig o. s. v. . . ., thi hvadenten Verden er evig eller ikke evig o. s. v. . . ., saa forefindes der Fødsel, Alderdom, Død, Sorg, Klage, Smerte, Bekymring og Fortvivlelse, alt det, som jeg er kommet for at udslette.

Derfor, Malunkyaputta, skal man stedse erindre, hvad det er, som jeg ikke har forklaret, og hvad det er, som jeg har forklaret. Og hvad er det, som jeg ikke har forklaret? Jeg har ikke forklaret, om Verden var evig eller ikke evig o. s. v. . . . Og hvorfor har jeg ikke forklaret dette? Fordi det ikke gavner noget, fordi det ikke har noget at gøre med det egentlige i Religionen, det fører ikke til Afsky for eller Befrielse for Lidenskab, saa lidt som til Standsning eller Hvile, Erkendelse eller Nirvana. Derfor har jeg ikke forklaret det.

Men hvad er det da, som jeg har forklaret, Malunkyaputta? Jeg har forklaret Lidelsen, jeg har oplyst om Lidelsens Oprindelse, om Lidelsens Ophør og om Vejen, som fører til Lidelsens Ophør. Og hvorfor har jeg forklaret det? Fordi det er gavnligt, fordi det har at gøre med det egentlige i Religionen, fordi det fører til Afsky for og Befrielse for Lidenskab, til Standsning og Hvile, til Erkendelse og til Nirvana. Derfor har jeg forklaret det. Og derfor skal man stedse erindre, hvad det er, som jeg ikke har forklaret, og hvad det er, som jeg har forklaret.«

Saaledes talte den Ophøjede, og den ærværdige Malunkyaputta glædede sig i sit Hjærte og gav sit Bifald tilkende overfor det, som den Ophøjede havde sagt.

Historien om Kisagotami.

Kisagotami fødte en Søn, men saasnart Drengen kunde begynde at gaa, døde han. Kisagotami tog det døde Barn paa Armen og gik fra Hus til Hus og spurgte, om nogen vilde give hende et Lægemiddel. Da Naboerne saa det, sagde de: »Er den unge Kone fra Forstanden, siden hun gaar og bærer paa sin Søns afsjælede Legeme.« Men en klog Mand tænkte ved sig selv: »Ak, Dødens Lov er ikke gaaet op for Kisagotami; jeg maa trøste hende,« og han sagde til hende: »Mit kære Barn, jeg er ikke selv istand til at kurere din Søn, men jeg kender en Læge, som kan hjælpe.« »Hvis det er Tilfældet, saa sig mig, hvem det er,« sagde Kisagotami. Og den kloge Mand sagde: »Mesteren har et Lægemiddel; Du maa henvende dig til ham.«

Kisagotami gik til Mesteren, bøjede sig ærbødigt for ham og sagde: »Herre og Mester, kender Du ikke et Lægemiddel, som kan kurere min Dreng?« »Det gør jeg,« svarede Mesteren. Hun spurgte igen: »Hvilke Urter*) skal Du bruge?« Og han svarede: »Jeg skal bruge en Haandfuld Sennepskorn.« Men da Kisagotami lovede at skaffe dem, tilføjede Mesteren: »Jeg ønsker nogle Sennepskorn fra et Hjem, hvor der hverken er død nogen Søn, Husbond, Fader, Moder eller Tyende.« »Som Du ønsker,« sagde Kisagotami, og med Sønnen paa Hoften gik hun rundt til forskellige Huse for at bede om nogle Korn. Og Folk sagde: »Værsaagod, her er Sennepskornene.« Men naar hun spurgte: »Er der død nogen Søn, Husbond, Fader, Moder eller Tyende i min Vens Hus?«, saa svarede de: »Kvinde, hvad er det, Du siger? De levende er faa, og de døde er mange.« Saa gik hun til andre Huse, men én svarede: »Jeg har mistet en Søn,« en anden: »Jeg har mistet mine Forældre,« en tredje: »Jeg har mistet mit Tyende.«

Til sidst var hun ikke istand til at finde et eneste Hus, hvor der ikke var død nogen, og hvorfra hun kunde forskaffe sig Sennepskornene. Da tænkte hun: »Det er en svær Opgave, jeg

*) Det var Skik, at man selv bragte Lægen de Urter, hvoraf Medicinen blev lavet.

har paataget mig. Jeg er ikke den eneste, hvis Søn er død. Overalt i hele Savatthi-Landet dør Børn, og dør Forældre. Og imedens hun tænkte saaledes, gik Frygtens Lov op for hende, hun skød Følelsen for sit Barn til Side, tog sin Beslutning og efterlod det døde Barn i Skoven, men selv gik hun til Mesteren og bøjede sig ærbødigt for ham.

Han spurgte hende: »Har Du skaffet en Haandfuld Sennepskorn?« »Nej, jeg har ikke, sagde hun; Byens Folk svarede mig: De levende er faa, men de døde er mange.« Da sagde Mesteren til hende: »Du troede, at Du var den eneste, som havde mistet en Søn. Men det er Dødens Lov, at alle levende Væsener skal forgaa.«

Saasnart Mesteren havde talt, naaede Kisagotami det første Trin paa Hellighedens Vej, og alle, som var til Stede og lyttede til Dødens Lov, opnaaede ligeledes det første Trin paa Hellighedens Vej.

Nogen Tid efter, da Kisagotami en Dag var optaget af sine religiøse Pligter, saa hun Lysene [i Husene] snart skinne og snart slukkes, og hun tænkte ved sig selv: Min Tilstand er som disse Lampers. — Mesteren, som da befandt sig i Gandhakuti, viste sig for hende og sagde: »Alle levende Væsener er at ligne ved disse Lampers Skær, ét Øjeblik lyser de, det næste Øjeblik udslukkes de. Kun de, som har opnaaet Nirvana, er i Ro.«

Og da Kisagotami hørte disse Ord, naaede hun Rahanda-Stadiet (ɔ: Nonnens Grad).

(F. Rogers: Buddhaghoshas Parables.)

Buddhas Død.

Den Ophøjede sagde til den ædle Ananda (Buddhas Yndlingsdiscipel): »Lad os drage bort, Ananda, til Çala-Lunden i Kuçinagara ved Hiranyavati-Flodens Bred.«

»Som Du vil, Herre,« sagde den ædle Ananda.

Da begav den Ophøjede sig, ledsaget af en stor Skare Munke til Çala-Lunden i Kuçinagara ved Hiranyavati-Flodens Bred. Og da han var naaet derhen, sagde han til den ædle Ananda:

»Vær saa god, Ananda, at rede mig et Leje mellem to Çala-Træer med Hovedgærdet imod Nord. Jeg er træt, Ananda, og ønsker at hvile mig.«

»Ja, Herre,« sagde den ædle Ananda, adlydende den Ophøjede, og han bredte et Leje mellem to Çala-Træer med Hovedgærdet imod Nord. Og den Ophøjede lagde sig paa sin højre Side, som en Løve gør det, og dèr laa han agtpaagivende og tankefuld.

Nu skete det, at de to Çala-Træer sprang ud i fuld Blomstring, skønt det ikke var Blomstringstid, og Blomsterne strøede sig over Tathagatas Legeme for at vise ham Ærefrygt. Ogsaa Erythrina-Blomster dalede ned fra Himlen over Tathagatas Legeme for at vise ham Ærefrygt, og himmelsk Sandeltræ-Støv regnede ned fra Himlen og strøede sig over Tathagates Legeme for at vise ham Ærefrygt. Musik lød fra Himlen, og himmelske Kor hørtes synge til Ære for Tathagata.

Og den Ophøjede sagde til den ædle Ananda: »De to Çala-Træer er fuldt udsprungne, Ananda, endskønt det ikke er Blomstringstid, og Blomsterne har strøet sig over Tathagatas Legeme for at vise ham Ærefrygt. Ogsaa Erythrina-Blomster er dalet ned fra Himlen over Tathagatas Legeme for at vise ham Ærefrygt, og himmelsk Sandeltræ-Støv er regnet ned fra Himlen og har strøet sig over Tathagatas Legeme for at vise ham Ærefrygt. Ogsaa Musik lyder fra Himlen, og himmelsk Kor høres synge til Ære for Tathagata. Men, Ananda, det er ikke ved alt dette, at den Ophøjede agtes, hædres, æres og dyrkes, men den Ophøjede agtes, hædres, æres og dyrkes paa bedste Maade af den Munk eller den Nonne, den mandlige eller den kvindelige Lægmand, der udfører alle sine større og mindre Pligter, og som lever paa sømmelig Maade, i Overensstemmelse med Forskrifterne. Derfor, Ananda, skal I opøve Eder selv, udføre alle baade store og smaa Pligter og leve paa sømmelig Vis, i Overensstemmelse med Forskrifterne.«

Under alt dette stod den ædle Upavana foran den Ophøjede

og viftede ham, og den Ophøjede blev haard imod den ædle Upavana og sagde: »Gaa til Side, Munk, staa ikke foran mig!«

Da tænkte den ædle Ananda: »Denne ædle Upavana har længe været den Ophøjedes Tjener og lystret hans mindste Vink og Befaling. Og endskønt den Ophøjedes sidste Time er nær, er han haard imod den ædle Upavana og siger: »Gaa til Side, Munk, staa ikke foran mig!««

Og den ædle Ananda talte til den Ophøjede: »Herre, den ædle Upavana har længe været den Ophøjedes Tjener og lystret hans mindste Vink og Befaling. Og endskønt den Ophøjedes sidste Time er nær, er han haard imod Upavana og siger: »Gaa til Side, Munk, staa ikke foran mig!« Fortæl mig, Herre, hvorfor den Ophøjede er haard imod den ædle Upavana.«

»Ananda, næsten alle Guder i ti Verdener er kommet for at se Tathagata. I en Udstrækning af tolv Mil omkring Kuçinagara og Çala-Lunden er der ikke en Haarsbred Jord, der ikke er opfyldt af mægtige Guddomme. Og disse Guder, Ananda, er vrede og siger: Vi er kommet langvejs fra for at se Tathagata, thi yderst sjældent opstaar der i Verden en Tathagata, en hellig, en højeste Buddha. Og nu i Nat, i den sidste Nattevagt, vil Tathagata indgaa i Nirvana, men denne Munk staar foran den Ophøjede og skjuler ham, og vi har ingen Mulighed for at se Tathagata nu i hans sidste Øjeblikke. — Derfor, Ananda, er disse Guder vrede.«

»Hvad foretager de Guder sig, som den Ophøjede iagttager?«

»Nogle af Guderne er i Luften og har Sjælen opfyldt af jordiske Ting. De river sig i Haaret og jamrer, strækker Armene ud og klager, kaster sig hovedkulds mod Jorden, ruller sig hid og did og siger: Alt for snart vil den Ophøjede indgaa i Nirvana, alt for snart vil den Lykkelige indgaa i Nirvana, alt for snart vil Verdens Lys forsvinde for vort Blik.

Andre Guder er paa Jorden og har Sjælen opfyldt af jordiske Ting. De river sig i Haaret og jamrer, strækker Armene ud og klager, kaster sig hovedkulds mod Jorden, ruller sig hid og did og siger: Alt for snart vil den Ophøjede indgaa i Nir-

vana, alt for snart vil den Lykkelige indgaa i Nirvana, alt for snart vil Verdens Lys forsvinde for vort Blik.

Men de Guder, som er uden Lidenskab agtpaagivende og rolige, bærer det med Taalmod og siger: Alt er forgængeligt. Hvorledes skulde det være muligt, at det, som er født, ikke skulde forsvinde?«

Den ædle Ananda gik nu ind i Klostret, lænede sig grædende mod Dørkarmen og sagde: »Ak, jeg er kun en Lærling og er endnu ikke fuldkommen, og min Lærer er ifærd med at indgaa i Nirvana, han som er saa god imod mig.«

Den Ophøjede sagde til Munkene: »Hvor er Ananda, Munke?«

»Herre, den ædle Ananda er gaaet ind i Klostret og staar lænet til Dørkarmen og græder.«

Da sagde den Ophøjede til en af Munkene: »Gaa og sig til den ædle Ananda fra mig: Mesteren kalder dig, Broder Ananda!«

Og den ædle Ananda kom hen til det Sted, hvor den Ophøjede var, bøjede sig for den Ophøjede og satte sig ærbødigt ved hans Side. Og den Ophøjede talte saalunde til ham:

»Det er nok, Ananda, sørg ikke, græd ikke. Har jeg ikke forhen sagt dig, Ananda, at det ligger i alle Tings Natur, selv de Ting, der er os nærmest og kærest, at vi maa skilles fra dem og give Afkald paa dem. Hvor er det muligt, Ananda, at det som er født og lever, og som i sig bærer Spiren til Opløsning — at det ikke skulde forgaa? Det vilde være umuligt. Længe, Ananda, har Du tjent den Ophøjede med alle Slags Kærlighedsgærninger. Du har indlagt dig megen Fortjeneste, Ananda; stræb alvorligt, og Du vil snart blive befriet for al Synd.« — —

»Det kan være, Ananda, at den Tanke vil opstaa hos En eller anden: Mesterens Ord hører Fortiden til, vi har ikke længere nogen Lærer. Men, Ananda, det er ikke saaledes, I skal se det. Læren og Ordensreglerne, som jeg har forkyndt Eder, det skal være Eders Vejleder, naar jeg er gaaet bort.« —

Og den Ophøjede henvendte Ordet til Munkene: »Det kan

være, Munke, at nogen af Eder er i Tvivl om noget angaaende Buddha, Læren, Samfundet, Vej eller Vandel. Spørg, Munke, at I ikke bagefter skal bebrejde Eder: Vor Mester var hos os, men vi forsømte at spørge ham.«

Men Munkene forblev tavse, og den Ophøjede spurgte dem anden Gang, og han spurgte dem tredje Gang, men Munkene forblev tavse.

Den Ophøjede sagde til Munkene: »Maaske er det af Respekt for Mesteren, at I ikke spørger. Lad da enhver tale til sin Ven.« Men Munkene forblev stadig tavse.

Da sagde den ædle Ananda til den Ophøjede: »Underfuldt er det, Herre, men jeg tror i Sandhed, at der i denne Forsamling af Munke ikke er en eneste, som er i Tvivl eller Vaande med Hensyn til Buddha, Læren, Samfundet, Vej eller Vandel.«

»For dig, Ananda, er det en Trossag, naar Du siger saa. Men for Tathagata er det Vished, at der i denne Forsamling af Munke ikke er nogen, som er i Tvivl eller Vaande med Hensyn til Buddha, Læren, Samfundet, Vej eller Vandel. Thi selv den mest uvillige af disse fem Hundrede Munke, Ananda, er blevet omvendt og er ikke længere i Stand til at genfødes i en lavere Fødsel, men er forudbestemt til at opnaa den højeste Grad af Visdom.«

Og til Munkene sagde den Ophøjede: »Nu tager jeg Afsked med Eder, Munke. Forgængelige er alle Skabninger. Arbejd med Iver paa Eders Frelse!«

Det var den Fuldendtes sidste Ord.

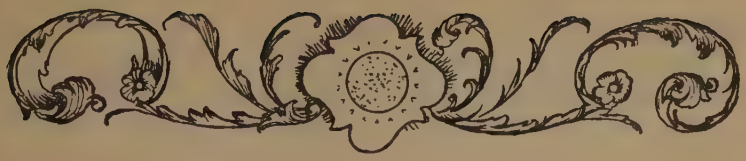

ZARATHUSHTRISMEN

Zarathushtra-Lærens historiske Forudsætninger fører helt tilbage til den ariske eller indo-iranske Urtid, d. v. s. den Tid, da Indernes og Iranernes Forfædre udgjorde ét Folk, hvis Bopladser antagelig maa søges i det nuværende Turkestan og og Pamiregnene. Medens en Del Stammer af dette ariske Folk udvandrede til Indien, blev de øvrige endnu i Aarhundreder boende i deres gamle Land. Disse sidste er Iranerne. De bevarede deres gamle Gudetro og religiøse Forestillinger, hvorom vi kan danne os et vist, ganske vist vagt og i Enkelthederne usikkert Begreb ved at sammenligne fælles Træk i den ældste indiske og iranske Overlevering (Rigveda og Avesta). Den Omdannelse, som dette gamle religiøse Grundlag undergik hos de i Kultur mest fremskredne iranske Stammer, er knyttet til Zarathushtra, som Grækerne kaldte Zoroaster.

Spørgsmaalet om, hvornaar og hvor Zarathushtra levede, er endnu stærkt omstridt. Efter min Mening taler Sandsynligheden for, at han har levet paa et saa tidligt Tidspunkt som ca. 1000 f. K. og virket i de østiranske Egne, hvor Ariernes gamle Hjem var, og hvorfra Iranerne da endnu ikke havde begyndt deres store Vandringer. Er denne Opfattelse rigtig, saa finder vi i Virkeligheden det gammel-ariske Kulturmilieu afspejlet i den ældste Del af Avesta, Zarathushtriernes hellige Skrift, nemlig de saakaldte Gathaer, Versprædikener, som lægges i Munden paa Zarathushtra selv, og som enten virkelig stammer fra ham eller dog gaar tilbage til en Tid, der ligger nær op til hans egen.

Den gammelariske Gudeverden havde spaltet sig i to Klasser, Daivaerne, mellem hvis fornemste Repræsentanter var Kamp- og Helteguden Indra, og Ahuraerne (sanskrit asura), blandt hvilke Mazdah (»den Vise«, formodentlig egentlig et Tilnavn for den Gud, der hos Inderne kaldtes Varuna) hos Zarathushtrierne hævede sig til Rangen som den højeste Gud, Skaberguden. Zarathushtra er de efterhaanden mere etisk og kulturelt prægede Ahuraers Profet og bekæmper med stor Nidkærhed Daivadyrkerne. Selve Ordet Daiva faar Betydningen »Djævel«. Kampen mellem de to Retninger bliver i sidste Instans til en Kamp mellem de to fra Verdens Begyndelse eksisterende Aander, den gavnbringende Aand (Sponta Manju), en Slags Hypostase af selve Mazdah Ahura,) og den onde Aand (Ahra Manju).**) Som Mazdahs Hjælpere optræder i Zarathushtras System en Række af seks Gudevæsener,***) som senere faar Fællesnavnet Amurta Spontaer, »udødelige Gavnbringere«, nemlig »det gode Sind« (Vohu Manah), »den bedste Sandhed« (Urta Vahishta), »det attraaværdige Herredømme« (Khshathra Varja), »den gavnbringende Fromhed« (Sponta Aramati), »Helse« (Harvatat) og »Frihed for Død« (Amurtat). De bærer, som man ser, alle abstrakte Navne, formodentlig oprindelig Tilnavne, bag hvilke der gemmer sig ældre Guder; det ses tydeligst ved Aramati, der aabenbart er en gammel Jordgudinde. I Gathaerne bruges disse abstrakte Betegnelser snart i deres oprindelige, abstrakte Betydning, snart som Gudenavne, ofte saaledes, at man ikke bestemt kan afgøre, hvilken af Delene der i det enkelte Tilfælde menes. Denne ejendommelige Svæven i Betydningen er hos Zarathushtra et med Bevidsthed overfor Tilhørerne anvendt Virkemiddel, og den bidrager stærkt til at*

---

*) Denne Ordstilling er almindeligst i Gathaerne. I den yngre Avesta er Ordstillingen Ahura Mazdah fast.

**) Navnet Ahra Manju (Ahriman) bliver almindeligt i den yngre Avesta.

***) Syvtallet opnaas, idet Spunta Manju regnes med.

give Gathaerne deres Særpræg. Foruden Mazdah og hans 6 (7) Hjælpere nævnes der kun — sjældent — ganske faa Gudenavne, og ogsaa disse Guder skjuler sig under Tilnavne (Sraosha, »Lydigheden«). Hele Mængden af populære Guder, for saa vidt som de ikke formummer sig bag de nye abstrakte Navne, har Profeten enten regnet med til Daivaerne eller simpelthen ignoreret.

Om Zarathushtras Liv og Virke har der efterhaanden dannet sig en stor Mængde Legender. De eneste positive Data, vi har, er de, som vi kan læse ud af Gathaerne. Hans Familienavn var Spitama. I en Række Strofer, der staar i det 43de Kapitel af Avestaskriftet Jasna, har han skildret sin Kaldelse til Profet under Vohu Manah's (»det gode Sind«s) Vejledning. Under svære Kampe med fjendtlige Smaafyrster (Kavi'er) og de med dem forbundne Daiva-Præster (Karapan'er) propagerede han sin Lære, støttet af Landsfyrsten Vishtaspa og andre fornemme Mænd som Frashaushtra, der gav ham sin Datter til Ægte, og hans Broder Djamaspa, som ægtede Zarathushtras Datter.

Zarathushtras Opposition mod Daivadyrkelsen er ikke blot af religiøs, men ogsaa af kulturel Karakter. Daivadyrkerne var Røvernomader. Ahuradyrkerne var bosiddende, agerdyrkende Nomader; overfor hines Lovløshed vilde disse bygge et Retssamfund op, men idelig maatte Retten forsvares med Vaaben. Den onde Aands mægtigste Hjælper er Aishma, »Vreden«, Raseriets Grusomhed, en Personifikation af Røvernomadernes Voldsfærd. Zarathushtra bygger en Kulturreligion op. Hans Lære er monoteistisk; der er nok mange Gudevæsener, men de er Hjælpere for Mazdah Ahura og Fuldbyrdere af hans Vilje, den eneste Gude-Vilje. Dualismen er kun tilsyneladende, thi Verdenskampen skal ende med den onde Aands Nederlag, og dertil skal Menneskene hjælpe ved deres fromme Tro og deres Virken for alt, hvad der er livs- og kulturfremmende, ved deres Kamp for Ret og religiøs Sandhed og ved deres praktiske Arbejde for Jordens Dyrkelse. Lønnen er Paradisets Salighed,

Helse og Udødelighed i »Lovsangens Bo«, medens den langvarige Pine i »Løgnens Bo« er de ondes Straf. Men foruden Dommen over den enkelte, der tænkes at finde Sted umiddelbart efter Døden, véd Profeten ogsaa at berette om en Verdensdom, en sidste Afgørelse »ved Aand og Ild«, d. v. s. ved Mazdahs hellige Aand og Ildprøven ved det glødende Metal ved Tidernes Ende, naar Kampen mellem den gode og den onde Aands Hærskarer er afsluttet med Mazdahs Sejr.

Zarathushtras Lære er den første Universalreligion, Verden har kendt. Mazdah er ikke en Stammes eller et Folks Gud, han er Verdens, Menneskehedens Gud. Derved bliver det enkelte Menneskes Forhold til den højeste Gud samtidig mere intimt, det personlig etiske Moment træder renere frem. Ved disse to Træk, Universalismen og Inderliggørelsen, kommer den zarathushtriske Religion gennem det persiske Storriges Dannelse til at øve sin store Indflydelse paa Forasiens religiøse Tænkning.

Den saakaldte »yngre Avesta«, der fremtræder i en senere Sprogform, er af højst uensartet Sammensætning. Ældst er en Del af den saakaldte Jasht-Litteratur. De gamle Jashter, Hymner, hvoraf hver enkelt er rettet til en bestemt Guddom, er vistnok blevet til i Løbet af et længere Tidsrum, hvis Begyndelse maaske ligger noget forud for Achæmeniderigets Dannelse. Hver Jasht er helliget en bestemt Guddom. Senere Jashter, der stammer fra en Tid, da Avestasproget forlængst var et dødt Sprog, bestaar næsten udelukkende af aandløse Anraabelsesformularer i et ofte saare fejlfuldt Sprog. I de ægte, gamle Jashter træffer man derimod i Skildringerne af de forskellige Guddomme til Tider paa fine og karakteristiske Billeder, ligesom de i Jashterne indeholdte Brudstykker af Myter og Heltesagn, som vi tildels genfinder fyldigere i senere Kilder, særlig Firdausis »Kongebog«, ofte er livfuldt og djærvt fortalt.

Jashterne fører os ind i en Sfære, der er helt forskellig fra Gathaernes, religiøst og kulturelt. Amurta Spontaerne bevarer vel deres Rang som de øverste Guder næst efter Ahura Mazdah, men de spiller kun en ringe Rolle, undtagen hvor der bevidst

tilstræbes en Anklang til Gathaernes Stil. Det er helt andre Guder, der nu dyrkes i første Række, for Størstedelen gamle Folkeguder, som Zarathushtra ikke havde villet kendes ved, i hvert Fald ikke i den folkelige Form, saaledes først og fremmest den oprindelige Pagtgud Mithra, der tillige antager Karakter af en Art Lysgud, og de ham nært staaende Guder Staosha og Rashnu, dernæst Krigsguden Vurthraghna, Flod- og Frugtbarhedsgudinden Urdvi Sura Anahita, Solen, Maanen og den regngivende Stjærne Sirius, Hauma, Personifikationen af den af Haumaplantens Saft udpressede, i Gudstjenesten anvendte Drik (Indernes Soma), og Fravurtierne, Menneskenes og Gudernes Værneaander. Jashterne er det litterære Udtryk for Erobringstiden, den Periode, i hvilken de zarathushtriske Iranere fra deres Hjemland i Nordøst bredte sig over hele Iran; de er vel nok for den allerstørste Del senere end denne Periode, men genspejler den ved disse Landnamtogter fremkaldte Kriger- og Erobreraand. Gathafolket stod i Defensiven, Jahternes Iranere er et Folk i Offensiv, nationalt og religiøst. Gudevæsenernes Virksomhed i Retshævdelsens, Pagttroskabens og Sandhedsreligionens Tjeneste har faaet et kraftigt krigersk Anstrøg; det ses særlig tydeligt i Mithraskikkelsen. Jashternes Helte anraaber om Sejr over Fjenderne, Magt og Rigdom. Betegnende er det, at »Lykken«, Urti, har sin egen Jasht, i hvilken Digteren med Velbehag udmaler sig den orientalske Stormands forfinede Luksus. Vi er her et godt Stykke borte fra Gatha-Bondens strænge og forholdsvis nøjsomme Liv.

Antydninger, der findes spredt omkring i Jashterne, viser, at det Billede af Verdens Forløb fra Skabelsen til den yderste Dag, som vi kender i dets Helhed fra senere Skrifter, allerede da i det væsentlige var fastslaaet. Fra Begyndelsen eksisterede der to Riger, det godes Rige, Lysets Rige, hvor Ahura Mazdah (Ohrmazd) herskede, og det ondes, Mørkets Rige, hvor Ahra Manju (Ahriman) raadede. I 3000 Aar bestod de to Riger uforandret overfor hinanden, men saa blev Ahra Manju Lyset vár og ønskede at tilintetgøre det. Ahura Mazdah, der kendte

Fremtiden, foreslog ham en Kampperiode paa 9000 Aar. Ahra Manju, der var bagklog, gik ind paa det, hvorefter Ahura Mazdah forudsagde ham, at Kampen vilde ende med Mørkerigets Nederlag. Forskrækket fo'r Ahra Manju tilbage i Mørket og forblev dèr, lammet, i 3000 Aar. Imidlertid foretog Ahura Mazdah sin Verdensskabelse. Sidst skabtes Urmennesket Gajomard, der dræbtes af Ahra Manju, men af hvis i Jorden gemte Sæd der fremvoksede en Plante, hvoraf det første Menneskepar opstod. Ahra Manju var nemlig efter de 3000 Aars Uvirksomhed brudt frem, havde angrebet hele Ahura Mazdahs Skabning og fordærvet den ved at blande den med sin onde Modskabelses Frembringelser. Saaledes er den nuværende Blandingsverden opstaaet, og hele Verdensudviklingen er derefter en uafbrudt Kamp mellem det godes og det ondes Princip. I denne Kamp har Mazdahs Tilhængere den Opgave at virke for det godes Sag gennem gode Tanker, Ord og Handlinger, i hvilken Trehed den zarathushtriske religiøse Moral har faaet sit korte og fyndige Udtryk. Lønnen eller Straffen for sin Vandel faar Mennesket efter Døden, idet de gode med Lethed passerer Tchinvat-Broen og gaar ind i Paradis, medens Broen for de onde trækker sig sammen, saa at den bliver smal som en Rageknivs Ægg, og de styrter ned i Helvede, hvor de underkastes Pinsler, tilpassede efter deres Forbrydelser. De, hvis gode og onde Gærninger opvejer hinanden, anbringes paa Mellemstedet, Hamestaghan. 3000 Aar efter Menneskeverdenens Begyndelse fremstaar Zarathushtra for at lære Menneskene den rette Tro og den rette Vandel. Derefter er der kun 3000 Aar tilbage af Verdens Eksistens. Ved Slutningen af hvert af de tre Aartusinder opstaar der en Frelser (Saushjant), født paa overnaturlig Vis af Zarathushtras i Søen Kosavja gemte Sæd. Da den sidste Frelser, den egentlige Saushjant, optræder ved Slutningen af det sidste Aartusinde, begynder den afsluttende Verdenskamp, hvori Fortidens genopstandne Helte og ligeledes genopstandne dæmonskabte Uhyrer udkæmper en vældig Dyst. Tilsidst genopvækkes alle de Døde, Kometen Gotchihr falder ned paa Jorden og tæn-

der den i Brand og smelter alt Metal i Jordens Skød, saa at det flyder over Jorden som en glødende Strøm. Alle, de levende og de genopvakte Døde, skal gaa igennem denne Strøm, som dog for de gode kun føles som varm Mælk, og herigennem renses alle og indgaar i Paradis. Efter den sidste Slutkamp mellem Guder og Dæmoner, der ender med Dæmonernes Tilintetgørelse, kastes den onde Aand for evigt tilbage i Mørket; Jorden bliver flad og jævn, og renset for alt ondt dvæler Verden evig i uforstyrrelig Ro. Saaledes er den store »Fornyelse« (Frashokurti) fuldbyrdet.

Jashterne er gennemgaaende affattede i et Ottestavelsesversemaal, den almindeligste Form for alle metriske Stykker i den yngre Avesta. De mange uægte Indskud røber sig almindeligvis ved deres Prosaform. Men ofte er ogsaa i de ægte Stykker Stavelsetallet blevet forrykket ved smaa Forvanskninger i Teksten, saa at den metriske Form ofte kun kan rekonstrueres ved Tekstrettelser, der ikke altid er lige sikre.

I den hellenistiske Tid efter Alexander den Store er gennem Præsternes Praksis de Regler efterhaanden blevet udformet, som i Vendidad (egentlig Vi-dev-dadh, »Loven mod Djævlene«) er samlede til en Art kirkelig Lovbog.

Vendidad, der synes at være affattet i det andet Aarhundrede f. K., oplyser om de forskellige Arter af Besmittelse og Synd samt om Renselsesmidler, Bod og Straf. Bogen handler bl. a. om Voldsforbrydelser, om Drab af ahuriske Væsener, særlig Mennesker, Hunde og Oddere, om Behandling af Lig (Udsættelse), om Besmittelse ved Berøring med Lig, med døde Udskilningsstoffer, med Genstande, der har berørt Lig o. s. v., om Besmittelse af Elementerne ved Lig og døde Stoffer, om Forurenelse ved Menstruation o. l., om Utugt, Forførelse og meget andet. De tre Slutningskapitler meddeler Sagn om Lægekunstens Oprindelse. Etiske, sakrale og juridiske Synspunkter blander sig med hinanden. Det sakrale er imidlertid det til Grund liggende; Synd og Lovovertrædelse er en Form for Besmittelse, og enhver Besmittelse skal neutraliseres for ikke at

virke forpestende paa Personerne og dermed paa Menigheden. Derfor efterspores enhver Mulighed for Forurenelse, i mange Tilfælde drejer det sig om en Forurenelse, der er ufrivillig og uundgaaelig; og nu gælder det om at opnaa Renselse ved Præsternes Hjælp, ved Anvendelse af Vand og Okseurin (den vidtløftige 9 Nætters Renselsesceremoni, Barashnum-Ceremonien, der bruges ved særlig grove Besmittelser, skildres i Kap. 9), ved Bod, der dels bestaar i Modtagelsen af et større eller mindre Antal fra Tid til anden tildelte Slag med Hestekæppen eller Pønitensesvøben, dels i Nyttehandlinger som Drab af et vist Antal skadelige Dyr, Tildeling af Vaaben eller Arbejdsredskaber til de Troende, Bygning af Vandingskanaler o. l. Det hele gør et uhyre formalistisk og pedantisk Indtryk. Gentagelserne, der i Jashterne ofte kunde have en vis æstetisk Virkning, ligesom i europæisk Æventyrstil, er i Vendidad bleven til en kedsommelig Mani, hvad der naturligvis hænger sammen med den Vanskelighed, som Præsterne følte ved at haandtere det døde Avestasprog.

Med det sasanidiske Dynastis Tronbestigelse i 226 e. K. begynder Mazdahtroens egentlige Stortid. Med den persiske nationale Renæssance fulgte den religiøse. Allerede den første Sasanidekonge, Ardashir I, indledede Arbejdet paa at skabe en kanonisk Tekst, et Arbejde, der fortsattes af hans Efterfølgere og blev bragt til Afslutning under Shapur II (309—79 e. K.). For at lette Forstaaelsen af Avestateksten udarbejdede lærde Teologer Oversættelser og Kommentarer paa Datidens persiske Sprog, det saakaldte Pehlevi.

Her maa nu nævnes et Træk i den sasanidiske Zarathushtrisme, der ikke træder tydeligt frem i Avesta, saaledes som den foreligger den Dag idag, men som har haft stor Betydning i de religiøse Forestillingers Udvikling i Forasien, nemlig Troen paa Zurvan, »Tiden«, som Urgud. Allerede i Gathaerne omtales den gode og den onde Aand som Tvillinger. Profeten selv har altsaa tilskrevet den et fælles Ophav. Som dette Ophav, den fjærne Urgud, tænkte man sig i de følgende Aarhundreder snart

»Tiden«, snart »Rummet«, men efterhaanden sejrede den Opfattelse, at Tiden, Zurvan, var Urguden. I Arsakidernes Persien synes denne Tro at være trængt i Baggrunden, men under Sasaniderne bliver Zurvan-Troen et Led i den ortodokse Lære, og der udformer sig en Myte, hvorefter Ohrmazd (Ahura Mazdah) og Ahriman (Ahra Manju) fødtes samtidig i Zurvans Bug. Zurvan havde lovet at skænke Herredømmet over Verden til den af hans Sønner, der kom først frem. Ahriman sprængte da Faderens Bug og kom frem først, Ohrmazd bagefter, og Zurvan skænkede Ahriman Herredømmet, men kun for 9000 Aar, hvorefter Ohrmazd skulde overtage Magten. Tiden opfattedes imidlertid tillige som Skæbnen, Zurvan blev en Skæbnegud, og Zurvan-Troen avlede Fatalisme; mod Skæbnen kan det ikke nytte at kæmpe, det er unyttigt at ville det gode, hvis Skæbnen har bestemt det anderledes. Denne Tro kommer frem i et teologisk Skrift paa Pehlevi fra Sasanidetidens Slutning, det saakaldte M e n o g h-e-k h r a d h, »Visdommens Aand«. Da Zurvan-Troen tilsidst førte til Vantro og Ateisme, blev den opgivet af den officielle Teologi og erklæret for Kætteri.

Saare vanskelige blev Forholdene for de zarathushtriske Menigheder, efter at Sasanideriget var styrtet sammen i Midten af det 7. Aarh. e. K., og Islam havde tiltraadt sit Sejrstog. De zarathushtriske Menigheder i Persien smeltede mere og mere sammen; en Del Tilhængere af Mazdahtroen forlod deres Fædreland og slog sig ned i Indien, hvor deres Efterkommere, Parserne i Bombay og Omegn, endnu den Dag idag bevarer deres gamle Tro. I Persien er der i vore Dage kun faa og smaa Parser-Menigheder tilbage; de største findes i Byerne Jezd og Kirman. I Trængselstiderne i Middelalderen gik Størstedelen af den sasanidiske Avesta tabt. Men det gik her, som det var gaaet i Forvirringens Aarhundrede efter Alexander: de ældste og vigtigste af de hellige Skrifter blev bevarede, fordi de daglig brugtes ved Gudstjenesten.

I Persien forfattedes endnu i det 8. og 9. Aarh. paa Pehlevisproget en Række teologiske Skrifter, for en stor Del Kompila-

tioner af ældre Bøger. Til de mest bekendte af disse Skrifter hører Bundahishn (»Ur-Skabelsen«), der indeholder Brudstykker af de tabte Dele af Avesta i Pehlevioversættelse.

Den nuværende Avestas Hoveddele er Jasna, Vispered, Vendidad og Jashterne. I Jasna, der er af meget blandet Indhold, har alle de i den ældre Avestadialekt affattede Stykker faaet Plads. Gathaerne udgør Kapitlerne 28—34, 43—51 og 53. Alt i alt omfatter Samlingen 72 Kapitler. Vispereds 24 Kapitler er et væsentlig kun af tørre Remser bestaaende Supplement til Jasna. Jasna, Vispered og Vendidad foredrages i bestemt Orden ved de forskellige gudstjenstlige Ceremonier. Under Navnet Khurdah Avesta (den lille Avesta) sammenfattes endelig en hel Del mindre Stykker, der indeholder Bønner og Anraabelser til Brug for Lægfolket.

Da Danmark ejer den bedste Samling af Avesta- og Pehlevihaandskrifter, som findes — Haandskrifterne var bragt hertil fra Orienten af Rask og N. L. Westergaard og findes nu paa Københavns Universitetsbibliotek —, var det i og for sig naturligt, at den første samlede, kritiske Udgave af Avesta blev et dansk Arbejde. Denne mønsterværdige Udgave besørgedes af N. L. Westergaard i 1852—54. Senere (1895) har Tyskeren Karl F. Geldner leveret en ny, revideret Avestaudgave.

DEN ÆLDRE AVESTA

Zarathushtras Versprædikener (Gathaer).

Gatha III.

(Jasna 30.)

1. Saa vil jeg da forkynde for dem, der ønsker det, alt hvad den Kyndige maa mærke sig, [nemlig] Lovprisningerne til Ahura og Bønnerne for det *gode Sind* og de Glæder, der knytter sig til den velvise *Sandhed* og som anskues i Lysglans.*)

2. Lyt med Eders Øren til det, som er det bedste. Betragt med lyst Sind de to Ting, mellem hvilke det afgørende Valg staar, idet Mand for Mand passer paa, at han er os til Behag før den store Slutkamp.

3. Og de to fra Begyndelsen eksisterende Aander, som kaldes de selvherskende Tvillinger, er i Tanke, Ord og Gærning det Gode og det Onde. Og mellem dem traf de Velhandlende, men ikke de Slethandlende det rette Valg.

4. Og da disse to Aander først mødtes, skabte de [henholdsvis] Livet og Livløsheden og [indrettede] det [saaledes], at den sletteste Tilværelse til Slut skal være [rede] for de Løgnviede, men det *bedste Sind* for den Sandhedsviede.

5. Af disse to Aander valgte den Løgnviede for sig Udøvelsen af det sletteste, [men] den *mest gavnbringende Aand*, den, som er iklædt de fasteste Himle, valgte *Sandheden*, og [det samme

*) De Begrebsnavne, vi har sat med Kursiv, betegner snart selve Begreberne, snart deres Personifikationer som Guddomme (se Indledningen, S. 102).

Valg træffer] de, som villigt tilfredsstiller Ahura Mazdah ved rette Handlinger.

6. Mellem disse to valgte heller ikke Djævlene rigtigt, idet Forblindelsen kom over dem, medens de raadslog, saa at de valgte det *sletteste Sind* og derpaa alle sammen benede af*) hen til *Vreden*, for at de ved den kunde skade Menneskets Liv.

7. Og til ham (Mennesket?) kom — tillige med *Herredømmet*, det *gode Sind* og *Sandheden* — den styrkende *Fromhed* og tildelte Legemerne Livsaande. Blandt dem vil han være din som den første ved Gengældelsen med Metal[strømmen].**)

8. Og naar Straffen kommer for disse Ugærningsmænd her, saa vil, o Mazdah, dit *Rige* blive beredt ved det *gode Sind* til Lovprisning for dem, som, o Ahura, bringer *Løgnen* i Hænderne paa *Sandheden*.

9. Og vi vil være de [Mennesker], der gør dette Liv fremadvendt(?). O Mazdah, o I Ahuraer, o *Sandhed*, skaf os Forbund [med Eder], for at Sindene kan rettes derhen, hvor der er en falsk Erkendelse.

10. Thi da vil denne Søndring af Løgnens Trivsel ske, og Del i Løftet om det *gode Sinds*, Mazdahs og *Sandhedens* gode Bolig vil de faa, som har erhvervet sig et godt Ry.

11. Naar I forkynder de Bestemmelser, som Mazdah har truffet, I Mennesker, nemlig den gode og den forkerte Vandel, langvarig Pine for de Løgnviede og Gavn for de Sandhedsviede, saa vil det derved siden gaa efter Ønske.

Gatha IV.

(Jasna 31.)

1. Idet vi erindrer disse Eders Bud, forkynder vi Ord, der klinger ilde for dem, som efter *Løgnens* Bud ødelægger *Sand-*

*) For alt, hvad der hører det ondes Verden til, bruges i Avesta særlige Ord med en foragtelig Klang.

**) Naar Menneskene paa den yderste Dag skal lutres ved at gaa igennem Strømme af smeltet Metal.

hedens Verden, men saare godt for dem, der er Mazdah trofast hengivne.

2. Eftersom derfor*) den Vej, der er den bedste at vælge, ikke staar [os] klart for Øje, saa kommer jeg til Eder alle — [thi] Ahura Mazdah kender mig som Dommer over disse to Partier — for at vi kan leve i Overensstemmelse med *Sandheden.*

3. Den Gengældelse, som du vil øve ved Aand og ved Ild, og som du har lovet begge Partier gennem *Sandheden,* dette for de Indsigtsfulde bestemte Bud, forkynd os det, o Mazdah, at vi kan vide det, [forkynd os det] med din Munds Tunge, for at jeg dermed kan omvende alle Levende.

4. Naar *Sandheden* skal anraabes og Mazdah og [de andre] Ahuraer, da stræber jeg ved *Lykken* og *Fromheden* og det *bedste Sind* [at erhverve] mig det stærke *Herredømme,* ved hvis Forøgelse vi vil kunne overvinde *Løgnen.*

5. Det Gode, som I gav mig ved *Sandheden,* forkynd mig det, at jeg kan opfatte det og vide det ved det *gode Sind* og lægge mig det paa Hjærte, ... baade det, o Mazdah Ahura, som ikke skal ske, og det, som skal ske.

6. Det bedste skal være for den, der vidende forkynder mit rigtige Signeord, det, der angaar *Helse, Sandhed* og *Frihed for Død,* [for ham skal være] hint Mazdahs *Rige,* som vil vokse ved hans *gode Sind.*

7. Den, der som den først eksisterende har faaet den Tanke at fylde Paradiset med Lys, han har ved sin Visdom skabt *Sandheden,* ved hvis Hjælp han giver det *bedste Sind* Bestand, for at det, o Mazdah Ahura, kan finde Vækst ved den Aand, som endnu bestandig er den samme.

8. Og jeg erkendte i Sindet, at du, o Mazdah, du den først eksisterende . . . . .(?), var det *gode Sinds* Fader; [det erkendte jeg,] da jeg opfattede dig med Øjet som den virkelige Skaber af *Sandheden,* som Herren over Verdens Handlinger.

9. Din var *Fromheden,* din var ogsaa Oksens Skaber, Aan-

*) Paa Grund af de to Valgmuligheders Eksistens; se Jasna 30. 3 ff.

dens Visdom, o Mazdah Ahura. Da du for den*) bestemte en Vej at slaa ind paa, enten hos Bonden eller hos den, der ikke er Bonde,

10. saa valgte han**) for den mellem disse to den kvægavlende Bonde som en sandhedsviet Herre, der giver Agt paa det *gode Sind*. Ikke vil, o Mazdah, Ikke-Bonden . . . . . faa Del i det gode Minde.

11. Fra den Gang da du, o Mazdah, først ved din Aand frembragte Ejendom og Personer og Forstandsegenskaber, fra den Gang du iklædte Livskraften legemlig Form og skabte Gærningerne og Ordene, ved hvilke man, naar man vil, kan lade sin Overbevisning komme til Udtryk,

12. fra den Tid lader saavel den Falsktalende som den Rettalende, saavel den Vidende som den Uvidende sin Stemme lyde, hver efter sit Hjærte og sit Sind. *Fromheden* skal raadføre sig med Aanden fra Gang til Gang, hvor Vildfarelse findes.

13. Hvilke aabenbare og hemmelige Ting der belægges med Straf, o Mazdah, og hvem der for en ringe Brøde opnaar den højeste Straffrihed, alt det ser du, Vogteren, klart med dit Blik ved Hjælp af *Sandheden*.

14. Om dette, som jo maa komme og indtræffe, spørger jeg dig, o Ahura, hvilke de Gældskrav vil være, der i Forhold til, hvad der er tildelt, skal stilles til den Sandhedsviede og til den Løgnviede, o Mazdah, naar Afregningen sker.

15. Jeg spørger om dette: hvilken Straf [er der] for den, som skaffer den løgnviede Misdæder *Herredømmet*, o Ahura, den som ikke finder sit Livsunderhold uden at øve Udaad mod den ikke-løgnviede Bondes Kvæg og Folk?

16. Jeg spørger om dette: den, der gavmildt bestræber sig for ved *Sandheden* at fremme *Herredømmet* over Hus og Landsdel og Land, naar og ved Udførelsen af hvilke Gærninger vil han, o Mazdah Ahura, blive dig lig?

17. Hvad tror den Sandhedsviede, og hvad tror den Løgn-

*) Oksen.

**) Oksens Skaber.

viede paa som det største? Lad den Vidende bringe Forkyndelse til den Vidende; lad ikke den Uvidende øve Bedrag. Vær os, o Mazdah Ahura, en Vejleder til det *gode Sind*.

18. Lad da ingen af Eder lytte til den Løgnviedes Ord og Lærdomme, ti han fører Hus, Landsby, Landsdel og Land i Elendighed og Ødelæggelse. Jag dem derfor bort med Vaaben!

19. Lytte skal I til den, der . . . . . vidende har tænkt sig *Sandheden* — idet han frit mestrer sin Tunge, saa at den taler rette Ord, — naar Fordelingen af Tilgodehavende til de to Kamppartier finder Sted ved din røde Ild, o Ahura Mazdah!

20. Den, der gaar til den Sandhedsviede, Herlighed vil fremtidig være hans Besiddelse. Mørkets lange Varighed, slet Føde og Veraab — til den Verden vil, I Løgnviede, Eders egen Person føre Eder gennem Eders Gærninger.

21. Mazdah Ahura vil ved sit eget nøje Fællesskab med *Helse* og *Frihed for Død*, med *Sandhed* og *Herredømme* skænke det *gode Sinds* Førerskab til den, der i Aand og Gærninger [viser sig som] hans Ven.

22. Tydeligt er dette for den Velhandlende som den, der kender det gennem sit Sind. Ved det gode *Herredømme* og ved Ord og Gærning hjælper han *Sandheden*. Han vil for dig, o Mazdah Ahura, være den mægtigste Fælle.

Gatha XIII.

(Jasna 48.)

1. Naar den [gavnbringende Aand] ved Gengældelserne besejrer *Løgnen* ved Hjælp af *Sandheden*, saa at det, som er blevet forudsagt, paa dobbelt Vis — [nemlig] af Djævle og Mennesker — vil ske i en Tilværelse, hvor Døden ikke findes, saa vil ved din Tildeling af Løn og Straf din Lovprisning vokse, o Ahura.

2. Forkynd mig det, hvorom du er vidende, o Ahura, førend de Straffe, som du har udtænkt, indtræffer: skal vel, o Mazdah,

den Sandhedsviede besejre den Løgnviede? Ti det vides, at dette vil være den gode Udformning af Verden.

3. Og for den Vidende er den bedste af Læresætninger den, som den goddædige Ahura indprenter ved *Sandheden*. Gavnbringende er den, der, som du, o Mazdah, kender de hemmelige Ord ved det *gode Sinds* Visdom.

4. Den, som gør sit Sind [snart] bedre, [snart] slettere, han følger sin Personlighed i Gærning og Ord, og [han følger] sine Tilbøjeligheder og Ønsker og sit eget Valg. Ifølge din Vilje vil han sluttelig blive afsondret.*)

5. Gode Herskere, ikke slette Herskere skal regere os gennem den gode Indsigts Gærninger og ved *Fromheden*. Denne skal som den bedste Fuldbyrder herefter til Gavn for Mennesket bevirke, at Koen føder, idet den (Fromheden) opdrætter den til at yde os Næring.

6. Ti Fromheden vil give os godt Bo, den vil give os styrkende Kraft, den, der er skattet af det *gode Sind*. Og for Koen har Mazdah Ahura ved *Sandheden* ladet fremvokse Planter ved den begyndende Verdens Opstaaen.

7. *Vreden* skal tvinges ned, Grusomheden skal I drive bort(?), I som holder fast ved det *gode Sinds* . . . .(?) igennem *Sandheden*, hvormed den gavnbringende Mand staar i Pagt. Og hans Skarer vil findes i dit Hus, o Ahura.

8. Hvilken er den Besiddelse, som dit gode *Herredømme* raader over, o Mazdah? hvilken er den [Besiddelse], som din *Lykke* raader over til Bedste for mig, o Ahura? Hvilken er din for de Fromme attraaværdige Fremlægning**) igennem *Sandheden*, og [hvilken er] den gode Aands Vurdering af Gærningerne?

9. Naar skal jeg vide, over hvem I hersker, o Mazdah, ved *Sandheden*, hvis Komme er dobbelt(?)? Sandfærdigt skal Sand-

*) Her synes allerede at hentydes til den ellers først i yngre Skrifter udviklede Lære om et »Mellemsted« efter Døden for de Personer, hvis gode og onde Gærninger opvejer hinanden.

**) nl. Fremlægning paa den yderste Dag af Gærninger her i Livet.

heden meddele mig det *gode Sinds* Væsen. Maatte Frelseren*) erkende, hvorledes hans *Lykke* vil blive!

— — — — — — —

11. Naar vil, o Mazdah, *Fromheden*, den, der ved *Herredømmet* besidder godt Bo og gode Græsgange, komme tillige med *Sandheden?* Hvem vil skaffe Fred for de grumme Løgnviede? Til hvem vil det *gode Sinds* Indsigt komme?

12. Og Landenes Frelsere skal de være, som ved det *gode Sind* og ved *Sandheden* i deres Gærninger tilstræber Opfyldelsen af dit Ord, o Mazdah, thi de er skabte til at være *Vredens* Modstandere.

---

*) Zarathushtra.

DEN YNGRE AVESTA

Jasht 5.

(Aban Jasht; Hymne til Urdvi-sura Anahita.)

(Ahura Mazdah sagde til Spitama Zarathushtra:)

1. Du skal hylde, o Spitama, Urdvi-sura Anahita,*)
denne lægende, strømbrede, djævlefjendsk-ahurarene,
Legemsverdnens Hyldest værdig, Legemsverdnens Pris fuldværdig,
Kilders Nærer, sandhedsviet, Hjorders Øger, sandhedsviet,
Boskabs Øger, sandhedsviet, Vanges Øger, sandhedsviet,
Landets Øger, sandhedsviet.

2. Sæd af alle Mænd hun renser, alle Kvinders Moderliv
renser hun, naar de skal føde, og hun gør dem Fødslen let,
og hun skaffer alle Kvinder Mælk i Bryst til rette Tid.

3. Denne store, vidtberømte Flod, som er i Størrelse
lig med alle hine Vande, der paa Jorden strømmer frem.
Den som mægtig strømmer ud fra det høje Bjærg Hukarja,
hen til Søen Vurukurta.

4. Og af Søen Vurukurta alle Bredder staar i Oprør,
hele Midten staar i Oprør, naar den strømmer rask afsted,
naar den flyder rask afsted, Urdvi-sura Anahita,
den som ejer tusind Bugter, den som ejer tusind Udløb;

*) Urdvi-sura Anahita opfattes snart som den frugtbargørende Flod, snart som Flod- og Frugtbarhedsgudinde.

og enhver af disse Bugter, og ethvert af disse Udløb maaler fyrretyve Dagsridt for en velbereden Rytter.

5. Denne ene Flodstrøms Udløb grener sig til alle Sider over Verdensdele syv. Denne ene Flodstrøms Udløb flyder jævnt og regelmæssigt saa ved Sommer som ved Vinter,
Vandene hun for mig renser, og hun renser Sæd af Mænd, Kvinders Moderliv og Mælk.

6. Jeg, Ahura Mazdah, skabte Regnen for at bringe Trivsel.

7. Frem hun kom, o Zarathushtra, Urdvi-sura Anahita, frem fra Skaberen, fra Mazdah. Skønne vare hendes Arme, rødmende og hestestærke. Skøn og dejlig skred hun frem, væver og med kraftig Arm; saa hun tænker i sit Sind:

8. »Hvem vil prise, hylde mig, og til hvem kan jeg mig slutte, som sig tro og villig viser ret til Fryd og ret til Gammen?«

9. Jeg for hendes Glans og Vælde bringer hende højlydt Hyldest,
bringer hende velbedt Bøn, Urdvi-sura Anahita.

— — — —

61. Og til hende ofred fordum Parva, denne kloge Sømand,*) da den stærke Sejervinder, da Thraitona lod ham flyve højt tilvejrs, til Grib forvandlet.

62. Og saa fløj han dèr i Luften trende Nætter, trende Dage hen imod sin egen Bolig. Ej han kunde ned sig svinge. Sidst paa tredje Nat han naaed Morgenrøden, flammevældig,
raabte an i Morgenrøden Urdvi-sura Anahita:

*) Her fortælles et os ellers ubekendt Sagn.

63. »Urdvi-sura Anahita! Straks flyv hid for mig at hjælpe,
bring i denne Stund mig Bistand. Tusind Ofre vil jeg bringe,
bringe dig ved Floden Roha, hvis i Live jeg betræder
Jorden, af Ahura skabt, kommer til mit Hjem tilbage.«

64. Urdvi-sura iled til som en yndig Mø at skue,
skøn af Vækst og saare kraftig, rank og højt om Midjen gjordet,
fornem og af ædel Herkomst; hun paa Fødder bær de lyse
Ankelsko med Guldbaand snøret.

65. Fast ved Armene hun greb ham. Uden Tøven, med det samme,
ivrigt higende han naaed Jorden, af Ahura skabt,
og kom til sit Hjem tilbage, sund og uden Mén og Skade,
saadan som han var tilforn.

— — — —

123. Bærende en gylden Brystdug staar hun stille dèr, den gode
Urdvi-sura Anahita; længes efter Zautars*) Lovord.
Saa hun tænker i sit Sind:

124. Hvem vil prise, hylde mig, og til hvem kan jeg mig slutte,
som sig tro og villig viser, ret til Fryd og ret til Gammen?«

125. Du skal hylde, o Spitama, Urdvi-sura Anahita . . .,

126. Urdvi-sura Anahita, som hun træder frem, at skue
i en dejlig Jomfrus Form, meget kraftig, skøn af Ydre,
højt omgjordet, rank af Vækst, højfornem og ædelbaaren,
klædt med Ynde i en gylden, en rigt snøret Overkjortel.

127. Holdende Burusman-Grene**) kror hun sig med Øren-ringe,

*) Offerpræsten.

**) Indviede Grene, der holdtes fremstrakt ved Ofringerne.

gyldne, af firkantet Form; og hun bær, den ædelbaarne Urdvi-sura Anahita, en Juvel paa Halsen skøn;
og sin Midje har hun gjordet, for at Brysterne, stramt snørte,
yndigt formede skal være.

128. Diadem om Issen fæsted Urdvi-sura Anahita,
gyldent og med hundred Stjærner, ottetakket, nydeligt,
skønt og smykt med Flagrebaand, rigt forsiret og kunstfærdigt.

129. Hun er klædt i Bæverpels, Urdvi-sura Anahita,
trefold hundred Bæverskind. Ret — i fastsat Tid — behandlet
straaler Skindene for Øjet ret som Sølv og Guld i Fylde.

Jasht 10.

(Mihr Jasht, Hymne til Mithra.)

1. (Saa talte Ahura Mazdah til Spitama Zarathushtra: »Og da jeg skabte Mithra med de vide Vange, Spitama, skabte jeg ham ligesaa værdig til Offer, ligesaa værdig til Lovprisning, som jeg selv, Ahura Mazdah, er).

2. Troskabsbryderen, den onde, lægger hele Landet øde,
ret som hundred Kættere, ret som Sandhedsfællers Drabsmand.
Bryd ej Pagten, o Spitama, ej en Pagt med vantro Mænd, ej med Mænd af egen Tro. Pagten gælder for dem begge, vantro Mand og Sandhedsfælle.

3. Rappe Heste skænker han, Mithra med de vide Vange,
den, der ikke bryder Pagten; og den rette Vej anviser
Ild, Ahura Mazdahs Søn, den, der ikke bryder Pagten.

Sandhedsfolkets hellige, gode, stærke Værneaander
dygtigt Afkom skænke vil den, der ikke bryder Pagten.

4. For hans Glans' og Vældes Skyld bringer jeg ham højlydt Hyldest,
Mithra med de vide Vange.

5. Gid han komme, os til Bistand, gid han komme, os til Velfærd,
gid han komme, os at hæve, gid han komme, os til Naade,
gid han komme, os til Helse, gid han komme, os til Sejer,
gid han komme, os til Lykke, gid han komme, os til Rettro,
han den altid sejrrig stærke, ubedragne, som fortjener
Ofre, Pris af Legemsverdnen, Mithra med de vide Vange.

6. Denne Guddom fuld af Vælde, stærk og blandt det skabte stærkest,
Mithra jeg med Ofre ærer. Ham jeg nærmer mig med Hyldest,
ærer højlydt ham med Bøn, Mithra med de vide Vange.

7. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)
som i Samraad Ordet mestrer,
skøn af Vækst, med tusind Øren, høj, med tifold tusind Øjne.
Stærk paa Vidder Vagt han stander, Søvn ej naar den evig vaagne.

8. Ham anraaber Landefyrster, naar de drager ud i Striden
mod de grumme Fjendehære, frem mod Fjendefylkings Rækker,
naar de tvende Lande kriges.

9. Til den Part, som først ham hylder villigt og med Tro i Sindet,

og af ærlig Tillid sporet, didhen vender han sit Aasyn,
Mithra med de vide Vange . . . .

10. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)

11. ham, hvem Krigerne i Hyldest ber fra Hesteryg om dette:
Kraft for deres Spand af Heste, Legemshelse for dem selv,
meget Held til Spejdergærning, Nederlag for Fjendeskarer,
grundig Sejer over hadske Fjender, hvem i Kamp de
møder.

12. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)

13. ham, der først blandt Himmelguder over Fjældtop
stiger op,
førend den udødelige Sol naar op med rappe Heste;
ham, som først de gyldent smykte, skønne Højder tar i
Favn,
og derfra almægtig skuer over Ariernes hele Bo.

14. Dèr, hvor bolde Krigerherrer forbereder mange Angreb;
hvor de høje, græsningsrige Bjærge med de mange Fosser
avler Foder nok til Kvæget, hvor de dybe Søer findes
med de vide Vandes Flader, hvor de sejlbar-brede Floder
tumler sig med Bølgers Brusen til Ishkata og Puruta
og til Murvu og Haroiva, Sogderlandet og Khvarizam.*)

— — — —

17. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi.)
Ej af nogen han bedrages.

18. Og hvis nogen vil ham narre,
frem i Vrede farer Mithra, dybt fortørnet slaar han sønder
ej blot Hus, men ogsaa Landsby og Distrikt og hele Landet.

*) Landsdele i Nord- og Østiran, det nuværende Merv, Herat, Bokhara og Khiva.

19. Didhen farer Mithra frem, fuld af Harme, dybt fortørnet, hvor en Troskabsbryder findes. Men uagtsom er hin Synder.

20. De af Troskabsbryderne, som til Hest er bedst beredne, iler bort, men kan ej undfly, rider frem, men faar ej Forspring,
sprænger frem, men ser ej Redning. Bagud falder fejlskudt Spydet,
som en Troskabsbryder slynger, trods den Strøm af onde Sejdord,
som han kvæder, Mithrafjenden.

21. Om end nok saa flinkt han kaster, om endogsaa Vaabnet rammer,
saa kan Mithra ej man saare, — trods den Strøm af onde Sejdord,
som han kvæder, Mithrafjenden. Vinden fører med sig Spydet,
som hin Mithrafjende kaster, trods den Strøm af onde Sejdord,
som han kvæder, Mithrafjenden.

22. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)
ham, som, aldrig narret, frelser Mennesket af Angst og Trængsel,
frelser ham af Nød og Vaande.

23. Ud af Trængsel frels os, Mithra; ud af Trængsler frels os, Mithra,
du, som aldrig blev bedraget. Disse Folk, som bryder Pagten,
jager du en Skræk i Kroppen. Da skal deres Armes Styrke vred og mægtig du dem røve, røve deres Fødders Raphed, røve deres Øjnes Sekraft, Hørelsen fra deres Øren.

24. Ej med Kast af slebet Spær, ej med Skud af flugtsnar Pil
kan man ramme den, hvem naadig Mithra yder Hjælp og
Bistand,
han, den stærke, som besidder tifold tusind Spejdere,
han som, alvis, aldrig narres.

— — — —

28. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)
som det højtopbygte Huses Bærepiller holder oppe
og gør faste Husets Stolper. Kvæg og Mænd i Flok og
Skare
skænker han et saadant Hus, hvor man stiller ham tilfreds;
andre Huse, hvor med Fjendskab man ham møder, slaar
han sønder.

29. Du er ond og saare god, Mithra, imod Land og Rige.
Du er ond og saare god, Mithra, imod Mennesker.
Over Fred og Ufred, Mithra, raader du i Land og Rige.

30. Bolde Kvinder, gode Vogne, spredte Tæpper, spredte
Hynder
skaffer du de store Huse. Bolde Kvinder, gode Vogne,
spredte Tæpper, spredte Hynder skaffer du det høje Hus,
naar i Bøn med nævnet Navn og med forskriftmæssig
Ordlyd
Fromme dig med Ofre hylder.

31. Hylde vil i Bøn med Navn jeg med forskriftmæssig Ordlyd,
stærke Mithra, dig med Ofre. Hylde vil i Bøn med Navn
jeg med forskriftmæssig Ordlyd dig, du Vældigste, med
Ofre.
Hylde vil i Bøn med Navn jeg med forskriftmæssig Ordlyd,
Ubedragne, dig med Ofre.

32. Lyt da til vor Bøn, o Mithra, glæd dig ved vor Bøn, o
Mithra,

vær os nær ved Bønnen, Mithra. Tag beredt mod vore Ofre, før tilbogs dem paa vort Regnskab, tag i Lovsangs Bo imod dem.

33. Os den Naade du forunde, hvorom, Vældige, vi beder: tro mod givne Ord at blive. Giv os Evne, Styrke, Sejer, Salighed og Navn af Rettro, herligt Ry og Sjælehelse, Gavntrang, Huskekraft og Kundskab i den bedste Sandheds Lære,

34. at vi derved, veltilmode, frejdigt stemt og glad i Sindet og fortrøstningsfuldt kan sejre over alle vore Fjender; at vi derved veltilmode, frejdigt stemt og glad i Sindet og fortrøstningsfuldt besejrer alle dem, der vil os ilde; at vi derved veltilmode, frejdigt stemt og glad i Sindet og fortrøstningsfuldt kan sejre, overvinde alle Angreb saa af Mænd som og af Djævle, saa af Troldmænd som af Hekse,

Kavi-, Karpanfolk, Tyranner.

35. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)
Brødens Hævner, Hæres Skaber, Herskeren med tusind Evner,

den alvidende Behersker,

36. ham, som vækker Kampens Gny, ham, som holder Stand i Kampen,
som i Kampens Leg standhaftig gennembryder Fjendefylking.
Den til Kamp udsendte Fylking vakler alt paa alle Fløje, og den blodig-grumme Hærmagts Centrum bringes i Forvirring.

37. Over dem i Herskervælde bringer han Fordærv og Rædsel, hugger Skallerne fra Kroppen af de Mænd, som bryder Pagten,

lader Skallerne fra Kroppen flyve af de Mænd, som bryder Pagten.

— — — —

39. Deres ørnefjer-besatte Pile, skudt fra velspændt Bue,
flyvende fra Buestrængen, rammer ikke deres Maal,
naar han, ikke anerkendt, gram i Hu og fjendsk forbliver,
Mithra med de vide Vange. Deres spidse, dygtigt slebne,
skarpe Spyd med lange Skafter, som med Armkraft slynget flyver,
rammer ikke deres Maal, naar han, ikke anerkendt,
gram i Hu og fjendsk forbliver, Mithra med de vide Vange.
Ogsaa deres Slyngers Stene, som med Armkraft slynget flyver,
rammer ikke deres Maal, naar han, ikke anerkendt,
gram i Hu og fjendsk forbliver, Mithra med de vide Vange.

40. Deres [skarpe] Daggerter, som med Styrke førte suser
ned paa Menneskenes Isser, rammer ikke deres Maal,
naar han, ikke anerkendt, gram i Hu og fjendsk forbliver,
Mithra med de vide Vange. Deres [tunge] Knuse-Køller,
som med Styrke svungne suser ned paa Menneskenes Isser,
rammer ikke deres Maal, naar han, ikke anerkendt,
gram i Hu og fjendsk forbliver, Mithra med de vide Vange.

— — — —

42. (Saaledes taler de til Mithra med de vide Vange:)
»Mithra med de vide Vange! disse Folk, o Mithra, fører
vore rappe Heste bort! vore stærke Arme bryder
de med Sværdet sønder, Mithra!«

43. Derpaa fejer dem tilside Mithra med de vide Vange,
femti slaar han, hundred slaar han, hundred slaar han,
tusind slaar han,

tusind slaar han, tifold tusind, tifold tusind, hundred tusind,
naar han vred og fjendsk forbliver, Mithra med de vide Vange.

— — — —

95. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)
som omvandrer Jordens Bredde, og som efter Solens Nedgang
strejfer begge Yderkanter af den vide Jord, som buet strækker ud sig i det fjærne. Alt han skuer, alt som findes mellem denne Jord og Himlen,

96. holdende i Haand sin Kølle, hundredtakket, hundredknudet,
den som, svunget, knuser Mænd. Støbt den er af gult Metal,
af det rene, haarde Guld, og blandt Vaaben er den stærkest,
og blandt Vaaben er den sejrrigst.

97. Og for den i Rædsel flygter Ahra Manju, Storfordærver,
og for den i Rædsel flygter Vrededjævlen, dødssyndskyldig . . . .

98. Maatte ej vi staa for Angreb af den vrede Vidvang-Mithra!
Slaa os ikke i din Vrede, Mithra med de vide Vange,
du som stærkest iblandt Guder, du som vældigst iblandt Guder,
du som virksomst iblandt Guder, du som hurtigst iblandt Guder,
du som sejrrigst iblandt Guder træder frem paa denne Jord,
Mithra med de vide Vange.

— — — —

104. (Mithra med de vide Vange tilbeder vi,)

ham, hvis lange Arme griber den, som sviger Troskabs-
pagten,
tar ham, er han end blandt Inder, slaar ham, er han end
i Vesten,
er han end ved Rohas Munding, er han end i Jordens
Midte.

105. I de tvende Armes Greb samler Mithra dem nu sammen.
Den, som æreløs fra Retten veg, er i sit Sind urolig,
dog den Æreløse tænker: »Ikke al min slette Gærning,
ikke alt Bedrag, jeg øved, kan den blinde Mithra se.«

106. Men jeg mener i mit Indre: »Intet Menneske kan tænke
saadant Maal af onde Tanker, som i Aandeverdnen Mithra
tænke kan af gode Tanker. Intet Menneske kan tale
saadant Maal af onde Ord, som i Aandeverdnen Mithra
tale kan af gode Ord. Intet Menneske kan øve
saadant Maal af onde Værker, som i Aandeverdnen Mithra
øve kan af gode Værker.

107. Intet Menneske i Verden ejer større medfødt Klogskab
end det Maal af medfødt Klogskab, Mithra har i Aande-
verdnen.
Intet Menneske saa meget høre kan med tvende Øren
som i Aanders Kreds hin Lytter, Mithra med de tusind
Evner.
Han enhver Bedrager ser, stærk han træder frem, og vældig
drager ud han i sit Rige, og med glansfuldt Fjærnsyns-Blik
skuer han fra Øjnes Dyb.

— — — —

Vendidad, Kapitel 8.

— — —

4. Skaber af Legemsverdenen, Sandhedsviede! Naar her i en Mazdahdyrkers Hus en Hund eller et Menneske dør paa en Dag,

da det regner eller sner eller stormer, eller naar Mørke er indtraadt, eller [overhovedet] paa en Dag, da Kvæg og Mennesker er tvungne til at holde sig inde, hvorledes skal Mazdahdyrkerne da bære sig ad?«

5. Da svarede Ahura Mazdah: »Dèr i Mazdahdyrkerens Hus, hvor Jorden er renest og tørrest, og hvor Vejene mindst befærdes af Smaakvæg og Storkvæg, af Ilden, Ahura Mazdahs [Søn], og den paa rituel Vis fremstrakte Burusman og af den sandhedsviede Mand.«

6. »Skaber af Legemsverdenen, Sandhedsviede! I hvor stor Afstand fra Ilden? i hvor stor Afstand fra Vandet? i hvor stor Afstand fra den til Fremstrækning bestemte Burusman? i hvor stor Afstand fra de sandhedsviede Mænd?«

7. Da sagde Ahura Mazdah: »30 Skridt fra Ilden, 30 Skridt fra Vandet, 30 Skridt fra den til Fremstrækning bestemte Burusman, 3 Skridt fra de sandhedsviede Mænd.

8. Dèr skal Mazdahdyrkerne i denne Jord grave en Fordybning, i Højde som til midt paa Benene i haard Jord, i halv Mandshøjde i blød Jord; de skal berede til Liget et Leje af Aske eller tørret Gødning (?) og derover strø Smuld af Teglsten eller Sten eller tør Jord.

9. Dèr skal de henlægge det afsjælede Legeme i to Døgn eller tre Døgn eller en Maaned, indtil Fuglene flyver op, Planterne skyder frem, Vandpytterne siver bort, og Vinden tørrer Jorden.

10. Naar saa Fuglene flyver op, Planterne skyder frem, Vandpytterne siver bort, og Vinden tørrer Jorden, skal Mazdahdyrkerne dèr bryde et Hul i dette Hus ['Mur](?). To Mænd skal nøgne og upaaklædte, idet de fastgør Liget med Teglsten eller Sten, lægge det paa Kalk ovenpaa Jorden, for at de ligædende Hunde og de ligædende Fugle sikrest kan opdage det.

11. Dèr skal Ligbærerne sætte sig ned i saa lang Afstand som tre Skridt fra Liget. Saa skal den sandhedsviede Menighedsleder sige til Mazdahdyrkerne: »O Mazdahdyrkere, man skal bringe hid Urin, hvormed disse Ligbærere kan afvaske deres Haar og Krop.««

12. »Skaber af Legemsverdenen, Sandhedsviede! Hvilken Slags Urin er det, du sandhedsviede Ahura Mazdah, hvormed disse Ligbærere skal afvaske Haar og Krop, Urin af Smaakvæg eller Storkvæg, Mænd eller Kvinder?«

13. Da svarede Ahura Mazdah: »Af Smaakvæg eller Storkvæg, ikke af Mænd og ikke af Kvinder, med Undtagelse af to Slags, nemlig en Mand og en Kvinde, der lever i Nærslægts-Ægteskab.*) De skal frembringe den Urin, hvormed Ligbærerne skal afvaske deres Haar og Krop.«

14. »Skaber af Legemsverdenen, Sandshedsviede! Naar man bærer ud ad Vejen døde Hunde og døde Mennesker, tør da Smaakvæg og Storkvæg, Mænd og Kvinder og Ilden, Ahura Mazdahs Søn, og den paa rituel Vis fremstrakte Burusman findes paa den Vej?«

15. Da svarede Ahura Mazdah: »Ej maa Smaakvæg, ej Storkvæg, ej Mænd, ej Kvinder, ej Ilden, Ahura Mazdahs Søn, ej den paa rituel Vis fremstrakte Burusman findes paa den Vej.

16. En hvid, guløret Hund med to gullige Pletter over Øjnene skal man føre tre Gange frem og tilbage ad denne Vej. Idet den hvide, gulørede Hund med de to gullige Pletter over Øjnene føres forbi, o Spitama Zarathushtra, vil denne Drudj Nasu**) flyve bort i Retning mod Nord.

17. Hvis den ikke viger bort, skal man, o Spitama Zarathushtra, føre den hvide, gulørede Hund med de to gullige Pletter over Øjnene seks Gange frem og tilbage ad denne Vej. Idet den hvide, gulørede Hund med de to gullige Pletter over Øjnene føres forbi, Spitama Zarathushtra, vil denne Drudj Nasu flyve bort i Retning mod Nord.

18. Hvis den ikke viger bort, skal man, o Spitama Zarathushtra, føre den hvide, gulørede Hund med de to gullige Pletter over Øjnene ni Gange frem og tilbage ad denne Vej . . . .

19. Hvis den ikke viger bort, skal først, o Spitama Zarathushtra,

*) Ægteskab mellem Fader og Datter, Moder og Søn, Broder og Søster havde efter den ældre Zarathushtrisme en særlig Hellighed.

**) Ligdæmonen. Dæmonernes Hjem er i Nord.

en Præst gaa frem paa denne Vej, idet han fremsiger de sejrrige Ord: »Som en verdslig Herre bør vælges . . .««*)

20. »Hvem vil man, o Mazdah, give én som mig til Beskytter, naar den Løgnviede skrider til Voldsfærd imod mig? hvem andre end din Ild og dit *Sind*, ved hvis Gærninger *Sandheden* modnes? Forkynd min Personlighed denne Lære!« »Hvem skal sejrrig, i Henhold til din Forkyndelse, beskytte dem, som er til? Forkynd mig gennem en Aabenbaring, at der skal gives en Livet helbredende gejstlig Herre. Og *Lydigheden* overfor ham skal komme sammen med det *gode Sind* til hver den, o Mazdah, [til] hvem du vil [at de skal komme].«*)

21. »Beskyt os mod Fjenden, o Mazdah og du, gavnbringende *Fromhed!* Forsvind djævelske Drudj! Forsvind Djævleætling! Forsvind, du djævleskabte! Forsvind Djævleyngel! Forsvind, Drudj! Ben af, Drudj! Bliv helt borte, Drudj! Mod Nord forsvinde du! Ødelæg ikke *Sandhedens* Legemsverden!«

22. Frit kan derefter, I Mazdahdyrkere, Smaakvæg og Storkvæg, Mænd og Kvinder, Ilden, Ahura Mazdahs Søn, og den paa rituel Vis fremstrakte Burusman findes paa denne Vej. Frit kan derefter Mazdahdyrkerne i denne Bolig frembære og bringe i rituelt renset Stand det med Kød og Vin tilberedte Spiseoffer uden at begaa Synd, ganske som tidligere.«

---

*) Citater fra den ældre Avesta.

DE SENERE RELIGIØSE SKRIFTER

Bundahishn.

(Kap. 15. 1—24. Menneskehedens Oprindelse.)

Om Menneskenes Forhold er følgende fortalt i Aabenbaringen: Da Gajomard*) døde, udgød han sin Sæd. Denne Sæd blev renset ved Sollysets Rotation, og Nerjosang tog de to Tredjedele deraf under sin Bevogtning, men Spandarmadh modtog en Tredjedel.**) Og i Løbet af 40 Aar voksede Masjagh og Masjanagh (Mand og Mandinde) frem af Jorden i Form af en Ribes-Plante med en eneste Stængel og femten Blade, svarende til deres Alder af femten Aar, og det saaledes, at deres Arme laa bagom Skuldrene, og deres Kroppe var tæt sammen, og de var forbundne paa en saadan Maade, at man ikke kunde skelne det mandlige fra det kvindelige . . . Derpaa blev de begge forvandlede fra Planteform til Menneskeskikkelse. Dette Aandepust, som er Sjælen, gik ind i dem paa aandelig Vis . . . Ohrmazd sagde til Masjagh og Masjanagh: »I er Mennesker, I er Verdens Forfædre, I er blevet skabt af mig som de bedste, hvad Ur-Fornuften angaar. Øv Troens Værk, ledede af Ur-Fornuften. Nær gode Tanker, tal gode Ord, gør gode Gærninger og tilbed ikke Dæmonerne.« De tænkte begge først, at de skulde behage hinanden, fordi enhver af dem var [det eneste] Menneskevæsen for den anden . . . Og deres første Ord var dette: Ohrmazd har

*) Urkæmpen, svarende til Ymir i den nordiske Mytologi. Han er skabt af Ohrmazd og dræbes af Ahriman, se foran, S. 106.

**) Nerjosang er Gudernes Budbringer, Spandarmadh (Sponta Aramati), en af Amurta Spontaerne, oprindelig Jordgudinde.

skabt Vandet, Jorden, Planterne og Kvæget, Stjærnerne, Maanen og Solen og al Velfærd, hvis Oprindelse og Resultat kommer af Retfærdighedens Aabenbaring.« Men derefter angreb [den onde Aands] Opposition deres Sind og besmittede deres Sind, og de raabte, at den onde Aand havde skabt Vandet, Jorden, Planterne og Kvæget og de andre nævnte Ting. Denne Løgn udtalte de under Tvang af Djævlene. Den onde Aand var den første, som glædede sig over dem af den Grund. Som Følge af denne Løgn blev de begge fordærvede, og deres Sjæle blev bestemt til Helvede indtil Opstandelsens Dag.

Og de havde tilbragt 30 Dage uden Føde, idet de dækkede sig med Klæder lavede af Straa. Efter de 30 Dages Forløb gik de ud i Ørkenen. De fandt en Ged med hvid Uld og sugede med Munden Mælken af dens Yver. Da de havde drukket Mælken, sagde Masjagh til Masjanagh: »Jeg følte Glæde, før jeg endnu havde smagt denne Mælk, men min Glæde er vokset nu, da jeg har nedsvælget den i mit usle Legeme.« Denne anden Løgn*) gjorde Djævlene mægtigere, og de berøvede Føden dens Smag, saaledes at kun en Hundrededel deraf var tilbage. Efter andre 30 Dages og Nætters Forløb kom de til et Lam med hvide Kæber, og de dræbte det, og de antændte en Ild af Kunar-**) og Buksbomtræ . . . og bragte Ilden til at flamme op ved at puste dertil med Munden . . . De kastede tre Haandfulde af Lammets Kød paa Ilden, idet de sagde: »Dette er Ildens Part.« Af det, der blev tilbage, kastede de et Stykke op mod Himlen, idet de sagde: »Dette er Gudernes Part.« Den Fugl, som kaldes Grib, fløj derhen og bortførte noget af Kødet, efter at en Hund først havde spist lidt af det.

Først iførte de sig nu Klæder af Huder, derefter lavede de sig efter Beretningen Dragter af vævet Stof i Ørkenen (?). De gravede et Hul i Jorden og fandt Jærn og hamrede det med en Sten. Uden Esse bearbejdede de det og lavede deraf en Knivs-

*) Nemlig at Mælken gjorde dem godt. Nydelsen af dyrisk Føde er Begyndelsen til Forfald for Mennesket.

**) Træsort, som ikke lader sig bestemme.

ægg, hvormed de fældede Træ, og de byggede sig af Træ et Ly imod Solen. Som Følge af den Utaknemlighed, de udviste, blev Djævlene mægtigere, og i ussel indbyrdes Misundelse angreb de hinanden og rev hinanden i Haaret og i Ansigtet. Derpaa raabte Djævlene fra Mørket: »I er Mennesker, tilbed Djævlene, for at den Ildesindethedens Dæmon, som har besat Eder, kan falde til Ro.« Masjagh nærmede sig, malkede en Ko og hældte Mælken ud imod Nord.*) Derved blev Djævlene mægtigere.

Og de havde i 50 Aar ikke følt Begær efter at parre sig, og selv om de havde parret sig, kunde de ikke have faaet Børn. Og da 50 Aar var forløbet, kom Trangen til at faa en Søn først op i Masjagh, derpaa i Masjanagh . . . Derefter fandt de gensidig Fornøjelse i at tilfredsstille deres Begær. De anstillede denne Overvejelse: »Dette havde været vor Pligt i de forløbne 50 Aar.« Ni Maaneder efter fødtes Tvillinger, en Dreng og en Pige. Børnene var lækre; Moderen aad den ene, Faderen den anden. Siden bevirkede Ohrmazd, at den Tillokkelse, som Børnenes Kød havde for dem, ophørte. Og derefter fik de syv Par Tvillinger, hvert Par bestaaende af en Dreng og en Pige; alle var de Brødre og Søster-Hustruer. Og af hvert Par fødtes Børn i Løbet af 50 Aar . . . .

Menogh-e-khradh.

(Kap. 23. Om Skæbnen.)

Den Vise spurgte Visdommens Aand: »Er det muligt ved Hjælp af Fornuft og Visdom at kæmpe mod Skæbnen eller ej?«

Visdommens Aand svarede: »Ved Fornuftens og Visdommens Kraft og Styrke er det ikke muligt at kæmpe mod Skæbnen. Thi naar Forudbestemmelsen til det gode eller til det slette opstaar, bliver den Vise uduelig til [selvstændig] Handling, og den, der har slet Viden, forstaar at handle; og den fejge bliver modig og den modige fejg, og den flittige bliver doven og den dovne flittig. Som det er forudbestemt med Hensyn til Tingene, saaledes indgaar den virkende Aarsag i dem og driver alt andet ud.«

*) D. v. s. ofrede til Djævlene. Nord er Dæmonernes Verdenshjørne.

JØDEDOMMEN

Indledningen ved Professor *Johs. Pedersen.*

Det gamle Israel var uløseligt bundet til Kanaans Land. Dets Gudsdyrkelse var knyttet til Templet; i Jerusalem, Davids gamle Kongesæde, sørgede et stort og vel organiseret Præsteskab for, at Ofrene bragtes i rette Tid og nøjagtigt som Ritualet foreskrev. Her kunde den enkelte henvende sig naar han var i Nød, og ved Festerne strømmede Folket til fra hele Landet for at genoprette det som var Grundlaget for hele dets Existens: Harmonien med dets Gud, Livets store Opretholder og Historiens Leder. Men Palæstina var et Land som laa ved alfar Vej. Det havde altid været et Gennemgangsland for de store Naboer i Nord og Syd, og da Grækere og Romere fik Lyst til at gøre sig gældende øst for Middelhavet, laa Palæstina atter paa Vejen. De som vilde herske i de østlige Lande maatte sikre sig Palæstinas Veje. Først kom Assyrerne, saa Babylonerne, og da Perserne havde faaet Magten i Østen, tilfaldt Palæstina dem som en Arv. Alexander passerede Jødernes Land paa sit store Erobringstogt, hans Efterfølgere i Ægypten og Syrien sloges om det, som Herskerne i disse to Lande altid havde gjort; endelig kom Romerne, og de afgjorde Jødefolkets Skæbne. I Aaret 70 e. Kr. ødelagde de, ledet af den senere Kejser Titus, Jerusalems Tempel, og tilintetgjorde dermed den jødiske Nation som en selvstændig politisk Magt.

Jøderne havde imidlertid ikke alene været udsat for væbnede Fjenders Invasioner. Efter de kæmpende Hære fulgte de fredelige Købmænd og andre som søgte Samkvem med Landets

Befolkning. Det fattige Palæstina knyttede Forbindelser med de store Kulturlande; deres Produkter blev anvendt, deres Sprog blev talt, og deres Sæder og Skikke efterlignet. Palæstina blev, især efter at Grækerne var kommet i Forgrunden, et kosmopolitisk Omraade, hvor Orientalere og Vestlændinge mødtes. Da Grækerne kom og bragte hellenisk Kultur til Landet o. 300 f. Kr., var det gamle hebræiske Talesprog allerede veget for det i Østen internationale aramæiske; men ogsaa dette maatte nu efterhaanden mere og mere vige for det nye kosmopolitiske Sprog, det græske. Man fik græske Theatre, Væddeløbsbaner og Sportspladser, græske Moder i Klædedragt og Levevis, og med græsk Tale fulgte græske Tanker.

At Jøderne under alt dette bevaredes som en særlig Type, er et af Historiens mærkeligste Fænomener. Mange mistede deres jødiske Særpræg og gik op i den almindelige kosmopolitiske Befolkning; dette er kun naturligt. Men en Del af Befolkningen holdt fast ved det overleverede og modsatte sig Assimilationen med de andre. Det er dem det skyldes at der endnu bestaar et jødisk Folk, endskønt det ikke har haft nogen politisk Sammenhæng i henved 2000 Aar.

Denne Ejendommelighed hos Jøderne kan vi følge helt tilbage til deres ældste Tid, thi det som skete i den hellenistiske Tid er kun en Fortsættelse af en lang Historie. Da de israelitiske Hyrdestammer vandrede ind i Palæstina, kom de til at bo sammen med kanaanæiske Folk som var dem overlegne i Kultur. Mange forsvandt imellem Kanaanæerne og alle paavirkedes af dem, men en Del af Israeliterne vilde ikke lade sig opsluge af dem; de vilde ikke overskride det Svælg som Historien satte mellem Kanaans gamle Beboere og dem selv, det vilde være at svigte sig selv og den Gud som var Sjælen i deres Historie. Vi kender denne Kamp fra Profeternes voldsomme Taler; gennem den ser vi det Israel blive skabt, som vel er gennemtrængt af kanaanæisk Kultur, men som dog hævder sin Type i Modsætning til alle andre Folk. Denne Proces gentager sig hver Gang en ny Kulturbølge skyller gennem Palæstina. En

Del af Israel opsluges af den, alle paavirkes af den, men en fast Bestanddel af Befolkningen siger som Profeterne: Ve den, der glemmer vor Gud og vor Historie! Israels Historie er en fortsat Kamp for at bevare Typen, og jo længere Historien skrider frem, des mere fast udpræget bliver den israelitiske Type.

Saaledes fik Israel ved Siden af Templet et helt andet Midtpunkt i sit Liv. Israels særlige Type, dets Karakter og Ejendommeligheder, som gjorde det til noget for sig i Modsætning til andre Folk, var udtrykt i dets Sæder og Skikke, der var helliget ved, at de var Udtryk for dets Guds Vilje, og disse fandtes i Loven. Medens Tempeltjenesten var bunden til et bestemt Sted og bestemte Tider og kun kunde udøves af Præsteskabet, var selv den almindelige Israelit aldrig udenfor Lovens Rækkevidde. Under dens Herredømme og Vejledning skulde han leve bestandig, den var det Lys hvori han førte ethvert af sine Skridt. Den der helt igennem fulgte Loven, var i Guds Varetægt, han opfyldte jo Guds Vilje. Paa denne Maade maatte Tempeltjenesten blive stillet paa en anden Plads. Den var stadig et Midtpunkt, men først og fremmest fordi den var foreskrevet i Loven; og i Praxis kunde det ikke undgaas, at Loven fik langt den største Betydning. Denne Tendens i Jødernes aandelige Liv kom til fuld Udfoldelse blandt dem, der efter Jerusalems Ødelæggelse 586 f. Kr. maatte tage Ophold i Babylonien. Og, engang fæstnet, holdt den sig, ogsaa efter at de exilerede havde faaet Tilladelse til at drage hjem og Templet paany var genopbygget.

Historien havde altsaa føjet det saaledes, at da Titus ødelagde det jødiske Tempel 70 e. Kr., var Templet ikke mere uundværligt for at Jødernes Liv kunde opretholdes. Det som var nødvendigt, var at hævde Loven og værne om den. Men Loven var ikke noget der engang for alle var kodificeret og afsluttet. I Bibelen var ganske vist nedskrevet en Række Bestemmelser som angav Normen for en Israelits Liv; men dels var de ikke udtømmende, dels ikke altid helt overensstemmende

indbyrdes. Endelig bragte Livet bestandig nye Situationer, og ogsaa Israeliternes Skikke ændredes stadig under de skiftende Kaar og Omgivelser. Det krævede et stort Arbejde at afgøre hvilken Handling man i det enkelte maatte betragte som den rette jødiske, og at udføre dette Arbejde blev den lærde Stands Hovedopgave. Dels maatte man kende det faktiske Lovstof, dels maatte man kunne se det i Sammenhæng, forstaa at argumentere og sætte Bestemmelserne i Forhold til Skriften gennem Fortolkning; og gennem Argumentationen maatte den lovlærde forstaa at træffe en Afgørelse i et konkret Tilfælde som kunde blive ham forelagt. En Hovedsag var bestandig Sammenhængen med den autoriserede Tradition, først og fremmest naturligvis Bibelordet. Men ved Siden af dette anerkendte man gamle Traditioner, som man førte helt tilbage til Moses, idet man holdt paa, at en hel Del af de Ting Moses havde lært paa Sinai kun var blevet forplantet gennem mundtlig Overlevering. Den ideale lovlærde var den som kunde fastholde hele det uhyre Stof uden at glemme en eneste Ting. Man sammenlignede ham med en Cisterne, hvis Revner var spækket med Kalk, saa at ikke en Draabe Vand sivede ud. Men Evnen til at argumentere var lige saa vigtig som Hukommelsen, thi kun gennem den kunde man indse, hvorfor dette eller hint var det rette.

Havde Templet tidligere været Folkets Centrum, blev det nu Skolen. Efter Templets Ødelæggelse blev Jabne en Tid Hovedsædet for de lovlærde, senere blev Lydda et vigtigt Lærdomssæde og endnu senere Tiberias. Ifølge Sagens Natur maatte der snart opstaa forskellige Retninger eller Skoler; naar Bestemmelserne var Genstand for Argumenteren, maatte der være Mulighed for forskellige Opfattelser. De fremragende Lærere faar nu stor Betydning, fordi de samler Disciple og Tilhængere om en bestemt præget Argumenteringsmaade.

Allerede i Kristi Tidsalder udhæver sig to Navne, hvis Bærere blev Ledere af bestemte Skoler inden for Jødedommen, nemlig Hillel og Shammai. Hillel skal have været en fattig Arbejdsmand, ligesom de ældre Lovlærere overhovedet i Re-

gelen levede af deres Hænders Arbejde, men om Hillels og Shammais personlige Liv ved man kun lidet. Af de Udsagn der overleveres fra dem fremgaar det, at de adskilte sig fra hinanden i Bestemmelserne om religiøse Afgifter, om Fester, om Ægteskabs- og Renhedslove; men disse Forskelle, der spillede saa stor en Rolle for Datidens Lærde, synes ubetydelige i fjernerestaaendes Øjne. I det hele har Hillel Ord for at have været den mildere. Deres Bestemmelser med den dertil hørende Argumentation opbevaredes og diskuteredes i de følgende Generationer, i hvilke atter nye Mænd som Jochanan Ben Sakkai, Elieser Ben Hyrkanos, Rabbi Chananja o. a. vandt Navn. Overleveringen skete ad mundtlig Vej. Læreren sad omgivet af sine Elever, fremsatte de forskellige ældre Læreres Meninger og begrundede sin egen. Eleven gentog det til han havde lært det og kunde gengive det for andre. Saaledes levede Overleveringerne og de ældre Generationers Diskussioner om dem som uskrevne Bøger i de Lærdes Hjerner.

I den første Tredjedel af 2. Aarh. e. Kr. skete der en Forandring heri, idet en Lærd, vistnok Rabbi Aqiba, fik den Tanke at sikre den i hans Hukommelse existerende Bog ved at nedskrive den. En af hans Disciple, Rabbi Meïr, gav den en ny Form, og denne dannede Grundlaget for det Værk som bragtes til Veje ca. 200 af den store Lærer Juda ha-Nasi.

Saaledes blev den Litteratur til, der bærer Navnet Talmud, et Ord der betyder Belæring. Den ældre Del af Talmud, som hidtil har været omtalt, udgør en stor Samling der kaldes Mishna. Ogsaa dette Ord betyder »Belæring«, egentlig »Gentagelse«, en Betegnelse der sikkert peger hen paa den Tilblivelsesmaade der ovenfor er omtalt. Mishna er den Samling Skrifter som repræsenterer den ældre Generations Arbejde med jødisk Lov, det som udformedes i Løbet af de to første Aarhundreder efter Kristus; denne Periodes Lærere kaldes Tannaiter.

Mishna er delt i 6 »Rækker«. Hver Række (sedær) bestaar af et vist Antal (mellem 7 og 12) Traktater, der hver

især bærer et Navn som i Regelen staar i et vist Forhold til Traktatens Hovedindhold. Ialt er der 63 Traktater.

Den relative Afslutning i Lovarbejdet som Redaktionen af Mishna bragte tilveje, betød kun en Station paa Vejen. Det jødiske Lovarbejde var naaet til et Stadium paa Vejen hvor Stoffet var blevet saa stort og Meningerne saa vidt udformede, at der var Grund til at standse og skaffe et Overblik over, hvad der var naaet. Men selvfølgelig maatte Arbejdet bestandig fortsættes. I den Periode som nu fulgte laa Tyngdepunktet imidlertid ikke mere i Palæstina. Det havde hidtil været saaledes, at Synedriet og Skolen i Palæstina — først i Jabne, senere i Galilæa — af alle var blevet betragtet som Jødedommens Midtpunkt, hvis Kendelser havde Betydning for hele Nationen; dette havde navnlig Betydning ved Fastsættelsen af Festtiderne. Men efter at Mishna var afsluttet kom Jødedommens Tyngdepunkt til at ligge et andet Sted, nemlig i Babylonien.

I Babylonien havde der været en stor jødisk Koloni lige siden den grundlagdes ved, at Nebukadnesar bortførte Landets betydeligere Indbyggere efter Jerusalems Indtagelse 597 og 586 f. Kr. Denne Koloni, om hvis Trivsel babyloniske Dokumenter fra jødiske Handelshuse vidner, gik ingenlunde op i Omgivelserne, men udvikledes og bevaredes som et jødisk Samfund. Babyloniens Jøder var organiserede under en Exilfyrste (r e s h g a l u t h a), der var anerkendt af Perserkongen og indtog en høj Rang i Riget. Han sørgede for Inddrivelsen af Skatterne, ansatte Dommere o. s. v. Medens der saaledes var sørget for den ydre Administration der bidrog til at bevare Jøderne som en særlig Befolkningsdel, levede Kolonien her som i Palæstina og andre Steder sit indre Liv under Lovens Vejledning. Loven dyrkedes her ganske som i Palæstina af de Lærde, og Studierne fik flere vigtige Tilholdssteder, bl. a. de to Akademier i Sura og Pumbeditha. Her samledes man i to Maaneder af Aaret, Adar i Foraaret og Elul i Efteraaret, i Lærehuset under en Leder (r e s h k a l l a) til videnskabelige Drøftelser. Hvert af

Akademierne lededes af en Gaon, »Excellence«; under ham stod en Dommer og forskellige Kollegier af Lærde.

De Lærere som virkede i denne Periode (ca. 200—500) kaldes Amoræere. Grundlaget for deres Arbejde var den Tradition som var fastlagt i Mishna. Man havde altsaa nu to skriftlige Autoriteter, dels Bibelen, hvis Autoritet var absolut, dels den ældre Tradition, hvis Autoritet gjaldt i det store og hele, men i Enkeltheder maatte bestemmes gennem Argumentation.

Amoræerne virkede ikke alene i Babylonien. I Palæstina var det lærde Liv ikke helt udryddet, der fandtes lærde Folk som Rabbi Chanina og Resh Lakish, og de Diskussioner som her fandt Sted i Tilslutning til Mishna er opbevaret i den palæstinensiske Talmud, der bragtes til Afslutning o. 400. Men Hovedstedet for jødisk Aandsliv var Babylonien, hvor Elever af de to Lærere Rab og Samuel fortsatte Traditionen. Det endelige Resultat af deres Værk foreligger i den babylonske Talmud (ca. 500). Den omfatter Juda ha-Nasi's Mishna og de dertil knyttede Forhandlinger som skyldes de babyloniske Lærde; Ordet Talmud anvendes dels om hele Værket, dels om den sidstnævnte Del, og for denne har man tillige en Specialbetegnelse, Gemara.

Naar man taler om Talmud, mener man den babylonske; den alene fik almen Betydning, og i Eftertiden anerkendtes den overalt som Grundlaget for jødisk Liv. Senere fortsattes Arbejdet af Saboræerne (ca. 500—650), saa under de ovenfor omtalte Gaoner, og dernæst under de senere Tiders Rabbinere, men det store grundlæggende Arbejde var fuldført med Afslutningen af Talmud.

Talmud handler først og fremmest om den jødiske Opførsel, hvad Jøden skal gøre og hvad han skal undlade. Thoraen, den bibelske Lov, danner Midtpunktet, og alt hvad de senere Lærere fastslaar betragtes som en videre Udførelse af det som Thoraen kræver. Dette Stof kaldes Halaka (»Adfærd«). Den babylonske Talmud indeholder en Mængde andet Stof, men Grund-

stammen udgøres af Halaka, og Mishna indeholder næsten udelukkende dette.

En enkelt Traktat i Mishna, Pirqe Aboth, »Fædrenes Sentenser«, indtager en Særstilling, idet den meddeler en Del Udtalelser af mere almindelig Art fra de ældste jødiske Lærde. Denne Traktat er vel egnet til at give et Indtryk af den ældre Jødedoms Karakter. »Paa tre Ting staar Verden«, hedder det, »paa Thoraen, paa Gudstjenesten og paa Udøvelsen af Kærlighedsgerninger«. Gud staar bag Verden som Skaber af den og Menneskene. Menneskene viser ham Ære ved at prise ham i Gudstjenesten og ved at opretholde Samfundet gennem Hjælp til dem, der er stillet ringe, men først og fremmest ved at dyrke Thoraen, som helt igennem er identisk med hans Vilje. Godheden mod de ringe spiller stadig en stor Rolle: »Dit Hus være aabnet paa vid Gab, fattige være dine Husfæller.« Men bedst viser man sin Menneskekærlighed ved at lære Menneskene at ære Thoraen; Hillel sagde: »Hør til Ahrons Disciple, elskende Freden og jagende efter Freden, elskende Menneskene og bringende dem nær til Thoraen.« Af samme Karakter er en anden Udtalelse af ham, hvori han siger: »Skil dig ikke fra Menigheden,« thi det er Thoraen der binder Menigheden sammen. Da Thoraen er givet til Israeliterne, er det kun disse der opfylder Skabningens højeste Bestemmelse. Mennesket er skabt i Guds Billede, men »Elsket er Israeliterne, thi de er kaldt Guds Sønner. Som en særlig Kærlighedsbevisning blev det meddelt dem at de er blevet kaldt Guds Sønner, thi det hedder: Sønner er I for Herren, eders Gud (5 Mos. 14,1). Elsket er Israeliterne, thi de har faaet et Redskab hvorved Verden er bleven skabt« etc.

Da Thoraen saaledes er givet Israeliten som en Udmærkelse, skal han sætte alt ind paa at udøve den, dermed gør han hvad der er hans naturlige Opgave som Israelit. »Naar du har udøvet megen Thora, saa regn dig ikke meget til gode for det, thi dertil er du skabt.« »Det er ikke din Sag at fuldende Arbejdet, men du har heller ikke Frihed til at afstaa fra det. Naar du har lært megen Thora, giver Gud dig megen Løn, og din Arbejds-

herre er paalidelig, som vil give dig Lønnen for dit Arbejde. Men vid at Tildelingen af Løn for de retfærdige tilhører den kommende Tid.« Det fuldkomne existerer ikke her i Verden, men den der tilegner sig Thoraen og udøver den efter Evne, erhverver sig Forudsætningerne for at komme ind i den fuldkomnere »kommende Verden«. »Denne Verden er som et Forværelse til den kommende Verden, bered dig i Forværelset, at du kan faa Adgang til Spisesalen.«

Det maa huskes at Thoraen er en ideel Størrelse. Den vil normere hele Livet, men dens Bestemmelser har jo alle en vis almindelig Karakter, hvorledes kan man da være sikker paa at man i alle Forhold, smaa saavel som store, just træffer det rette? Det er netop de Lærdes Opgave at undersøge alle Muligheder og Enkeltheder, at man i alle Tilfælde kan vide hvad der er det rette. Derved faar den theoretiske Beskæftigelse med Loven en stor Værdi i sig selv. Dag og Nat skal man gruble over den, som det allerede hedder i den første af det gamle Testamentes Psalmer. »Naar to sidder sammen og Thoraens Ord ikke er imellem dem, da er det en Spotternes Kreds (Ps. 1,1); men naar to sidder sammen og beskæftiger sig med Thoraens Ord, er Shekina (den guddommelige Nærværelse) imellem dem, som det hedder: Da samtalede de der frygtede Herren, med hinanden, og Herren lyttede og hørte (Malaki 3,16).« Derfor advares der mod at beskæftige sig med andre Ting, som kan distrahere og afvende Interessen fra Thoraen. Man advares mod at tale med Kvinder, og »Hvis En gaar paa Vejen og lærer og saa afbryder sin Læren og siger: Hvor er dette Træ smukt! Hvor er denne Mark smuk! ham tilregnes det som havde han forbrudt sit Liv.«

Beskæftigelsen med Loven har til Formaal at det enkelte Bud skal hævdes i sin fulde Renhed. Derved danner man et »Gærde« om Loven. Smaatingene faar Betydning, fordi det ubetydelige er med til at sikre det vigtigere, og ingen kan vide hvor stor dets Betydning derved bliver. En Udtalelse af Ben Azzai lyder: »Il til Opfyldelsen af et ringe Bud, og fly Over-

trædelsen. Thi Lovopfyldelse drager Lovopfyldelse efter sig, og Overtrædelse drager Overtrædelse efter sig. Thi Lovopfyldelses Løn er (ny) Lovopfyldelse og Overtrædelses Løn er (ny) Overtrædelse.« Saaledes maatte den jødiske Beskæftigelse med Loven som den foreligger i Talmud nødvendigvis blive en minutiøs Beregning af hvad der i hvert enkelt, om end blot tænkt, Tilfælde maatte være nødvendigt for at tilfredsstille det i Thoraen foreliggende Bud.

Den ihærdige Beskæftigelse med Loven som ideel Størrelse fik ofte en stærkt formalistisk Karakter. Som Exempel kan nævnes Sabbatslovene. Det er almindelig bekendt at Loven foreskriver Jøderne fuldstændig Hvile paa Sabbaten. I Mishna foreligger der en Traktat, »Shabbat«, som nøje undersøger hvad man i Henhold hertil maa foretage sig og hvad man skal undlade paa Sabbaten. Det er f. Eks. forbudt at tænde Ild, men det er tilladt at varme Maden med et eller andet som før Sabbatens Indtræden var varmt, og dette giver Anledning til en Undersøgelse af under hvilke Former dette kan udføres uden at man støder an mod Loven. For at sikre Sabbatshvilen advarede man mod Handlinger der eventuelt kunde friste til at bryde den, f. Ex. at betræde et glat Lergulv, thi der kunde man let falde og tilsmudse sine Klæder, som man da fristedes til at rense med det samme. Til Forbudet mod at bortbære Byrder knytter sig meget udførlige Undersøgelser, dels i »Shabbat«, dels i en særlig Traktat, »Erubin«. Man regnede her hovedsagelig med tre Slags Steder: et offentligt, f. Ex. en aaben Gade, et privat, der maa have en vis Størrelse og være passende afgrænset, og det som falder uden for begge disse, f. Ex. Havet eller et ikke fuldt afgrænset Jordstykke. Forbudet gælder Flytning af Ting fra et Omraade til et andet, og indenfor først- og sidstnævnte Art af Omraade maa man ikke bære noget 4 Alen. To Naboer maa f. Ex. ikke bære noget fra den enes til den andens Bolig. En fælles Gaard betragtes som eet Privatomraade. Her maa de bære hvad de vil, men intet derfra ind i en særskilt Privatbolig. Anderledes er det, hvis de der har Boliger i Forbindelse med

den fælles Gaard danner een Familie, thi da er det fælles Familieoverhovede at betragte som Ejer, og det hele danner eet Privatomraade. De lovlærdes Skarpsindighed har nu fundet at det er de om en Fællesgaard boende tilladt at indgaa et rent formelt Familieforhold, idet de vælger en af Beboerne til Familiefader; de bringer ham da lidt Brød før Sabbaten, hvorved de angiver at de spiser ved hans Bord. Derved gøres hele Komplekset formelt til eet Privatomraade under een Familiefader paa Sabbaten, og man kan frit bære alskens Genstande indenfor det. Denne Forening af Familier kaldes E r u b. Saaledes kan ogsaa en Gade inddrages i et Privatomraade; hvis den f. Ex. er lukket ved Siderne og den ene Ende, er det tilstrækkeligt at anbringe en Bjælke, som antyder en Dør, ved den anden Ende.

Saadanne Særbestemmelser som der her er nævnt Exempler paa vil man forgæves søge i Thoraen. Det hele har udviklet sig selvstændigt, men i Tilslutning til Thoraen. En vigtig Opgave for Lovlærerne var det, bestandig at paavise Sammenhængen mellem deres Bestemmelser og et Bibelord. Dette opøvedes som en stor Kunst, der fulgte visse bestemte Regler. Fra den ældre Tid er der overleveret 7 saadanne Regler, der tillægges Hillel, fra en lidt senere Tid haves Rabbi Jishma'els 13 Regler, og fra 2. Aarh. Rabbi Eliesers 32 Regler. Disse har en logisk Karakter, og man finder iblandt dem saadanne Sætninger som den at slutte a m i n o r i a d m a j u s (»fra det mindre til det større«) eller om Analogislutningen; men der findes ogsaa meget kunstige Regler, hvorefter et Ord kan erstattes med andre hvis Bogstaver har samme Talværdi o. l. Betydningen af disse Regler var at man gennem dem bestandig kunde skabe Sammenhæng mellem Thoraen og Traditionen.

Ind imellem de Lærdes Diskussioner om den rette Adfærd er der i Talmud spredt en uendelig Mængde Stof af en helt anden Karakter, som det er vanskeligt at samle under en enkelt Karakteristik. Der findes Spekulationer over Guds Væsen, moralske Sentenser af almindelig Karakter, Leveregler, Anekdoter,

Legender og historiske Fortællinger af alle Arter, Skæmtehistorier og fantastiske Krøniker. Dette Stof sammenfattes under Betegnelsen Haggada. Man faar gennem disse Fortællinger en levende Forestilling om det jødiske Liv som det levedes i deres Kolonier, de Lærdes utrolige Ihærdighed under Fattigdom og alle Afsavn, Forholdet til Magthaverne og de fremmede Befolkninger de boede iblandt. Ogsaa i disse Fortællinger spiller Forholdet til Loven en Hovedrolle. Idealtypen er den fromme der lever efter alle Lovens Krav, i personlig Fattigdom. I Kraft af sin Fromhed beskyttes han af Gud, og ofte faar han Underets Gave. En Fortælling (af Shabbat 156 b) lyder saaledes: Shemuel og Ablat sad sammen, medens nogle Mennesker gik hen til en Mose. Ablat sagde til Shemuel: Denne Mand gaar hen og kommer ikke tilbage, en Slange bider ham og han dør. Shemuel sagde til ham: Hvis han er en Israelit, gaar han hen og kommer tilbage. Medens de sad der, gik han hen og kom tilbage. Ablat tog hans Byrde ned; han fandt i den en Slange, som var overskaaret og henkastet i to Stykker. Shemuel sagde til Manden: Hvad har du gjort? Han sagde til ham: Hver Dag samlede vi Brød sammen i Fællesskab og spiste. Nu var der en af os som ikke havde Brød; han skammede sig. Jeg sagde til dem: Jeg vil indsamle Brødet. Da jeg naaede til ham, bar jeg mig ad, som om jeg tog noget Brød fra ham, for at han ikke skulde skamme sig. Han sagde til ham: Du har opfyldt et Bud! (og er derfor bleven frelst). Shemuel gik hen og udlagde: Og Retfærdighed udfrier fra Døden — ikke fra den anden Død, men fra selve Døden. —

En kostelig Morskab skaffede man sig i Fortællinger om det jødiske Samfunds Karikatur i Sodoma. Her maatte den der blev saaret af en anden betale Bod til denne fordi han havde tappet hans Blod. Saa kom engang Elieser og blev saaret, men da Dommeren forlangte at han skulde betale Bod, slog han Dommeren til Blods og sagde: Giv ham den Bod jeg faar fra dig. — Den jødiske Forpligtelse til Gæstfrihed var her en Forbrydelse der straffedes med Korsfæstelse. En Dag kom Elieser

medens der var Fest. Han satte sig bagest, og hans Sidemand spurgte ham: Hvem har indbudt dig hertil? Elieser svarede: Det har du! Da tog han sin Kappe og løb. Saaledes gjorde Elieser ved dem alle, indtil han kom til Dommeren. Ogsaa denne spurgte: Hvem har indbudt dig? Elieser svarede: Du! Han tog sin Kappe og løb. Da de alle havde taget deres Kappe og var løbet bort, satte Elieser sig til Maaltidet og nød det alene.

En stor Rolle spiller i disse Fortællinger den jødiske Fortids Mænd, alle de store Lærere, men først og fremmest Patriarkerne. De lever bestandig, i en anden Verden ganske vist, men de følger deltagende med i alt som hænder deres Efterkommere, og til dem slutter sig Elija, der stadig viser sig blandt Menneskene som en Udsending fra den højere Verden.

I den store Midrash-Litteratur genfindes et lignende Stof som i Talmud, baade Halaka og Haggada. Denne Litteratur adskiller sig fra den egentlige talmudiske derved at den fremtræder i nøje Tilknytning til bibelske Skrifter.

De jødiske Menigheders afsondrede Liv i de forskellige Lande lige indtil Nutiden har gjort det muligt at de stadig har kunnet leve i samme Verden som den hvorom Talmud afgiver Vidnesbyrd. Derved er denne gamle Litteratur bleven bevaret og andre Skrifter har fortsat i dens Aand helt op til vore Dage.

LEGENDER FRA TALMUD

Kvindens Skabelse.

En romersk Kejser sagde til Rabban Gamliel: »Eders Gud er en Tyv, thi der staar jo i Skriften (1. Moseb. 2.21), at Gud lod Adam sove ind og tog et af hans Ribben for deraf at skabe Kvinden.« Rabban Gamliels Datter sagde til Faderen: »Giv mig Lov til at give Svar.« Hun sagde nu til Kejseren: »Stil mig en Politikaptajn til Raadighed!« Kejseren spurgte hende: »Hvad er der da i Vejen?« Den unge Pige svarede: »Røvere brød ind hos os i Nat og tog et Sølvbæger fra os, men satte et Guldbæger hen.« Kejseren sagde da: »Gid saadant maatte hænde os hver eneste Dag!« »Var det da ikke godt for Adam, at der blev taget et Ribben fra ham, men Kvinden blev givet ham i dets Sted?«

Vinen og dens Virkninger.

Da Noah var ved at plante Vin (1. Moseb. 9.20), kom Fristeren og spurgte ham: »Hvad er det, som du planter?« Noah svarede: »Det er en Vingaard.« Fristeren spurgte videre: »Hvad kommer der ud deraf?« Noah sagde: »Frugterne er søde, enten man nyder dem friske eller tørrede. Og af Frugterne laver man Vin, som gør Menneskets Hjærte glad.« Da sagde Fristeren: »Skal vi plante sammen, jeg og du?« Noah gik ind derpaa, og Fristeren bragte da et Lam og slagtede det, saa at Blodet flød ud over Vinstokken. Derefter en Løve, som han slagtede paa lignende Maade, endvidere en Abe og endelig et Svin, og Blodet af alle fire Dyr strømmede ud over Vingaarden. Han antydede dermed, at naar Mennesket drikker et Bæger Vin, er han som

Lammet, beskeden og vel til Mode; drikker han to Bægre, føler han sig straks stærk som en Løve og siger overmodig: »Hvem kan maale sig med mig!« Drikker han tre-fire Bægre, springer han omkring som en Abe, snakker uforstaaelige Ting og ved ikke, hvad han gør. Og er han endelig fuldkommen beruset, bliver han som Svinet, vælter sig i Skarnet og kaster sig paa Møddingen.

Salomons Tempelbygning og Fald.

Da Salomon vilde bygge Templet, vilde han ikke tilhugge Stenene med Redskaber af Jærn, da han mindedes Forskriften (2. Msb. 20.22), at Alteret ikke maatte vanhelliges ved Jærnet, fordi Jærnet, som tjener Krigen, ikke skal bruges til det, som fremfor alt skal virke til Fred mellem Gud og Mennesker og mellem Menneskene indbyrdes. Han vidste ogsaa, at Moses havde brugt en Skabning, som hed Shamir, til at indgrave Stammernes Navne paa de Ædelstene, som Ypperstepræsten bar paa sin Klædning. Moses havde kun behøvet at skrive Navnene paa de store Ædelstene og at holde Shamir hen til Stenene, som saa havde spaltet sig af sig selv, uden at der var gaaet noget til Spilde, saaledes som Jorden aabner Spalterne, uden at der svinder noget bort. Og Salomon havde ogsaa hørt, at denne Shamir ikke var større end et Bygkorn og var skabt i de seks Skabelsesdage, og der var ikke noget, der var saa haardt, at det kunde modstaa Shamirs Kraft. Og hvorledes kunde man opbevare Shamir? Man slog Uldtotter om den og lagde den i et Blyetui, som var fyldt med Klid. Og hvem bragte da den vidunderlige Shamir til Salomon? Nogle siger, at det var Ørnen, der bragte den fra Paradisets Have. Salomon forstod jo at tale over Dyrene og over Fuglene, og da han sagde til den: »hvor findes Shamir?« saa fløj Ørnen hen og hentede den fra Paradisets Have.

Men andre siger, at der maatte anvendes langt større Kunst for at faa fat i Shamir. De Vise raadede ham til at spørge Dæmonerne, og da han saa spurgte Dæmonerne, sagde de til

ham: »Selv ved vi intet derom, men muligvis ved Dæmonernes Konge Ashmedai Besked om Sagen.« Saa spurgte han dem: »Og hvor bor han?« Dæmonerne sagde ham, at han boede paa det og det Bjærg, og der havde han udgravet sig en Cisterne og fyldt den med Vand og dækket den til med en Sten, som han havde forseglet med sit Segl. Og hver Dag steg Ashmedai op til Himlens Højde for der at granske Visdommen i det Høje. Og saa kom han ned til Jorden og granskede Visdommen her paa Jorden. Og derefter undersøgte han, om Seglet var i Orden, lukkede op for Cisternen og drak af Vandet, lukkede til igen og satte sit Segl paa, og saa forsvandt han.

Salomon udsendte nu sin trofaste Benajahu, Søn af Jehojada, for at faa fat i Ashmedai. Han medgav ham en Lænke til at binde ham med og en Seglring, i hvilken Guds Navn var indgravet, og dertil Uldtotter og Læderflasker med Vin. Og Benajahu gik hen til Bjærget, som Dæmonerne havde nævnt, og gravede en Cisterne nedenunder Ashmedais Cisterne, lod alt Vandet fra den øverste Cisterne flyde ned i den nederste og lukkede Hullet med Uldtotterne. Dernæst gravede han en Cisterne ovenfor, saa at han derfra kunde lade Vin flyde ind i Ashmedais Cisterne uden at behøve at røre Seglet. Og da han var færdig med at hælde Vinen i, lukkede han den nye Cisterne til med Jord og satte sig op i et Træ.

Da nu Ashmedai var kommen, havde undersøgt sit Segl og taget Stenen bort, saa han, at det var Vin, og skønt han kendte Ordsproget om Vinens Farlighed, og vidste, at den, der hengiver sig til den, ikke bliver vis, og derfor vilde afholde sig fra at drikke, saa kunde han dog, da han blev tørstig, ikke holde sig tilbage. Han drak af Vinen, saa at han blev beruset og sov ind, og Benajahu steg da ned af Træet og bandt ham med Lænken.

Da Ashmedai vaagnede, vilde han ryste Lænkerne af sig, men Benajahu bragte ham til Ro, idet han viste ham Seglringen og lod ham høre, at hans Herres Navn herskede over ham. Saa tog han ham, og de gik sammen. Da de kom til et Palmetræ,

gned Ashmedai sig op deraf, saa at det faldt om. De kom til et Hus, og han lod det styrte sammen. De kom til en Enkes lille Hytte, og Enken gik ud og bad bønligt for sig. Da bøjede han sin Skikkelse saa brat bort fra hendes Hytte, saa at et Ben knækkede i ham. Han saa en blind, der fo'r vild, og ledte ham ind paa den rette Vej; han saa en Drukkenbolt, som fo'r vild, og førte ham ind paa den rette Vej; han saa et Bryllup, hvor der herskede stor Glæde, og han græd; han hørte et Menneske sige til sin Skomager: »Lav mig et Par Sko, der kan holde i syv Aar,« og han lo; og han saa endelig en Troldmand, som gjorde sine Tryllekunster, og han lo.

Da de nu var kommet til Jerusalem, saa fik han i tre Dage ikke Adgang til Salomon. Første Dag spurgte han: »Hvorfor skal jeg ikke stedes for Kongen?« Og de svarede ham: »Han er forhindret, fordi han er drukken.« Saa tog Ahsmedai en Mursten og lagde den ovenpaa en anden. Da de gav Salomon Efterretning derom, sagde han til dem, at Ashmedais Mening var: »Giv Kongen mere at drikke.« Den næste Dag sagde Ashmedai til dem: »Hvorfor bliver jeg ikke stedt for Kongen?« Og de svarede ham: »Han er forhindret, fordi han har spist.« Da tog Ashmedai Murstenen ned og lagde den paa Jorden. De kom og sagde det til Salomon. Ashmedais Mening var: »Hold Spise borte fra Kongen.«

Da tre Dage var gaaet, blev Ashmedai ført ind til Kong Salomon. Ashmedai tog en Stok og udmaalte med den fire Alen. Og han kastede den hen foran Salomon og sagde til ham: »Naar du en Gang er død, har du ikke mere end fire Alen Jord, men nu, skønt du har undertvunget hele Verden, har du ikke haft Ro, før du ogsaa havde faaet mig i din Magt.« Da sagde Salomon til ham: »Af dig begærer jeg intet; men det er min Vilje at opbygge en Helligdom, og det er Shamir, som jeg begærer.« Ashmedai svarede ham: »Shamir er ikke givet i min Varetægt, men Shamir bevares under Varetægt af Havets Beherskер. Og denne udleverer den ikke til andre end Urhanen, paa hvis Ed han stoler.« »Og hvad gør Urhanen med Shamir?«

»Han bringer den hen til Klipperne, hvor ingen Mennesker kan bo, og han lægger den paa Klippen, saa at den revner af sig selv. Og saa tager Urhanen Frø af Træer og planter det i Klippespalterne, saa at ogsaa Klipperne bliver beboelige.«

De søgte nu Urhanens Rede, og de fandt, at der var Unger i Reden. Saa tildækkede de den med Glas. Da nu Urhanen kom og vilde ind i sin Rede, kunde den ikke komme ind, fordi Glasset standsede den. Den fløj saa hen og hentede Shamir og lagde den paa Glasset, for at det skulde springe itu. Og i samme Øjeblik kastede Benajahu en stor Jordklump efter den, saa at den slap Shamir, og saa gik man hen og tog denne. Men da Urhanen saa, at den saaledes ikke havde kunnet holde sin Ed, gik den hen og tog sig selv af Dage.

Benajahu spurgte nu Ashmedai: »Hvorfor ledede du den Blinde ind igen paa Vejen?« Han svarede: »Man sagde mig fra Himlen, at han er en fuldkommen from Mand, og den, der gør godt imod en saadan, vil vinde det evige Liv.« »Men hvorfor ledede du ogsaa Drukkenbolten ind paa den rigtige Vej?« »Man havde sagt i Himlen, at han er en fuldkommen ugudelig Mand. Saa gjorde jeg godt imod ham, at han, medens han er her paa Jorden, i det mindste kan nyde noget godt.« »Hvorfor græd du, da du saa Bryllupsglæden?« »Fordi det er bestemt, at Brudgommen skal dø inden tredive Dage, og Bruden maa vente længe, indtil den afdødes Broder, som endnu er et lille Barn, kan tage den barnløse Enke til Ægte.« »Hvorfor lo du, da du hørte en Mand sige til Skomageren: »Lav mig et Par Støvler, som kan holde i syv Aar«?« »Fordi han selv ikke kan holde i syv Aar.« »Og hvorfor lo du, da du saa Troldmanden øve sine Tryllekunster?« »Fordi han vilde øve Tryllekunster og ikke en Gang vidste, at han sad paa et Sted, hvor der var skjult en stor Skat.«

Salomon holdt ham nu hos sig, indtil Templet var helt færdigt. En Dag, da Salomon og Ashmedai stod alene sammen, sagde Salomon til ham: »I hvilken Henseende er egentlig Dæmonernes Kraft større end min?« Ashmedai svarede ham: »Tag

Lænken af mig og giv mig din Ring, saa vil jeg vise dig, hvor stor min Kraft er.« Salomon tog Lænken af ham og gav ham Ringen. Da rejste Ashmedai sig imod Salomon og blev saa stor, at hans ene Vinge rørte Jorden, og den anden rørte Himlen, og han kastede Salomon, som han havde berøvet al hans kongelige Pragt, fire hundrede Parasanger*) bort. Pludselig befandt Salomon sig i et fremmed Land som en hjælpeløs Tigger uden at eje andet end en Tiggerstav i Haanden; da var det, han sagde: »Jeg, Prædikeren, har været Konge over Israel.« (Præd. Bog, 1.12.)

Som en Tigger gik han nu fra Dør til Dør, og hvor han end kom, sagde han: »Jeg, Prædikeren, har været Konge over Israel.« Man sagde til ham: »Kong Salomon sidder jo paa sin Trone endnu, og du gaar og snakker som en Vanvittig.« Ashmedai havde nemlig antaget Salomons Skikkelse, og man vidste ikke andet, end at det var Salomon, som regerede videre, — og hvor Salomon drog omkring, gav man ham en Skaal Grød og drev ham saa bort. Da var det, Salomon sagde: »Dette skal være min Lod efter al min Møje.« (Præd. Bog, 2.10.)

Da han endelig kom til Jerusalem og traadte frem for Raadet, idet han stedse sagde, at det var ham, der havde været Konge over Israel, sagde de Vise: »Da denne Vanvittige bestandig holder fast ved den ene Ting, maa vi dog undersøge, hvorledes det forholder sig med ham, der sidder paa Salomons Trone.« Og de spurgte Benajahu, Søn af Jehojada: »Stedes du ofte for Kongen?« Og han sagde: »Aldrig mere.« Da sendte man Bud og spurgte Salomons Hustruer: »Kommer Kongen nogensinde til eder?« Og de svarede: »Ja, han kommer, men han opfører sig ikke fromt, som han tidligere har gjort.« De sendte atter Bud og sagde til Hustruerne: »Undersøg hans Fødder.« Og de lod sige: »Naar han kommer til os, har han altid Tøfler paa Fødderne.« Da indsaa de Vise, at Kongen var en Dæmon i menneskelig Skikkelse.**) Og de gav Salomon Ringen

*) Persisk Vejmaal; en Parasang er ca. ¾ dansk Mil. (Udg. Anm.)

**) Dæmonerne antoges at have Fødder som en Hane.

og Lænken, og da han væbnet hermed traadte ind i Paladset, drev han Ashmedai bort og besteg atter Tronen.

I den Tid, da Salomon som Tigger gik fra Dør til Dør, var der dog nogle, som kendte ham igen. En af hans tidligere Venner bøjede sig dybt for ham og sagde til ham: »Min Herre Konge, vis mig den Naade at være min Gæst idag.« Og da Salomon gik med ham, bragte han ham op paa Højenloftskammeret og beværtede ham med de kosteligste Spiser. Og han lod ham nu høre om gamle Dage, idet han sagde: »Min Herre Konge, kan du huske, hvorledes du gjorde det og det?« Han talte i bedste Mening, men da han mindede Kongen om de svundne Dage, begyndte denne at græde og græd uafbrudt under hele Maaltidet, indtil han endelig gik sin Vej under ustandselig Graad.

Næste Dag var der atter én, der kendte ham, og som ligeledes bøjede sig dybt for ham og bad ham om at vise ham den Naade at være hans Gæst. Salomon svarede ham: »Hvad vil du da gøre imod mig? Maaske det samme, som din Næste gjorde imod mig igaar.« Han svarede Kongen: »Min Herre Konge, jeg er en fattig Mand. Men hvis du vil se ind til mig, saa vil jeg sætte lidt Grøntsager for dig.« Salomon gik ind i hans Hus, og hans Vært vaskede saa hans Ansigt, hans Hænder og hans Fødder og satte derefter lidt Grøntsager for ham. Og Værten begyndte nu at trøste ham og sagde til ham: »Min Herre Konge! Den Hellige, lovet være han, har tilsvoret din Fader, at Kongedømmet ikke skal svinde fra hans Æt; men saaledes er Guds Veje, han tugter og viser derefter sin Naade. Og Tiden vil komme, da han igen vil bringe dig tilbage til Herskermagten.«

Og det er disse Tildragelser, Salomon tænker paa, naar han senere siger (Sal. Ordspr. 15.17): »Bedre er en Ret Grøntsager — den, som jeg spiste hos den fattige, — end den fede Okse — som den rige gav mig at spise, og som kun bragte mig min Sorg i Erindring.«

Under Fangenskabet i Babylon.

Da Nebukadnezar havde indtaget Jerusalem, opbrændt Helligdommen og ført de fangne Israeliter bort, lod han dem ikke holde Rast, saalænge de var i Israels Land, men jog dem afsted i al Hast. Kaldæerne tænkte nemlig: »Israels Gud venter vel, at de besejrede skal gøre Bod, saa at han atter kan tage dem til Naade, og gør de nu Bod, medens de endnu er i deres Land, saa vil han maaske gøre imod os, som han gjorde imod Sancherib, Assyrernes Konge« (se 2. Kong. Bog, 19.35-37). Og derfor fik Israeliterne ingen Rast, saalænge de var i det Land, som mindede dem om deres fromme Forfædre.

Da de nu var kommet til Babylons Floder og saa, hvorledes de skulde trælle i et fremmed Land, fik de endelig Lov til at holde Rast. Der var nogle, der kun tænkte paa at spise og drikke, og andre tænkte kun paa deres store Sorg og Kvide. Da sagde Nebukadnezar til dem: »Hvorfor sidder I og græder?« Og han kaldte paa Leviterne og sagde til dem: »Medens vi nu sidder og spiser og drikker, saa skal I gøre Jer rede og slaa Harpen for mig, saaledes som I slog Harpen for Eders Gud i Eders Helligdom.« Da saa den ene paa den anden, og de sagde: »Er det ikke nok, at vi ved vore egne Synder har bragt Ødelæggelse over Helligdommen, skulde vi nu ogsaa stille os op og slaa Harpen for denne Usling?« Og de blev enige om at hænge Harperne op i Træerne, som var der, og saa tog de Mod til sig og stak deres Tommelfingre, der var blevet haarde som Jærnet ved at slaa Harpens Strænge, ind i Munden, bed til og brugte al deres Kraft til at lemlæste deres egen Finger. Og nu kunde de svare Nebukadnezar, som det hedder (Salme 137.4): »Hvorledes skulde vi kunne synge og spille som for Herren paa fremmed Jord?« De sagde altsaa ikke: »Vi vil ikke spille,« men de sagde: »Hvorledes skulde vi kunne spille?« idet de viste ham de lemlæstede Fingre, som nu ikke mere var i Stand til at slaa Harpens Strænge.

Drømmen, der varede i halvfjerdsindstyve Aar.

Rabbi Jochanan har fortalt: Den fromme Choni kunde ikke gøre sig fortrolig med Salmistens Ord (126.1): »Naar Gud fører Zions Fangne tilbage, er vi som i en Drøm.« Han sagde nemlig: »Fangenskabet i Babylon varede jo halvfjerdsindstyve Aar, og det er dog ikke muligt, at man sover og drømmer i halvfjerdsindstyve Aar.«

Nu hændte det en Gang, da han gik paa Vejen, at han saa et Menneske, som paa sit Jordstykke plantede et Johannesbrødtræ. Han spurgte ham: »Hvorlænge vil det vel vare, før dette Træ kan bære Frugt?« Den anden svarede ham: »Halvfjerdsindstyve Aar.« Saa spurgte Choni: »Er du da sikker paa, at du vil leve halvfjerdsindstyve Aar og nyde deraf?« — »Jeg har fundet Verden forsynet med saadanne Træer, som mine Forfædre har plantet for mig, og nu planter jeg Træer for mine Børn.«

Da Choni satte sig ned for at holde Maaltid, blev han overfaldet af Søvn. Og en Klippe rejste sig og omsluttede ham helt, saa at han sad dèr i sin Ensomhed og sov i halvfjerdsindstyve Aar. Da han vaagnede op igen og kunde gaa ud, saa han et Menneske, som plukkede Frugter af hint Johannesbrødtræ. Han spurgte ham: »Er det dig, som har plantet det?« »Nej, det var min Bedstefader.« Og Choni sagde til sig selv: »Jeg maa vist have sovet i halvfjerdsindstyve Aar.« Han gik saa hjem og sagde til Folkene: »Hvor er Chonis Søn?« De svarede ham: »Chonis Søn lever ikke mere, her bor hans Sønnesøn.« Da han saa sagde til dem: »Jeg er Choni, som ved min Død bragte Regn,« saa vilde de ikke tro ham. Han gik nu ind i Lærehuset, og dèr hørte han, at de Vise sagde: »Dette Ord er os nu saa klart, som om det havde været i Chonis Dage, da han kom ind i Lærehuset og gjorde ethvert vanskeligt Spørgsmaal klart for de Vise.« Da sagde han til dem: »Jeg er Choni,« men de troede ham ikke og viste ham ikke den Ære, som han fortjente. Da følte han sig syg, bad til Gud, og Gud sendte ham Døden.

Hvorfor det andet Tempel gik til Grunde.

Der var en Mand — fortalte Rabbi Jochanan — som havde en Ven, der hed Kamza, og en Uven, som hed Barkamza. Han gjorde en Gang et stort Gæstebud, og han sagde til sin Tjener: »Gaa og indbyd Kamza.« Men han tog fejl og indbød Barkamza. Da Værten kom ind, saa han Barkamza mellem de indbudte og sagde til ham: »Du er min Uven, hvad har du her at gøre? gaa din Vej.« Barkamza svarede ham: »Da jeg nu engang er kommet, saa lad mig være her, jeg vil gærne betale for det, jeg spiser og drikker.« Værten svarede: »Nej.« »Saa vil jeg betale det halve af, hvad dette Gæstebud koster.« »Nej.« »Jeg vil betale alt, hvad Gæstebudet koster.« »Nej.« Og Værten tog sin Uvens Haand og førte ham ud.

Da sagde Barkamza til sig selv: »Imellem de indbudte sad Vismænd, og de hindrede ham ikke i at beskæmme mig saa groft; formodentlig har de været tilfredse dermed. Saa vil jeg gaa hen og tale ondt om dem til Roms Kejser.« Han gik hen og sagde til Kejseren: »Jøderne har gjort Oprør imod dig.« Og Kejseren sagde: »Hvorledes kan jeg mærke det?« »Send dem blot et Offer, saa vil du faa at se, om de vil modtage det af dig eller ofre det, saaledes som de tidligere har gjort.«

Kejseren sendte nu en fejlfri Kalv til Offer; men paa Vejen tilføjede Barkamza Offerdyret en Lyde, som efter jødisk Forskrift gjorde det ubrugeligt som Offer, medens Romerne ikke agtede derpaa. De Vise sagde, at man af Hensyn til Regeringen skulde bringe Dyret som Offer, skønt det ikke var lydefrit. Men Rabbi Sacharja ben Abkilos sagde: »Saa vil man sige: Nu bringer Jøderne skadelidte Dyr som Ofre.« Man tænkte paa at ombringe Barkamza, for at han ikke skulde gaa hen og fortælle Kejseren, at Dyret ikke kunde bringes som Offer, men den samvittighedsfulde Rabbi Sacharja sagde: »Skal man da sige, at den, som tilføjer et til Offer bestemt Dyr en Lyde, skal lide Døden?«

Da Kejser Nero hørte, at hans Offer var blevet afvist, drog han op mod Jerusalem. Han skød en Pil mod Øst, og den vendte

tilbage og faldt ned i Jerusalem.*) Og det samme skete, da han skød mod Nord og mod Syd. Kejser Nero sagde da til et Barn: »Sig mig det Bibelvers, som idag blev forklaret i Skolen.« Og Barnet sagde: »Vi læste Profeten Ezechiel, og Bibelverset var (Kap. 25.14): Og jeg vil rette min Hævn mod Edom**) gennem mit Folk Israel.« Da sagde Nero: »To Varsler har jeg taget, og jeg har set, at Gud vil ødelægge sit Hus, og jeg har hørt, at han vil give mig Skylden derfor.« Da flygtede han bort***) og antog Jødedommen, og af hans Æt kom den store Lærer Rabbi Meïr.

Under Belejringen af Jerusalem.

Da Vespasian og hans Søn Titus belejrede Jerusalem, herskede der en frygtelig Nød i Byen. Der havde været store Forraad, og de Vise havde villet slutte Fred med Romerne, men Zeloterne†) havde ikke villet høre Tale om Fred, og i Striden mellem Partierne var de store Forraad blevet opbrændt. Den rigeste Kvinde i Jerusalem var Martha, Datter af Baitos. Da hun intet havde i sit Hjem, sendte hun sit Bud ud for at hente noget Mel; medens Budet var paa Vej, var Melet solgt, og Budet kom tilbage og sagde: »Der er intet Mel mere, men noget fint Brød.« Martha sagde: »Saa hent dette.« Men før Budet kom, var ogsaa det fine Brød solgt, og Budet kom tilbage med den Besked, at der nu kun var ganske groft Brød tilbage. Ogsaa dette blev solgt, og Budet kom tilbage og sagde, at der nu kun var noget Bygmel at faa. Men ogsaa dette var solgt, før Budet naaede at købe det.

Da drog Martha sine Sko af og sagde: »Lad mig selv gaa ud, som om jeg var en Slavinde; maaske kan jeg finde noget

---

*) Tegn paa, at Jerusalem skulde falde.

**) Det mægtige og voldsomme Rom betragtes som et Fortsættelse af Edoms eller Esaus Slægt, som Stamfaderen Isak havde tilsagt verdslig Magt.

***) Det berettes ogsaa af græske Forfattere, at Nero ikke blev dræbt.

†) Chauvinisterne.

at spise.« Men Jordklumper klæbede sig til hendes Fødder, saa at hun døde paa Vejen. Og Rabbi Jochanan ben Sakkai udraabte i sin Sorg, at det nu var gaaet i Opfyldelse, hvad der stod i Skriften (5. Moseb. 28.56) om den Hjemsøgelse, der vilde ramme ogsaa den forkælede Kvinde, som aldrig havde prøvet at sætte sin Fodsaal paa Jorden.

Men andre siger, at hun døde derved, at hun i sin Hunger havde nydt af Rabbi Zadoks Figenkage og deraf var bleven syg. — Hvad vil det sige: Rabbi Zadoks Figenkage? Rabbi Zadok havde forlængst forudset, at Jerusalem vilde blive ødelagt, og Dag for Dag havde han fastet og bedt igennem fyrretyve Aar, saa at han til Slutningen var blevet saa mager, at man kunde se den Føde, som gik ned gennem hans Hals. Og hver Dag, naar han havde sluttet sin Faste og skulde nyde noget, fik han en Figenkage, og deraf udsugede han Saften, medens han kastede den udsugede Kage bort.

Hungersnøden blev saa stor, at man kogte Straa og drak Suppen heraf. Da Rabbi Jochanan ben Sakkai saa dette, sagde han: »Kan vel Mennesker, som koger Straa og drikker saadan Suppe, holde Stand mod Vespasians Krigere? Der er ikke andet muligt, end at jeg maa se at komme ud af Byen.« Hans Søstersøn Abba Sikara, Søn af Batiach, var Fører for Zeloterne i Jerusalem; til ham sendte Rabbi Jochanan Bud, at han skulde komme til ham i al Hemmelighed. Da han kom, sagde Rabbi Jochanan til ham: »Hvor længe vil I blive ved at lade Folk dø af Hunger?« Abba Sikara svarede ham: »Hvad skal jeg gøre? Hvis jeg siger til mine Folk, at de skal overgive Byen, saa slaar de mig ihjel.« Rabbi Jochanan sagde til sin Søstersøn: »Maaske kan det hjælpe lidt, naar jeg gaar ud til Kejseren.« Men han svarede ham: »Det er bestemt, at ingen maa forlade Byen undtagen de døde.« »Saa hjælp mig ud, naar jeg anstiller mig som død.« Abba Sikara sagde til ham: »Anstil dig da først syg, saa kommer alle for at se til dig, og læg saa senere noget raaddent i din Seng, saa tænker man, at du er død, og at det er Lugten af dit Lig. Saa kan dine Disciple, som du stoler paa, komme

og tage dit Legeme i en Kiste. Men lad ikke andre bære Kisten, for at de ikke skal mærke, hvor let du er; alle ved jo, at det er lettere at bære den levende end den døde.«

Rabbi Jochanan gjorde nu, som den anden havde sagt, og hans trofaste Disciple kom og tog Kisten, Rabbi Elieser ved Hovedet og Rabbi Josua ved Fødderne, og ved Solnedgang bar de Kisten ud af Jerusalems Port. Portvagten spurgte dem: »Hvad er det, I bærer?« og de sagde: »Det er et Lig, og I ved jo, at man ikke maa lade et Lig blive Natten over i Jerusalem.« Zeloterne vilde for at sikre sig stikke en Lanse ind i Liget. Da sagde Abba Sikara til dem: »Skal man da tro, at Disciplene har gennemboret deres egen Lærer?« De vilde kaste Kisten bort; da sagde han til dem: »Skal man da tro, at Disciplene har kastet deres Lærer til Side?« Saa lukkede man Porten op for dem, og de gik ud.

Disciplene bragte ham nu hen til Vespasian. Rabbi Elieser bar stadig Kistens Forende og Rabbi Josua dens Fodende. Nu aabnede de Kisten, og Rabbi Jochanan stod ud og vendte sig til Vespasian: »Hil dig, o Konge!« Vespasian sagde til ham: »Du har gjort dig skyldig til Dødsstraf to Gange. Én Gang, fordi du kalder mig Konge, skønt jeg ikke er Konge, men kun Hærfører, og anden Gang, fordi du, hvis jeg virkelig var Konge, endnu ikke er kommet ud til mig for at hylde mig.« Da sagde Rabbi Jochanan til ham: »Du siger: Jeg er ikke Konge; men i Virkeligheden er du dog Konge, ti hvis du ikke var Konge, saa faldt Jerusalem ikke i din Haand. Ti det hedder, at det som Libanon knejsende Tempel kun skal falde for en Hersker (Jes. 10.34). Og naar du bebrejder mig, at jeg ikke før er kommet for at hylde dig, saa er Grunden dertil den, at Zeloterne ikke har tilladt mig det.« Da sagde Vespasian til ham: »Naar man har et Fad med Honning, og en Slange snor sig derom, vil man da ikke slaa Fadet itu for at søge Redning for Slangen?« Rabbi Jochanan tav dertil.

I det samme kom der et Bud fra Rom og sagde til Vespasian: »Rejs dig, Kejseren er død, og Roms Stormænd har

kaaret dig til Kejser.« I dette Øjeblik var Vespasian i Færd med at drage Sko paa; den ene var paa, men den anden kunde han ikke faa paa. Saa vilde han tage den første af igen, men Foden kunde ikke komme ud af Skoen. Vespasian sagde: »Hvad er vel dette?« Og Rabbi Jochanan sagde: »Vær ikke bekymret! Det er det gode Budskab, som du har modtaget, der har faaet dine Fødder til at svulme op, som Kong Salomon har sagt, at det gode Budskab gør Legemet fyldigere (Sal. Ordspr. 15.30). Og du kan blive hjulpet derved, at man henter et Menneske, som du ikke kan lide, thi det hedder ligeledes, at den bekymrede Sjæl lader Legemet blive tørt« (Sal. Ordspr. 17.22). Da Vespasian handlede efter hans Raad, gik virkelig Foden ind i Skoen. Nu sagde han til Rabbi Jochanan: »Da I er saa vise, hvorfor er I saa ikke før kommet til mig?« Han svarede ham: »Har jeg ikke sagt dig det?« Og Vespasian sagde: »Jeg har ogsaa givet dig Svar.« Han tilføjede: »Jeg drager nu herfra, og en anden kommer i mit Sted. Forlang nu noget af mig, og jeg vil opfylde dit Ønske.« Og Rabbi Jochanan sagde til ham: »Giv mig Byen Jabne og dens Vismænd*) og giv mig Rabban Gamliels Ætling**), og giv mig Læger til at helbrede Rabbi Zadok.«

Vespasian drog nu til Rom, og i hans Sted kom den ugudelige Titus. Han udraabte: »Hvor er deres Gud, den Klippe, de stolede paa?« (5. Moseb. 32.37). Titus var det, som udtalte skamløse Ord mod Himlen. Han gik ind i Helligdommen og vanhelligede dèr Thorarullen. Med sit Sværd gennemborede han Forhænget til det Allerhelligste. Der skete et Under, idet Blod sprang frem af Forhænget, saa at han indbildte sig, at han havde begaaet Drab paa Ham, som er Livet selv. Og Titus tog Forhænget af og lavede deraf en stor Taske, hvori han lagde alle de hellige Kar, som fandtes i Templet. Det lagde han alt i et Skib, som skulde sejle til Rom, hvor han vilde fremvise det

*) I Jabne grundlagde han et Lærehus til Erstatning for Lærehuset i Jerusalem.

**) Fyrsteslægten, Hillels Efterkommere, skulde holdes i Live.

ved sit Triumftog. Da han var ombord, truede Havet med at opsluge Skibet. Da sagde han: »Det forekommer mig, som om den Gud, Jøderne tilbeder, kun har sin Styrke ved Vandet. Da Farao kom imod dem, sænkede han ham i Vandet; da Sisera kom, sendte han imod ham Himlens Vand, og nu vil han ogsaa sænke mig i Havet. Er han i Virkeligheden mægtig, saa lad ham kæmpe med mig paa Jorden.« Da hørtes en himmelsk Røst, som sagde: »Du ugudelige, Efterkommer af den ugudelige Esau, i min Verden har jeg en ganske lille Skabning, som hedder en Myg. Stig kun op paa Landjorden og kæmp med en Myg.« Da Titus gik i Land, kom en Myg og trængte ind i hans Næse og derfra ind i Hjærnen, hvor den plagede ham i syv Aar. Engang kom han forbi et Smedeværksted, og da han hørte Hammerens Slag paa Ambolten, hørte han ikke mere Myggens Bevægelse. Da sagde Titus: »Man kan altsaa finde Hjælp.« Og hver Dag blev der hentet en Smed, som slog med Hammeren paa en Ambolt. Var det en hedensk Smed, gav man ham fire Skilling derfor; var det en jødisk Smed, sagde man til ham: »Du er lønnet derved, at du ser din Fjende lide.« En Maanedstid hjalp dette Middel, men saa svandt dets Kraft. Og da Titus skulde dø, befalede han følgende: »Brænd mit Legeme og spred min Aske ud over syv Have, at Jødernes Gud ikke skal kunne finde mig og stille mig for sin Domstol.«

Hvorledes Lidelser kom, og hvorledes de gik.

I hele tretten Aar led Fyrsten Rabbi Jehuda af svære Smerter. Og man fortalte følgende om, hvorledes de var kommet, og hvorledes de var gaaet.

En Gang førte en Slagter en Kalv afsted til Slagtehuset. Kalven rev sig løs og stak sit Hoved ind under Rabbi Jehudas Kappe, idet den hylede ynkelig, som om den vilde sige: »Frels mig fra Døden.« Men Rabbi Jehuda sagde til Dyret: »Du maa gaa til din Bestemmelse.« Da sagde man i det Høje: »Da han ikke forbarmede sig over Dyret, skal han lære Smærter at kende.« Og han blev syg.

Tretten Aar senere saa Rabbi Jehuda, hvorledes hans Tjenestekvinde fejede Stuen ren. Hun saa nogle Smaaunger af en Væsel, som laa i en Krog, og vilde feje dem bort. Da sagde Rabbi Jehuda til hende: »Lad dem i Ro! Det hedder jo (Salme 145.9): »Hans Barmhjærtighed udstrækker sig over alle hans Skabninger.««

Man sagde i det Høje: »Da han viser Barmhjærtighed, skal der ogsaa vises Barmhjærtighed mod ham.« Og Sygdommen svandt.

MANIKÆISMEN

Forasiens brogede Folkemosaik afgav en gunstig Jordbund for den græsk-orientalske Kulturblanding, som indvarsledes med Aleksandertoget. Den græske Tænkning forbandt sig med den orientalske Religiøsitet, og der fremstod mangfoldige og mærkværdige Krysningsformer. Semitiske og iranske religiøse Forestillinger havde allerede forud blandet sig i det aramæiske Milieu i Mesopotamien. Dertil kom nu de græske filosofiske Ideer og allehaande alkymistiske og magisk-kabbalistiske Spekulationer. Begreber og Naturkræfter fremtræder i græske Benævnelser. Græske, babyloniske og iranske Myter filtrer sig ind i hinanden, og gamle orientalske Myteskikkelser formummer sig under græske Gudenavne eller faar abstrakte Betegnelser. Gathaernes Inderliggørelses-Aand gennemsyrer de religiøse »Mysterier«, i hvilke de Indviede gennem sakramentale Kulthandlinger og hemmelig Viden nærmer sig det guddommelige, idet de paaberaaber sig en Uraabenbaring, som er nedlagt i hemmelige, for de Uindviede uforstaaelige Skrifter, der er en Blanding af ægyptiske, persiske, senbabyloniske og jødiske Lærdomme. Disse Mysterier er ikke lokalt og nationalt begrænsede, de giver sig ud for at indeholde Urreligionen, som i mer eller mindre ufuldkommen Form gemmer sig i de forskellige Folkereligioner.

Saaledes udvikler sig de religiøse Systemer, som man sammenfatter under Navnet Gnosticisme. Man sporer Gnosticismen allerede i før-kristelig Tid, i den aleksandrinske Jødedom. Senere kommer en kristen Tilblanding, større eller min-

dre indenfor de forskellige gnostiske Retninger. Naassenernes Mysteriesamfund, Basilides', Satornils, Bardesanes' og Markions Systemer, Mandæernes Religion er altsammen Former for Gnosticisme, afvigende i Lærebygning og Mysteriekultus men med store, fælles Hovedtræk.

Hertil hører først og fremmest Dualismen, den iranske Tanke om Modsætningen mellem Lysets og Mørkets Verden og Verdensløbet som en Kamp mellem disse to Verdener. Efter nogle Gnostikeres Teori er Mellemrummet mellem Lys- og Mørkeverdenen opfyldt af Pneuma, »Aanden«. Bag Lysverdenen svæver, uopnaaelig for Tanken, den ukendte, navnløse Fader, i hvem man genkender dels Ohrmazd, dels Zurvan. Hans kvindelige Komplement, hvori Isis, Astarte, Aramati og andre orientalske Modergudinder er smeltet sammen, optræder i de gnostiske Sekter i mangfoldige Former, som Sophia, den himmelske Visdom, som »Moderen« eller »Helligaanden«. Hun har bevaret en Del af den gamle Modergudindes Dobbeltnatur, den nærende Frugtbarhed og den vilde erotiske Lidenskab, der kan give hende en næsten dæmonisk Karakter. En Fordobling af Modergudinden er »Lysjomfruen«, der kendes af nogle Gnostikere. Medens de fem gamle Elementguder omdannes til guddommelige Hypostaser, er Dæmonsfæren, Arkonternes Verden, i første Række repræsenteret ved »de syv«, de gamle, babyloniske Planetguder, der nu er blevet dæmoniserede. Dualismen skinner igennem overalt, selv om Gnostikere som Basilides og endnu mere Valentinus, hvis Lære særlig vandt Indpas i Vesten, søger at overvinde den elementære Modsætning ved Anvendelse af den Lære om Emanationerne, som fik sin højeste Udformning hos Nyplatonikerne: Verden udstraaler fra Urguden i en fortsat Række af Emanationer eller Æoner, hvoraf enhver er ringere end den foregaaende, indtil sluttelig den materielle Verden emanerer som den laveste og mindst fuldkomne, i hvilken dog Trangen til Tilbagevenden til det guddommelige Ophav endnu er levende og bliver en Spore til Forløsningsbestræbelserne.

For alle Gnostikerne er Menneskeverdenen gennemtrængt af Modsætningen mellem Lys og Mørke. Mennesket er et Blandingsprodukt af Lysets og Mørkets Kræfter. Materien, Legemsverdenen, er — i Modsætning til den zarathushtriske Opfattelse — helt en Skabelse af Mørket, af Arkonternes Verden, men i Mennesket er nedlagt Lyselementer, en Guddomsgnist, Spinther, der viser Vej frem til Frelse, til Vandringen tilbage gennem de syv Arkonters Sfærer til Lysverdenen. Paa dette Grundlag er den gnostiske Kosmogoni opbygget. »Mennesket« eller »Urmennesket« er en halvt guddommelig Figur, hentet fra den iranske Forestillingskres. Han antager mange forskellige Skikkelser i de forskellige Systemer. Nogle Gnostikere identificerer ham med Adam, hos andre er han Ur-Jesus, eller han inkarneres først i Adam, siden i Kristus. Han er den højeste Guddoms Førstefødte, der drages ned i Materien, han er Verdenssjælen, Demiurgen, han er Logos, »Ordet«. Med ham begynder Fornedrelsen i Stofverdenen, men tillige Kampen for Forløsning. Men til Forløsningen kræves guddommelig Hjælp.

Et af de gennemgaaende Træk i al gnostisk Spekulation er da ogsaa Forestillingen om en guddommelig Forløser, der, beskyttet mod det ondes Magt derved, at han er ubekendt og navnløs, stiger ned i Dæmonverdenen og bryder Dæmonernes Magt. Her skinner den ældgamle babyloniske Myte om Guden Marduks Kamp med Kaosuhyret Tiamat igennem. I nogle gnostiske Systemer er Kristus blevet den i Materien nedsunkne Sophias Forløser. Hos Valentinianerne er der Tale om et helligt Brylup mellem Frelserguden, Soter, og Sophia, en Begivenhed, der mindes ved den sakramentale Brudekammer-Ceremoni. Saaledes har de mytisk-kosmogoniske Legender udformet sig som Forklaring paa Mysteriernes rituelle Ceremonier. Gennem Sakramenterne genoplever den enkelte de store Episoder i Universets Forløsningskamp, og gennem Gnosis naar han selv til Forløsning og Frelse fra Materiens Lænker. Gnosis er Erkendelsen, ikke den intellektuelle Erkendelse, men Erkendelsen

gennem den indre Oplevelse, gennem den ekstatiske Skuen, der drager Mennesket op i den oversanselige Verden og skænker det nyt Liv.

* *
*

Mani var en Perser af fornem Slægt. Hans Moder skal have tilhørt Arsakidernes Hus (Partherdynastiet), der paa den Tid endnu regerede i Persien, og muligvis var Faderen, Fatak, af samme Æt. Fatak var draget til Babylonien og havde her sluttet sig til en gnostisk Sekt, der kaldte sig »Tvætterne«. I denne Sekts Lære blev Mani opdraget, men allerede som ung skilte han sig ud fra sine Trosfæller, efter at han ved indgaaende Studier havde gjort sig fortrolig med alle Tidens religiøse Bevægelser, Zarathushtrismen, Kristendommen og de forskellige gnostiske Retninger, særlig Bardesanes' og Markions Systemer. Imidlertid var der sket en stor Omvætning i Perserriget. Ardashir af Sasanidernes Slægt havde styrtet Arsakiderne og skabt en stærk Statsmagt, i hvilken den zarathushtriske Gejstlighed spillede en førende Rolle. Den Dag, da Ardashirs Søn, Shapur I, blev kronet i Aaret 242, traadte Mani frem som Profet med sin nye Lære i Persiens Hovedstad Ktesifon ved Tigris. Grundtrækkene i hans Lære er os bekendt gennem en Række mod Manikæismen rettede kristne Stridsskrifter, hvoraf særlig et Skrift af Syreren Theodor bar Khoni (ca. 600 e. K.) er vigtigt, og gennem Araberen En-Nadims litterære »Katalog« (Fihrist, 988 e. K.) og endelig gennem en Mængde Brudstykker af manikæisk Litteratur (Læreskrifter, Hymner, Legender, Syndsbekendelse o. s. v.) paa to vestiranske Dialekter samt Sogdisk, Uigurisk (Gammeltyrkisk) og Kinesisk, som i Løbet af de sidste 20 Aar er fremdraget ved Udgravninger i Østturkestan.

Der eksisterede fra Begyndelsen to adskilte Riger, Lysets og Mørkets. I Lysriget hersker Urguden, »Storhedens Fader«, Lyskongen, med en zarathushtrisk Betegnelse Zurvan, i sine fem Boliger, Forstanden, Fornuften, Tanken, Overvejelsen og Viljen. I Mørkeriget forneden, i Urdybet, raader Mørkets Konge,

Ahriman, med sine fem Mørke-Elementer. Denne lokkes af Lysets Herlighed og stiger op for at angribe Lysriget. Til Forsvar frembringer Lyskongen den første Skabelse, »Livets Moder« og »Urmennesket«, der ogsaa betegnes med det zarathushtriske Navn Ohrmazd. Lyskongen, Livets Moder og Urmennesket udgør den første Trehed. Urmennesket frembringer de fem Lyselementer, iører sig dem som en Rustning og stiger ned i Mørkeriget, men bliver overvundet, fortæres med samt sine Lyselementer af Mørkedæmonerne, og ved Lys- og Mørkeelementernes Blanding opstaar de nuværende Elementer med deres baade gavnlige og skadelige Egenskaber. For at frelse Urmennesket frembringer Lyskongen en ny Trehed, den anden Skabelse, nemlig »Lysenes Ven«, »den store Bam« og »Livsaanden«. Den sidstnævnte, der ogsaa betegnes hos Perserne som Mithra, hos Grækerne som Demiurgos, Verdensskaberen, avler først fem Sønner, sammen med hvilke han stiger ned i Mørkeriget. Hans Raab til det fangne Urmenneske og dettes Mod-Raab indleder Befrielseskampen, Urmennesket drages op af Dybet, Dæmonerne bukker under, deres Kroppe flaas, og deraf danner Livsaanden vor Verden, bestaaende af 9 Himle, 8 Jorde og Himmellegemerne. Rundt om det hele graves en dyb Grav, hvori de udskilte Mørkedele kan kastes, og bag Graven bygges en høj Mur, for at Mørkedelene ikke skal undslippe. Maalet med hele Verdensskabelsen er nemlig efterhaanden at genoprette den oprindelige Tilstand, hvori Lys og Mørke var adskilt.

Imidlertid trues Verdensbygningen af Mørkets Arkonter. Saa skaber Lyskongen efter de seks første Væsener et syvende, »Sendebudet«, der med sine tolv »Herligheder« eller Lys-Æoner — personificerede Dyder — tager Bolig i Solen. De to »Fartøjer«, Sol og Maane, sættes i Gang. Universets regelmæssige Bevægelse begynder. Det er en Slags kæmpemæssig Maskine, der skal tjene til at udskille Lyspartiklerne af Blandingen. Sendebudet vækker nu de fængslede Mørke-Arkonters sanselige Begær for at faa dem til at afsondre de absorberede

Lysdele, men en Del af deres dæmoniske Indhold falder samtidig ned paa Jorden og frembringer her Planteverdenen, og idet de kvindelige Arkonter aborterer, opstaar Dyreverdenen. Sluttelig avles af Mørkekongens og Mørkedronningens Favntag først Adam, dernæst Eva, det første Menneskepar. Saaledes er hele Naturen, Planter, Dyr og Mennesker, Produkter af Mørkeverdenen, Synd og Djævelskab, men i Mennesket er der endnu lidt tilbage af de Lysdele, som Dæmonerne havde slugt. Bekymrede over Menneskenes usle Tilstand sender Lysvæsenerne Jesus ned for at vække den slumrende Adam, belære ham om hans Tilstand og Menneskets Virke for Lysets Udskillelse af Blandingen med Mørket gennem en ordnet Livsførelse og en moralsk Vandel.

Den yderste Dag er nær, naar der ikke er saa meget Lys tilbage i Blandingen, at Sol og Maane kan udskille det. Da kommer alle de guddommelige Lysvæsener fra de fire Verdenshjørner og betragter det nye Paradis og Helvedes Dyb. Derefter kommer de salige Troende fra deres midlertidige Paradisbolig. De to Guddomsvæsener, der er sat til at holde Himlene og Jordene oppe, slipper deres Byrder, alt styrter sammen i Kaos, og efter en Verdensbrand, der varer 1468 Aar, er endelig alt det Lys, der kan udskilles, draget ud af Blandingen. Indgangen til Mørkeriget spærres, og Lysriget har evig Fred.

At Manis Verdensbillede hører hjemme i de gnostiske Spekulationers Milieu, kan ikke være tvivlsomt. Ved et dybere Studium af den manikæiske Verdensskabelseslære træder det Grundlag af hellenistisk Filosofi, hvorpaa Mani bygger, tydeligt frem. Den abstrakte Idé, der ligger bag, er, som det fremgaar af nogle af de ældste græske Kilder, Modsætningen mellem Gud og den uordnede Bevægelses Urprinciper, der er henholdsvis Godt og Ondt. Gud griber ind for at gøre Bevægelsen ordnet og udsender derfor en Kraft, Sjælen, der blander sig med Kaosprincipet, og siden en ny Kraft, Demiurgen, der indleder Forløsningsværket. Dermed faar Etiken en fornuftmæssig Begrundelse. Mani vilde skabe en Verdensreligion, men han

prædikede sin Lære for Folk af de forskelligste Trosbekendelser og søgte at gøre den mere forstaaelig for dem ved at laane deres eget mytologiske Billedsprog. Derfor finder vi i de manikæiske Skrifter denne brogede Blanding af Motiver fra Øst og Vest: syriske Engle Side om Side med zarathushtrisk-iranske Guddomsvæsener. Da Mani i første Række henvendte sig til Iranerne, blev de zarathushtriske Reminiscenser særlig fremtrædende. Men den iranske Paavirkning er dog heller ikke blot udvortes; selve den dualistiske Grundtanke er jo i Virkeligheden iransk, men optaget af Mani i gnostisk Omdannelse. Jesus spiller en vigtig Rolle i Manis System, dog ikke den historiske Jesus, hvis Lidelse og Død var et blot Sansebedrag, men staar som et Symbol paa Lyssjælens Fangenskab i Verden; den virkelige Jesus var denne Ur-Jesus, der belærte Adam, og som er Sjælenes Fører ved Opstigningen til Lysriget; han synes for Mani oprindelig at have været ensbetydende med »Sendebudet«. I senere manikæiske Tekster træder særlig frem som Tilbedelse krævende Guddomsvæsener: Urguden Zurvan, Sol- og Maaneguden og de fire »Herligheder«, som er Urgudens Guddomsnatur, hans Lys, hans Kraft og hans Visdom. Fra indiske Trosforestillinger, vel nærmest fra Buddhismen, har Mani laant Tanken om en Art Sjælevandring, under hvilken Lutringen fuldbyrdes. I manikæiske Fragmenter, der stammer fra Central- og Østasien, bliver iøvrigt Tillempningen til buddhistiske Ideer iøjnefaldende.

I én Henseende peger Manikæismen ud over den gnostiske Idéverden. Manikæismen er ikke en Mysteriereligion, som knytter Forløsningen til en gennem den Indviedes ekstatiske Oplevelse opnaaet hemmelig Erkendelse. Naar det manikæiske Samfund kender flere Klasser, hænger denne Deling sammen med den i Naturen givne Forskel i aandelig Udvikling, Viljesegenskaber og ydre Kaar. De tre øverste Klasser er meget faatallige. Den fjerde Grad omfatter »De Udvalgte« (Vizidhaghan, Electi), den femte og laveste »Tilhørerne« (Nijoshaghan, Auditores). De Udvalgte fører et asketisk Liv

i Coelibat; de maa ikke eje Føde for mere end én Dag og Klæder for mere end et Aar. For Tilhørerne er Reglerne mindre strænge, dog skal de ved foreskrevne Bønner, Faste og Almissegivning stadig søge at vende deres Sind bort fra det verdslige Liv. Tilhørerne afskærer de Planter, der tjener de Udvalgte til Livsophold, da disse ikke selv tør tilføje Planterne Smærte. Daab og Nadver hører til den religiøse Praksis.

Mani blev efter en Tidlang at have haft en vis Indflydelse ved Shapurs Hof fordrevet fra Persien af den mægtige zarathushtriske Gejstlighed og foretog derefter vidtstrakte Vandringer i centralasiatiske Egne, idet han overalt virkede for sin Lære. Senere vovede han sig tilbage til Persien, men blev fængslet paa Kong Varhran I's Befaling, dømt til Døden og korsfæstet i Byen Gondeshapur, paa hvis Mur hans med Straa udstoppede Hud blev ophængt til Skræk og Advarsel. Hans Lære fik imidlertid en overordentlig Udbredelse baade i Vesten, i Romerriget, hvor Kirkefader Augustinus en Overgang havde hyldet den og senere angreb den, og særlig i Østen. I Sogdiana (Bohhara-Egnen) opstod der en stor manikæisk Koloni. De manikæiske Skrifter blev oversat paa Sogdisk og blev paa dette i Østen saa udbredte Kultursprog tilgængelige for de centralasiatiske Folk. Det tyrkiske Uigur-Folks Khan antog i 762 officielt Manikæismen, der ogsaa vandt Tilhængere i Kina. I Persien levede Læren sit skjulte Liv og holdt sig her og andre Steder i Forasien til ind i Middelalderen. Ogsaa i Europa eksisterede der manikæiske Sekter langt ned i Tiden: Bogomilerne i Bulgarien i det 10. Aarh. og Katharerne i Sydfrankrig, der blev knust ved Albigenserkorstogene i det 12. og 13. Aarhundrede.

De Rester af manikæisk Litteratur, som Udgravningerne i Østturkestan uventet har bragt os i Hænde, stammer fra Uigur-Rigets Tid (8.—9. Aarh.). Det drejer sig imidlertid mest om Kopier af ældre Tekster, hvoraf nogle stammer fra Manikæismens første Tider. Saaledes er der ogsaa Stumper af nogle af Manis egne Skrifter, deriblandt Bogen Shapuraghan, som

Mani skrev paa Persisk og tilegnede Kong Shapur. De er dog for ufuldstændige til, at man kan give en sammenhængende Oversættelse deraf, og mange Enkeltheder er dunkle. Et interessant Dokument er Syndsbekendelsesformularen K h u a s t u a n e f t, som er fundet i en gammeltyrkisk (uigursk) Oversættelse. Man har fremdeles fundet enkelte gamle manikæiske Miniaturer, som giver os en Forestilling om, hvorledes »de Udvalgte« og »Tilhørerne« gik klædt, og som tillige ved Udførelsens Finhed lader os forstaa, hvorfor Mani i den senere persiske Folketradition mindes, ikke blot som Profeten, men som den til alle Tider uovertrufne — Maler.

AF DEN MANIKÆISKE LITTERATUR

Brudstykke af en Skildring af Verdensskabelsen.

. . . De syv Planeter fastgjorde han (Livsaanden), og de to Drager*) bandt og bastede han og lænkede dem oppe paa den underste Himmel, og for at de paa et Tilraab skulde sætte sig i omdrejende Bevægelse, indsatte han dèroppe to Engle, en mandlig og en kvindelig. Han førte dem dernæst op til Grænsen og til Lysets Øverste, og af Vind (Luft) og Lys, Vand og Ild, som var renset ud af Blandingen, skabte og indrettede han to Lys-Fartøjer, nemlig Solens Fartøj, bestaaende af Ild og Lys, med fem Mure — af Æter, Vind, Lys, Vand og Ild — og tolv Porte og fem Boliger og tre Troner og fem sjælesamlende Engle paa Ild-Muren, og Maanegudens Fartøj, bestaaende af Vind og Vand, med fem Mure — af Æter, Vind, Lys, Ild og Vand — og fjorten Porte og fem Boliger og tre Troner og fem sjælesamlende Engle paa Vand-Muren . . . . .

Derefter iførte Guden Mithra**) sig af selve dette rensede Stof tre Klædninger og steg renset ned til Mørke-Jorden. Og for at skabe den store Have, det nye Paradis, foroven jævnede han Dødens Mur (?) med Jorden og gjorde den plan. Og svarende til Himlene stablede han op over Mørke-Jorden fire Fundamenter, nemlig af Død, Mørke, Ild og Vand, det ene ovenpaa det andet, og førte dem ned. Og en Mur, der udgaar fra Lys-Jorden, trak han i østlig, sydlig og vestlig Retning og førte den

*) Overvundne Dæmoner.

**) Livsaanden.

tilbage til Lys-Jorden. Og han skabte en anden stor Jord og lagde den paa Fundamenter, og han satte over den en herskende Gud, kaldet »Husherren«. Og indvendig paa denne samme Jord skabte han en anden Mur ud over Øst, Syd og Vest. I de samme tre Verdenshjørner dannede han tre Søjler og fem Murbuer, [den første fra Murens Ende?*)] i Vest til den vestlige Søjle, den anden fra den vestlige Søjle til den sydlige Søjle, den tredje fra den sydlige Søjle til den østlige Søjle, og den fjerde fra den østlige Søjle til Murens Ende i Øst, og den femte, den store, fra Øst[siden af Muren] til den vestlige Søjle. Og han skabte [endnu] en stor og fast Jord med tolv Porte, svarende til Himmelportene, og ovenpaa Jorden og rundt omkring den fire Mure og tre Grave, og i den inderste Grav fastgjorde han Dæmonerne indvendig. Og for at holde den underste Himmel og de omkring den kredsende Himle i Orden foroven ved sin Magt (?) opstillede han indenunder syv firkantede Søjler . . . .

Den yderste Dag.

(Brudstykke af Manis »Shapuraghan«.)

. . . . Derefter [vil] fremdeles Guden Mithra [komme] fra Solens Fartøj til sin fra samme Verden stammende Fælle**), og et Raab skal udstødes, og de Guder, som er »Husherrer«, »Landsbyherrer«, »Klanherrer«, »Distriktsherrer« og »Vagtherrer« i hver enkelt Himmel og paa hver enkelt Jord og holder Verden i Orden, [forsamles]. . . . . Derpaa skal hin »Husherre«-Gud, som staar paa den underste Jord og holder Jorden i Orden, og hin Vinden-opad-førende Gud, som sammen med ham fører Vinden, Vandet og Ilden opad, og hin »Landsbyherre«-Gud, som staar paa denne Jord og holder den dæmoniske Drage nede, indesluttet i Alburz***), gaa sammen til Paradis. Derefter vil

*) Denne Del af Teksten er borte, da Bladet er ødelagt paa dette Sted.

**) Hvilket Gudenavn der sigtes til, er uvist.

***) Mani benytter her den gamle iranske Myte om det med tre Hoveder udstyrede Uhyre Azhi Dahakas Fængsling i Bjærget Demavend i Alburz-Bjærgkæden.

de nedsætte hele Jorden paa disse fire Fundamenter, det ene efter det andet, hvilke er Dæmonernes Bo . . . .

Af en Dommedagsskildring.

(Paa Grundlag af Matthæus 25.31-46.)

. . . . Dem (d. v. s. de Fromme) vil Forstandsverdenen*) svare: »Se paa mig og bliv glade. Det, som er blevet syndet imod Eder, vil jeg lade Eder komme til Gode paa Domsregnskabet (?). Og en Forsamling [vil jeg sammenkalde]. Alt, hvad I ønsker at sige til mig, det ved jeg.« Saa velsigner han dem, deres Hjærter beroliger han, ved sin højre Side sætter han dem . . . . . Og Forbryderne skiller han fra de Fromme og stiller dem paa venstre Side, og han forbander dem . . . .

Til de Fromme, der staar paa højre Side, siger han: ». . . . Jeg var sulten og tørstig, og I gav mig Føde og Ernæring. Nøgen var jeg, og I klædte mig. Syg var jeg, og I gjorde mig karsk. Bunden var jeg, og I løste mig. Fangen var jeg, og I befriede mig. En Fremmed og en Rejsende var jeg, og I optog mig i Eders Hus.« De fromme Hjælpere viser [ham] Hyldest, og derpaa siger de: »O Herre, du er en Gud, og du er et udødeligt Væsen, hvem Begær og Sanselyst ikke kan besejre, og du bliver ikke sulten og tørstig, og Smærte og Elendighed naar dig ikke. Naar har vi [vel ydet dig] denne Tjeneste?« Til dem siger Forstandsverdenen: »Det som I har gjort mod disse mine [Brødre], har I gjort [mod mig]. Paradiset vil jeg give [Eder] som Belønning.« Stor Glæde vil han skænke dem.

Dernæst taler han til Forbryderne, der staar paa den venstre Side: »I Forbrydere, optaget af legemlig Lyst og Begær og Attraa, slet Handlen og Verdensstræben var I, og derfor klager jeg over Eder; thi jeg var sulten og tørstig, og I gav mig ikke Føde og Ernæring, og jeg var nøgen, og I klædte mig ikke. Og jeg var syg, og I gjorde mig ikke karsk. Jeg var en Fange og en Fremmed, og I optog mig ikke i Eders Hus.« Og Forbryderne

*) En af de manikæiske Betegnelser for Jesus.

vil sige til ham: »Vor Gud og Herre, naar skete det, at du var ulykkelig, og vi ikke befriede dig?« Til dem siger Forstandsverdenen: ». . . . . Og Syndere er I, thi I har været de Frommes tyranniske Fjender, og I har ikke tilgivet dem . . . . .« Han vil overgive dem til Englene, og de vil modtage dem og kaste dem i Helvede . . . .

Bønnehymner.

. . . Værdig er du til Forløsningen. Din Lys-Sjæl vil jeg give mange Raad, at du maa finde Forløsning. Kom, I Sjæle, til dette Lys-Fartøj! Min Sjæl, du den herligste, ... vend tilbage dertil, hvorfra du er udgaaet! Vaagn op, Herligheds-Sjæl, fra Rusens Slummer, hvori du er hensunket . . . Jeg vil gøre dig rede. Følg med (?) til den med Bøn signede Jords Opholdssted, hvor du har været fra Begyndelsen . . . .

*

De Frommes Paradisbolig blive mig til Del, de Frommes Bolig! Tilbage komme du, dvæl hos mig! En Lovpriser af din Goddaad vorde jeg.

*

Befaling fra Himlen og Svar fra Jorden. Du, Verden, skal føre dit Klageord for Herren. Vi vil prise Guderne, som forløser os fra denne Syndens Haardheds verdslige (?) og vantro Tid. O Engle og Aander, forløs os fra Fare! Kommen er Tiden.

*

Hjælper (?)*) er jeg, gudetro,
thi i Babel har jeg Rod.
Rod jeg har i Babels Land.
Jeg ved Sandheds Port blev stillet.
Jeg er Sanger, jeg er Hjælper (?),

*) Ordets Betydning er tvivlsom. Den metriske Hymne er lagt i Munden paa Mani selv.

jeg fra Babels Land er kommet,
kommet ud fra Babels Land
for at raabe over Verden.
Guder, jeg til Eder beder:
Tilgiv mig, I Guder alle,
naadigt, hvad jeg syndet har.

Syndsbekendelsesformular for Tilhørerne.

(Khuastuaneft.)

Gud Ohrmazd og Femguddommen*) kom nedstigende [fra Himlene] med alle Gudernes Renhed for at begive sig i Kamp med Dæmonerne. Han kæmpede mod Ahriman-Vældet, der var lystent efter onde Gerninger, og mod de fem Slags Dæmonvæsener**). Gud og Dæmonen, Lys og Mørke, blandedes paa den Tid. Gud Ohrmazds Ungdom, Femguddommen, og vore Sjæle, der var kommet i Kamp med Synd og Djævelskab, blev hildet (?) og sammenviklet (?). Alle Dæmonernes Fyrster kom, sammen med den utrættelige, skamløse Misundelses-Dæmon [og med] 140 Myriader af (mindre) Dæmoner, forenede i (ond) Viden og uden Forstand og Fornuft. Han selv, den fødte og skabte***), glemte Gudernes evige Himmel og blev skilt fra Lysguderne.

Derefter, min Gud, dersom vi, fordi den ildesindede Ahriman har vildledt vor Forstand og vore Tanker . . . [er blevet ført?] til dæmoniske Handlinger, og dersom vi, fordi vi derved er blevet ukloge og blottede for Forstand, har syndet og fejlet imod Grundvolden og Roden til alle lyse Aander, [særlig] imod den rene, lyse Herre Zurvan, [og hvis derved] Lys og Mørke, Gud og Dæmon [er blevet blandet?] . . . . . ., dersom vi skulde have sagt†), at det gode og det slette altsammen

*) Urmennesket og dets fem Sønner, de fem Lys-Elementer.
**) De fem Mørke-Elementer.
***) Urmennesket.
†) som de Kristne.

er skabt af Gud . . . .; dersom vi skulde have sagt*), at Gud Ohrmazd og Ahriman er Brødre, min Gud, hvis vi i vor Syndefuldhed skulde have udtalt saadanne bespottelige Ord, idet vi mod vort Vidende er blevet falske imod Gud, hvis vi skulde have begaaet denne utilgivelige Synd, min Gud, saa angrer jeg nu, jeg N. N.**); jeg beder, idet jeg renser mig for Synd: tilgiv min Synd!

— — — — —

Hvis vi (har handlet ilde imod) de fem Slags levende Væsener, for det første imod det tobenede Menneske, for det andet mod de firbenede levende Væsener, for det tredje mod de flyvende levende Væsener, for det fjerde mod de levende Væsener i Vandet, for det femte mod de levende Væsener paa Jorden, som kryber paa Bugen; min Gud, dersom vi i vor syndefulde Tilstand paa en eller anden Maade skulde have forskrækket eller bortskræmt disse fem Slags Væsener, der lever og bevæger sig; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have slaaet eller stødt til dem; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have foraarsaget dem Vrede eller Smærte; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have dræbt dem, og vi [saaledes] selv er blevet Plageaander for saadanne Væsener, som lever og bevæger sig, nu, min Gud, saa beder vi, idet vi renser os fra Synd: tilgiv os vor Synd!

Min Gud, dersom vi i vor syndefulde Tilstand skulde have begaaet de ti Slags Synd i Tanker, Ord eller Gærninger; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have smeddet Løgne; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have begaaet Mened; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have baaret falsk Vidnesbyrd; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have forfulgt et uskyldigt Menneske; hvis vi ved at bære Ord fra den ene til den anden (?) paa en eller anden Maade skulde have stiftet Fjendskab mellem Folk [og derved] fordærvet deres Hjærter

*) som Zarathushtrierne.

**) Her er der i Formularen indsat et tilfældigt Navn.

og Sind . . .; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have øvet Trolddom . . .; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have dræbt en Mængde Væsener, som lever og bevæger sig; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have begaaet Svig og Bedrageri . . .; hvis vi paa en eller anden Maade skulde have bedrevet Gærninger, som mishager Solen og Maanen; fremdeles, hvis vi i vort første Selv*) eller i dette Selv, nu da vi er blevet manikæiske unge Mennesker, paa en eller anden Maade skulde have syndet og faret vild og bragt Tab og Ødelæggelse over saa mange levende Væsener, min Gud, saa beder vi nu, idet vi renser os for de ti Slags Synd: tilgiv os vor Synd!

Da vi var naaet til at kende den sande Gud og den rene Lov, kendte vi de to Rødder og de tre Tidsperioders Lov. Vi vidste da, at den lyse Rod var Guds Paradis, den mørke Rod var Helvedes Rige. Vi vidste, hvad der havde eksisteret, før der var en Jordgud. Vi vidste, hvorfor Gud og Djævelen havde kæmpet mod hinanden, og hvorledes Lys og Mørke var blevet blandet. Vi vidste, hvem der havde skabt Himlen og Jorden, og paa hvilken Maade Jordgud-Arkonten igen skal gøres til intet, og hvorledes Lys og Mørke [igen] skal blive adskilt. Vi vidste, hvad der vil ske efter disse [Begivenheder]. Idet vi troede paa og satte vor Lid til Solgud og Maanegud, til den almægtige Gud og til »Herlighederne«, blev vi Tilhørere. Fire lyse Segl har vi sat paa vore Hjærter. Det ene var *Kærlighed* [og det er] Guden Zurvans Segl. Det andet er *Tro*, [og det er] Solgudens og Maanegudens Segl. Det tredje er *Gudsfrygt*, [og det er] Femguddommens Segl. Det fjerde er den vise *Visdom;* [og det er de fire] Herligheders Segl. Min Gud, hvis vi paa en eller anden Maade skulde have været Skyld i, at vor Forstand og vore Hjærter var gledet bort fra disse fire [Slags] Guder; hvis vi skulde have styrtet dem ned fra deres Plads, og hvis Guddommens Segl skulde være blevet krænket, nu, min Gud, saa beder vi, idet vi renser os fra Synd: tilgiv os vor Synd!

*) D. v. s. før vor Omvendelse til Manikæismen.

Ved vor Overholdelse af de ti Bud*) var det paabudt fuldtud at overholde tre med Munden, tre med Hjærtet, tre med Haanden og en med vort hele Selv. Min Gud, hvis vi, idet vi vandrede i Kærlighed til Legemet eller fulgte slette Kammeraters, tilfældige Bekendtskabers, Venners og Fællers Ord og bifaldt deres Hensigter, og idet vi erhvervede Kvæg eller [anden] Besiddelse eller forlokkedes af vor taabelige Hang [til Verden], med eller uden Forsæt skulde have overtraadt disse ti Bud eller paa en eller anden Maade have vist os svigtende eller unyttige, . . . nu, min Gud, saa beder vi, idet vi renser os for Synd: tilgiv os vor Synd.

*) Efter vor arabiske Hovedkilde er de ti Bud følgende: Forbud mod Afgudsdyrkelse, Løgn, Gærrighed, Drab, Ægteskabsbrud, Tyveri, bedrageriske Lærdomme og Trolddom, Tvetungethed og Slaphed i Handling og Paabud om Overholdelse af de daglige Bønner.

ISLAM

MUHAMMEDS FORKYNDELSE

Fra Arabien er der gentagne Gange i Verdenshistorien udgaaet store Folkebevægelser, naar det ugæstmilde Ørkenland var overbefolket, og der ikke i Tigris—Eufrat-Landene fandtes nogen stærk Magt, der kunde dæmme op for en arabisk Folkestrøm. Men kun én Gang har en saadan arabisk Folkevandring haft en specielt religiøs Karakter. Islam, der var født af en epileptisk Grublers Visioner, forlenede denne Gang den inderst inde økonomisk bestemte Ekspansionsbevægelse med en Suggestivkraft, der skulde føre Ørkenens Naturbørn til næsten fantastiske Erobringer.

I det 6.—7. Aarhundrede levede Ørken-Araberne, som de havde levet fra en fjærn Oldtid, delt i Stammer, slægtbundne og ahnestolte, optagne af evige Stammefejder, der fremkaldtes ved Blodhævnens Lov. Samfundslivet og Moralen var i al Enkelthed bygget paa Stammens Ret og Stammens Pligt, Blodhævnen og Gæsteforholdets Ukrænkelighed.

Den arabiske Halvø indeholdt foruden de uhyre Ørkener og de magre Sletter, der dog uden nogen Kultur ydede tilstrækkeligt til Græsning for Nomadernes Hjorder, ogsaa en Del forholdsvis frugtbart Land, der paa Muhammeds Tid var under Dyrkning, og nogle Handelsstæder, hvoraf Mekka var den mægtigste, fordi den ligger paa et Sted, hvor Karavanvejene fra de forskellige Verdenshjørner skærer hinanden. Den sydvestlige Del af Halvøen, Jemen, »det lykkelige Arabien«, var fra gam-

mel Tid Sædet for en høj Kultur, men Nord- og Sydarabien var to saa temmelig adskilte Verdener.

Dønningerne fra Bevægelserne i den store Verden naaede imidlertid efterhaanden ind i det isolerede Land. I Aarhundrederne efter Christi Fødsel var Araberstammer trængt frem til det romerske og det persiske Verdensriges Grænser. Der dannede sig her to »Stødpudestater«, der fik den Opgave at danne en Mur mod videre Fremstød fra Arabiens Indre, Ghassanidernes Rige i Østjordanlandet, der stod i Vasalforhold til Rom, og Lakhmidernes i Eufratlandet med Centrum i Hira, som anerkendte Perserkongens Overhøjhed. Jemen havde længe været i politisk Forfald og var sluttelig kommet under ætiopisk Fremmedherredømme; det søgte Hjælp mod de forhadte kristne Barbarer hos Perserkongen Khusrau I, der sendte Tropper til Jemen, fordrev Ætioperne og gjorde Sydarabien til et persisk Lydland.

Med Bølgerne fra Verdensbegivenhederne var en hel Del forskellige Trosforestillinger skyllet ind over Arabien. Befolkningens egen, nedarvede Religion var gammelsemitisk Naturdyrkelse, særlig Dyrkelse af Himmellegemerne, men mange af de gamle Naturguddomme blev efterhaanden til hver sin Stammes specielle Hovedgud. Man dyrkede hellige Træer og Stene, og berømt i hele Arabien var den sorte Sten i Mekka, vistnok en Meteorsten, omkring hvilken der fra gammel Tid var groet en Kultus frem med mangfoldige Ceremonier, som Muhammed siden bibeholdt. Helligdommen i Mekka, Kabaen, var bleven et Samlingssted for Pilegrimme fra hele Arabien; Handelsrejser og Pilegrimsfærd lod sig jo udmærket forene. Ørkenaraberne var ikke noget særlig religiøst Folkefærd, og deres Poesi fra Tiden før Muhammed, deres Kærlighedsdigte, Dødsklager og Kampsange lader kun sjælden religiøse Toner klinge igennem. Derimod har Frygten for Trolde (Djinner), og menneskeædende Ørkendæmoner (Ghuler) altid ligget dem i Blodet.

Nu fandtes der jødiske Kolonier rundt omkring, navnlig i Nordarabien. Kristendommen var særlig trængt ind sydfra, fra

Jemen, hvor den havde vundet ikke ringe Udbredelse under det ætiopiske Fremmedvælde. Under den sidste Fase i Jemens Historie, den persiske Okkupation, var zarathushtriske Forestillinger ogsaa blevet bekendt. Af de nordlige Araberstater, der havde erhvervet en lidt højere Kultur, var Ghassanidernes i det væsentlige kristen, medens Kristendom og Zarathushtrisme begge synes at have fundet Dyrkere i Kongeriget Hira. Endelig havde gnostiske Ideer i Aarhundreder gennemsyret Forasien. Arabien var næppe forblevet helt uberørt af Manikæismen, og vi ved, at enkelte nordarabiske Stammer havde sluttet sig til den af Perseren Mazdak omkring ved Aar 500 e. K. propagerede Afart af den manikæiske Lære, der hævdede Kommunismen som religiøst Ideal. Mod Slutningen af det 6. Aarhundrede var altsaa en broget Mangfoldighed af religiøse Forestillinger og Lærdomme, fra primitiv Fetishdyrkelse til højere Kulturreligioner, repræsenterede i den arabiske Verden.

Muhammed hørte til den mægtige kureishitiske Stamme, der beherskede Helligdommen i Mekka, men han var ganske vist født i en af de ringeste Slægter af denne Stamme, Slægten Hashim. Forældreløs allerede i Barndommen kom han under sin Bedstefaders, siden under en Onkels Varetægt. Men disse Slægtninge havde det smaat, og Muhammed begyndte sin Løbebane som Faarehyrde, blev saa ansat hos den rige Købmandsenke Khadidja, hvem han bedaarede, saa at hun tog den langt yngre Mand til Ægte. Nervøs, maaske nærmest hysterisk anlagt og interesseret i religiøse Spørgsmaal, som han vel ofte havde drøftet med de mange Karavanrejsende, med hvem Beskæftigelsen i Khadidjas Forretning bragte ham i Forbindelse, begyndte han i sit 40. Aar at faa Aabenbaringer. Englen Gabriel, Mellemmanden mellem Gud og Mennesker, viste sig for ham og befalede ham at bringe den guddommelige Forkyndelse til Menneskene. Og nu kom den ene Aabenbaring efter den anden. Khadidja lod sig let overtyde om sin Mands profetiske Kald; men ellers var der ikke mange, der sluttede sig til ham i Begyndelsen. Mekkanerne og særlig Muhammeds stolte kureishi-

tiske Stammefrænder spottede ham. En religiøs Forkyndelse skulde være et Stykke Poesi; den skulde for at slaa an være klædt i den strænge metriske Form, som karakteriserede den gamle arabiske Digtning, men Muhammed, der vel forstod at klæde sine Tanker i poetiske Billeder, savnede Uddannelse i Kunstpoesien og nøjedes med at fremsætte sine Aabenbaringer i en Slags rimet Prosa, hvor Rimet var af den aller almindeligste og lettest haandterlige Art. Siden kom hans Stil til at staa som den højeste, guddommelige og uforlignelige Fremstillingsform, og de enkelte Koranvers kaldes a j e, »Vidunder«.

Træt af den haabløse Kamp udvandrede Muhammed i 622 med sine faa Tilhængere til den nordligere By Jathrib, der derefter fik Navnet Medinat-en-nabi, »Profetens By«, eller kort og godt Medina. Denne Udvandring (h e d j r a) er Udgangspunktet for Muhammedanernes Tidsregning. Befolkningen i Medina bestod af driftige Handelsfolk af sydarabisk Oprindelse og et talrigt Kontingent af Jøder. Mellem Muhammed og Medinenserne kom et Samvirke i Stand. I Medina organiserede han sin Menighed til et Trossamfund, fastslog Grunddogmer og Kultusbestemmelser og den retslige Ordning. Under Kampe med væbnet Haand med Mekkanerne og Rivninger med Jøderne i Medina gik Aarene, medens Muhammeds Tilhængerskare voksede stærkere og stærkere, indtil han kunde tiltvinge sig Ret til Valfarten til Mekkas Helligdom, som han nu havde givet en central Plads i sit System, og endelig i 630 som Triumfator holde sit Indtog i det erobrede Mekka. Den verdensfjærne Sværmer havde vist sig at være en genial Statsmand. Han havde skabt en politisk-religiøs Organisation, der i Løbet af faa Aartier skulde erobre Verden fra Marokko til Pamir. Det oplevede Religionsstifteren ikke, og noget saadant havde han sikkert aldrig haft i sine Tanker. Arabien som en religiøs og socialpolitisk Enhed, dette Resultat var naaet ved Profetens Død 632, og videre gik hans Planer næppe.

I Koranen er Summen af Muhammeds Aabenbaringer nedlagt. De udgør den Religion, som kaldes I s l a m, »Hengivelse«,

nemlig i Guds Vilje. Efter Muhammeds — som tidligere efter Manis — Tro har Menneskeheden altid haft Profeter til sin Vejledning. Den første var Adam, og efter ham fulgte en lang Række Profeter, bl. a. Noah, Abraham, Moses, Salomon, Jesus og nogle gammelarabiske Sandhedsforkyndere som Hud og Salik. Muhammed er den sidste i Rækken, »Profeternes Segl«. Hans Aabenbaring er et Udtog af den himmelske Bog, som kun Gud kender i dens Helhed. Alt, hvad det efter de tidligere Aabenbaringer var nødvendigt for Menneskene at vide af den himmelske Sandhed, har Gud selv forkyndt Muhammed gennem Profeten Gabriels Mund. Derfor taler Gud i Koranen i første Person; dog er Jeg- eller Vi-Formen ikke overalt konsekvent gennemført.

»Hellige Skrifter«, »Aabenbaringsbøger«, som er opstaaet gennem Profeters religiøse Inspiration, giver aldrig en systematisk ordnet, sammenhængende Religionbelæring. Systematiseringen og Ordningen af de spredte, ofte af tilfældige Lejligheder fødte Profet-Udtalelser til en dogmatisk Lærebygning er de spekulative Teologers Værk. Dette gælder ogsaa i høj Grad om Koranen og dens Lære. Der er imidlertid en tydelig Forskel i Karakteren af Muhammeds Aabenbaringer fra de to Perioder af hans Profetvirksomhed. I de Surer (Korankapitler), der stammer fra den ældre Periode, da Muhammed begyndte at øve sit Kald i Mekka, er Inspirationen ægte, Forkyndelsen inderlig, født af svære Anfægtelser. I et digterisk, manende Sprog, i korte, knappe Sætninger, der føjer sig sammen til Strofer af rimet Prosa, forherliger han den i ophøjet Fjærnhed tronende Gud, den eneste, den almægtige, der har fuldbyrdet Skabelsens Under, og forkynder det kommende Liv, den forfærdelige Dommens Dag, da hele Universet skal forgaa. Paa den Dag skal hvert enkelt Menneskes Regnskab opgøres og Paradiset skænkes til dem, der har fulgt Allahs Bud i Tro og Gærning, mens Helvedes Straffe er rede for de Onde, de Vantro og Fornægterne. Saa fortæller Muhammed om de tidligere Profeter og deres Skæbner. Snart er det bibelske Personligheder, han omtaler,

Moses, Josef, Jonas, Jesus og hans Moder Maria, snart hentyder han til gammelarabiske Legender om Stammerne Ad og Thamud, om Profeterne Hud og Salik, altsammen Fortællinger, der levede paa Folkenes Læber. Det gammeltestamentlige Stof har han faaet i rabbinsk Videredigtning, det nytestamentlige tildels gennem apokryfe kristne Kilder, og saa har han endda ofte misforstaaet, hvad han havde hørt. Hovedsagen er for ham, at alle disse Fortællinger kunde tjene til Opbyggelse og Advarsel.

Den absolute Enhedsbekendelse er en Polemik, ikke blot mod gammelarabisk Afgudsdyrkelse, men ogsaa mod de Kristnes Treenighed. Undertiden omtales Allahs Barmhjærtighed, men hyppigst fremtræder han som den unærmelige Despot, der fører paa den rette Vej, hvem han vil, og lader fare vild, hvem han vil. Her er Forestillingen om den forudbestemte Skæbne skarpt udtrykt, en Forestilling, der egentlig vil gøre enhver religiøs Forkyndelse betydningsløs, men som forøvrigt staar i Modstrid med andre Koransteder, der forudsætter Viljens Frihed.

Paa disse faa Strænge spiller Profeten atter og atter. Hans Prædiken er gribende i sin Monotoni.

I de Surer, der stammer fra Profetens Ophold i Medina, er Inspirationen mindre umiddelbar, Formen for det meste tør og docerende. Ofte tages de gamle Temaer op, men med mindre Friskhed end i de mekkanske Surer, og dertil kommer nu rituelle, sociale og retslige Bestemmelser for Menigheden og desforuden Steder, der i den sædvanlige profetiske Form behandler Begivenheder i Muhammeds eget Liv, Sejre og Nederlag, Angreb paa Jøderne o. s. v. Alt dette er lige autoritativt, altsammen er Aabenbaringer fra den himmelske Ur-Bog. Det gælder ogsaa Koranvers, hvori der træffes Afgørelse i Spørgsmaal, som angaar Profetens Harem (Sure 24.10, Renvaskning af hans Hustru Aisha, der havde givet Anledning til Folkesnak) eller saadanne, hvori han dispenserer sin egen Person fra Bestemmelser, han selv har givet eller anerkendt; til de sidste hører Sure 33.49, der giver Profeten som særlig Naade Ret til at tage

saa mange Hustruer, han vil, medens Maksimum ellers for de Troende er fire.

Gud har meddelt denne sin endelige Aabenbaring — den sidste, fordi Verdens Ende og Dommedag efter Muhammeds Overbevisning var nær forestaaende — paa Arabisk. Denne Omstændighed har faaet den allerstørste kulturhistoriske Betydning. Den i Europa almindelig udbredte Antagelse, at Islam ikke tillader Oversættelse af Koranen paa andre Sprog, er ganske vist falsk; der findes f. Eks. Haandskrifter af Koranen med persisk Oversættelse mellem Linjerne. Men Oversættelsen har ingen religiøs Kraft. Den Fortjeneste, man indlægger sig ved at læse eller recitere Koranen eller høre den blive foredraget, gælder kun for dens arabiske Ordlyd. Derfor maa enhver muhammedansk Troslærer og enhver Dyrker af Islams Teologi fuldtud beherske det arabiske Sprog. Den teologiske Litteratur er for den langt overvejende Del skrevet paa Arabisk, selv om Forfatterne tilhører andre Nationer, og da fremdeles Retsvæsenet og paa den anden Side al Videnskab bunder i Koranen, er Arabisk blevet Verdenssproget for alle islamitiske Folk. Den arabiske teologiske, juridiske, filosofiske og videnskabelige Terminologi er trængt ind i de fremmede islamitiske Nationalsprog, og Persisk, Tyrkisk, Hindustani og andre fra Arabisk fjærntstaaende Sprog er blevet i den Grad gennemsyret med arabisk Sprogstof, at ikke blot Ordforraadet i mange Værker paa disse Sprog er overvejende arabisk, men ogsaa den daglige Tale vrimler med uudryddelige Arabismer. Den ringeste persiske eller tyrkiske Lastdrager maa kunne fremsige Trosbekendelsen og de nødvendigste religiøse Formularer paa Arabisk, og i Pogeskolen lærer Børnene at fremplapre Koranstykker paa Arabisk uden at forstaa et Ord af Indholdet.

Den historiske Udvikling, som er foregaaet fra den mekkanske til den medinensiske Periode, træder ikke frem i Koranen i den Form, den har faaet ved den af Kalifen Othman (644—56) foretagne endelige Redaktion, idet Surerne her er ordnet rent mekanisk efter deres Længde, saaledes at de mest omfangs-

rige, der gennemgaaende hører til de seneste, staar først. En Afvigelse fra dette Ordningsprincip udgør den korte første Sure, den saakaldte Fatiha eller Indledning, hvis Fremsigelse indebærer en ganske særlig religiøs Kraft.

Koranen er for dens Bekendere en Rettesnor i alle Livets Forhold, Individets saavelsom Samfundets. Enhver, der med Overbevisning udtaler Trosbekendelsen: La ilaha ill'Allah, Muhammadun rasulu'llah (»der er ingen Gud uden Allah, Muhammed er Allahs Profet«) er dermed en Muslim, d. v. s. Islam-Bekender. Troens Inderlighed og Ægthed er et Spørgsmaal mellem ham selv og Gud; for Verden kommer det kun an paa den udvortes Bekendelse og Udførelsen af de kultiske Pligter, nemlig Iagttagelse af de religiøse Renhedsforskrifter (Afvaskninger, bl. a. før Bønnen), Udførelse af de fem daglige Bønner i Forbindelse med de foreskrevne Legemsbøjninger og Nedkastninger, Erlæggelse af Almisse til Fattige og Tiggere og til Løskøbelse af Fanger, Faste (Afholdelse fra Spise, Drikke, Tobaksrygning og Kønsomgang) hver Dag fra Solopgang til Solnedgang i Maaneden Ramadhan), og endelig Valfarten til Mekka, saa vidt Omstændighederne tillader den. I endnu højere Grad end Valfartspligten er Pligten til Krig mod de Vantro betinget af Omstændighederne. Iøvrigt tilstaar Islam, hvor den har Magten, fri Trosøvelse for Tilhængerne af Religioner, der besidder Aabenbaringsskrifter, Kristne, Jøder og Zarathushtriere, mod Erlæggelse af en særlig Skat, og i Praksis har de muhammedanske Folk gennemgaaende vist ikke ringe Tolerance overfor anderledestroende.*

Under enevældige Statsformer har Islam socialt bevaret det oprindelige Trossamfunds demokratiske Karakter. De islamitiske Stater kender hverken nogen Arveadel eller — med Undtagelse af det shiitiske Persien — nogen Gejstlighed. Der findes ingen Præster. Enhver Troende af anerkendt Fromhed kan fun-

*) De muhammedanske Maaneder falder ikke sammen med vore. Da Muhammedanerne har et Maaneaar paa 354 Dage, vil enhver af deres tolv Maaneder efterhaanden falde paa alle Aarstider.

gere som Imam, Leder af Fællesbønnen i Moskeen. Kun til Udøvelse af det i Koranen bundende Retsvæsen kræves Embedsmænd, Kadier (Dommere) med Kendskab til den gejstlige Ret, og Muftier, Retslærde, der afgør juridiske Spørgsmaal ved Afgivelse af Responsum, Fetwa.

Men er Koranen nu end Grundlaget for Tro og Ret, Moral og Socialpolitik, saa slaar den med sin brudstykkeagtige og usystematiske Karakter ikke til til Afgørelse af alle Livets Spørgsmaal. De Troslærde har derfor suppleret dens Bestemmelser ad forskellige Veje, dels ved den saakaldte Sunna, Overleveringen om Profetens Ord og Handlinger, en Kilde, der trods omhyggelig Optegnelse af Overleverernes »Kæde« tilbage til Profetens nærmeste Omgivelser ikke altid kan staa for en moderne historisk Kritik, dels ved Idjma, Menighedens, d. v. s. de til enhver Tid førende Teologers »overensstemmende Mening«, ved Analogi og ved det frie Skøn. Ved denne Udvikling har der dannet sig fire Skoler, der alle anerkendes som ortodokse: Malikiterne lægger særlig Vægt paa Idjma, Hanifiterne sætter det frie Skøn i Forgrunden, Shafiiterne indtager en mæglende Stilling overfor de to Tendenser; Hanbaliterne repræsenterer den mest fanatiske Sunna-Retning. Fra denne sidste udgik den wahhabitiske Bevægelse, der opstod i Centralarabien omkring Midten af det 18. Aarhundrede, og som i sin Bestræbelse for at skrue Udviklingen tilbage til Forholdene paa Profetens egen Tid og skære bort alt det, som Religionen siden har sanktioneret eller dog tolereret, gentagne Gange har fremkaldt blodige Krige. Den nuværende Herre i det arabiske Rige, Ibn Saud, er fra første Færd Wahhabiternes Overhoved.

*I Virkeligheden har Islam paa mange Maader ændret sig efter Profetens Tid. Allerede i de første Aarhundreder paavirkedes den af gamle Forestillinger, religiøse og filosofiske Ideer, der var levende hos de Kulturfolk, som antog Muhammeds Tro.**)

*) De mystiske Retninger behandles for sig selv i det følgende Afsnit.

Shiismen var oprindelig en politisk Bevægelse. Shiiterne var Kalifen Alis Tilhængere i Kampen mod Muawija, Kalifprætendenten af Omajjadernes Slægt. Da Ali var Profetens Svigersøn, blev Shiiterne et strengt legitimistisk Parti, og derfor vandt de særlig Tilhængere hos Perserne, for hvem det gudbenaadede Kongedømmes Nedarvning i en bestemt Slægt var et gammelt og indgroet Dogme. Der dannede sig ogsaa hos Perserne et Sagn om, at Alis Søn Husein havde ægtet den sidste sasanidiske Perserkonges Datter, hvorved hans Efterkommere, Islams retmæssige Overhoveder, samtidig blev Persiens legitime verdslige Herrer. Shiismen anerkender ikke Idjma, men kun Imamerne, Trossamfundets retmæssige Overhoveder, som Kilde til Tro og Ret ved Siden af Koranen. Den første Imam var Ali, derefter nedarves Imamatet i hans Familie.) Nogle shiitiske Sekter hævdede, at der havde været syv Imamer; det mente bl. a. Ismaeliterne, hvis af nyplatonisk-gnostiske Elementer gennemtrængte Lære tilsidst blev til en Rædsel for Orienten; de kristne Korsfarere betegnede dens Tilhængere med Navnet Assassiner, der er Oprindelsen til det franske Ord assassin, »Snigmorder«. Andre Shiiter hyldede en Række af tolv Imamer; denne Lære er Persiens Statsreligion siden ca. 1500. Alle Shiiterne hævder imidlertid, at den sidste Imam i Rækken, den saakaldte Mahdi, er forsvundet og lever skjult for at komme frem paa den yderste Dag og forsvare Troen. Det er den gamle zarathushtriske Frelser-(Saushjant-)Forestilling, der her dukker op igen. Under den sidste Imams Fraværelse ligger den øverste Myndighed i Religionsspørgsmaal hos hans Stedfortrædere. Saaledes udvikler der sig i Shiismen en rigtig Gejstlighed, de lærde Mudjtehid'er, og en talrig lavere Præstestand, Mulla'erne, og det skyldes navnlig denne mægtige Gejstlighed og i det hele taget det autoritære Princips Herredømme i Shiismen, at den religiøse Fanatisme gennemgaaende*

*) Ordet »Imam« har saaledes hos Shiiterne faaet en anden Betydning end den almindelige sunnitiske (se S. 193 øverst).

er større hos Perserne end hos de muhammedanske Folk, der hylder Sumismen.

I Nordafrika har der omkring fromme Førere, Marabut'er, dannet sig Broderskaber, og Marabut'erne er blevet til Helgener, hvem man anraaber om Forbøn hos Gud, og til hvis Grave man valfarter.

Islam gennemsyrer sine Tilhængeres Liv fra Vuggen til Graven. De kultiske Pligter lader ikke den Troende et Øjeblik glemme, at han er Medlem af et Trossamfund. Fem Gange om Dagen forkynder Muezzinen fra Moskeernes Minareter, at Bønnetimen er inde; saa tvætter den Troende sig og fremsiger med Andagt sine Bønneformularer, idet han med Ansigtet vendt imod Mekka foretager de foreskrevne Bøjninger og Nedkastninger. I enhver Moske findes en Niche, Mihrab, der angiver Mekka-Retningen, og paa de smaa Bedetæpper, som man kan finde i vore orientalske Tæppemagasiner, er indvævet en Afbildning af Mihrab med den fra Loftet nedhængende Moskelampe. I ledige Stunder flytter Muhammedaneren Kuglerne i sin Rosenkrans frem og tilbage paa Snoren, idet han ved hver Kugle mindes et af Allahs 100 Navne. Omtaler han et eller andet Forehavende, tilføjer han forsigtig et »inshallah« (»om Gud vil«); skulde han glemme det, er der al Chance for, at Forehavendet vil mislykkes. I Fastemaaneden Ramadhan sidder han tavs og trist i sit Hus eller sin Bod den lange Dag; henimod Aften dækker han op med allehaande gode Sager, og i samme Øjeblik Solen er forsvunden i Horisonten, falder han som en sulten Ulv over Maden. Om Natten tager han Revanche for Dagens Savn. Nyder han den forbudte Vin eller endnu stærkere Spirituosa, sker det ikke til, men efter Maaltidet. Ramadhanens Afslutning fejres som en munter Folkefest. De første ti Dage i Maaneden Muharrem, og særlig den 10de, højtideligholdes til Minde om forskellige Begivenheder i den hellige Historie. Hos Perserne er Muharremsfesten helliget Erindringen om Profetens Dattersøn, Kalifens Alis Søn Husein, der blev dræbt paa Valpladsen ved Kerbela. Da strømmer Tusinder til

de i Anledning af denne Sørgefest sammentømrede Teatre, hvor gribende Passionsskuespil med realistisk Fremstilling af Kampen og Huseins Drab følges under Graad og Veklager af de sørgeklædte Tilskueres Masser. I de Dage gaar den religiøse Fanatismes Bløger højt.

I Koranen, Guds hellige Ord, bor der en magisk Kraft. Det gælder blot om at vide, hvorledes Koranversene skal anvendes. For det første skal der gerne være en vis logisk Forbindelse mellem et Koranvers' Indhold og det Formaal, hvortil det skal bruges, og desuden hører der forskellige Slags Hokuspokus til i de forskellige Tilfælde. Her knytter Koranmagien sig til alskens gammel Overtro, som man træffer den hos Alverdens Folk. Der gives Haandbøger i Brugen af Koranvers til Helbredelse af Sygdomme, til Afværgelse af Ulykker og Sikring af Held og Lykke, til Forfærdigelse af Talismaner, ja endog til »sort Magi«, hvormed man kan bringe Ulykke over sine Fjender.

Koranens Folk befinder sig den Dag i Dag midt i en mangeartet og betydningsfuld Udvikling. Den i Europa udbredte Forestilling, at Islam er en udlevet Religion, som hindrer Fremskridt og Udvikling hos sine Bekendere, trænger til en Revision. Den muhammedanske Verden er nu lysvaagen. Nye Tanker strømmer ind ved den stadig intimere Berøring med Europa og indarbejdes efterhaanden i Islam. I Indien har den af Mirza Ghulam Ahmed stiftede Ahmedija-Sekt forsøgt at sammensmelte Islam med Kristendommen. Ahmed var Mahdi og den genkomne Messias. En langt vigtigere Reformbevægelse er Babi-Behaismen, der vil blive behandlet i et følgende Afsnit. I Tyrkiet, hvor det nye Styre gaar særlig radikalt tilværks, er det gamle, religiøse Retssystem nu blevet afløst af en ny Civilret efter schweizisk Mønster og en Strafferet, der er hentet fra Italien.

Nøldeke har med stor Skarpsindighed forsøgt at ordne Koranens Stof kronologisk. Med Sikkerhed lader en saadan Rekonstruktion sig dog ikke gennemføre. I det følgende lille Udvalg har vi stillet de ældre mekkanske Surer først, derefter føl-

ger Brudstykker af de senere mekkanske Surer og endelig af de medinensiske; indenfor hver enkelt af disse Grupper har vi dog bibeholdt den traditionelle Rækkefølge.

De ret tilfældige Navne, hvormed de enkelte Surer er betegnede, og som hentyder til et eller andet deri omtalt Æmne, er ikke oprindelige, men stammer fra en senere Tid.

KORANEN

Sure 1. Indledning til Bogen.

1. Lovet være Allah, Verdenernes Herre,
2. Forbarmeren, den Barmhjærtige,
3. Dommedagens Hersker.
4. Dig tjener vi, og dig anraaber vi om Hjælp;
5. før os ad den rette Vej,
6. deres Vej, hvem du er naadig,
7. over hvem der ikke er Vrede, og som ikke farer vild.

Ældre mekkanske Surer.

Sure 50. K.*)

1. Ved den berømmelige Koran:
2. De undres over, at der er kommet til dem en Advarer af deres egne, og de Vantro siger: »dette er noget utroligt;
3. mon vi, naar vi er døde og blevne til Støv, skal vende tilbage?« det vilde være dem ubegribeligt!
4. Vi ved, hvad Jorden har opslugt af dem; derom har vi en velforvaret Bog.
5. Men de fornægter Sandheden, efterat den er kommet til dem; og nu er de i Vilderede.
6. Ser de da ikke op til Himlen over dem, hvorledes vi har bygget den og smykket den og gjort den uden Revner?
7. og Jorden har vi udstrakt og lagt Bjærge paa den og ladet alle Slags skønne Planter vokse paa den

*) Suren har Navn efter et Bogstav, som staar foran Begyndelsen af det første Vers. Flere Surer indledes med enkelte Bogstaver, hvis oprindelige Betydning er ukendt.

8. for at aabne Øjnene paa alle gudsøgende Tjenere og vække deres Eftertanke.

9. Og vi har sendt en velsignelsesrig Regn fra Himlen og ved den ladet Haver vokse frem og Korn til Høst

10. og høje Palmer med bugnende Frugter

11. til Underhold for Menneskene, og ved den har vi gjort døde Egne levende. Saaledes er det ogsaa med Opstandelsen! ...

14. Mon vi blev trætte ved den første Skabelse? og dog er de i Tvivl om en ny Skabelse!

15. Vi har skabt Mennesket og ved, hvad hans Sjæl tilhvisker ham, og vi er nærmere ved ham end hans egen Halsaare . . . .

18. Dødens Ørhed kommer med Virkeligheden! det var den, du vilde undgaa:

19. da stødes der i Luren, det er den varslede Dag.

20. Enhver Sjæl kommer ledsaget af en, der driver fremad, og en, der vidner.

21. Du bekymrede dig ikke derom, men nu har vi draget Dækket fra dig, og idag ser dit Blik skarpt!

22. Og hans Ledsager siger: »det er dette, som var beredt hos mig.

23. Kast hver genstridig Vantro i Helvede,

24. som afviste det gode, brød Loven og tvivlede,

25. som satte en anden Gud ved Siden af Allah; kast ham ned i den svare Pine.«

26. Hans Ledsager siger: »vor Herre, jeg har ikke forført ham, men han var i en lang Vejs Vildfarelse!«

27. Men [Allah] siger: »tvistes ikke foran mig, thi forlængst har jeg truet Eder;

28. mit Ord omskifter jeg ikke og foruretter intet Menneske

29. paa den Dag, da vi siger til Helvede: er du fyldt? men det svarer: er der flere endnu?

30. Men Paradiset bringes nær til de Gudfrygtige:

31. se, hvad der lovedes Eder, enhver, der omvender sig og holder Lovene,

32. som frygter den Forbarmende uset og bringer et gudsøgende Hjærte.

33. Saa drager derind i Fred, dette er Evighedens Dag!«

34. Der faar de, hvad de ønsker; hos os er der rigelig Overflod!

35. Hvormange har vi tilintetgjort før dem af Slægten, der var stærkere end de, og som flakkede om i Landene, om der var Frelse at finde.

36. Heri er der en Advarsel for enhver, der besidder Forstand, og som lytter og er opmærksom.

37. Vi har skabt Himlen og Jorden, og hvad der er imellem dem, i seks Dage uden at kende til Træthed . . . .

40. Lyt opmærksomt, naar én raaber fra et nærliggende Sted,

41. den Dag, da de hører Skriget, og Virkeligheden er der: det er Dagen, da de [Døde] kommer frem.

42. Det er os, der gør levende og bringer Død, og Vejen fører til os;

43. den Dag, da Jorden spaltes for dem, medens de iler; det er en Forsamlen, der falder os let.

44. Vi ved bedst, hvad det er, de siger, og du har ingen Magt over dem.

45. Saa forman med Koranen kun dem, som frygter for det, der varsles!

Sure 52. Bjærget Sinai.

1. Ved Bjærget Sinai,
2. ved den beskrevne Bog
3. paa udfoldet Skind;
4. ved det besøgte Hus*)
5. og det løftede Tag**)

*) Kabaen.

**) Himlen.

6. og det sydende Hav:
7. din Herres Straf er ved at komme,
8. den kan ingen afværge;
9. den Dag, da Himlen bølger,
10. og Bjærgene skrider.
11. Ve da de Fornægtende
12. med deres letfærdige Skæmt
13. den Dag, da de kastes i Helvedes Ild!
14. Se, her er Ilden, som I fornægtede;
15. er dette vel Blændværk, eller ser I det ikke?
16. Saa brænd da i den, om taalmodigt eller ikke, det kommer ud paa det samme; nu faar I gengældt, hvad I har udført!
17. Men de Fromme er i Haver og i Lyksalighed,
18. nydende, hvad deres Herre skænker dem, og deres Herre værner dem mod Helvedes Pine.
19. Saa spis og drik med Helsen, for hvad I har øvet,
20. hvilende paa ordnede Hynder; og vi formæler dem med de sortøjede*).
21. De, som troede, og hvis Børn fulgte dem i Troen, med dem forener vi deres Børn, og vi afkorter dem intet af [Lønnen for] deres Gærninger. Hver Mand er bundet ved, hvad han har gjort.
22. Vi forsyner dem med Frugt og Kød efter deres Ønsker;
23. Og dér rækker de hverandre Bægeret, der ikke fremkalder uhøvisk Tale eller Synd;
24. imellem dem kredser tjenende Ynglinge, der ligner Perler i deres Gemme;
25. og de vender sig spørgende til hverandre
26. og siger: »fordum var vi jo bekymrede i vore Hjem,
27. men nu har Allah i Naade bevaret os for Ildens Pine,
28. thi vi paakaldte ham den Gang. Ja, han er den kærlige og Forbarmende!« . . . .

*) Paradisets Hurier.

Sure 54. Maanen.

1. Stunden er nær, og Maanen er spaltet!

2. Men naar de ser et Tegn, vender de sig bort og siger: lutter Blændværk!

3. De fornægter og følger deres Lyster; men det staar altsammen fast!

4. Der er jo kommet til dem Beretninger, der indeholder strænge Advarsler,

5. en fuldkommen Visdom; men hvad hjælper Formaninger?

6. Saa lad dem da fare! Den Dag, da der er én, der vil kalde dem til noget frygteligt,

7. vil de komme frem af Gravene med nedslagne Øjne som adsplittede Græshopper,

8. ilende hen til den Kaldende. Da siger de Vantro: det er en ond Dag!

9. Før dem fornægtede Noahs Folk, fornægtede de vor Tjener og sagde: »en Besat!« Han vistes tilbage

10. og raabte til sin Herre: »jeg overmandes, hjælp mig!«

11. Da aabnede vi Himlens Porte med strømmende Vand

12. og spaltede Jorden til Kilder, og Vandene mødtes efter en fattet Beslutning,

13. men ham tog vi op i et Værk af Brædder og Nagler,

14. der flød under vor Varetægt, en Gengældelse for de Fornægtende.

15. Og vi har ladet den blive tilbage som et Tegn*); mon vel nogen lægger sig det paa Sinde?

16. Og hvorledes var min Straf og mine Advarsler!

17. Vi har gjort Koranen let at erindre; men mon nogen lægger sig den paa Sinde?

18. Ad**) fornægtede, og hvorledes var min Straf og mine Advarsler!

---

*) Dette sigter vel til den senere jødiske Forestilling, at Arken endnu stod paa Ararat (Buhl).

**) Stammen Ad, der ikke vilde opgive Afguderiet og ikke brød sig om Profeten Huds Advarsler, blev udryddet i en Orkan.

19. Vi sendte over dem en vældig Storm paa en ulykkebringende, vedholdende Dag,

20. som bortrev Menneskene, som var de oprykkede Palmerødder, og hvorledes var min Straf og mine Advarsler!

21. Vi har gjort Koranen let at erindre, men mon nogen lægger sig den paa Sinde?

22. Thamud fornægtede Advarslerne

23. og sagde: »et Menneske, der staar ene iblandt os, skal vi følge ham? da maatte vi være forvildede og afsindige!

24. Skulde han alene af os alle have modtaget Aabenbaringen? nej, han er en fræk Løgner!«

25. Imorgen skal de erfare, hvem der er den frække Løgner!

26. Vi har sendt Kamelen som en Anfægtelse for dem; vi vogter paa dem, hold blot ud!

27. Forkynd dem, at Vandet er til Deling mellem dem,

28. hver Drik sker efter Tur!

29. Men de kaldte paa deres Kammerat, og han fordristede sig til at overhugge dens Haser!*)

30. Hvorledes var min Straf og mine Advarsler!

31. Vi sendte over dem et eneste Raab, og de blev som Straa i en Lermur!

32. Vi har gjort Koranen let at erindre, men mon nogen lægger sig den paa Sinde?

33. Loths Folk fornægtede Advarslen,

34. men vi sendte en Storm, der udslyngede Stene, og vi frelste kun Loths Familie ved Morgengry,

35. en Velgærning fra os; saaledes belønner vi de Taknemlige!

---

*) Profeten Salik sendtes til den arabiske Stamme Thamud for at omvende Thamudæerne fra Afgudsdyrkelsen. Da de forlangte et Jærtegn, lod han Klippen spalte sig og en Kamel fremgaa af Spalten, men spaaede dem, at de en Gang vilde dræbe Kamelen. Dette skete ogsaa tilsidst, og derefter blev hele Stammen tilintetgjort af Samum, den glødende Sandstorm.

36. Loth advarede dem mod vort Angreb, men de trodsede Advarslen.

37. De vilde forgribe sig paa hans Gæsteven, men vi berørte deres Øjne (og sagde): »saa prøv min Straf og mine Advarsler!«

38. Da ramte dem om Morgenen en vedholdende Straf.

39. Saa prøv min Straf og mine Advarsler.

40. Vi har gjort Koranen let at erindre; men mon nogen lægger sig den paa Sinde?

41. Advarslerne kom til Faraos Folk,

42. men de fornægtede alle vore Undere, og vi gav dem en stræng og uimodstaaelig Revselse.

43. Er vel Eders Fornægtere bedre end hine, eller er der Frifindelse for Eder i Skrifterne?

44. Mon de vil sige: »forenede er vi de sejrende?«

45. I Forening skal de flygte og vende Ryggen til;

46. ja, Stunden er deres fastsatte Tidsfrist, og Stunden er frygtelig og bitter!

47. ja, Synderne er i Forvildelse og Afsind!

48. Paa den Dag, de slæbes paa deres Ansigter ind i Ilden, (lyder det): »nyd nu Berøringen med Sakar!«*)

49. Alle Ting har vi skabt efter Maal,

50. og vor Befaling er en eneste, som et Blink med Øjet.

51. Vi har allerede tilintetgjort Folk som I, men findes vel nogen, der lader sig advare?

52. Alt, hvad I har gjort, staar i Bøgerne;

53. alt, baade smaat og stort, er optegnet.

54. De Fromme skal være i Haver ved Strømme

55. paa et herligt Opholdssted hos den mægtige Konge!

Sure 56. Den Indtræffende.

1. Naar den Indtræffende**) indtræffer,

2. da vil ingen Sjæl benægte dens Indtræffen.

*) Helvede.

**) Den yderste Dag.

3. Den fornedrer, og den ophøjer,
4. naar Jorden gribes af Skælven,
5. og Bjærgene knuses og smuldrer
6. og bliver til henvejret Støv.
7. Da bliver I til trende Slags Skarer:
8. De til højre — hvo er de til højre?
9. og de til venstre — hvo er de til venstre?
10. og de, der gik forud — (hvo er) de, der gik forud?
11. Det er de nærmest staaende
12. i Lyksalighedens Haver,
13. en Hob af de første
14. og faa af de sidste,*)
15. paa baldyrede Hynder,
16. støttende sig paa dem, overfor hverandre;
17. imellem dem kredser evige Ynglinge
18. med Skaale og Kander og Bægre med klar Vin,
19. som ikke giver Hovedsmærter eller beruser,
20. og med Frugter til Udvalg
21. og Kød af Fugle efter Behag,
22. og der er de Sortøjede, som ligner Perler i deres Gemme.
23. Det er Lønnen for deres Gærninger!
24. De hører ingen uhøvisk Tale og ingen Bebrejdelser,
25. men kun Ordet. »Fred, Fred!«
26. Og de til højre — hvo er de til højre?
27. (De sidder) mellem aftjørnede Sidratræer
28. og bugnende Talhtræer**)
29. og udbredt Skygge
30. og strømmende Vand
31. og Frugter i Mængde,
32. der ikke ophører og ikke nægtes dem,
33. og ophøjede Hynder;

*) Ved »de første« skal forstaas de Troende fra Tiden mellem Adam og Muhammed; »de sidste« er da Muhammeds Tilhængere.

**) Sidra er Lotustræet; Talh er oprindelig Gummiakacien, men Ordet bruges om ethvert stort Træ, der vokser paa sandet Jord.

34. vi har skabt dem paa egen Vis
35. og gjort dem jomfruelige,
36. kærlighedsfulde, jævnaldrende,
37. for dem til højre,
38. en Skare af de første
39. og en Skare af de sidste!
40. Men de til venstre — hvo er de til venstre?
41. I glødende Vind og kogende Vand,
42. beskygget af sort Røg
43. uden Køling og Vederkvægelse;
44. de var fordum i Vellyst,
45. hengivne til svar Synd
46. og plejede at sige:
47. »Naar vi er døde og bliver til Støv og Knogler, skal vi saa opstaa?
48. eller vore henfarne Forfædre?«
49. Svar dem: »Baade de første og de sidste
50. skal sandelig samles til en bestemt Tidsfrist!
51. og derpaa skal I, I forvildede Fornægtere,
52. æde af Zakkum-Træets*) Frugt
53. og fylde Eders Bug dermed
54. og dertil sluge kogende Vand
55. og drikke som Kameler, der er vilde af Tørst.
56. Dette er Eders Velkomstdrik paa Dommens Dag!
57. Vi har jo skabt Eder, hvorfor vil I da ikke tro?
58. Hvad mener I om det, I udgyder?**)
59. Er det Jer, der skaber det, eller er vi de Skabende?
60. Det er os, der har fastsat Døden iblandt Eder — og os kommer man ikke i Forkøbet —
61. i den Hensigt at forandre Eders Egenskaber og lade Eder fremstaa i en Skikkelse, I ikke kender.
62. I kender jo den første Skabelse, hvorfor betænker I det da ikke!

*) Et Træ, der vokser i Helvede.
**) Sæden.

63. Hvad mener I om det, I dyrker?
64. Er det Eder, der saar det, eller er det os?
65. Om vi vilde, forvandlede vi det til tørt Straa, saa I skulde forundre Eder (og sige):
66. Vi er forgældede, vi faar ikke det nødvendige!
67. Hvad mener I om Vandet, I drikker?
68. Er det Eder, der sender det ned fra Skyerne, eller er det os?
69. Om vi vilde, saa gjorde vi det salt; hvorfor vil I ikke takke?
70. Hvad mener I om Ilden, I tænder?
71. Er det Eder, der frembringer Træet dertil, eller er det os?
72. Vi har gjort det til en Mindelse og til Brug for de Ørkenrejsende.«
73. Saa pris da din Herres Navn, den vældige . . . .

Sure 75. Opstandelsen.

1. Jeg sværger ved Opstandelsens Dag
2. og ved den dadlende Sjæl:
3. regner Mennesket med, at vi ikke kan samle dets Ben.
4. Jo, vi formaar at sætte dets Fingre sammen!
5. Men hvad det vil, er at blive ved med at synde.
6. Det spørger: Naar kommer dog Opstandelsens Dag?
7. Men naar det flimrer for Øjet,
8. naar Maanen formørkes,
9. naar Solen og Maanen forenes,
10. da siger Mennesket: »hvor er der Tilflugt?«
11. Men nej, der er intet Fristed;
12. paa den Dag er der kun Redning hos din Herre.
13. Paa den Dag faar Mennesket at vide, hvad det har gjort og forsømt!
14. Da er Mennesket Øjenvidne mod sig selv,
15. hvormange Undskyldninger det saa bringer!

Sure 76. Mennesket.

1. Gik der ikke hen over Mennesket et Spand af Tid, i hvilket der var noget unævnet?

2. Vi har skabt Mennesket af en Sæddraabe under Blanding for at prøve det; og vi har gjort det hørende og seende —

3. og ledet det ad Vejen, hvad enten det er taknemligt eller utaknemligt.

4. For de fornægtende har vi beredt Lænker, Aag og flammende Ild.

5. Men de Fromme skal drikke af et Bæger, hvori der er blandet Kamfer,

6. (fra) en Kilde, hvoraf Allahs Tjenere drikker, og som de kan lede, hvorhen de vil;

7. thi de har holdt deres Løfter og frygtet en Dag, hvis Onder breder sig,

8. og trods deres egen Lyst til Maden har de bespist de Fattige, Forældreløse og Fangne (med de Ord):

9. »Vi bespiser Eder af Kærlighed til Allah og ønsker intet til Gengæld og ingen Tak;

10. thi vi frygter fra vor Herre en grum og bister Dag!«

11. Og Allah beskærmer dem for denne Dags Onder og skænker dem straalende Ansigter og Glæde

12. og gengælder dem deres Taalmod med en Have og Silkeskrud,

13. hvor de støtter sig paa Løjbænke, og hvor de hverken kender Solbrand eller Maanens Kulde,

14. medens dens (Løvs) Skygge sænker sig over dem, og dens Frugter hænger lavt;

15. der kredser blandt dem Kander af Sølv og Skaale af Krystal,

16. Krystal, som var det Sølv, hvis Maal de selv bestemmer.

17. Dér iskænkes der dem et Bæger, hvori der er blandet Ingefær,

18. (fra) en Kilde deri, som kaldes Salsabil;

19. og mellem dem kredser evige Ynglinge; naar du ser dem, holder du dem for spredte Perler;

20. og naar du ser dér, ser du Lyksalighed og et stort Kongedømme;

21. klædte er de i Dragter af grønt Linned og Silketøj og smykkede med Armbaand af Sølv; og deres Herre iskænker dem en ren Drik.

22. Dette skal være Eder en Løn, og Eders Virken bliver gengældt!

23. Vi har visselig nedsendt Koranen til dig;

24. saa vent taalmodig paa din Herres Bestemmelse og adlyd ingen Syndig eller Vantro blandt dem,

25. men nævn din Herres Navn Morgen og Aften

26. og kast dig til Jorden for ham en Del af Natten og lovpris ham Natten lang!

27. Hine elsker det forgængelige og kaster bagved sig en tyngende Dag.

28. Det er os, der har skabt dem og gjort deres Sener stærke, og naar vi vil, kan vi forvandle deres Skikkelser.

29. Dette er en Formaning, og den, der vil, søger hen til sin Herre.

30. Men I vil ikke, om ikke Allah vil! Allah er den Vidende;

31. hvem han vil, optager han i sin Naade, men for de Forvildede har han beredt en pinefuld Straf!

Sure 81. Sammenviklingen.

1. Naar Solen vikles sammen,
2. naar Stjærnerne falder,
3. naar Bjærgene skrider,
4. naar de timaanedersdrægtige Kameler forsømmes,
5. naar Vildtet stimler sammen,
6. naar Havene syder,
7. naar Sjælene forenes,
8. naar de levende begravede spørger,

9. for hvilken Brøde de dræbtes,*)
10. naar Bøgerne oprulles,**)
11. naar Himlen afflaaes,
12. naar Helvede antændes,
13. og Paradiset nærmer sig,
14. da erkender Sjælen, hvad den har øvet!
15. Jeg sværger ved de Langsomme,***)
16. de Vandrende, der dølger sig,
17. ved Natten, naar den dæmrer,
18. ved Morgenen, naar den lufter:
19. ja, dette er et ædelt Sendebuds†) Tale,
20. et vældigt, med Stade hos Tronens Herre,
21. adlydt og trofast.
22. Eders Bysbarn er ikke en Besat!
23. Han saa ham ved den klare Horizont
24. og er derfor hævet over Tvivl og Mistanke!
25. Det er ikke Satans, den Forbandedes Tale,
26. hvorhen forvilder I Eder?
27. Det er kun en Formaning for Verdenerne,
28. for den af Eder, der vil det rette.
29. Men I vil kun, hvis Allah vil det, Verdenernes Herre!

Sure 92. Natten.

1. Ved Natten, naar den tilhyller,
2. og ved Dagen, naar den bryder frem,
3. ved det, det skabte Mand og Kvinde!
4. Eders Færd er forskellig.
5. Den, der giver bort og frygter Gud
6. og holder det skønne for sandt,

*) Det var almindeligt hos Ørkenaraberne, at de nyfødte Pigebørn blev begravet levende. Muhammed ivrede mod denne barbariske Skik.

**) De Bøger, i hvilke det enkelte Menneskes gode og slette Handlinger er opført.

***) Planeterne.

†) Engelen Gabriel, som har meddelt Muhammed Aabenbaringen.

7. ham hjælper vi til Lykke;
8. men den Gærrige, hvem intet fattes,
9. som holder det skønne for Løgn,
10. ham hjælper vi til Ulykke.
11. Hans Rigdom frier ham ikke, naar Undergangen rammer ham.
12. Os tilhører Vejledningen,
13. vort er det hinsidige og det dennesidige.
14. Jeg har advaret Eder mod den flammende Ild,
15. hvori kun den Elendige brænder,
16. han, som fornægtede og vendte sig bort;
17. men den Gudfrygtige undgaar den,
18. han, der skænker af sit Gods til Soning,
19. som ikke gør vel mod nogen for at faa Gengæld,
20. men kun for at søge sin Herres, den Højestes Aasyn;
21. han skal blive tilfreds!

Sure 93. Den højlyse Dag.

1. Ved den højlyse Dag
2. og ved Natten, naar den stilner,
3. din Herre har ikke svigtet dig og ikke fattet Nag!
4. dit sidste skal blive bedre end dit første,
5. og din Herre vil skænke dig, saa du bliver tilfreds!
6. Fandt han dig ikke faderløs og tog dig til sig?
7. fandt han dig ikke vildfarende og ledede dig?
8. fandt han dig ikke trængende og gjorde dig velstaaende?
9. Saa vær ikke haard mod den Faderløse
10. og bortskræm ikke den Bedende,
11. og fortæl om din Herres Naade.

Sure 96.*) Den klæbrige Vædske.

1. Fremsig i din Herres Navn, som skabte,
2. skabte Mennesket af en klæbrig Vædske,

*) Denne Sure er efter Traditionen den første, der blev aabenbaret for Muhammed.

3. fremsig; din Herre er jo den Højsindede,
4. som lærte ved Skriverørets Hjælp,
5. lærte Mennesket, hvad det ej vidste.
6. Dog nej, Mennesket bliver tøjlesløst,
7. naar det ved sig tilfreds,
8. men tilsidst gaar Vejen hjemad til din Herre!
9. Hvad mener du om ham, der hindrer
10. en Slave, naar han beder?
11. Hvad mener du, om han er retledet
12. eller paabyder Gudsfrygt?
13. hvad mener du, om han fornægter og vender Ryggen til?
14. Ved han da ikke, at Allah ser det?
15. Dog nej, hvis han ikke hører op, da griber vi om hans Haartot,
15. den løgnagtige, syndefulde Haartot.
17. Lad ham kun kalde paa sin Frændeskare,
18. saa kalder vi paa [Helved-]Vagten!
19. Dog nej, adlyd ham ikke, men tilbed og nærm dig.

Sure 97. Skæbnen.

1. Vi sendte den*) ned i Skæbnenatten.
2. Og ved du vel, hvad Skæbenatten er?
3. Skæbnenatten er mere værd end tusind Maaneder;
4. i den stiger Englene og Aanden ned paa deres Herres Bud for enhver Sags Skyld;
5. den er idel Fred til Morgenrødens Frembrud.

Sure 99. Jordskælvet.

1. Naar Jorden gribes af sin Skælven,
2. og Jorden aflæsser sin Last**),

*) Aabenbaringen. »Skæbnenatten«, i hvilken hele Koranen blev aabenbaret for Muhammed, er tillige den Nat, i hvilken Gud bestemmer, hvad der skal ske i det følgende Aar, en Tanke, der kendes fra den gammelbabyloniske Religion. »Skæbnenatten« ansættes til den 23.—24. Ramadhan.

**) D. v. s., naar de Døde gaar frem af deres Grave.

3. og Menneskene siger: hvad fattes den?
4. da aflægger den sin Beretning,
5. fordi din Herre har aabenbaret den det;
6. da kommer Menneskene frem i Flokke for at beskue deres Gærninger.
7. Den, der har gjort et Støvgran godt, vil erfare det,
8. og den, der har gjort et Støvgran ondt, vil erfare det.

Sure 112. Den rene Bekendelse.

1. Sig: Allah er én,
2. Allah, den uforgængelige;
3. ikke har han avlet, og ikke blev han avlet,
4. og ikke én er ham jævnbyrdig.*)

Sure 113. Morgengryet.

1. Sig: »Jeg søger Tilflugt hos Morgengryets Herre,
2. mod det onde, der kommer fra det, han har skabt,
3. og mod det onde, der lurer i Nattemulmet, naar det falder paa,
4. og mod det onde, der kommer fra dem, som puster paa Knuder,**)
5. og mod det onde fra Misunderen, naar han misunder.«

Sure 114. Menneskene.

1. Sig: »Jeg søger Tilflugt hos Menneskenes Herre,
2. Menneskenes Konge,
3. Menneskenes Gud,
4. mod det onde, der kommer fra den hviskende, den listende,
5. ham som hvisker i Menneskenes Indre,***)
6. mod Aander og Mennesker.†)

*) Denne Sure, der hører til de hyppigst citerede, indeholder »Enhedsbekendelsen«.

**) Udøverne af sort Magi.

***) Djævelen.

†) Sure 113 og 114, de to sidste i Koranen, kaldes »de to beskyttende Surer« og anvendes til Talismaner. 113 beskytter mod legemlige, 114 mod sjælelige Farer.

Senere mekkanske Surer.

Sure 16. Bien.

1. Guds Befaling vil gaa i Opfyldelse. Fremskynd den ikke! Priset være han og ophøjet over alt, hvad man vil stille ved hans Side!

2. Han sender gennem sin Befaling Engle ned med sin Inspiration, til hvem han vil af sine Tjenere med disse Ord: »Vár Menneskene ad, at der ikke gives nogen Gud foruden mig. Frygt mig!«

3. Han har skabt Himlene og Jorden i Sandhed. Han være ophøjet over alt, hvad man vil stille ved hans Side!

4. Han har skabt Mennesket af en Draabe, og se, det er blevet en aabenlys Bekæmper.

5. Han har for Eder skabt Husdyrene, som giver varmende Klæder og anden Nytte, og hvis Kød I fortærer;

6. de giver Eder Anseelse, naar I driver dem hjem om Aftenen eller fører dem ud,

7. og de bærer Eders Byrder til Egne, hvor I ikke selv kunde naa hen uden med Anstrængelse. Ja, Eders Herre er mild og barmhjærtig!

8. [Han har skabt] Heste, Muldyr og Æsler til at ride paa og til Stads. Han skaber Ting, som I ikke kender.

9. Allah viser Vejens Maal, og der er dem, der forfejler det, men hvis han vil, saa vejleder han Eder alle.

10. Det er ham, som har sendt Eder Vand fra Himlen, Vand, der tjener til Drikke, og hvorved der kommer Planter til Græsning;

11. han lader Sæden vokse frem derved, og Olietræer, Palmer og Vinranker og alle Slags Frugter. Sandelig, deri er Tegn for forstandige Mennesker.

12. Han har til Eders Bedste tvunget Natten og Dagen, Solen og Maanen og Stjærnerne til at lyde sine Bud. Sandelig, deri er Tegn for forstandige Mennesker.

13. Og alt, hvad han har udstrøet paa Jorden af allehaande Arter; sandelig, deri er Tegn for tænkende Mennesker.

14. Det er ham, der har tvunget Havet, for at I skal faa frisk Føde og vinde Prydelse til Eders Dragter deraf; og du ser Skibene kløve det, for at I kan faa Del i hans Gaver, at I maaske maa blive taknemlige.

15. Han har lagt Bjærge i Jorden, for at den skal staa fast med Eder, og Floder og Veje, at I kan finde Vej,

16. og andre Vejmærker; og ved Stjærnerne bliver de vejledede . . . . . .

Sure 19. Maria.

. . . . .

16. Fortæl i Bogen om Maria, hvorledes hun trak sig tilbage til et Sted mod Øst for at unddrage sig sin Familie og satte et skjulende Dække mellem dem og sig. Vi sendte vor Aand til hende, og han tog Skikkelse af en velskabt Yngling.

17. Hun sagde: »Jeg tyer hen til den Forbarmende imod dig, om du frygter ham.«

18. Han svarede: »Jeg er din Herres Udsending for at skænke dig en ubesmittet Søn.«

19. Hun sagde: »Hvor kan jeg faa en Søn, naar ingen har berørt mig, og jeg ikke er løsagtig?«

20. Han svarede: »Det bliver derved. Din Herre siger: det er let for mig, og vi vil gøre ham til et Tegn for Menneskene og en Naadegave fra os!« Dermed var Sagen afgjort.

21. Hun blev svanger med ham og trak sig tilbage til et afsidesliggende Sted.

22. Da Fødselssmærterne fik hende til at gaa hen til et Palmetræs Stamme, sagde hun: »Ak, var jeg dog død før dette, glemt og ude af Minde!«

23. Da raabte det under hende: »Vær ikke bekymret, din Herre har frembragt en Bæk ved dine Fødder;

24. ryst Palmestammen, saa vil der falde friske Dadler ned over dig;

25. spis og drik og vær vel tilmode; og hvis du træffer nogen,

26. saa sig: jeg har aflagt et Løfte til den Forbarmende om at faste og taler derfor ikke med nogen idag.«

27. Derpaa gik hun med Barnet paa Armen til sine Paarørende, og de sagde: »Maria, du har begaaet noget usømmeligt;

28. o Arons Søster, din Fader var ingen slet Mand og din Moder ikke løsagtig.«

29. Da pegede hun paa ham, men de sagde: »Hvorledes kan vi tale med et Barn i Vuggen?«

30. Men han sagde: »Jeg er Allahs Tjener. Han har givet mig Bogen og gjort mig til Profet

31. og gjort mig til en Velsignelse, hvorsomhelst jeg er, og paalagt mig Bøn og Almisse, saa længe jeg lever,

32. og at vise sønlig Kærlighed mod min Moder; og ikke har han gjort mig til en elendig Voldsmand;

33. Fred over mig den Dag, jeg fødtes, og den Dag, jeg dør, og den Dag, jeg skal opvækkes til Live!«

34. Dette er Jesus, Marias Søn [efter] den sande Lære, hvorom de tvivler.

35. Det sømmer sig ikke for Allah at have nogen Søn. Hvor højt er han hævet derover! Naar han bestemmer en Ting, siger han blot: »bliv til!« og den bliver til.

36. Allah er min Herre og Eders Herre; tjen ham, det er den rette Vej.

37. Sekterne er indbyrdes uenige, men ve dem, der fornægter, naar den store Dag kommer! . . . . .

Sure 20. T. H.*)

. . . . .

112. Saaledes har vi nedsendt Aabenbaringen som en arabisk Koran og fremført allehaande Trusler i den, om de maaske skulde frygte, eller om den kunde vække Eftertanke hos dem.

113. Ophøjet er Allah, Kongen, Sandheden! Forhast dig

*) Sml. Bemærkningen til Sure 50, S. 198.

ikke med Koranen, før dens Aabenbaring kommer fuldstændig til dig, men sig: »Min Herre, forøg min Viden!«

114. Vi traf i fordums Tid en Aftale med Adam, men han glemte den, og vi fandt ingen Fasthed hos ham.

115. Vi sagde jo til Englene: »Tilbed Adam!« og de tilbad ham med Undtagelse af Iblis*), som vægrede sig. Da sagde vi: O Adam! denne er Fjende af dig og af din Viv; lad ham ikke fordrive Eder af Paradiset, thi da bliver du elendig.

116. Her behøver du ikke at hungre eller være nøgen,

117. og du tørster ikke og lider ikke af Hede.

118. Men Satan tilhviskede ham og sagde: »Adam, skal jeg vise dig Evighedens Træ og et Kongedømme, der ikke forgaar?«

119. Da spiste de begge deraf og opdagede deres Nøgenhed, og de begyndte at sy nogle af Havens Blade sammen. Saaledes var Adam ulydig og forbrød sig.

120. Men derpaa udvalgte hans Herre ham og tilgav ham og vejledede ham.

121. Han sagde: »Gaa begge ned herfra, den ene som den den andens Fjende, men en Vejledning vil komme til Eder fra mig,

122. og den, som følger min Vejledning, vil ikke fare vild og ikke blive elendig;

123. men den, der vender sig bort fra min Formaning, skal føre et trængselsfuldt Liv,

124. og paa Opstandelsesdagen vil vi opvække ham som blind;

125. og naar han siger: Min Herre, hvorfor opvækker du mig som blind, naar jeg har været seende?

126. saa svarer han: Saaledes er det; vore Undere kom til dig, men du glemte dem; paa samme Maade bliver du glemt idag.«

127. Saaledes gengælder vi den, der forbryder sig og ikke tror paa sin Herres Undere; og Straffen hinsides bliver haardere og langvarigere . . . .

*) Djævelen.

Sure 27. Myrerne.

. . . . .

7. Tænk paa den Gang, da Moses sagde til sit Folk: »Sandelig, jeg faar Øje paa en Ild. Jeg vil skaffe Eder Besked fra den, eller jeg vil bringe Eder en flammende Brand [derfra], om I maaske vil varme Jer.«

8. Og da han kom hen til den, raabte en Stemme: »Velsignet være den, som er i Ilden, og den, som er rundt omkring den. Priset være Gud, Verdenernes Herre!

9. O Moses, sandelig er jeg den mægtige, den vise Gud.

10. Kast din Stav!« Og da Moses saa, at Staven bevægede sig som en Snog, vendte han sig til Flugt og saa sig ikke tilbage. »O Moses, frygt ikke! Sandelig, de Udsendte har intet at frygte af mig,

11. undtagen den, som begaar Uret; men om denne derefter gør godt efterat have begaaet ondt, saa er jeg visselig den, der tilgiver og viser Barmhjærtighed.

12. Stik din Haand ind i din Brystfold, og du vil tage den ud igen helt hvid, men uden at den er ramt af nogen Sot.*) Det er et af de ni Tegn for Farao og hans Folk. Sandelig, det er et fordærvet Folk.«

13. Da nu vore Tegn kom til dem, tydelige at skue, sagde de: »Dette er uden Tvivl Trolddom.«

14. Men de nægtede Tegnene, skønt deres Sjæle var overbeviste om deres Rigtighed, nægtede dem i deres Uretfærdighed og Hovmod. Se nu, hvilken Ende det tog med disse Fordærvere!

15. Vi har skænket David og Salomo Indsigt, og de sagde: »Lovet være Allah, der har udmærket os fremfor mange af hans troende Tjenere!«

16. Salomo arvede David, og han sagde: »O I Mennesker, vi har lært Fuglenes Sprog og har faaet allehaande Ting. Dette er i Sandhed en Naade.«

17. Hos Salomo samledes hans Hære af Djinnerne, Menneskene og Fuglene i Rækker,

*) D. v. s. Spedalskhed.

18. indtil de kom til Myrernes Dal. Da sagde en Myre: »O I Myrer, gaa ind i Eders Boliger, at ikke Salomo og hans Hær skal nedtrampe Eder uden at mærke det.«

19. Da smilede Salomo over deres Tale og sagde: »Min Herre, gør mig redebon til at takke for den Naade, du har vist mig og mine Forældre, og til at gøre gode Gærninger, som du har Behag i. Før mig ind i din Barmhjærtighed blandt dine fromme Tjenere.«

20. Da han derpaa mønstrede Fuglene, sagde han: »Hvorledes gaar det til, at jeg ikke ser Hærfuglen? eller skulde den være fraværende?

21. Da vil jeg paalægge den en haard Straf eller slagte den, hvis den ikke kan fremføre en klar Undskyldning.«

22. Men det varede ikke længe, før den kom og sagde: »Jeg har faaet at vide, hvad du ikke ved; jeg kommer til dig fra Saba med en paalidelig Tidende.

23. Jeg fandt en Kvinde herskende over dem, en Kvinde, hvem der er skænket allehaande Ting, og som har en prægtig Trone.

24. Jeg fandt hende og hendes Folk tilbedende Solen i Stedet for Allah, og Satan lod deres Handlinger synes dem smukke og ledede dem bort fra Vejen, saa at de ikke er retledede

25. og ikke tilbeder Allah, som bringer det skjulte i Himlen og paa Jorden for Lyset og ved, hvad de dølger og gør aabenbart,

26. Allah, foruden hvem der ikke er nogen Gud, den herlige Trones Behersker.«

27. Da sagde han: »Vi vil se, om du taler sandt eller hører til Løgnerne;

28. gaa med denne Skrivelse og kast den til dem og træk dig saa tilbage fra dem og afvent, hvad de svarer.«*)

29. Hun sagde da: »O mine Raader, til mig er der kastet et højt æret Brev;

*) Herefter underforstaas: Hærfuglen flyver bort, udfører Ordren og kaster Brevet ned til Dronningen af Saba.

30. det er fra Salomo (og lyder): »I Allahs, Forbarmerens og den Barmhjærtiges Navn, sæt Eder ikke op imod mig, men kom til mig som gudhengivne.««

32. Derpaa sagde hun: »O mine Raader, raad mig i denne Sag; jeg vil ikke afgøre noget, uden at I tiltræder det.«

33. De svarede: »Vi ejer Kraft og vældigt Mod, men du har at byde. Overvej, hvad du vil svare.«

34. Da sagde hun: »Naar Konger trænger ind i en By, ødelægger de den og ydmyger dens fornemste Indbyggere, og saaledes vil de ogsaa gøre;

35. men jeg vil sende dem en Gave og saa afvente, hvad Sendebudene melder.«

36. Da nu (Sendebudet) kom til Salomo, sagde han: »Vil I berige mig med Eders Gaver? hvad Allah har skænket mig, er bedre, end hvad han har skænket Eder, men I har Glæde af Eders Gaver.

37. Vend tilbage til dem, saa vil vi komme til dem med Hære, saa de ikke kan modstaa, og fordrive dem derfra ydmygede og med Skamme.«

38. Derpaa sagde han til sine Raader: »Hvo af Eder vil bringe mig hendes Trone, inden de kommer som gudhengivne?«

39. Da svarede en Dæmon blandt Djinnerne: »Jeg vil bringe dig den, inden du rejser dig fra dit Sæde; jeg er stærk og paalidelig dertil.«

40. Men én, der havde Kundskab fra Bogen, sagde: »Jeg vil bringe dig den, inden du faar blinket med Øjet.« Og efterat Salomo havde set Tronen staa foran sig, sagde han: »Dette er en Naade fra min Herre for at prøve mig, om jeg er taknemlig eller ikke. Den, der er taknemlig, er det for sin egen Skyld, og om nogen er utaknemlig, saa er min Herre rig og ædelmodig.«

41. Derpaa sagde han: »Gør hendes Trone ukendelig for hende, saa at vi kan se, om hun er retledet eller en af dem, som vejledes.«

42. Da hun nu var kommet, blev der sagt til hende: »Er

dette din Trone?« Og hun svarede: »Det synes, som om det er den.« [Salomo sagde:] »Vi har faaet Indsigt før hun og er blevet gudhengivne;

43. men det, hun har dyrket i Stedet for Allah, har forført hende, saa at hun er en af de Vantro.«

44. Derpaa blev der sagt til hende: »Gaa ind i Slottet.« Og da hun saa det, troede hun, at det var et Vandspejl, og blottede sine Ben. Men han sagde: »Det er et Slot belagt med Krystal.«

45. Da sagde hun: »Min Herre, jeg har gjort Uret mod mig selv, men nu giver jeg mig med Salomo hen til Allah.« . . . .

Medinensiske Surer.

Sure 2. Koen.

. . . . .

192. Fuldfør Valfarten og Besøget for Allah. Er I forhindrede, saa bring (som Sone) et eller andet Offer, der falder Eder let. Rag ikke Eders Hoveder, før Offerdyret er naaet til sit Bestemmelsessted. Om nogen af Eder [maa gøre det, fordi han] er syg eller har en Lidelse i Hovedet, maa han sone det ved Faste eller Almisse eller et Offer. Om nogen drager Fordel af et Besøg i Forbindelse med Valfarten, saa [skal han sone sig med] et Offer, der falder ham let, og kan han ikke bringe det, saa [skal han sone sig med] Faste i tre Dage under Valfarten og syv efter Hjemkomsten, ialt ti fulde Dage. Dette gælder for dem, hvis Husstand ikke bor ved den hellige Bedeplads.

193. Valfarten foregaar i de tre bekendte Maaneder.*) De, der foretager den, skal afholde sig fra kønslig Omgængelse, Lovovertrædelser og Strid under Valfarten. Forsyn Eder med Rejsekost, men den bedste Rejsekost er Gudsfrygt.

194. I forsynder Eder ikke ved [samtidig] at søge Naadegaver fra Allah. Naar I strømmer ned fra Arafat**), paakald saa Allah ved det hellige Sted.

*) Maanederne Dhu-l-kada og Dhu-l-hidjdja og Muharram.

**) Det hellige Bjærg ved Mekka.

195. Begiv Eder saa bort fra det Sted, hvor Menneskene plejer at begive sig bort, og bed Allah om Tilgivelse.

196. Naar I har fuldendt Eders Ceremonier, saa mindes Allah, som I mindes Eders Fædre eller endnu mere . . . . . .

Sure 3. Imrans Familie.*)

. . . . .

30. Allah har udvalgt Adam, Noah, Abrahams Slægt og Imrans Slægt fremfor de øvrige Mennesker i nedstigende Slægtfølge. Allah er hørende og vidende.

31. Imrans Hustru sagde: »Min Herre, jeg lover dig, hvad der er i mit Skød, udelukkende helliget til dig. Tag imod det, du er den hørende og vidende.« Og da hun havde født hende, sagde hun: »Jeg har født et Pigebarn. Allah ved bedst, hvad jeg har født, og Drengen[, jeg havde lovet at vie til dig,] er ikke det samme som Pigen. Jeg har kaldt hende Maria, og jeg giver hende og hendes Afkom i din Varetægt mod den forbandede Satan.«

32. Og hendes Herre modtog hende naadigt og lod hende vokse op paa smuk Maade. Zakarias opfostrede hende, og hver Gang han kom ind til hende i hendes Værelse, fandt han Spise hos hende. Da han spurgte: »O Maria, hvorfra har du dette?« svarede hun: »Det kommer fra Allah; Allah føder, hvem han vil, uden Karrighed.«

. . . . .

37. Englene sagde: »O Maria, Allah har udvalgt dig og renset dig og udvalgt dig fremfor Kvinder i Verden.

38. O Maria, tilbed din Herre, kast dig ned og bøj dig blandt de Bedende!«

39. Dette hører til Meddelelserne af det skjulte, som vi aabenbarer dig. Du [Muhammed] var selv ikke blandt dem, da de kastede Lod med deres Pileskafter om, hvem der skulde opfostre Maria;

*) Imran er Marias Fader, Jesu Morfader.

40. og du var ikke blandt dem, da de stredes derom. Englene sagde: »O Maria, Gud glæder sig ved Budskabet om et Ord fra ham; dets Navn er Messias, Jesus, Marias Søn, højt anset i denne og den kommende Verden og en af de næststaaende.

41. Han vil tale til Menneskene i Vuggen og som Voksen og er en af de Fromme.«

42. Hun svarede: »Min Herre, hvorledes kan jeg faa en Søn, naar intet Menneske har berørt mig?« Han sagde: »Paa denne Maade skaber Allah, hvad han vil; naar han har besluttet en Ting, siger han til den: »bliv til!« og saa bliver den til.

43. Han skal lære ham Skriften, Visdommen, Loven og Evangeliet, som et Sendebud til Israeliterne: »Jeg bringer Eder et Under fra Eders Herre, idet jeg former Eder af Ler et Billede af en Fugl, og naar jeg saa blæser paa den, bliver den en [levende] Fugl med Allahs Samtykke; og jeg helbreder de Blindfødte og de Spedalske og gør de Døde levende med Allahs Samtykke, og jeg siger Eder, hvad I spiser, og hvad I gemmer i Eders Huse; deri er der et Tegn for Eder, hvis I er Troende.

44. Og jeg stadfæster det, der var af Loven før mig, og jeg tillader Eder en Del af det, der var Eder forbudt, og jeg bringer Eder et Tegn fra Eders Herre. Frygt Allah og adlyd mig, thi Allah er min og Eders Herre. Tilbed ham; det er den rette Vej.«

45. Men da Jesus mærkede deres Vantro, sagde han: »Hvo er mine Hjælpere hos Allah?«

46. Da sagde Apostlene: »Vi er Allahs Hjælpere; vi tror paa Allah; vidn du om, at vi er gudhengivne. Vi tror, Herre, paa det, du har aabenbaret, og følger Sendebudet; optegn os blandt Vidnerne.«

47. Da brugte de [Vantro] List, men Allah brugte ogsaa List, og hans List er den bedste.

48. Allah sagde: »O Jesus, jeg afslutter dit Liv og lader dig komme op til mig og renser dig for de Vantro og stiller dem, der følger dig, over dem, der fornægter, indtil Opstandel-

sens Dag; derpaa vender I tilbage til mig, og jeg dømmer Eder imellem angaaende det, hvorom I var uenige.

49. Men de, som er vantro, dem vil jeg straffe med en haard Straf i denne Verden og den anden; og der vil ikke være nogen, som kan hjælpe dem.

50. Men de, som tror og gør det rette, dem vil Gud skænke Belønning, thi Gud elsker ikke dem, der begaar Uret.

51. Disse er de Tegn og de vise Formaninger, som vi fremfører for dig.

52. Med Jesus er det som med Adam. [Gud] skabte ham af Støv og sagde saa til ham: »Bliv til!« og han blev til.

53. Dette er Sandheden fra din Herre; bliv ikke en af Tvivlerne.

54. Om nogen vil strides med dig, efter at Erkendelsen er kommen til dig, saa sig: »Kom her hen, lad os hidkalde vore Sønner og Eders Sønner, vore Kvinder og Eders Kvinder og os selv og Eder selv, og saa vil vi udtale Forbandelser og nedkalde Allahs Forbandelse over dem, der taler Usandhed.«

55. Dette er den sande Beretning, saa sandt der ikke er nogen Gud uden Allah, og Allah er den Vældige og Vise.

56. Men hvis de vægrer sig, saa kender Allah Misdæderne.

. . . . .

73. Det er umuligt, at et Menneske, hvem Allah har givet Skriften, Fuldmagten og Profetdømmet*), kan sige til Menneskene: »Dyrk mig ved Siden af Allah!« Nej [han vil sige]» »Bliv fromme Lærere, efterdi I kender Skriften og har gransket.«

74. Han befaler Eder ikke at tage Englene eller Profeterne til Herrer. Skulde han vel befale Eder Vantro, efter at I er blevne gudhengivne?

75. Allah tog et Tilsagn af Profeterne: »Efter det, der er kommet til Eder af Skrift og Visdom, naar der derpaa kommer en Profet til Eder, der stadfæster, hvad I har faaet, saa tro paa ham og hjælp ham.« Han sagde: »Bekender I dette og giver I

*) D. e. Jesus.

mig Eders Løfte derpaa?« Og de svarede: »Vi bekender!« Da sagde han: »Vær Vidner, og jeg vil være et Vidne for Eder.«

. . . . .

Sure 8. Byttet.

. . . . .

30. Hvorledes brugte ikke de Vantro Rænker mod dig for at holde dig fast eller dræbe dig eller fordrive dig! De brugte Rænker, men Allah bruger ogsaa Rænker, og han er den dygtigste til at bruge Rænker.

31. Naar vore Aabenbaringer foredroges for dem, sagde de: »Det har vi allerede hørt. Vilde vi, saa kunde vi sige noget lignende; det er kun ældgamle Historier!«

32. Og de sagde: »O Allah, er dette Sandheden fra dig, saa lad regne Stene fra Himlen over os eller send os en pinefuld Straf!«

33. Men Allah var ikke til Sinds at straffe dem, saalænge du var iblandt dem, og Allah vilde ikke straffe dem, naar de bad om Tilgivelse;

34. men hvorfor skulde Allah ikke straffe dem, naar de spærrer ude fra den hellige Bedeplads, uagtet de ikke er dens virkelige Herrer, thi det er kun de Gudfrygtige; men de fleste af dem er uvidende.

35. Deres Bøn ved Helligdommen er ikke andet end Fløjten og Klappen i Hænderne. Saa erfar da Straffen for Eders Fornægtelse.

36. De Vantro giver Bidrag af deres Formue for at spærre ude fra Allahs Vej, de skal komme til at give ud deraf, men derefter skal de gribes af Fortrydelse og lide Nederlag.

. . . . .

42. Vid, at Femtedelen af det Bytte, som I tager, tilhører Allah, Profeten, Slægtninge, Forældreløse, Fattige og Vejfarende, hvis I da tror paa Allah og det, vi aabenbarede vor Tjener paa Afgørelsens Dag, den Dag, da de to Krigerskarer mødtes; og Allah har Magt til alle Ting. . . . .

Sure 9. Fristen.

1. En Undsigelse fra Allah og hans Profet til de Afgudsdyrkere, med hvem I har truffet særlige Overenskomster.

2. Drag uhindret rundt i Landet i fire Maaneder, men vid, at I ikke kan lægge Allah Hindringer ivejen, og at Allah ydmyger de Vantro.

3. En Kundgørelse fra Allah og hans Profet til Menneskene paa den store Valfarts Dag: Allah og hans Profet er sagesløse overfor Afgudsdyrkerne. Hvis I omvender Eder, saa er det det bedste for Eder, men hvis I vægrer Eder, saa vid, at I ikke kan lægge Allah Hindringer ivejen. Forkynd de Vantro en pinefuld Straf,

4. dog med Undtagelse af de Afgudsdyrkere, med hvem I har sluttet særegne Overenskomster, og som ikke har brudt dem og ikke hjulpet nogen mod Eder. Disse Overenskomster skal I holde, til den med dem aftalte Frist er udløbet, thi Allah elsker de Gudfrygtige.

5. Naar de [omtalte fire] Maaneder er udløbet, saa slaa Afgudsdyrkerne, hvor I træffer dem, tag dem tilfange, belejr dem og lur dem op paa ethvert Spejdersted. Men hvis de omvender sig, overholder Bønnen og betaler Almisse, saa lad dem i Fred, thi Allah er tilgivende og barmhjærtig.

6. Søger en af Afgudsdyrkerne Beskyttelse hos dig, saa yd ham den, at han kan faa Allahs Ord at høre, og send ham saa til et sikkert Sted i Betragtning af, at de er uvidende Folk.

7. Hvorledes skulde Afgudsdyrkerne kunne slutte Overenskomst med Allah og hans Profet — de undtagne, med hvem I har sluttet en Overenskomst ved den hellige Bedeplads; hvad de overholder mod Eder, skal I overholde mod dem; Allah elsker de gudfrygtige —

8. hvorledes [skulde de kunne det], da de, naar de har Overmagten, ikke agter Ed eller Pagt? De søger at vinde Eder med deres Mund, men deres Hjærter siger Nej, og de fleste af dem er troløse.

9. De har solgt Allahs Aabenbaringer for Spotpris og stænger ude fra hans Vej. Ondt er, hvad de gør.

10. De agter ikke Ed og Pagt overfor de Troende; det er dem, der begaar Overtrædelser.

11. Dog, hvis de omvender sig og overholder Bønnen og betaler Almisse, saa er de Eders Brødre i Religionen.

12. Men hvis de bryder deres Ed eller Overenskomst og krænker Religionen, saa bekæmp Vantroens Hovedmænd — for dem gælder ingen Ed —, at de maaske maa høre op.

. . . . .

58. Nogle af dem dadler dig for [Fordelingen af] Almisserne. Faar de noget deraf, er de tilfredse, men faar de intet, er de forbitrede.

59. Bedre var det, om de var tilfredse med, hvad Allah og hans Profet giver dem, og sagde: »I Allah har vi nok; Allah og hans Profet vil give os af hans Overflod; vor Vej fører tilbage til Allah.«

60. Almisserne er bestemt for de Fattige, de Trængende, for dem, der forvalter dem, for dem, hvis Hjærter skal vindes, for Slaver, for Gældbundne og for Kampen for Allahs Sag, i Følge Allahs Paabud. Allah er vidende og vis.

61. Nogle af dem krænker Profeten og siger: »Han er lutter Øre!« Sig: »Ja, han er Øre til Bedste for Eder; han tror paa Allah, og han tror de Troende;

62. og han er en Naade for dem af Eder, som tror; men for dem, der krænker Profeten, er der en pinefuld Straf.

. . . . .

Sure 24. Lyset.

. . . . .

2. Horkvinden og Horkarlen skal I piske, hver med 100 Svøbeslag, og for Allahs Religions Skyld ingen Medlidenhed vise dem; og nogle af de Troende skal overvære Afstraffelsen.

3. Horkarlen maa kun ægte en Horkvinde eller en hedensk

Kvinde, og Horkvinden maa kun en Horkarl eller en Hedning ægte. Saadanne er forbudte for de Troende.

4. De, som beskylder gifte Kvinder [for Utroskab] og derpaa ikke kan skaffe fire Øjenvidner, dem skal I piske med 80 Svøbeslag og aldrig mere modtage noget Vidnesbyrd af dem — de er ugudelige —

5. med mindre de bagefter angrer og forbedrer sig, thi sandelig, Allah er tilgivende og naadig.

6. Om nogen beskylder sin egen Hustru og ikke kan skaffe andre Vidner end sig selv, skal han sværge fire Eder ved Allah, at han taler Sandhed,

7. og den femte Ed skal være, at Allahs Forbandelse skal ramme ham, hvis han er en Løgner;

8. og Straffen skal afværges fra hende ved, at hun sværger fire Eder paa, at han er en Løgner, og den femte skal være, at Allahs Vrede skal være over hende, hvis han taler Sandhed.

. . . . .

Sure 49. Kamrene.

. . . . .

9. Naar to Partier blandt de Troende ligger i indbyrdes Strid, saa stift Fred imellem dem; men hvis det ene har forgrebet sig paa det andet, saa bekæmp det, der har forgrebet sig, indtil det vender tilbage til Allahs Bud; og naar det er vendt tilbage, saa stift Fred mellem dem i Billighed og optræd retfærdigt, thi Allah elsker de Retfærdige.

10. De Troende er i Virkeligheden Brødre, stift derfor Fred mellem Eders Brødre og frygt Allah, at de maa vende tilbage.

11. O I, som tror, Mænd maa ikke haane andre Mænd, der maaske er bedre end de selv, og Kvinder ikke andre Kvinder, der maaske er bedre end de selv. Giv ikke hverandre Øgenavne. Hvilket hæsligt Navn er ikke Ondskabsfuldhed, efter at man er blevet troende! De, som ikke omvender sig, de er de Ugudelige.

12. O I, som tror, undgaa for megen Mistanke, thi meget af det, der tænkes, er Synd. Udspejd ikke og bagtal ikke hver-

andre. Mon nogen af Eder holder af at fortære sin døde Broders Kød? I væmmes jo derved! Frygt Allah, thi Allah er tilgivende og barmhjærtig.

13. O I Mennesker, vi har skabt Eder af Mand og Kvinde og gjort Eder til Stammer og Slægter, for at I kan kende hverandre. Den adeligste blandt Eder er den gudfrygtigste. Allah er vidende og kyndig.

. . . . .

Sure 62. Fredagen.

. . . . .

5. De, der har faaet Loven at bære, men ikke vil bære den, ligner et Æsel, der er belæsset med Bøger. Hvor hæslig er de Folks Lignelse, som forkaster Allahs underfulde Aabenbaringer! men Allah vejleder ikke de ugudelige Folk.

6. Sig: »O I Jøder, hvis I paastaar, at I staar Allah nærmere end andre Mennesker, saa ønsk Eder Døden, hvis I taler Sandhed!«

7. Men de vil aldrig ønske den formedelst det, deres Hænder har øvet, saa sandt Allah kender de Ugudelige.

8. Sig: »Døden, som I søger at undfly, vil indhente Eder, og derpaa vil I blive ført hen foran ham, der kender det skjulte og det aabenbare, og han vil forkynde Eder, hvad I har gjort.

. . . . .

Sure 63. De Tvesindede.

1. Naar de Tvesindede kommer til dig, vidner de, at du er Allahs Sendebud; at du er hans Sendebud, det ved Allah, men han vidner, at de Tvesindede er Løgnere.

2. De benytter deres Ed som et Skalkeskjul, men forlader Allahs Vej. Ondt er, hvad de gør.

3. Det kommer af, at de antog Troen, men derpaa blev de vantro; deres Hjærter er forseglede, og de fatter ikke.

4. Naar du ser dem, vækker deres Skikkelse din Beundring, og naar de taler, lytter du til, men de ligner Bjælker, støttede

[til en Mur]. De mener, at ethvert Slag rammer dem; de er Fjenden, tag dig ivare for dem! Allah bekæmpe dem! hvor er de skejet ud!

5. Naar der siges til dem: »Kom, at Allahs Profet kan bede om Tilgivelse for Eder,« vender de Hovedet, og du ser dem gaa bort i Hovmod.

6. Det er uden Forskel for dem, om du beder om Tilgivelse for dem eller ikke; Allah vil ikke tilgive dem — Allah vejleder ikke syndefulde Folk.

7. Det er dem, der siger: »Giv ikke Bidrag til Allahs Profets Omgivelser, saa vil de fortrække.« Men Allah ejer Himlenes og Jordens Skatkamre; dog de Tvesindede fatter ikke.

8. De siger: »Naar vi kommer tilbage til Medina, skal den Værdige fordrive den Uanselige derfra.« Men Værdigheden tilhører Allah og hans Profet og de Troende; dog de Tvesindede ved intet.

. . . . .

MYSTIKEN (Sufismen).

Sufisme er Betegnelsen for de mystiske Retninger indenfor Islam. I Sufismen kommer den religiøse Inderlighed til Orde, som danner Modstykket til den dogmatiske og juridiske Teologi med dens Tilbøjelighed til tørt Pedanteri. Navnet kommer af det arabiske Ord sûf, »Uld«. En Sufi var oprindelig en from Asket, der efter kristne Asketers Mønster klædte sig i en grov Uldkjortel for saaledes at markere sin Verdensforsagelse.

Disse ældste Sufier udgjorde endnu ikke nogen særlig Retning. De var simpelthen fromme Mennesker, der med Nidkærhed opfyldte deres religiøse Pligter, og som, betagne af Koranens skrækindjagende Dommedagsforkyndelse, kastede Vrag paa Verdens Nydelser for igennem Bodsøvelser at lutre deres Selv. Kristne Eremiter og Munke var her de nærmeste Læremestre, og det er vel ogsaa fra dem, at den for Koranens Aand fremmede, sværmeriske Gudskærlighed stammer, som træder frem hos Hasan fra Basra (f. 642, d. 728) og endnu mere hos den kvindelige Sufi Rabia (d. 801). Gennem den saakaldte dhikr, en uafladelig, rytmisk eller syngende Paakaldelse og Lovprisning af Allah, suggestionerede Sufien sig op til en Tilstand af absolut Hengivelse i Gudsviljen, under hvilkan han følte sig »som Liget i Ligvaskerens Haand«. Ekstasen bliver et Led af den religiøse Praksis.

De første Sufi-Klostre stiftedes i det 8de Aarhundrede. Paa denne Tid lever Mænd som Ibrahim Adham og Maruf Karkhi, der ligesom Djunaid og Abu Jazid Bistami

i det 9de Aarhundrede kommer til at staa som de senere Mystikeres store Forbilleder. Men navnkundig fremfor alle er dog Djunaids Elev Al-Halladj, der kun havde den Fejl, at han »aabenbarede Hemmelighederne«. Hos ham udbyggedes de hidtil noget vage mystiske Tendenser til en teosofisk Doktrin: i Urtiden betragtede Gud i sin absolute Enhed sig selv, sit Væsens Herlighed; han aabenbarede sig selv gennem Kærligheden og skabte ved denne Kærlighed Urmennesket, Adam, som sit Afbillede. Saaledes er Urmennesket Bærer af den hele guddommelige Natur — guddommeligt og menneskeligt ligger allerede forenet i Gud —, og Mystikeren, det sande Guddomsmenneske, i den højeste Fuldkommenhed repræsenteret ved Jesus, skuer i sig selv og aabenbarer ud af sit eget Indre Gud. Saaledes kunde Al-Halladj bruge Udtrykket ana'l-hakk, »jeg er den skabende Sandhed« eller ligefrem »jeg er Gud«. Al-Halladj blev Martyr for sin ogsaa paa anden Vis kætterske Lære; efter at have siddet 8 Aar i Fængsel blev han henrettet under svære Pinsler i 922.

I Al-Halladj's Lære ligger allerede det nye, der karakteriserer Sufismen under dens senere Udvikling. Det, der her er kommet til, er dog ikke nyt i den Forstand, at det ikke havde været kendt før. Det er nemlig de gamle, uudryddelige gnostiske Ideer, der stadig havde været levende i Forasien, og som nu assimilerer sig med Islam, som de tidligere havde assimileret sig med Zarathushtrisme og med Kristendom. I sin nye Fase er Sufismen en gnostisk Islam eller, om man vil, en islamitisk farvet Gnosis.

Allerede i Muhammeds Forkyndelse sporedes jo manikæiske Tanker, saaledes Forestillingen om Aabenbaringens periodiske Fornyelse gennem Profeterne, af hvilke Muhammed — som tidligere Mani — regnede sig for den sidste, »Profeternes Segl«. Hos Shiiterne gaar den samme Idé igen i Imam-Rækken. Urmennesket som Forløser er en af Gnostikernes Hovedtanker. I det gnostiske Skrift, som kaldes Naassenerprædikenen, er Urmennesket Adam, der modtager den første Aabenbaring, og i

ny Inkarnation Jesus, Aabenbaringens Fornyer. Dette Urmenneske, paa én Gang et kosmisk Væsen, Aabenbaringsbringer og Forløser, som genoptræder i de store Profeters Personer, er, hvad Sufierne undertiden kalder »det fuldkomne Menneske«, en Betegnelse, der allerede forekommer i Naassenerprædikenen. En Sammensmæltning mellem gnostiske og nyplatoniske Forestillinger (Verdens Tilblivelse gennem Emanationer og Menneskets Stræben efter Tilbagevenden til sit Ophav gennem Emanationerne i omvendt Orden) var allerede tilvejebragt i sen-hellenistisk Tid. Med denne Idékres er de ældre islamitiske Filosofer fuldt fortrolige. Hos Ar-Razi (d. ca. 930) finder vi i filosofisk Form Tanken om Sjælens Fornedrelse ved Forbindelsen med Materien og dens Forløsning gennem Erkendelsen, den samme Tanke, som den berømte Filosof Ibn Sina (Avicenna) omtrent et Aarhundrede senere udformer — med en Bitone af sørgmodig Skepsis — i sit skønne Digt om Sjælen:

Til Dig, Du Adams Søn, der kom
en Due askegraa,
behersket, stolt og ubevidst
fra Himmeldybets Blaa.

For Visdoms Øje skjult den svang
sig ned paa Luftens Bølger,
usynlig, skønt ej skinsygt Slør
dens frie Aasyn dølger.

At den med Dig forenes skal,
saa saare den beklager;
maaske, naar Afskedstimen slaar,
den nødig fra Dig drager.

Om stolt og fornem først den nødig
til Legemet sig bandt,

til Samliv med de øde Tomter
den blev tilsidst dog vant.

Man kunde tro, den Ed var glemt,
som den ved Arnen svor,
og Stederne, som den med Sorg
ombytted med vor Jord.

Og saa, hver Gang den kom i Hu,
de Løfter, som den brød,
den græd og græd og uden Ende
dens Taarekilder flød.

Ak, disse sværtede Ruiner,
som den trods alt dog savner,
de Spor, som fire Vindes Rasen
skal feje bort som Avner!

I Nettets Masker er den fangen,
og kan ej vinde frem,
saa ufuldkommen, lydefuld
til Vaarens høje Hjem.

Naar Timen slaar, da den skal vende
til Arnens Ild tilbage,
og gennem Himmelrummets Dybder
til vide Sletter drage,

og levne her, hvor den en Stund
har haft sit Opholdssted,
forgængelige Støvets Rester,
som ikke tages med,

den slumrer ind, og for dens Blik
de Ting sig aabenbarer,

som den, der sover Jordens Søvn,
ej ser og ej erfarer.

Og atter frydefuldt den kurrer
paa Universets Tinde,
thi saa skal ved Erkendelsen
den Ringe Højhed vinde.

Hvorfor fik den ej altid nyde
de store Vidders Fred,
men styrtedes fra høje Tinder
i Dalens Dybder ned?

Thi dersom Gud det saa har villet
af skjulte Visdomsgrunde,
da kan i dette Visdoms Dyb
de klogeste ej bunde.

Og var det Skæbnens haarde Lod,
som brat til Fald den førte,
at her den skulde lære alt,
hvad ej tilforn den hørte,

og fuld af begge Verdners Kundskab
til Hjemmet atter naa,
da har saavist det intet baadet,
end Manglerne bestaa.

Nej, Skæbnen brød dens Bane af,
og hastig gik den ned,
gik ned for aldrig at staa op
som Sol i Østerled.

Den kom tilsyne som et Lyn,
hvis Blink i Dal man skimted,

og Lynet svandt, det var, som om
det havde aldrig glimtet.

Erkendelse er Vejen til Forløsning, ikke Erkendelse i Betydning af forstandsmæssig Tilegnelse af Viden, men i Betydning af den gennem den mystiske Oplevelse erhvervede Begriben af Tilværelsesproblemet, altsaa Gnosis. Gnosis er, nøjagtig oversat paa Arabisk, marifat, netop den tekniske Betegnelse for den Art Viden, som Sufierne stræber efter, og som de kan naa, naar de følger »Vejen«. Sufien er en »Vandringsmand«; hans Liv er en Rejse, til hvilken han forberedes gennem Undervisning af en Mester eller Vejleder (Pir, Murshid). Ofte gaar han i Lære hos flere fremragende Sheikker, idet han tager Randselen paa Nakken og fægter sig frem fra Sted til Sted. »Vejen« fører til en Række »Holdepladser«, der angives forskelligt af de forskellige Sufi-Teoretikere, f. Eks. følgende 7: Anger, Afholdenhed, Forsagelse, Fattigdom, Taalmodighed, Gudsfortrøstning, Tilfredshed. Under »Vandringen«s idelige og stedse stigende Selvtugt indtræder han i en Række »Tilstande«, som Meditation, Gudsnærhed, Kærlighed, Frygt, Haab, Længsel, Intimitet, Ro, Beskuelse, Vished. Ved Vejs Ende finder han den mystiske Erkendelse, »Sandheden«; først da er han en »Vidende«, først da er han »kogt«, ikke længere »raa«. Helvedfrygt og Paradishaab er overvundet, Formaal og Tanke om Formaal er forsvundet fra hans Sind. Den mystiske Erkendelse kommer som en visionær Oplevelse i Ekstase, en Tilstand, som kan opnaas ved Hjælp af ydre Midler, særlig ved Musikens Toner og Rytmer, og hvis højeste Trin er den fuldstændige Udslettelse af Selvet, Forsvinden i Intetheden (fana), den rene, formaalsløse Beskuelse af Guddommens Væsen, der samtidig er baka, Fornemmelse af den evige Eksistens i Virkelighedens Verden. Thi vor Fænomenernes Verden er blot en Form, et tomt Billede, en Illusion. Baka er Fordybelsen i det guddommelige Al-Væsen, den mystiske Forbindelse med den skabende Sandhed, hakk, Guddommen, altsaa Opgaaen i Ur-Ophavet.

Medens Islam hævder, at der ikke er nogen Gud uden Allah, mener Sufismen, at der overhovedet intet er udenfor Gud. Den synlige Verden er kun et Spejlbillede af Guddommen. Den er som Solen, der spejler sig i Vandet; Spejlbilledet ser ud som noget virkeligt, men har dog ingen reel Eksistens, det kan udslettes ved en forbiglidende Sky, det er fuldstændig afhængigt af Solen, medens denne er ganske uafhængig af sit Spejlbillede; men saa længe dette eksisterer, gengiver det med mer eller mindre Troskab sit uforanderlige Ophavs Natur og Egenskaber. Guddommen som den evige Skønhed har Trang til at aabenbare sig. Gud sagde til David: »Jeg var en skjult Skat, og jeg ønskede at blive kendt, derfor skabte jeg Skabningen for at blive kendt.« Men en Ting kan kun aabenbare sig paa Baggrund af sin Modsætning. Hvis der ikke eksisterede Mørke, vilde man ikke vide, hvad Lys var, og hvis det onde ikke eksisterede, vilde man ikke forstaa, hvad det gode var. Altsaa kan det værende kun manifestere sig ved at frembringe det ikke-værende, d. v. s. denne Illusionens Verden. Det gælder altsaa om at besejre den Uvidenhed, der faar os til at holde Sanseverdenens Skin for Realiteter. Begær og Lidelse bunder i Selvet, som er en Illusion. Derfor skal man fly fra Selvet gennem Kærligheden, den store Kærlighed til Ophavet; men ogsaa den jordiske Kærlighed har sin Betydning, da Menneskene jo er knyttet sammen ved det fælles Maal, og »Skinnet er Broen, der fører til Realiteten«.

Sufismen har paa en vis Maade en eklektisk Karakter. Den søger ikke saa meget at gøre Propaganda for sig selv som at uddrage af enhver Tro den Sandhedskærne, der findes deri. Den anerkender for saa vidt enhver Tros Værdi, som den i Bunden af dem alle finder Sandheden; det gælder blot om at finde den rette Fortolkning og ikke hænge sig i de ydre Dogmer, thi disse er kun opstillede for den uvidende Hob, som ikke kan naa ind til Kærnen.

To Aarhundreder efter Al-Halladj havde Sufismen vundet en saa stærk Stilling indenfor Islam, at den kunde opnaa den officielle Teologis blaa Stempel. Perseren Ghazali, der døde

1111 i Tus i Khorasan efter i en Aarrække at have været Professor i Teologi i Bagdad, kastede sig i sin omfattende Sandhedssøgen ogsaa over de sufiske Tanker og føjede den mystiske Oplevelse til sine filosofiske Overvejelser. Hvor alvorlig en Sag denne Oplevelse end var for ham, kunde den dog ikke ændre hans Aands naturlige Indstilling paa det logiske og systematiske, men idet Ghazali lagde Slutstenen paa den ortodokse Islams skolastiske Lærebygning, føjede han det mystiske Element ind heri.

Hos den spanske Araber Ibn-el-Arabi (d. 1240) er Sufismen stærkt reflekteret. Hvad der hos Al-Halladj og hans Forgængere var et religiøst Livsspørgsmaal, præsenterer sig hos Ibn-el-Arabi mere som en Svælgen i Dybsindigheder med Hovedvægten paa den æstetiske Virkning. Den verdslige Kærligheds Billedsprog anvendes i fuldt Omfang paa den mystiske Gudskærlighed, og Dobbelttydigheden bliver et poetisk Raffinement. Ikke for intet har Ibn-el-Arabis sufiske Digte været skattet af Perserne; hans Aandsslægtskab med de store Repræsentanter for Persernes sufiske Digtning er iøjnefaldende. Det er hos Perserne, at Mystiken ret egentlig bliver Poesi, og her skabes en sufisk Digtning, der som Kunst langt overstraaler de arabiske Frembringelser af den Art.

Den nypersiske Lyrik er fra første Færd blot tilsyneladende subjektiv, men i Virkeligheden upersonlig. Den er stiliseret og konventionel, en løs Sammenkædning af Billeder, der i Almindelighed — de faa Undtagelser bekræfter Reglen — ikke lærer os noget om Digterens Individualitet, men kun om hans Evne til at tumle med Tanker og Ord og give dem Farve. Dobbelttydighed i Tankens Udtryk, Ordspil, er for Perserne æstetiske Værdier af høj Rang, og der kan skjule sig Dybsindighed i, hvad vi vilde kalde »Brandere«. En saadan Art af Poesi var som skabt til at optage og indarbejde den religiøse Mystik i sig, og det var det, som skete. Allerede i det 11te Aarhundrede er denne Udvikling i Gang. Epigramdigteren Abu Said (d. 1049) anvender i fuldt Maal den verdslige Lyriks Motiver som

Udtryk for mystiske Forestillinger. Hans Hjerte er som en Bold, og Vennens Lokker er det krumme Boldtræ, der driver sin grusomme Leg med det. »Vennen« skildres som det skønne, elskede Væsen med Tulipankinder, Rubinlæber og Skønhedspletter; Vennens Øje fylder som en Kilde hans Øje med Taarer. Som en rigtig Elsker svinger han frem og tilbage mellem Haab og Frygt, alt eftersom den Elskede er mild og venlig eller hun er lunefuld og begunstiger hans Rivaler. Pint af Skilsmissens Kvaler søger han »et Hvilested i Intetheden«. Panteismen, Guds Identitet med Verden, faar sit Udtryk under den samme symbolske Form:

Saa spurgte jeg: »For hvis Skyld smykker Du Dig selv?«
Saa svared hun): »For Verdensaltet, for mig selv;*
thi jeg er Elskov, Elsker, elsket, jeg er Skønhed,
og jeg er Spejlet, jeg er den, der ser mig selv.«

Han søger den fælles Kærne paa Bunden af al Religion og kaster Vrag paa alle Dogmer, thi kun ved de positive Religioners Omstyrtning kan det store Enhedens og Kærlighedens Evangelium brede sit Lys til Menneskeheden.

*Før Medrese**) og Minaret i Grus er lagt,*
har Tiggermunkes Gærning ingen Nytte bragt;
Saa længe der paa Tro og Vantro Forskel er,
der findes ingen Muslim, der har holdt Guds Pagt.

Den eneste rette Vej til »Viden« er at »sky begge Verdeners Lyst og drikke sit eget Hjærteblod«, d. v. s. gennem Fornægtelse af Selvet at naa til Ekstasen, der fremstilles under Vinrusens Billede:

---

*) Det persiske Sprog kender kun ét Pronomen for »han« og »hun«, en Omstændighed, der i høj Grad begunstiger denne Sufiernes Symbolisme.

**) Medreser kaldes de i Reglen til Moskeerne knyttede Højskoler.

Jeg drikker Vin, Du kære Mester, dadl mig ikke,
jeg Slave er af Kærlighed og stærke Drikke.
Blandt Fremmede jeg lever, naar jeg har Forstand,
jeg heller som Forrykt ved Vennens Barm vil ligge.

Og saaledes bliver Forryktheden, Vanviddet, Bortkastelsen af det til Vildfarelser og Fordomme bundne Jeg, den eneste og rette Visdom.

Forrykt af Elskov er jeg, Vanvid er min Leg,
berømt jeg var, og dog til Vanry gik min Vej;
ja Vantro, Afgudsdyrker, Kristen er jeg blevet
og hundredtusind værre Ting, ja tro kun mig.

Med Abu Said er Sufismens Poetik i Hovedsagen fastslaaet. Hans Efterfølger Abdallah Ansari (11. Aarh.) tumler i sine Epigrammer med de samme Ideer:

Ej den, der kender Dig, paa Livets Grund vil bygge,
hvad ænser han vel Hustru, Børn og Hjemmets Hygge.
ja, skænked en Forrykt Du gavmild begge Verdner,
for en Forrykt er begge Verdner kun en Skygge.

Denne Dervish har dog allerede søgt at samle sin poetiske Sufisme til et didaktisk sammenhængende Hele. Hakim Sanai fører Forsøget videre, og endelig sætter den fuldt udviklede sufiske Læredigtning sine prægtigste Blomster i Farid-ed-din Attars Allegori »Fuglenes Tale« og Djalal-ed-din Rumis »mystiske Epos« (Masnavi-i-manavi).

Farid-ed-din Attar var født i eller ved Nishapur i Aaret 1119. Han var oprindelig ligesom sin Fader Parfumehandler (arab. Attar) og fik deraf sit Digternavn. Vendepunktet i hans Liv skete efter Beretningen en Dag, da en Dervish gik forbi hans Parfumebutik, betragtede de udstillede Varer og sukkede dybt. Attar saa forundret paa Manden og opfordrede ham i

ikke særlig høflige eller agtelsesfulde Udtryk til at gaa sin Vej. Dervishen svarede: »Rejsen til Evigheden er let for mig; jeg er ikke hindret i min Gang, thi jeg ejer i denne Verden kun min Kutte, men med dig er det en anden Sag, du som besidder saa mange kostbare Varer. Tænk derfor paa at berede dig til Rejsen.« Disse Ord gjorde et saa stærkt Indtryk paa Attar, at han opgav Handelen og slog sig fra Verden. Han studerede Sufisme hos den berømte Scheikh Rukn-ed-din og andre fremragende Lærere og foretog derefter Pilgrimsfarten til Mekka. Efter sin Hjemkomst fik han af Scheikh Madjd-ed-din fra Bagdad »Investituren« med Sufikappen, og da havde han allerede Ord for at være trængt dybere tilbunds i Mysterierne end nogen anden Samtidig, og endnu havde han et langt Liv for sig til at fuldkommengøre sin Viden i. Han blev nemlig 111 Aar gammel og døde endda ikke en naturlig Død, men maatte i Aaret 1130 bløde under Djingizkhans Bøddeløkse.

Attars Hovedværk, »Fuglenes Tale« (Mantik-et-taïr), omfatter henimod 5000 Dobbeltvers i episk Versemaal og behandler i allegorisk Form Læren om Sufiens Stræben efter Opgaaen i Guddommen.

Attar skal efter Beretningen i Aaret 1210 have set den da treaarige Djalal-ed-din og have sagt til hans Fader: »Giv Agt paa din Søn; han vil tænde en klar Flamme i de Glødendes Sjæle i Verden«. Djalal-ed-din, der senere under sit langvarige Ophold i Byen Konia i Lilleasien (Rum) antog Digternavnet Rumi, blev i Virkeligheden ved Siden af Attar Sufismens største Digter-Profet. Hans egentlige Vækkelse fandt Sted under Indflydelse af den vandrende Dervish Shams-i-Tabriz, en barsk Asket og uimodstaaelig Fanatiker, der en Dag forsvandt sporløst under en Tumult. Rumi knyttede hans Navn til en Samling af sine sufiske Digte og stiftede til hans Minde Maulaviernes Dervishorden, hvis Særkende er Runddansen (»de dansende Dervisher«). I denne ekstasevækkende Dans symboliseres Sfærernes Kresløb om den evige Pol.

Rumis Masnavi har blandt Dervisherne samme Hellighed

som Koranen. Rumis Ry er i Orienten endnu større end Attars; dog har en fremragende Sufi bedømt de to Digtere med disse Ord: »Attar fløj som en Ørn i et Øjeblik op til Fuldkommenhedens Højde; Rumi naaede den samme Højde, men ved at krybe langsomt og udholdende som en Myre.« Der er maaske større Tankedybde hos Rumi end hos Attar, men der er mindre Klarhed. Hans kolossale Poem er et Kaos. Han har udnyttet sit uudtømmelige Forraad af Fortællinger og Anekdoter af enhver Art, lige ned til det lavkomiske og obskøne, omdannet dem til sublime Parabler, skudt dem ind i hinanden og fyldt dem med mystiske Fortolkninger, der sprænger Sammenhængen og gør det vanskeligt for en mindre taalmodig vesterlandsk Læser at fastholde Traaden.

Til de store Sufipoeter hører ogsaa Nizami, der lægger Mystiken ind i gammelkendte episke Emner, bl. a. i den gamle, fra Pseudo-Kallisthenes stammende Roman om Alexander den Store. Hafiz' uforlignelig yndefulde erotisk-bacchantiske Lyrik har mystisk Dobbeltbund. Djami efterligner med mindre Mesterskab baade Nizami og Hafiz. Overhovedet behersker Sufismen efterhaanden helt den frodige persiske Poesi. Mystiken føjer sig til de øvrige æstetiske Konventioner. Men ogsaa bortset fra dens Betydning for Poetiken bevarer den sin Magt over Persernes Sind lige til vor Tid. For den, hvem Bogstavtroen ikke tilfredsstiller, er Sufismen altid tilrede til at byde en dybere, æstetisk og intellektuelt mere lokkende Forklaring paa Livet. De vandrende Dervisher med deres Stav og Tiggerskaal, de hylende og de dansende Dervishers Ordener o. s. v. er den Dag idag de levende Vidnesbyrd om den sufiske Mystiks Evne til at betage Orientaleren. Og Dervishkutten dækker over forskellige Typer: den uvidende Fanatiker, der tankeløst efterplaprer tillærte Formularer og skriger sig op i Ekstase, den udsvævende og forfaldne Vagabond, der dækker sine Udskejelser med en forloren Spiritualisme, Bedrageren, for hvem Hellighedens Glorie blot er et Middel til at lokke Penge ud af godtroende

Folks Lommer, og endelig ogsaa den tænkende, oplyste, tolerante Filosof, Vismanden i Tiggerkappen.

Fuglenes Tale
(Mantik-et-tair)
af
Farid-ed-din Attar.

Simurgh, en gammeliransk Fabelfugl, er hos Attar bleven Symbolet paa den mystiske Guddom. Den har i Kina tabt en af sine Fer, og denne Fer sætter Verden i Forvirring. Fuglene samles for at drøfte Sagen, og Hudhud, Hærfuglen, er Forsamlingens Ordfører. Det var nemlig den, der ifølge Sagnet tjente som Mellemmand mellem Kong Salomon og Dronningen af Saba, og fra den Tid af har den faaet en Prestige, som gør den selvskrevet til at føre Forsædet paa enhver Fuglekongres. Hudhud opfordrer sine befedrede Kamerater til i Fællesskab at begive sig paa Langfart for at opsøge Simurgh. Men Rejsen er lang og farefuld, og Fuglene har allehaande Betænkeligheder. I den Diskussion, der nu fremføres, symboliseres de Lidenskaber, som hindrer Skabningen i at stræbe efter det ene fornødne, Foreningen med Ophavet, den endelige Etbliven med Guddommen gennem Kærligheden. Vi citerer nogle Brudstykker.

Nattergalen.

Frem flagrede derpaa den lille Nattergal,
forrykt og sanseløs af Elskovs søde Kval.
Sin Tanke tolker den i Sang med tusind Stemmer,
og hvert et Ord en lønlig Verden i sig gemmer.
Den aabner Sjæledybets dulgte Tankeskat,
og Fugleflokken lytter til og tier brat.
»Jeg lodder Elskovs dunkle Løndyb indtil Bunden,
jeg synger kælne Elskovskvad i Nattestunden.
Er ej en sorgbetynget David her tilstede,

at jeg for ham et Elskovs Klagedigt kan kvæde?
Af mig har fordum Fløjten lært sin Klagesang,
og Lutens Stræng har af min Stemme laant sin Klang.
Naar Elskovs Væsen trænger i mit Hjærte ind,
et oprørt Ocean da bølger i mit Sind,
og underfuldt min Sang i Nattens Stilhed klinger,
saa Elskovsrusens Magt den Vise selv betvinger.
Naar i den lange Vinter Rosen ej jeg ser*),
i bitter Vaande stedt jeg synger ikke mer;
men naar min Elskede paany med Moskusduft
opfylder Verden i den klare Foraarsluft,
da aabner jeg mit Hjærtes Dør for Glædens Fe,
for Rosens Aasyn svinder al min Hjærteve,
og mens i Jubelsang jeg højlydt Rosen lover,
mit Selv er svundet bort i Elskovshavets Vover.
Jeg har ej Kræfter til at naa til Simurghs Bo,
har blot jeg Rosens Kærlighed, saa er jeg fro;
for min Skyld pranger den med hundred skønne Blade,
kan nogen Ting i hele Verden da mig skade?
Alt nu jeg skuer Rosens Kinder friske, røde,
og lykkelig og fro den smiler mig imøde.
Hvor kan den stakkels Nattergal da Livet friste,
naar blot en enkelt Nat den Rosens Smil skal miste?«

Da sagde Hudhud: »Formens tomme Glans Dig blænder,
du svage, som kun Elskovsrusens Sødme kender.
Mens Rosen straks ved første Syn dit Hjærte vandt,
hos den Du intet uden skarpe Torne fandt.
Og er end Rosens Skønhed alle Hjærters Fryd,
paa otte Dage visner brat dog al dens Pryd.
Forgængelig er Kærlighedens Blomstervej,
med Lede ser en Vîs paa Elskovs kælne Leg.
Og se, skønt Rosen vakte dit Begær af Slummer,
alligevel din Sjæl kun idel Klage rummer.

*) Kærlighedsforholdet mellem Nattergalen og Rosen er et staaende poetisk Motiv i Orienten.

Sky derfor skamfuld Rosen og dens Herlighed,
den smiler kun af Medynk, ej af Kærlighed.

Der var en Kongedatter, herlig, maaneskøn,
hvem alle, ung og gammel, elskede i Løn;
et Glimt bag hendes Øjenvippers Taageflor,
saa drev de rundt paa Galskabs Hav foruden Ror.
Om Kamferpanden slutted Moskuslokkers Krans,
mod hendes Læber blegned selv Rubinens Glans,
og kendte Sukkeret de Læbers søde Smag,
det smælted bort af Skam og Avinds bitre Nag.
Ved Skæbnens Vilje nu en skønne Dag det sker,
en fattig Dervish hendes Maaneansigt ser.
Han var saa ussel, pint af Hungers bitre Nød,
i Haanden bar han kun en lille Skive Brød.
Da hendes Rosenkind han saa, den stakkels Mand,
gled Brødet fra ham ned i Vejens Støv og Sand.
Hun gled forbi ham som en gylden Flammeild
og smiled til ham og gled bort saa sød og mild.
Da Tiggeren fornam Prinsessens blide Smil,
han sank i Støvet om som ramt af Dødens Pil.
Et fattigt Hjærte og af Brød en fattig Bid,
ak, begge Dele misted han paa samme Tid;
han fandt ej Søvn ved Nat, han pintes alle Dage,
hans hele Liv forløb i Graad og Jammerklage.
Forrykt han gik i syv Aar om til Spe og Spot,
blandt Hunde laa hver Nat han foran hendes Slot.
Men hendes Slaver pønsed paa en Skændselsdaad,
at overskære brat den Tiggers Livsens Traad.
I Løndom stævned hun den stakkels Taabe
og sagde: »Tør med mig Forening Du vel haabe?
dit Hoved er i Fare, føler ej Du Frygt?
Mit Tjenerskab vil dræbe Dig; rejs Dig og flygt!«
Saa talte han: »Den Dag, jeg ønsked Dig til Viv,
i Vanvids Rus jeg gav til Vinden bort mit Liv.

At Døden jeg skal lide, skræmmer mig kun lidt,
men én Ting maa jeg vide, svar mig kun paa ét;
drag Sværdet og hug af mit Hoved, om Du vil,
men sig mig blot, hvorfor Du smilede mig til.«
Hun svared: »Da jeg saa Dig miste din Forstand,
jeg smilede af Medynk med dit Hjærtes Brand.
Det er dog ingen Synd at le af Medynk blot,
kun skændigt er det Smil, der rummer Haan og Spot.«
Med disse Ord forsvandt hun som den lette Vind,
den Dervisch blev tilbage med forvirret Sind.«

Papegøjen.

Da kommer Papegøjen til i al sin Pragt
med gylden Kæde og pistaciefarvet Dragt.
Den spiser Sukker glad i tidlig Morgenstund,
og sødt som Sukker flyder Talen fra dens Mund:
»Bestandig ligger hjærteløse Folk paa Lur
at gribe mig og sætte mig i Fangebur.
Jeg drømmer kun om Khizers Vand*), men fra mit Fængsel
jeg kan ej flygte, skønt jeg rent forgaar af Længsel.
At søge Simurgh op, dertil er jeg for svag,
jeg ønsker kun af Khizers Kildevæld et Drag.«
Den Hærfugl svared: »Ej din Lykke selv Du vil,
den er ej Mand, der ej tør sætte Livet til.
Det var dit Livsmaal, da Du Livets Gave fik,
at kende Venskab, om blot for et Øjeblik.
I Venskab søge Livets Vand, det er dit Kald,
du har ej Kærnen fundet, kun den tomme Skal.

Der leved en Forrykt**) af høj og fornem Rang.
ham spurgte Khizer i Fortrolighed en Gang:

*) Profeten Khizer (ɔ: »den Grønne«) er Bevogteren af Livets Vand, der skænker den, som nyder det, evig Ungdom.

**) En gudhengiven Dervisch.

»Du ædle! vil Du slutte Venskabs Pagt med mig?«
Han svared: »Hvad er fælles mellem mig og Dig?
Du har Udødelighedskildens Vande smagt,
og over dig har Døden evig tabt sin Magt.
Jeg brød med Livet som en Ting foruden Værd,
thi fjærnt fra Vennen er mig Livet til Besvær.
Nej, heller maa vi vandre hver til sit afsted
som Fugle, der af Nettet fri's. Farvel, Guds Fred!«

Paafuglen.

Den Paafugl skred i Skaren frem i gyldent Skrud,
i tusindfarvet Ferdragt pyntet som en Brud.
»Den Gang den skjulte Kunstner skabte mig,« den sagde,
»i Aandeskarens Hænder Penselen han lagde.
Vel er blandt Fuglene jeg som en Gabriel,
en ublid Skæbne har mig ramt alligevel.
Den lumske Slanges Venskab voldte mig den Tort,
at jeg med Skændsel blev fra Eden jaget bort.
Da misted jeg min Plads i Paradisets Hal,
og mine Fødder lænked mig til Jordens Dal.
Nu haaber jeg en Vej til Paradis at finde
fra dette Mørke, hvor vi famler om i Blinde.
Ej vil jeg søge Kongen op, den Sag er vis,
thi finder jeg hans Portner blot, er jeg tilfreds.«
Lød Hudhuds Svar: »Kun Daarer Sandheds Vej forsmaa,
søg heller til den store Konges Slot at naa,
til Sjælens Bolig, der hvor Hjærtet finder Ro,
til Nydelsernes Hjem og Sandheds høje Bo.
Guds Majestæt er som et Hav foruden Kyst,
en Draabe deraf er al Paradisets Lyst;
og har man Havet, har man Draaben jo tillige.
Kun Smærte findes der, hvor Havets Bølger vige.
Hvis en med Solens skjulte Tanker ved Besked,
hvor kan et usselt Støvgran standse da hans Fjed?

Hvad angaar Delen den, som Altet har i Haand?
Hvad angaar Kroppen den, som kun bestaar af Aand?
Hvis Du er Mandsnavn værd, betragt ej ringe Dele,
nej, søg det Hele, vælg det Hele, vær det Hele!

Saa spurgte en Elev: »Hvad havde Adam gjort,
at han blev jaget ud af Paradisets Port?«
Hans Lærer svared: »Adam var det Skabtes Krone,
og Paradisets Have blev hans Hæders Trone.
Da lød til ham en Røst fra en usynlig Aand:
»Dit Paradis vil binde Dig med tusind Baand,
men hvis et Væsen i de tvende Verdners Riger,
dog efter noget andet end mit Venskab higer,
jeg tager alt, hvad jeg har skænket, straks tilbage,
at intet mer ham fra den sande Ven skal drage;
og hvo der har for mig et andet foretrukket,
var end han Adam, finder Paradis han lukket.
Se denne Lov bør Paradisets Folk forstaa,
at deres Hjærter først af alt de ofre maa.
Men hvis i deres Barm hint Løndyb ej slaar Rod,
de gruer for at ofre deres Hjærteblod.«

Uglen.

Den vilde Ugle sused nu i Skaren frem
og sagde: »Ødemarken er mit rette Hjem;
jeg er kun svag og ussel, født i en Ruin;
i Ødet færdes jeg — ej for at drikke Vin*).
Vel har jeg skuet hundrede bebo'de Egne,
Forvirring kun og Kiv der hersked alle Vegne;
og vil man derfor leve ret i Fred og Ro,
man bør som Drankeren i Ødet fæste Bo.
Den rette Grund, som til Ruinerne mig binder,

*) Hentydning til vinelskende Muhammedaneres Skik at nyde den forbudte Drik paa øde Steder.

det er dog den, at dèr man skjulte Skatte finder.
Den hele Dag jeg med Bekymring grunder paa,
hvordan jeg uden Talisman kan Rigdom faa;
men naar en Dag jeg over skjulte Skatte snubler,
jeg bliver atter glad, og højt i Sky jeg jubler.
Ej sætter jeg for Simurghs Skyld mit Liv paa Spil,
kun Ødet og den skjulte Skat min Hu staar til.«
Da svared Hudhud: »Guldtørst blændet har din Aand;
og sæt, at Du faar rige Skatte i din Haand,
du skal dog som et raadent Lig paa Skatten ligge;
da er dit Liv forbi, og Vejen fandt Du ikke.
Er Guld din Gud, Du er en Vantro slet og ret,
du stammer visselig fra Guldkalv-Smedens Æt.

En Daare ejede en Kiste fuld af Guld,
som blev tilbage, da han selv blev lagt i Muld.
Men siden viste han for Sønnen sig i Drømme —
i Museskikkelse — og udgød Taarestrømme.
Ret som en væver Mus han hoppede omkring
det Sted, hvor Kisten fandtes med de gyldne Ting.
Forundret raaber Sønnen, da sin Fa'r han ser:
»Min Fader, sig mig, hvi Du kommer atter her!«
»Jeg kommer for at se, om ingen Tyv har fundet
den Kapital, som jeg paa dette Sted har grundet.«
»Hvi har Du Musens Form?« lød atter Sønnens Ord.
Han svared: »Ak, jeg elsked Rigdom kun paa Jord.
Saml ikke Skatte, se med Ynk paa mig og lær,
at saa er den Mands Lod, som kun har Guldet kær.«

Efter at alle Fuglene har fremført deres Indvendinger, opfordrer Hærfuglen dem atter til at opgive alle smaalige Betænkeligheder og begive sig paa Vej for at finde Simurgh. Henreven af dens Veltalenhed beslutter de at følge Opfordringen og trækker nu Lod om, hvem der skal være deres Fører. Loddet falder paa Hærfuglen. Men da de begynder at sætte sig i

Bevægelse, skræmmes de ved at se den uendelige, øde og trøstesløse Vej, der ligger for dem. De kommer atter med Undskyldninger og forlanger Oplysninger om Vejen.

Den anden Fugls Undskyldning.

Saa sagde én: »Du Høvding for vor Fuglehær!
jeg kan ej taale Rejsens Møje og Besvær;
thi vidt sig strækker Vejen fuld af Flammefjælde,
og langt fra Maalet vil mig Døden overvælde.
Som Bolde hundredtusind Hovedskaller triller,
og Blodet flyder som fra hundredtusind Kilder.
Her kasted hundredtusind Vise Haabet bort,
og haabed de, — mod Døden kom de dog tilkort.«
»Vær ej forknyt, min Ven,« gensvared Hudhud mildt,
»thi al Bekymring og al Klage er dog spildt.
I Livets Vægtskaal vejer Du jo kun saa lidt,
om Du er gammel eller ung, er det ej ét?
Den hele Verden er som Skarn, vi blues ved,
og Døden gaar fra Dør til Dør med rappe Fjed.
Saa heller lade os paa Rejsen slaa ihjel
end drukne her i dette Skarnets Kildevæld.
Slaar fejl vor Søgen, kommer ej vi mer tilbage,
og skal vi dø paa Vejen, bør vi ikke klage.
En Kærlighedens Mand med anden Vægt man vejer
end hver en simpel Badskær eller Gadefejer.
Se hundredtusind Mennesker med List og Svig
som gale jager efter Verdens raadne Lig.
Hvis denne usle Attraa er dit Hjærtes Lyst,
hvor kan et Elskovshav da rummes i dit Bryst?
Og siger Folk: »Du til en Illusion Dig binder,
hvad ingen før har fundet, tror Du, det Du finder?«
Jeg heller brænde vil i Illusionens Baal
end i en Krambod sætte mine Ønskers Maal.
Før vi fra Selvet og den skabte Verden dør,

vi ser ej, hvad der findes bag det tætte Slør.
Og kalder end Alverden gudløs denne Sag,
det er dog Ret, vi søger Maalet Nat og Dag.
Er Kærligheden først i Mandsbarm vokset fast,
da slettes ud hans Hjærtes Eksistens i Hast,
Med Lænker bundet er hans Selv paa Slavevis,
skønt Smærten dræber ham, den fordrer Blodets Pris,
og giver den ham Vand, det er en Taareflod,
og giver den ham Brød, det gæret er med Blod.
Er han end hjælpeløs, er han som Myren svag,
da øger Kærlighed hans Kræfter Dag for Dag.

Der levede en Gang en ussel, from Forrykt.
En Dag han af en mægtig Konge blev besøgt.
Og denne sagde: »O Du Vismand uden Lyde!
du har da lært den absolute Ro at nyde.«
Den Fromme svared: »Hvor skal Roen jeg vel finde?
thi fri for Myg og Lopper er jeg ingensinde.
Ved Dag mig piner Myg og Fluer hver en Stund,
og Lopperne ved Nat mig under ingen Blund.
En Myg krøb i den store Nimrods Øre ind,
forvirrede hans Hjærne og hans fromme Sind:
Jeg er min Samtids Nimrod, tro mig, om Du vil!
thi Lopper, Fluer, Myg har Vennen maalt mig til.

Den tredje Fugls Undskyldning.

En anden sagde: »Jeg i Synd mit Liv har levet,
kan den vel Vejen naa, der kun har ondt bedrevet?
Naar man i Last og Skændsel sig har stillet blot,
hvor vover man at nærme sig den store Drot?«
»Vær klog,« saa svared Hudhud, »lidet kan det baade,
at kaste Haabet bort. Nej søg at vinde Naade,
og kast ej bort dit Skjold, hvis Du Dig selv har kær,
thi dermed gør Du selv din Byrde tung og svær.

Fortryd de Synder, som Du har begaaet før,
thi ingensinde lukkes for Dig Angrens Dør.
Og vandrer Du med Ærlighed ad denne Vej,
du vinder hundred Sejre som i Børneleg.
Til Moses sagde Gud: »Se angst og bange
om Naade tryglede Dig Korah syvti Gange.
Du svared ej, Du ændsed ikke, hvad han led,
men bad han *mig* blot én Gang om Barmhjærtighed,
Afguderiet rev jeg af hans Sjæl med Magt
og dækkede hans Bryst med Troens Æresdragt.
Med hundred Kvaler har Du Livet ham berøvet,
og som en ussel Hund Du kasted ham i Støvet.
Men var Du Skaber, kendte Du det Skabtes Kaar,
i Straffedommen havde ej Du vist Dig haard.

Efter at Hærfuglen har gendrevet alle Fuglenes Indvendinger med stadig Anvendelse af allegoriske Fortællinger, skildrer den paa den 22de Fugls Spørgsmaal Vejens Farer og Trængsler.

Den 22de Fugls Spørgsmaal om Vejen.

Skildring af den første Dal.

En anden sagde: »Vise Fører! strækker sig
mon tusind Mile vidt den rædselsfulde Vej?«
Den svared: »Gennem Dale syv vor Rejse gaar,
til hist bag Dalene vi Kongeborgen naar.
Hvor mange Mile Vejen er, slet ingen ved,
tilbage ingen kom at give os Besked.
Dog vid: Til *Forsknings* Dal først vore Skridt vi vende,
saa kommer *Kærlighedens* Dal foruden Ende;
men bag ved den paa *Kundskabs* Dal vi Øje faa
for dernæst *Uafhængighedens* Dal at naa.
Den rene *Enheds* Dal, — det er af Dale fem,
den sjette er *Bestyrtelsens* Forvirrings Hjem,

den syvende er viet Intethedens Fred;
hinsides denne Dal der findes intet Sted.
Den drager Dig, med magisk Kraft Dig til sig river,
og hver en ussel Draabe til et Havdyb bliver.
Naar nu i Forskningsdalen Du er vandret ind,
da gribes af Forvirring hundredfold dit Sind,
og hundred Kvaler maa hvert Øjeblik Du døje,
en Flue lig Du skuer Himlens Papegøje*).
Dèr maa Du slide haardt og stræbe lange Aar,
indtil din Tilstand en Forvandling undergaar.
For Rigdoms Goder maa din Haand Du gøre tom
og spille bort dit Gods og al din Ejendom,
forlade alt og træde i dit eget Blod,
og rive alt Begær af Hjærtet ud med Rod.
Naar Du fra Ødelæggelsen har frelst dit Sind,
da vil Du øjne Guddomslysets klare Skin,
og er for Lyset Øjet opladt først en Gang,
fordobles tusindfold dit Hjærtes Forskertrang.
Ja spærres Vejen end af hundred Flammebaal,
og skiller hundred Rædsler end Dig fra dit Maal,
af Kærlighed forrykt og sanseløs og vild
du styrter som et Møl Dig i den hede Ild.
Det er, som laa i Havet Du med tørre Læber,
ud fra Dig selv Du efter Gaadens Løsning stræber.
Om Tro Du vælger eller Vantro, gør ej stort,
hvis Vantro eller Tro blot aabner Gaadens Port.

Forundret saa en Gang en hellig Mand,
at Madjnun**) med en Sigte sied Vejens Sand.
Han udbrød: »Madjnun! sig, hvad søger Du vel her?«

*) Himlens Papegøje ɔ: Himlen, som Perserne opfatter som grøn. Med Udtrykket menes, at selve Himlen nu for det forskende Øje ikke er af større Betydning end en Flue.

**) Madjnun (»den af Kærlighed afsindige«) og Lejla er et af den arabisk-persiske Digtnings mest yndede ulykkelige Elskerpar.

Lød Madjnuns Svar: »Jeg søger Lejla, som Du ser.«
Den Fromme sagde mildt: »Ak, hvor kan Du dog tro,
at Lejla her i Vejens Støv har fæstet Bo?«
Den anden svared: »Overalt jeg søger hende;
et eller andet Sted jeg vil tilsidst min Lejla finde.«

Den anden Dal.

Den anden Dal er Kærlighedens Dal, og vid,
at i et Ildhav styrtes hver, der kommer did.
Han selv af Ild maa være, den der Dalen naar,
kun den kan leve der, som selv af Ild bestaar.
Vær hed som Luen, vil Du for en Elsker gælde,
en Elskers Blik er Ild, som Ild hans Kraft og Vælde.
Om Fromhed ingen Tanker findes i hans Sind,
han tusind Verdner kaster glad i Ilden ind.
Han kender ej til Vantro, heller ej til Tro,
ej Tvivl han kender til, ej heller Visheds Ro.
Ej skelnes mellem godt og ondt i dette Rige,
thi Kærlighed ved ej af godt og ondt at sige.
Forvist den Rene kun om rede Penge spiller,
for Gudsforeningen i Pant sit Hoved stiller.
De andre kun Krediten for imorgen vandt,
men han paa Stedet faar Betalingen kontant.

Se, Fisken spræller, naar den kommer op paa Land,
til atter den forenes med det dybe Vand.
Forstanden er kun Røg, men Kærlighed er Brand,
naar Kærligheden kommer, flygter vor Forstand.
Ja strakte sig hinsides Dødens Skel dit Blik,
paa Kærlighedsmysteriet Du Løsning fik.
Du kendte, — om dit Øje over Grænsen saa, —
Atomerne, hvoraf de Verdener bestaa.
Men med Forstandens Blik at se kan lidet baade,
Forstanden løser aldrig Kærlighedens Gaade.
For den erfarne Mand kun Kærlighed sig sømmer,
fribaaren Mand om Kærlighedens Lykke drømmer.

Men ej erfaren og ej Elsker er Du, nej,
du er et Lig, hvor passer Elskov da for Dig?
Den Levende maa hundredtusind Hjærter eje
og ofre dem i Hundredvis paa disse Veje.

Der var en Gang en ædel og fuldkommen Mand,
en fager Kvinde tændte i hans Barm en Brand.
Da sygned hen hans Hjærtes Elskede en Dag,
blev gul som Safrangrenen, gusten, tynd og svag.
Alt mørknedes for hende Dagens klare Stjærne,
og lurende sig nærmed Døden fra det fjærne.
Da dette Budskab bragtes hendes Hjærtens Ven,
han greb en Daggert blank og ilede derhen.
Han sagde: »Selv jeg hende vil i Døden sende,
at ej paa Sottesengen hun sit Liv skal ende.«
Saa raabte Folk: »Har Vanvid grebet Dig? hold inde!
hvad gaar der af Dig? vil Du myrde denne Kvinde?
At dræbe en, der dør, hvad gavner det Dig vel?
thi ved Du vel: kun Daarer slaar et Lig ihjel!«
Han svared: »Hvis med egen Haand jeg Vennen dræber,
man siden mig til Gengæld til Skafottet slæber;
naar paa den sidste Dag mig Helvedstraffen rammer,
skal som et Lys for hendes Skyld jeg staa i Flammer.
Mens Lidenskab og Elskov nu mig slaar tildøde,
skal jeg imorgen hist i Flammesvælget bløde.
For hendes Skyld det er min Skæbne og mit Maal
at brænde evig her og hist i Flammebaal.«

Den tredje Dal.

Nu viser sig den tredje af de store Dale,
Kundskabens Hjemsted uden Hoved, uden Hale.
Ad denne Vej, hvis Lige aldrig saas, vi vandre,
en Del med Legemets, med Aandens Fed de andre;
og som enhver har Evner og har Kræfter til,
i samme Maal for ham sig Vejen aabne vil.

Thi aldrig kan paa Kundskabs Vej en Edderkop
i Hurtighed med Elefanten hamle op;
og flyver Myggen end paa rappe Vinger fort,
for Vindens Hastighed den kommer dog tilkort.
Ej alle her den samme Kundskabsfylde vinder,
en naar til Afgudstro, en anden Mihrab*) finder.
Naar Kundskabssolen straaler højt paa Himlens Blaa
og skinner paa de Skarer, som paa Vejen gaa,
da lærer hver at se, saa vidt hans Evner strækker,
da finder hver og en sin Plads i Forskerhærens Rækker.
Bag Sløret Skjul Mysterier i Tusindtal
klart straalende som Solen aabenbares skal;
men Mennesker i Hobevis til Grunde gaar,
for hver en enkelt, som til Gaadens Løsning naar.
Og om Du end Dig selv ved Tronens Side ser,
saa lad dog aldrig af at spørge: »Er der fler?«**)
Ønsk ej Dig selv tillykke, Du som sov saa trygt,
beklag Dig selv, som paa din Lykke ej har bygt.
Har ingen Stund Du lært Foreningshaabets Glæde,
lad Længslens Sorg med Taarer dine Øjne væde.
Og saa Du aldrig Vennens Skønhed for dit Blik,
Du burde søge indtil Gaaden løst Du fik.
Men hvis Du ej forstaar at søge, Skam Du faa!
hvor længe skal dog Æsler uden Grime gaa?

En Elsker, saaret grumt af Kærlighedens Pile,
i Klage lagde paa en Gravhøj sig til Hvile.
Hans Elskede gik just forbi i samme Stund,
og fandt ham sanseløs og sunket hen i Blund.
Et Brev, til Sagen passende, hun skrev i Hast
og bandt det til sin Elskers Kappeærme fast.
Han vaagned, læste alt, hvad der i Brevet stod,
og mens han hendes Skrifttræk læste, græd han Blod.

*) Bederetningen mod Mekka.
**) Koran. Sure 50.29, se foran, S. 199.

Thi der stod skrevet: Du, som hviler tavs saa længe,
hvis Du er Købmand, rejs Dig for at tjene Penge,
og er en Gudsmand Du, da vaag fra Kvæld til Gry
og bed til Gud, til Solen bryder frem paany.
Men vil Du for en Elsker gælde, Skam Du faa,
thi hvor kan Søvnen vel en Elskers Øje naa?
Ved Dag han ørkesløs betragter Vindens Dans,
ved Nat hans Hjærte luer klart med Maaneglans.
Men intet er Du, ej Du ejer Ild og Glød,
saa pral ej af, at Du din Kærlighed mig bød.
Den Elsker, som før Dødens Stund i Dvale falder,
en Selvets Elsker kun med Rette man ham kalder.

Den fjerde Dal.

Derfra til Uafhængighedens Dal vi naa,
der er ej Ønsker mer, ej Trang til at forstaa.
Fra frigjort Sind der rejser sig en iskold Blæst,
som hærger alt fra Nord til Syd, fra Øst til Vest.
De Verdenshave syv er som en Dam at skue,
de syv Planeter som en Gnist paa Himlens Bue;
de Paradiser syv er lagt i Dødens Grav,
og syvdelt Helvede er koldt lig isklædt Hav.
O Under! hundred Elefanters Kraft og Magt
i liden Myres svage Legeme er lagt.
I grønne Dragter hundredtusind Engle brændte,
at Adam kunde Himmellyset hente.
Af hundredtusind Kroppe blæstes Sjælen ud,
at Noah kunde blive Tømmermand for Gud.

Den femte Dal.

Til Enhedsdalen nu Du retter dine Fed,
Løsrivelsens, Forsagelsernes øde Sted.
Se, rager mangt et Hoved end i Ørken op,
saa sidder de dog alle paa den samme Krop;
Og om Du en Mangfoldighed af Væsner ser,

det er Bedrag, kun én alene findes her.
En Mangehed, hvis Dele én i én gaar op,
er den fuldkommengjorte Enhedsbygnings Top.
Ved dette ene, uden Tal og Grænser, uden Spor,
er Fortids, Fremtids Evighed kun tomme Ord.
Naar Fortids og naar Fremtids Evighed ej gælder,
da findes Nutids Mellemstandpunkt ikke heller.
Hvor al Realitet i Intet sporløst svinder,
man ved at lodde Bunden kun Forvirring finder.
— — — — — —

Saasnart vi gennem Rejsens Møje derhen naa,
forsvinder Rejsende og Stedet ligesaa.
I Guddoms Nærhed hver og én gaar tabt i Rummet,
hvor Guddom taler, hver en Læbe er forstummet.
Hver Del er Alt, og Alt er Intet samme Stund,
En sjælløs, legemsløs Tilsyneladen kun.
Intelligenser Hundredtusinder i Tal
vansmægter i Mysteriernes Skolehal.
Fornuften ligger henslængt her i Tærsklens Støv,
en stakkels Pusling lig, fra Fødslen blind og døv.

Den sjette Dal.

Forundringsdalen kalder man den næste Dal,
dèr møder Dig fra først til sidst kun Sorg og Kval.
Hvert Aandepust er dèr et Sværd i Skarphed lig,
hvert Aandedrag er som et Nødens Klageskrig;
skønt ej af Sværdets Klinge ramt, skønt uden Saar,
det er, som sived ud dit Blod fra hvert et Haar.
Hver den, som færdes undrende i dette Rige,
for ham forsvinder alt, hans eget Selv tillige.
Og spørger man ham: »*Er* Du, eller *er* Du ej?
sig, er din Væren blot et Skin, ja eller nej?
dit Væsen evigt mon? forgængeligt kan hænde?
mon begge Dele eller intet af de tvende?«
da vil han svare: »Ak, jeg intet, intet ved,

end ikke om mig selv jeg ved Besked!
Jeg elsker; — hvad og hvem jeg elsker, ved jeg ej,
jeg er ej Muslim, er ej Vantro, — hvem er jeg?
jeg elsker, og jeg kender ej til Elskovs Smærte,
og tomt, skønt fyldt af Kærligheden er mit Hjærte.«

Den syvende Dal.

Tilsidst til Intethedens Dal vi os begive,
et Sted, som ingen Tunge vover at beskrive;
thi denne Slette, hvor i Glemsel alt forgaar,
af Stumhed, Døvhed og Bevidstløshed bestaar,
og dine Skygger, — Legio er deres Tal, —
dèr for dit sande Væsens Sol forsvinde skal.
Naar Havet larmer vildt og hvirvler op sit Skum,
for Billeder dets Flades Spejl ej mer har Rum.
Hver den, hvis Sjæl i Oceanets Dyb forsvinder,
han glider bort og Evighedens Ro han finder.
Saa snart en kyndig Rejsende, en Mand af Mod
i disse Smærtens Dybder vover frem sin Fod,
ham sluger ved det første Fodtrin Havets Bølger,
og aldrig noget andet Skridt det første følger.
Om i et Hav af Roser urent Stof Du bader,
dets urene Natur dog aldrig det forlader,
men naar i *Fana*'s*) Hav det rene dykker ned,
dets eget Væsen taber sig i Altets Fred.
Fra Eksistensen rykket bort i Skønhedsrus
dets Svulmen danner ét med Oceanets Brus.

En Skare Sommerfugle samledes ved Nat,
af Kærlighed til Kærten hver og én besat.
De valgte én, som skulde rask afsted sig svinge
for sikker Kundskab om den Elskede at bringe.
Bort Sommerfuglen flyver, til en Borg den naar,
hvor Kærtens Flamme straaler i den øde Gaard.

*) Se S. 236.

Saa fløj den hjem til sine Fæller og forklared
saa godt den evned, hvad den havde nys erfaret.
Dog sagde Sommerfugleflokkens kloge Fører:
»Du er af dem, der intet ser og intet hører.«
En anden ivrig frem paa lette Vinger hasted,
den øjned Lyset, kækt den sig mod Flammen kasted.
Og Lyset sejred, Sommerfuglen var den svage
og kom med sværted Vinge aandeløs tilbage.
Stolt for Forsamlingen den skildrede sin Flugt
og talte om Foreningsstundens søde Frugt.
Da sagde Føreren: »Hvad nytter den Besked?
Du som den første intet ser og intet ved.«
En tredje flagred bort, optændt af Elskovs Rus
og styrted hovedkuls midt ind i Kærtens Blus.
Med strakte Ben den sank i Ilden sammen
og tabte sig med Fryd og vorded ét med Flammen.
Da Skarens Fører fra det fjærne saa dens Død,
at Flammen havde skænket den sin Farveglød,
den sagde: »Denne Sommerfugl paa ét Minut
fik Gaaden løst, — og dermed er det hele slut.«

Denne fantasifulde Skildring af Vejen per ardua ad astra gør det voldsomste Indtryk paa Fuglene. Nogle dør af Frygt. Men de øvrige tager Mod til sig og begiver sig med Hærfuglen i Spidsen paa den lange Flugt. I Aarevis flyver de over Bjærg og Dal, og en stor Del af deres stakkede Levetid gaar til Ende dermed. Og det er kun en forsvindende Del af den store Flok, der sluttelig naar til Maalet.

Af denne store Fuglehær et ringe Tal
omsider naaed frem til Simurghs høje Hal.
En Mængde gik tilgrunde i det dybe Hav,
og andre fandt paa Jordens vide Mark en Grav.
Saa mangen Fugl af Solens hede Straaler kvalt
med brændte Vinger hjælpeløs til Jorden faldt.

En blev fortæret af en graadig Krokodille,
en anden faldt i Kløerne paa Løver vilde.
Og nogle undervejs som Ofre faldt for Tørken,
omkom med tørre Læber i en vandløs Ørken,
mens andre for en ussel Hvedekærne stred
og huggede i Raseri hverandre ned.
Og atter andre, lokkede af Gøgl og Tant,
forødte deres Tid og aldrig Simurgh fandt.
En ferløs Flok af tred've Fugle kom i Vaande,
dødtrætte, pinte, knuste, næsten uden Aande
til denne Majestæt, som ej beskrives kan,
som attributløs trodser Viden og Forstand.
Da funkled gennem Altet et Tilfredsheds Lyn,
og hundred Verdner blev til Aske i et Flammesyn.
De skued Millioner Soles Straaleskær,
i Rummets Dyb en aldrig anet Stjærnehær.
De stansed, stirred studsende paa denne Glans,
forvildede som Støv, der hvirvles rundt i Krans,
og raabte i Fortvivlelse: »Du Verdens Under!
naar for dit Aasyn Sole selv gaar under,
ak, hvor kan vi da træde ind i dette Rige?
Forgæves led vi Nød og Rædsler uden Lige.
Vi ofred Sjæl og Legem, sprængte alle Baand
og finder nu ej haabet Løn fra denne Haand.
Hvor skal vor Væren eller Ikke-Væren kendes,
hvor hundred høje Himle til Atomer brændes?«

Dog, en Naadens Kammerherre ved Simurghs Hof forbarmes over dem og aabner Porten, og bag ved den drager han endnu hundrede Forhæng tilside, det ene efter det andet. Saa manifesterer den ukendte Verdens Herlighed sig for de Rejsende, og de staar Ansigt til Ansigt med Livsgaadens Løsning:

Og disse Fugles Legemer blev svedne bort,
af Frygt al Livsens Aande blev tilintetgjort.

Da de for alt var rensede, for alt forløste,
fornyet Liv af Majestætens Lys de øste,
det gjorte, det forsømte var for evigt slettet,
For alt, hvad urent var, blev deres Indre tvættet.
I denne Straalebolig, Guddomslyset nær,
dèr skinned deres Sjæle i et gyldent Skær.
Dèr i forklaret Lys den høje Simurgh lued,
i Altets Spejl de tred've Fugle selv sig skued.

»Tredive Fugle« hedder paa Persisk *si murgh*. De tredive Fugle ser *Simurgh* som en Refleks af dem selv. Saaledes naar Sandhedssøgeren til den højeste Viden: at Guddommen er lig selve den lutrede Menneskeaand, at Altets Liv som den store Helhed og Enhed er identisk med Gud. Med denne sindrige, sprogligfilosofiske Symbolik ender Attars allegoriske Værk.

Masnavi

af

Djalal-ed-din Rumi.

(Udtog af 1ste Bog.)*)

Indledning.

Lyt nu til Fløjtens Rør, en sælsom Sang det kvæder,
mens skilt fra alt i Savn og Ensomhed det græder:
»Alt fra den Stund, man skar fra Dammens Siv mig bort,
højt jamred Mænd og Kvinder over denne Tort.
Jeg søger et af Længsel sønderrevet Hjærte;
for det min Sang skal skildre Kærlighedens Smærte.
Thi den, som skilt fra Rod og Stamme leve maa,
han ønsker kun at høre Hjemfærdstimen slaa.
Hvor Folk til Samvær mødtes, mildt min Klage lød,
jeg søgte begge, den som led og den som nød.
Hver blev min Ven af egen Tankes Traa,

*) Gengivet med Forkortelser.

min skjulte Tanke lærte ingen at forstaa,
thi klinger end min skjulte Tanke i min Stemme,
kan intet Øre, intet Øje den fornemme.
Og kender Sjæl og Krop hinandens Vel og Ve,
det blev dog ingen givet Sjælens Dyb at se.«
Af Luft ej skabt, af Ild er Fløjtens Tone fød,
og den, der ej har Ild i Hjærtet, han er død.
Af Kærlighedens Flamme tændtes Fløjtens Siv,
og Elskovs Gæring vakte Vinens Aand til Liv.
Dens Fælle Fløjten er, som fjærnt fra Vennen længes.
Ved Fløjtens Toner brat vort Indres Forhæng flænges.
Hvo kender vel en saadan Gift, der Modgift er tillige?
en saadan Trøster, selv en Gæst i Elskovs Rige?
Om Veje fyldt med Blod beretter Fløjtens Klang,
og Sagn om Madjnuns Elskov*) kvæder den i Sang.
En saadan Visdom de Forrykte kun forstod,
og Øret ene Køber er i Tungens Markedsbod.
I Kval, fra Tiden løst, gled vore Dage hen,
og *Dage* rimed sig med *Klage* nu igen.
De Dage led. Hvad skader det, at Tiden gaar?
bliv *du* blot, du hvis Maal i Renhed ingen naar.
Enhver, kun ej en Fisk, af Havets Vande mættes,
enhver, der savner Rejsekost, vil hurtig trættes.
Ej om den *kogtes Tilstand* ved den *raa* Besked,
derfor jeg korter af min Tales Strøm. Gudsfred!
Kast Lænken af, min Søn, vind Friheds Naadegave,
hvor længe vil du tjene Guld og Sølv som Slave?
Gød du begærlig Verdenshavet i et Trug,
hvor lang Tid slog det Forraad til? til én Dags Brug.
Den griskes Øje er et Trug, som fuldt ej bliver;
er Muslingen tilfreds, da først den Perler giver.
Kun den, hvis Kappe Kærlighed har sønderrevet,
for Griskhed og for alle Laster ren er blevet.
Saa hil dig, Kærlighed! du bringer Held og Frelse,

*) Se S. 253.

for Sot og Saar du bringer Lægedom og Helse.
Dit Lægemiddel Hovmods-Sygens Vælde brød,
o du, vor Platon, vor Galén, vor Trøst i Nød!
Ved Elskov fløj vor Støvets Krop mod Himlens Blaa,
ved Elskov Bjærget Sinai dansed, let paa Taa.
O Elsker, Sinai Bjærg, af Kærligheden slaget,
beruset skjalv, og Moses blev al Sans betaget.
Naar Mund mod Mund jeg nyder Kærlighedens Glæder,
som Fløjten frejdigt alt, hvad kvædes skal, jeg kvæder.
Men den, hvem ingen Ven med samme Sprog er nær,
stum er hans Tunge, om paa tusind Kvad den bær.
Naar Rosen visned, der kom Vinter over Vang,
da hørte du ej mere Nattergalens Sang.
Den Elskede er alt, men hendes Skønheds Slør
er Elskeren. Hin lever, medens denne dør.
Naar Kærligheden ej hans hele Væsen tvinger,
da — ve ham! — ligner han en Fugl med brudte Vinger.
Hvad skal min Hu vel binde, forud eller bag,
naar Vennens Lys ej mer skal skinne, forud eller bag?
Og Kærligheden vil, man dette Ord skal kende:
»At Spejlet viser Tingen ej, hvor kan det hænde?
Saa vid, naar Spejlet ikke Tingen vise vil,
det er, fordi af Rust dets Flade dækkes til.«
Hør, Venner, da et gammelt Sagn fra andre Egne,
som skal for Eders Blik vor sande Tilstand tegne.

Historien om en Konge, der fattede Kærlighed til en Jomfru og købte hende.

Der var en Konge fordum, Hersker i sit Rige,
en Verdens Konge og en Troens Drot tillige.
En Dag det hændte sig, at Kongen drog afsted
til Jagtens Glæder og tog sine Hoffolk med.
Da saa paa Kongevejen han en Pige trave,

og Kongens Sjæl blev straks den unge Kvindes Slave.
Hans Hjærtes Fugl i Angst mod Burets Tremmer slog.
Han Pigens Ejer Penge gav og Pigen tog.
Saa glad og lykkelig han bragte hjem sin Skat.
Men af en heftig Sygdom ramtes Pigen brat.
— Et Æsels Ejer ej til Sadel havde Raad,
og da han Sadlen fik, en Ulv hans Æsel aad.
En anden har et Krus, og efter Vand han gaar;
han finder Vandet, men sit Krus itu han slaar. —
Hin Drot lod hente Læger fra den ganske Jord
og sagde: »Hendes Liv og mit paa Jer beror.
Mit Liv er intet; *hun* er Livets Liv for mig;
syg er jeg; *hendes* Helse er *min* Helses Vej,
og den, som for min syge Sjæl et Middel finder,
den Læge Skatte, Perler og Juveler vinder.«
De sagde alle: »Dig vort Liv vi ofre vil;
i fælles Raad enhver *sin* Viden lægger til,
thi hver af os er som Messias lægevis,
vi hvert et Onde læge kan paa skellig Vis.«
De undlod frækt at sige: »dog Guds Vilje ske!«
derfor lod Gud dem Menneskenes Afmagt se.
De brugte Draaber, og de brugte Lægedrikke,
kun værre Smærten blev, og Kuren gavned ikke.
Tynd som et Haar blev Pigen i sin Angst og Nød,
Blodtaarer, Fosse lig, fra Kongens Øjne flød.

Kongen forstaar, at Lægerne ikke er i Stand til at helbrede Pigen, vender sig til Guds Trone og ser i Drømme en hellig Mand.

Da Kongen saa, de Læger ingenting forstod,
han iled til Moskeen hen paa nøgen Fod.
Til Bedenichen vendte sig den stolte Drot,
af Kongens Taarestrøm blev Bedetæppet vaadt.
Da frem han dukker af Bevidstløshedens Vover,

sit Tungebaand han løser, Verdens Gud han lover.
»O Herre, du hvis mindste Gunst er Magt og Rige,
da alle Ting du ved, hvad evner jeg at sige?
O du, som altid var Nødstedtes Ly paa Jord,
endnu en Gang vi fejled, atter vild vi fo'r.
Men du har sagt: »Vel kender jeg hvert lønligt Gem,
dog skal for mig din Sjæl du aabent lægge frem«.«
Saaledes talte Kongen i sin Fromheds Rus,
højt svulmed Naadehavet op i Bølgebrus.
Imens han græd og jamred, Søvnen bort ham bar,
og i et Drømmesyn han blev en Olding vár.
»Vær glad,« den Gamle sagde, »thi din Nød er omme,
imorgen tidlig vil fra os en Fremmed komme.
Og naar han kommer, vid, han er som Læge stor,
paa ham du stole, han er tro, og sandt hans Ord.
En Tryllekraft er i hans Lægemidler lagt,
i hans Natur og Sind sig gemmer Guddomsmagt.«
Og i den forudsagte Stund, ved Morgengry,
da Stjærnerne i Sollys smælted bort paany,
i Slottets Vagttaarn Kongen spejder videnom,
at se, om det, som Drømmens Lønsyn loved, kom.
En værdig Mand, der sikkert naaed Lærdoms Tinder,
sig viser hist, som Solen mellem Skygger skinner,
som Lys af Maanens Segl, der fjærnt paa Himlen staar,
et Intet, som sit Liv af Fantasien faar.
— Et Intet lig, i Sjælen Fantasien bor,
du dog i Fantasien ser en Verden stor.
I Fantasien veksler Krig og Fred blandt Folk,
for Vanry og for Ry er Fantasien Tolk.
Sligt Gøglesyn, som er for Helgener en Fælde,
kan for et Billed dog af Edens Skønne gælde. —
Men kort og godt, det Syn, som Gud hin Konge sendte,
igen i Vandringsmandens Aasyn Kongen kendte.
Han skikked ej en Tjener, gik selv glad i Sind
og bød hin Gæst fra en usynlig Verden ind.

De var, de to, som Svømmere paa Løndybs Strøm,
to Sjæle syet sammen uden Sting og Søm.
Ej hun, kvad Kongen, *du* var Genstand for min Traa,
hver Sag i Verden dog en anden avle maa.
Er du Profeten, saa vil jeg din Omar være,
her staar jeg, rede til paa Hænder dig at bære.«
Med høflig Fritten han til Hædersplads en bringer
sin kære Gæst og siger: »Taalmod Lykken tvinger.«

Kongen fører Lægen hen til Sygelejet, for at han kan undersøge Patientens Tilstand.

De nød et Maaltid. Derpaa Kongen venligt tog
sin Gæst ved Haand og i sit Harem ind ham drog,
gav om den unge Piges Sygdom ham Besked
og lod ham sætte sig ved Sygelejet ned.
Og Lægen prøved hendes Puls, Urin og Blod
og alle Sygdomstegn han Kongen skildre lod.
Han saa, at hendes Lidelse var Kærlighed,
at Legemet var sundt, og Hjærtet ene led.
— Thi netop Hjærtet føler Kærlighedens Brand,
med Hjærtets Sygdom ingen Sygdom lignes kan.
Om denne Verden eller hin er Elskovs Kilde,
til Løndoms Verden naar den tidlig eller silde.
Kan end til Elskovs Lære Kommentar jeg yde,
vankundig staar jeg, naar jeg Elskovs Tekst skal tyde.
Gør Ordet end vor Tanke mere klar, jeg tror,
at Kærligheden klarest fattes uden Ord.
I denne Verden Solen sælsomst er af alt,
men Sjælens Sol er evig, har ej Dage talt.
Om Solen som den eneste paa Himlen staar,
at tænke os en anden Sol vi dog formaar;
men Sjælens Sol, som frem af Ætersfæren skinner,
en Sol som den i Form og Indhold ej man finder.

Hvor er der til Guds Væsen Plads i Tankens Rige,
at vi blot kunde forestille os hans Lige? —

Den hellige Mand forlanger at være alene med Pigen for at undersøge hendes Sygdom.

Da sagde Gæsten: »Lad, o Drot, paa dette Sted
os ene nu, for Slægt og Fremmede i Fred.«
Paa Kongens Bud da alle Borgen straks forlod,
og Lægen ene ved den Syges Leje stod.
Han spurgte blidt: »Hvor er du fra? giv trygt mig Svar,
thi hvert Land sine egne Lægemidler har.
Saa nævn mig, hvem du i din Hjemstavn har til Frænder,
Familie og Slægt, og hvem du ellers kender.«
Han holdt paa hendes Puls og spurgte Gang paa Gang,
hvad der var hændet hende under Skæbnens Tvang.
Til Lægen løst og fast hun tillidsfuldt fortalte,
om Hjemmet, om sit fordums Herskab, sine Fæller.
Til alt, hvad hun beretter, lytter han i Mag,
mens med Opmærksomhed han følger Pulsens Slag.
Hvis Pulsen banked heftigt, naar et Navn hun nævned,
da vidste han, at dèr sit Hjærtes Savn hun nævned.
Hver Ven i Byen, hvor hun fik sit Barndomshjem,
blev nævnt. En anden By i Mindet blev kaldt frem.
Om hver en Stad, hvert Hus sig knytter Talens Spind,
men ingen Aare skjalv, ej blev hun bleg om Kind.
Bestandig uforandret hendes Puls han fandt.
Men den Gang nævnet blev det søde Samarkand,
slog Pulsen; rød og bleg hun blev i samme Nu,
thi til en Guldsmed i hin By stod hendes Hu.
Han dermed straks den Syges skjulte Ve forstod,
i samme Stund han havde fundet Ondets Rod.
»Hvor bor din Kære?« spurgte Lægen, »svar mig ret.«
»I Gaden Ghatafar, ved Broens Hoved tæt.«
Saa sagde Lægen: »Nu er al min Tvivl forbi.

Fra Smærtens Favntag skal min Trolddom dig befri.
Vær fro, vær sorgfri, thi jeg skal dit Hjærte glæde,
som Regnen skænker Engens Grønsvær mildt sin Væde.
Ej skal du sørge, dine Sorger *jeg* skal bære
og sørge for dig mer end hundred Fædre kære.
Sig ej til nogen, hvad du mig betroet har,
vær tavs, om end dig fritter ud din egen Far.«

Han rejste sig for straks til Kongen hen at gaa.
Han løfted Sløret lidt, for hvad i Løn han saa,
og sagde: »Naa, det bedste, som vi nu kan gøre,
er hid den unge Mand med Lokkeord at føre.
Send Bud til denne Guldsmed i den fjærne Stad
og gør med Hædersdragt og Guld ham stolt og glad.«

Kongen sender Bud til Samarkand for at hente Guldsmeden.

Saa sendte Kongen af sin Tjenerskare tvende
paa Langfart ud, to dygtige og snilde Svende.
Til Samarkand de drog, hvor denne kælne Knøs
i ungdomsfro Letsindighed slog Gækken løs.
De sagde: »Kære Mester, Hersker i dit Fag,
alt over Verdens Byer gaar dit Ry idag.
En Konge kalder dig som Guldsmed til sit Slot,
fordi du selv er bleven i din Kunst en Drot.
Se her, tag Guld og Sølv, tag denne Æresdragt,
og dèr, ved Hoffet skal du vinde Gunst og Magt.«
Han ser paa Æresdragten og de skønne Sager,
og blændet, daaret, bort fra Hjem og Børn han drager.
Med muntert Sind begiver Knøsen sig paa Vej,
at Kongen vil hans Liv ham røve, ved han ej.

Saa snart den Fremmede til Residensen naar,
af Lægen Adgang han til Kongens Nærhed faar.
Højst naadig stedes han for Kongen med det samme.
Snart han som Møllet svides skal i Kærtens Flamme.
Men Kongen smigrede sin Gæst med Ord saa glatte

og skænkede ham Guld i Mængde, gav ham Skatte.
Til Kongen sagde Lægen: »Du min Bøn ej nægte,
giv denne Mand den unge Pige straks til Ægte,
at hun med Fryd og Jubel i hans Favn kan dvæle,
at Samværs Regn snart hendes Sorgers Brand kan kvæle.«
Som Lægen raaded, Kongen bød. Hinanden fandt
de unge to, hvem Elskovs Vilje alt forbandt.

Seks Maaneder de glade med hinanden leved,
til Pigen atter frisk og sund som før var blevet.
Da blanded Lægen til den unge Mand en Drik,
saa han svandt hen fra Dag til Dag for Pigens Blik.
Og da hans Skønhed ham forlod, som Luft og Vind
blev Elskovs Tryllemagt, der daared hendes Sind.
Da dèr han laa, saa styg og syg, med gusten Kind,
sneg Kulden langsomt sig i hendes Hjærte ind.
Den Kærlighed, som Form og Lød i Sjælen tænder,
den er ej Kærlighed, den kun i Skændsel ender.
Ak, var hin Guldsmed blot til Grimheds Skændsel fød,
ej havde Skæbnen dømt ham til en ussel Død.
Blodtaarer fra hans Øjne to som Floder rinde,
hans Ansigts Skønhed blevet var hans værste Fjende.
— Paafuglens Fjende er dens stolte Federpragt,
hvor mangen Drot har ej Kongsnavnet Døden bragt! —
»Jeg er,« han sukked, »lig en Moskushjort saa fager,
som for dens Moskus' Skyld man grumt til Døde jager.
Jeg er som Ræven, man i Baghold lokker ind
og dræber for at bringe hjem dens fine Skind.
Jeg er en Elefant, der for en Jægers Kniv
for Elfenbenets Skyld maa lade brat sit Liv.
Jeg dræbes for den Skønhed, som er ej mit Jeg,
dog véd min Drabsmand, at uhævnet blir jeg ej.
Min Tur idag, men *han* imorgen er den lille;
naar gik vel Blodet af en Mand som mig til Spilde?
Thi kaster Muren end en Skygge nok saa lang,
saa skrumper Skyggen ind og bliver kort en Gang.

Et Fjæld er Verden, kun et Skrig vort Gøremaal;
fra Fjældvæg bringer Ekko os igen vort Skraal.«
Med disse Ord han gav paa Stedet op sin Aand,
og Pigen, rask og sund, var løst fra Elskovs Baand.
Thi Elskov til de Døde varer ikkun kort;
ej kom tilbage de, som gik i Døden bort.
Men Elskov til de Levende i Blik og Barm
som Rosenknop ved Vaartid spirer frisk og varm.
Vælg Kærlighed til Gud, en Kærlighed, hvis Magt
til glorrigt Virke har Profeters Skare bragt.
Tro ej, *han* til sin Kongshal Vejen for os spærrer;
det var jo aldrig svært at tækkes milde Herrer.

Ej Vellyst har hin Konge ført til Drab og Blod;
saa ondt du tænkte ej, om Sagen du forstod.
At Kongens Gærning skændig var, saa lød din Dom.
Mon vel af rene Stoffers Lutring urent kom?
Den haarde Adfærd havde kun til Maal at fjærne
de usle Slagger og at rense Sølvets Kærne.
Var ej hin Daad af Gud ham indblæst, denne Drot
var Konge ej, men var en rovgrisk Køter blot.
Nej, han var fri for Vellyst, Brynde og Begær,
hans Værk var godt, om end det ligned Niddingsfærd.
En Konge var han, som med Visdom bar sin Krone,
en udvalgt Sjæl, en elsket Tjener for Guds Trone;
og den, hvem slig en Konge dræbte, drog han op
til Salighedens Tinde og til Lykkens Top.
Mon Grumhed kendtes i et Sind, hvor Mildhed raaded,
hvis ej han klart forstod, at Grumhed Knøsen baaded?
En Stump af Liv han tager, hundred Liv han skænker,
han giver mer forvist, end nogen tror og tænker.
Thi alt bedømmer du i Lighed med dit Jeg
og gaar i Blinde fjærnt, saa fjærnt fra Sandheds Vej.

Historien om Urtekræmmeren og Papegøjen, og hvorledes Papegøjen spildte Olie i Butiken.

En Urtekræmmer fik en Poppedreng en Gang,
saa liflig var dens Tale, og saa kønt den sang.
Den passed hans Butik, og lystig rundt den fo'r,
og mored Kunderne med mangt gemytligt Ord.
Fra Boden den en Dag en Flyvetur sig tog,
og Flaskerne med Olie omkuld den slog.
Man ser vor Købmand hjemmefra til Boden ile;
her sætter han paa Købmandsvis sig straks til Hvile.
Alt flød med Olje, og af Fedt hans Kappe drev;
et Slag han langed Fuglen, saa den skaldet blev.
Men efter den Tid sad den tavs den hele Dag,
og bittert angred Købmanden sit drøje Slag.
Han rev sig i sit Skæg og raabte: »Ve mig, ve!
min Lykkes Sol jeg kan ej mer for Skyer se.
Hvi brød jeg ej min Haand, da i usalig Stund
jeg gjorde stum min Papegøjes søde Mund!«
Og til de Fattige han skænked Gaver milde,
maaske med Guds Hjælp Fuglen atter tale vilde.
Dèr sad han nu i trende Nætter, trende Dage
saa ynkelig i sin Butik i Graad og Klage.
Han viste den, hvad skønt han ejed, stort og smaat,
ak vilde dog et Ord den sige blot!

En Dervish gik forbi med Kutte om sin Krop,
hans bare Isse var saa haarløs som en Kop.
Og med det samme Fuglen Mæle fik igen
og raabte højt til Dervishen: »Halløj, min Ven!
hvordan fik du i Skaldenakkers Selskab Plads?
monstro du slog itu din Herres Oljeglas?«
Af Fuglens sære Følgeslutning alle ler,
at Dervishen i Lighed med sig selv den ser.
— Maal ej med egen Alen alt. Den Sag er klar:
to Ord, der lyder ens, ej samme Mening har.
Her er en Fejl, hvoraf Alverdens Domme led;

thi næppe én ved om de Hellige Besked.
For Folk er hip som hap Profet og Menigmand,
de tror, med Helgener de ligestilles kan,
og siger: »de er Mennesker, vi ligesaa,
de som vi andre spise, drikke, sove maa.«
I dette Blindheds Mulm, som sløver deres Blikke,
at se det himmelvide Skel forstaar de ikke.
Af samme Kildevæld sig næred to Slags Rør,
én Slags blev sukkerfyldt, en anden tør.
Eksempler hundredtusind for dit Øje staar,
fra denne hin er skilt ved syvti Rejseaar.
Den ene spiser, ikkun Skarn af Føden vinder,
den anden spiser, som Guds eget Lys han skinner.
Én spiser, og i ham Gudskærligheden gror,
den anden spiser; Last og Avind i ham bor.
Hvo mon den Mageløses Gærning skildre tør?
— hvad her jeg taled, er kun det, som siges bør. —
Snart én og snart en modsat Mine Gud os viser,
og kun Forvirring er den Troens Sag, vi priser;
ej slig Forvirring, at vi flyr med bortvendt Blik,
men Saligheds Forvirring, Rus af Glemsels Drik.
Den enes Aasyn blot mod Vennens Aasyn vendes,
den andens Aasyn — ét med Vennens Aasyn kendes.

BABI-BAHAISMEN

Babi-Bahaismen er en Udløber af den shiitiske Islam i den Form, hvori den var bleven Statsreligion i Persien. Den er stiftet af en persisk Købmand fra Shiraz ved Navn Mirza Ali Muhammed, der hørte til den talrige Klasse af saakaldte Sejjider, Efterkommere af Profeten Muhammed. Som ganske ung sluttede han sig (ca. 1835) til Sheikhiernes Sekt, der var stiftet i Slutningen af det 18de Aarhundrede, og hvis Fører den Gang var Sheikh Kazim fra Resht. Sheikhierne knyttede de nyplatonisk-gnostiske Ideer, som Sufismen havde tumlet med, til den shiitiske Lære om de 12 Imamer, idet de hævdede, at Verden var emaneret fra Guddommen, og at Imamerne var en Slags Inkarnationer af de tolv højeste Attributer, som Gud besidder.

I 1844 begyndte den da 23aarige Ali Muhammed at prædike i Shiraz' Moskeer og angribe den shiitiske Gejstligheds Fordærvelse med en Veltalenhed, der gjorde Indtryk paa Masserne. Snart efter optraadte han som den, der ved en guddommelig Indskydelse er bleven oplyst om, at han har en Profetmission at opfylde. Sheikhierne havde optaget den gamle gnostiske Forestilling om det »fuldkomne Menneske«, som vi ogsaa kender fra Sufismen. Hos dem var den »fuldkomne Shiit« en Naadens Formidler mellem den skjulte Imam (Mahdi) og hans Menighed, og det var som denne guddommelige Mægler, som den genkomne Mahdi, at Ali Muhammed nu fremtraadte, og det netop paa det Tidspunkt (1844 = 1260 efter Hedjra), da der var forløbet 1000 Aar siden den tolvte Imams Forsvin-

den (260 efter Hedjra). Han vandt sig en Studiefælle, Mulla Husein fra Bushruje, der var bedre bevandret i Teologien end han selv, og sagde sig løs fra Sheikhierne. Under den Kamp, som nu brød ud, blev han drevet længere og længere bort fra Shiismen og i mange Maader fra Islam overhovedet. Han blev fra en Reformator til en Religionsstifter. Hans Tilhængerskare voksede hurtigt, og mange Disciple gik som Missionærer ud i de forskellige Egne af Persien. De gejstlige og verdslige Autoriteter begyndte nu at træffe Forholdsregler mod Bevægelsen, som forekom dem at rumme en Fare for den bestaaende Samfundsorden, og skønt Ali Muhammed, der nu kaldte sig Bab, d. v. s. »Porten« (til de guddommelige Sandheder), selv skyede voldsomme Midler, kom det under Trykket af Myndighedernes Voldsforholdsregler til en Række farlige Babi-Opstande. Bab selv var bleven interneret i Shiraz, hvorfra han siden førtes som Fange til Maku. Hans offentlige Virksomhed som Prædikant og Profet havde kun været kortvarig, og det var meget faa af hans Tilhængere, der selv havde set og hørt ham, men ivrige Disciple som Mulla Husein, Barfurushi og den skønne, unge Kvinde Kurret-ul-Ain virkede i hans Navn. Efterhaanden som hans Selvfølelse steg, blev Titlen »Bab« ham for ringe. Han overlod den til Mulla Husein og kaldte sig nu selv for »Punktet« (Nukte), d. v. s. den guddommelige Viljes Manifestationscentrum; dog betegnes han ogsaa senere almindeligvis med Navnet Bab. Opstandene blev efterhaanden slaaet ned, Mulla Husein faldt, Barfurushi blev henrettet. I 1852 blev Ali Muhammed selv henrettet, og to Aar senere gav et Babi-Attentat paa Shah Nasir-ed-din Anledning til en Babi-Forfølgelse, der endte med modbydelige Massakrer. Ved denne Lejlighed blev ogsaa Kurret-ul-Ain dræbt. Men Sekten vedblev at brede sig i Hemmelighed til Trods for hyppige lokale Forfølgelser.

Babismens Stifter har nedlagt sin Lære, der er en mærkelig Blanding af gnostisk-nyplatonisk Mystik paa shiitisk Grund og moderne, europæiske Humanitetsideer, i den saakaldte Bejan (»Forklaring«), der skal afløse Koranen som det til den nye

Tid svarende Aabenbaringsskrift. Han optog nemlig paany den gamle Tanke om Religionerne som hinanden afløsende Aabenbaringer af den guddommelige Sandhed. Hver Profet bringer i Kraft af Tidens Fremskridt Menneskene nærmere til Sandhedens Erkendelse og annullerer derved sin Forgænger. Som Kristus havde afløst Moses og Muhammed Kristus, saaledes afløste Bab nu Muhammed, men han kaldte ikke sig selv »Profeternes Segl«, som Muhammed havde gjort; ogsaa hans Forkyndelse skulde en Gang afløses af en ny. Den kommende Profet omtales af Bab under Betegnelsen »den, som Gud vil lade aabenbares«. Men den fulde Løsning paa de højeste Problemer kan først ventes paa den yderste Dag. Bab skrev først en kortfattet Bejan paa Arabisk. Den skulde bestaa af 19 »Enheder«, hver paa 19 »Porte« eller Kapitler, da 19 er Babiernes hellige Tal. Han fuldendte imidlertid kun de 11 Enheder og overlod de øvrige til sin Efterfølger Subh-i-Ezel. Siden affattede han en udførligere persisk Bejan, af hvilken dog kun 8 Enheder og 10 Kapitler af den 9de blev fuldført. Bejanen er forvirret i sit Anlæg, ofte dunkel og skruet i sit Sprog, skønt Bab selv atter og atter priser sin Aabenbaringsbogs Ordkunst.

Gud er for Bab den absolute Enhed. Af hans »Urvilje«, der i Virkeligheden er det nyplatonisk-gnostiske Logos- og Demiurg-Begreb, emanerer Verden. Verdensskabelsen forstaas gennem Lysets Billede: Sollyset strømmer ud af Solen, uden at det uforanderlige Himmellegeme ved denne Udstraaling af sit Væsen mister noget af sig selv. Det onde i Verden stammer fra Skabningens midlertidige Adskillelse fra sin Kilde og vil atter forsvinde, naar det skabte en Gang vender tilbage til sin Oprindelse og gaar op i Gud. Bab foragter imidlertid ikke som Sufierne Materien, men hævder, at Materien som en Bestanddel af Guddommen ikke bærer Ansvaret for det onde, og han vender sig bort fra den verdensfjendske Askese, som mer eller mindre har behersket al islamitisk Tænkning, for ved sin Sans for det livsfremmende og livsglædende at genoptage Traaden fra Oldtidens Zarathushtrisme. Man kan heller ikke, som Su-

fierne mener, gennem Studium eller Ekstase naa til Kundskab om Gud. Den guddommelige Vilje kan kun kendes gennem sine Manifestationer, Profeterne. Men Bab tager bestemt Afstand fra Forestillingen om Profeterne som Inkarnationer af Gud. Ogsaa for Forholdet mellem Gud og Profeterne anvender han Billedet om Solen og det fra denne udstraalende Lys. Profeten opfanger Sollyset som et Brændeglas eller som et Spejl, men har ikke i sig noget af Solen selv; knuser man Spejlet, gaar intet af Solens Substans derved til Grunde.

Ligesom mange andre islamitiske Sekterere fordyber Bab sig i Talmystik. Han ser som Sufierne Guddommens Symbol i Bogstavet A l i f, det første i Alfabetet, som tillige i sin Form er det simpleste af dem alle, idet det kun bestaar af en lodret Streg, og som har Talværdien 1. Alif er Enheden, d. v. s. Gud. Et af Guds almindelige Tilnavne er h a j j, »den levende«. Talværdien af Bogstaverne i dette Navn giver sammenlagt 18, og føjes Alif til, bliver Summen 19. Dette Tal finder Bab ligeledes ved Sammenlægning af Talværdien i andre af Guds Tilnavne (v a h i d, »den eneste«, og v u d j u d, »Eksistensen«), og saaledes bliver 19 for ham til det hellige Tal. Dette i Praksis højst ubekvemme Tal skal nu regulere alle Verdens Forhold, Maal, Vægt, Tidsregning o. s. v. Aaret deles i 19 Maaneder à 19 Timer à 19 Minuter, hvortil føjes 4 Skuddage. Hermed vender Bab fra det muhammedanske Maaneaar tilbage til det zarathushtriske Solaar. Præstekollegierne skal bestaa af 19 Medlemmer. Aabenbaringen er nedlagt i 19 Personer, nemlig Bab og 18 Apostle, tilsammen kaldet »den Levendes Bogstaver«.

Bab fordyber sig ikke synderlig i Spørgsmaal om Livet efter Døden o. l., hvorom han indrømmer, at vi ikke kan gøre os nogen klar Forestilling. Mere Interesse har det for ham at udarbejde Enkelthederne i det fremtidige Babi-Samfunds administrative, sociale og gudstjenstlige Ordning. Skatterne indskrænkes — bl. a. ved Hjælp af Konfiskation af Ikke-Troendes Ejendom. Dødsstraf og Tortur fordømmes. Der skal herske Broderkærlighed, Humanitet i Retspleje og Børneopdragelse, Dyre-

beskyttelse. Kvinden skal være ligeberettiget med Manden og ikke gaa tilsløret. Ægteskab er obligatorisk, og Engifte skal være Reglen, selv om en Medhustru i Nødsfald kan tilstedes. Slavehandel forbydes, ligeledes Tiggeri, idet Godgørenheden ordnes efter faste Regler. Livet skal forskønnes ved uskadelige Nydelser som Pragtudfoldelse i Klædedragt, Vellugt og Musik, medens Brugen af Vin, Tobak og Opium forbydes. Nyttige Videnskaber skal fremmes, ikke derimod unyttige Studier: »Det er,« hedder det i den persiske Bejan, »forbudt at skrive en Bog, ved hvilken Menneskene hverken fedes eller bringes i Ly for Nød og Trang, saasom Bøger om Grundprinciperne, om Logik, om de teologiske og filosofiske Videnskaber, om Læren om de Ord, der ikke anvendes i daglig Tale, og alt deslige, som Etymologi og Syntaks; alt det er unyttigt.« Herved tænker Bab særlig paa de islamitiske Teologers pedantiske Pindehuggeri. Men naar man saa vil vide, hvilke Videnskaber der er nyttige, finder man i Bejanen kun følgende mærkelige Anvisning: »Gud har gjort det til Pligt for Bejanens Folk at skaffe sig Lærdom. De skal omfatte hele Jorden og kende enhver Sultan, enhver Profet i hans Tid og hans Bog, Grænserne for Sultanernes Riger, Antallet af deres Soldater, Værdien af de Ting, som de har i Hænde, og deres Juveler.« En Troende maa, staar der et andet Sted, kun eje 19 Bøger, nemlig Bejanen og 18 andre Bøger, der er skrevne »i Bejanens Videnskab«. Gudstjenesten skal foregaa i pragtfuldt udstyrede Templer, Martyrerne æres ved prægtige Gravmæler. I Fastemaaneden, den sidste Maaned før Nytaar, skal de Troende faste fra Solopgang til Solnedgang ligesom Muhammedanerne i Ramadhan. Al Religionskrig fordømmes ligesom Forestillingen om rituel Urenhed ved Omgang med Anderledestroende. Men Tolerance er der ikke Tale om; naar Bejanens Tro er blevet herskende, skal Ikke-Troende ikke taales paa de Troendes Territorium, undtagen naar det drejer sig om Købmænd, hvis Virksomhed er de Troende til Nytte.

Bab havde udpeget til sin Efterfølger som Menighedens Overhoved en ung Mand af gammel, fornem Slægt fra Mazen-

deran, Mirza Jahja, kaldet Subh-i-Ezel (Evighedens Morgengry«). Denne flygtede efter Mesterens Død til Bagdad, hvor han var i Sikkerhed for den persiske Regerings Efterstræbelser. Men efter Forhandlinger mellem den persiske og den tyrkiske Regering blev Babiførerne flyttede bort fra en By, der laa saa nær ved den persiske Grænse, først til Konstantinopel, siden til Adrianopel, hvor Subh-i-Ezels Broder Baha-ullah (for Kortheds Skyld almindelig kaldet Baha) proklamerede sig som den af Bab forkyndte nye Profet, »den, som Gud vil lade aabenbares«. Subh-i-Ezel vilde ikke anerkende Broderens Profetskab, og det kom til en afgørende Spaltning i Babismen. Fjendskabet mellem Ezelierne (Subh-i-Ezels Tilhængere) og Bahaierne blev saa betænkeligt, at den tyrkiske Regering greb ind og skilte Modstanderne, idet den sendte Subh-i-Ezel med hans Tilhængere til Famagusta paa Cypern og internerede Baha og hans fornemste Partifæller i Acre i Syrien. Subh-i-Ezel døde i Famagusta som en gammel Mand i Aaret 1912 efter at have set sin Tilhængerkreds svinde mere og mere ind. Ezelierne, de gammeltroende Babier, spiller overhovedet ikke mere nogen nævneværdig Rolle. Babisme er bleven enstydig med Bahaisme, og den sidste Betegnelse er nu den almindelige; for Bahaierne er Baha den Profet, hvis Forkyndelse har Gyldighed, medens Bab kun var hans Forløber. Bajanen er end ikke blevet udgivet.

Denne Udvikling beror paa, at Bahas Forkyndelse betød en virkelig Fornyelse af den Lære, som den upraktiske Grubler Bab havde opbygget. Baha var en stor Menneskebehersker og en genial Organisator. Paa de Europæere, der kom i Berøring med ham i Acre, har han gjort et imponerende og ærefrygtindgydende Indtryk. Han var ingen Fantast, men en maalbevidst og verdensklog Agitator. Han hævder imidlertid med langt større Styrke end sin Forgænger Nødvendigheden af kun at bruge fredelige Midler til Troens Udbredelse. Lydighed mod Lands Lov er den første Pligt. Bab hyldede Fredens Lære, men Bahas stærkere Vilje og større Indflydelse var nødvendig for at slaa denne Lære fast, siger Bahaierne.

Af Bahas Skrifter stammer Ikan (»det sikre«) og de sufisk prægede Bøger »De 7 Dale« og »De skjulte Ord«, af hvilke der findes en Samling paa Arabisk og en anden paa Persisk, fra Bagdad-Perioden. Senere har han forfattet en Mængde agitatoriske Lejlighedsskrifter, bl. a. de mærkelige Sendeskrivelser til Shah Nasir-ed-din — Overbringeren heraf blev paa Shahens Bud brændt ihjel med glødende Mursten —, til Sultan Abd-el-Aziz, Tsar Alexander II, Dronning Victoria, Pave Pius IX og Kejser Napoleon III. I denne sidste Skrivelse, der er fra 1869, forudsiges hans Fald: »Vi har set Ydmygelsen haste efter dig, men du er en af dem, som sover.« Ogsaa i Skriftet Kitab-el-akdas (»Den helligste Bog«) findes en og anden Profeti. Kejser Wilhelm I havde besøgt Acre uden at aflægge Visit hos Baha; i den Anledning forudsiger Baha hans Riges Tilintetgørelse.

I Kitab-el-akdas er Lærens praktiske Forskrifter samlede. Her fastsættes de rituelle Pligter: Bøn tre Gange daglig, med tre Nedkastninger og med Acre som Bederetning, Templernes Indretning (ingen Billeder) o. s. v. Der meddeles moralske Forskrifter: man skal vise Høflighed og Venlighed mod alle og tilgive sine Fjender. Der gives Bestemmelser for Indretningen af »Retfærdighedens Hus«, et Slags Understøttelsesfond for Fattige, Enker og Faderløse, til hvilket anvendes Bøder og Arv, hvortil der ikke findes nogen efter bahaitisk Arvelov berettiget Arvtager. Babs Lærebygning bliver i det væsentlige staaende, men i tillempet Form. Tallet 19 som helligt Tal er bevaret, men spiller ikke saa stor en Rolle som hos Bab. Det anbefales at antage europæiske Sæder, hvad saadanne ydre Ting angaar som at sidde paa Stole, bruge Kniv og Gaffel o. s. v., der tilraades hygiejniske Badeindretninger og advares mod de urenlige persiske Badeanstalter o. s. v. Og den Bestræbelse for at mødes med moderne europæiske Kulturbevægelser, som allerede sporedes hos Bab, træder i langt højere Grad frem hos Baha, hvad der hænger sammen med hans bevidste Stræben efter at gøre den nye Tro til en Verdensreligion; Baha anser

det for sin Opgave at føre hele Menneskeheden til en Enhedsreligion. Saaledes bliver Bahaismen kosmopolitisk. Man skal ikke elske ét Fædreland, men den hele Verden. Krigen fordømmes paa det kraftigste. »Se, hvorledes den vesterlandske Civilisation er bleven en Aarsag til Skræk og Rædsel for Menneskeheden: et djævelsk Redskab har tilsneget sig Plads i den; en saadan Grusomhed i Livsødelæggelse har vist sig, at Verdens Øjne og Øren aldrig har set eller hørt noget lignende«. Midlet derimod er »alle Verdens Folks Forening i en fælles Interesse eller i Religionen«. »Vi har paabudt alle Verdensfreden, som er det bedste Middel til Beskyttelse for Menneskeheden. Verdens Suveræner bør alle følge dette Bud, som er den fornemste Kilde til Ro og Orden i Verden«. Et internationalt »Retfærdighedens Hus« skal tjene som Voldgiftsdomstol mellem Folkene. Ogsaa Tanken om et Verdenssprog forfægtes af Baha.)*

Denne Stræben efter Universalitet, hvorved alle bestaaende Religioner skulde gaa op i Bahaismen som i en Generalnævner, fik sit Udtryk bl. a. deri, at Bahas Tilhængere overfor Kristne undertiden betegnede ham som den tilbagevendte Kristus, overfor Zarathushtriere som Saushjant, Frelseren paa den yderste Dag. For de Troende, der kom fra Shiismens Rækker, stod han som den egentlige Mahdi.

Andre Skrifter fra den senere Periode i Bahas Liv er »Smykkerne« (T i r a z a t), der skildrer Bahaismens etiske Idealer, og »Lysstraalerne« (I s h r a k a t), der uddyber enkelte Punkter af Kitab-el-akdas' Belæring.

Da Baha døde i Acre i 1892, blev hans Søn A b b a s E f e n d i, kaldet A b d-e l-B a h a, hans Efterfølger som Troens Overhoved, men vandt dog først almindelig Anerkendelse efter en langvarig Strid med sin Broder Muhammed Ali. Abd-el-Baha viser sig i sine Lejlighedsskrifter og Foredrag som en filosofisk skolet Mand. Babi-Bahaismens nyplatonisk-sufiske Grundlag træder stadig tydelig frem: Panteisme, Emanationslære, en almindelig, men ikke individuel Udødelighed, Forløs-

*) Lærebøger i Esperanto er i senere Tid udgivet af Bahaierne.

ningen fra den individuelle Væren ved Opgaaen i det absolute igennem Kærlighed. Fjendskabet mod al Askese er bevaret i Sammenhæng med det livsfrejdige Syn, som bygger paa den Tro, at det gode er det eneste virkelig eksisterende, og det onde et blot Skin. Abd-el-Baha søger nu efter Evne at forlige dette spekulative Grundlag med den moderne Naturvidenskabs Resultater, hvori han er ret godt hjemme. Han forkaster imidlertid Læren om Menneskets Nedstamning fra Dyrene som uforenelig med Forestillingen om Menneskets ophøjede Rolle i Verden.

Hvor mange Tilhængere Bahaismen tæller, har man ikke tilnærmelsesvis Rede paa. Efter de sandsynligste Opgivelser findes der ca. 1 Million Bahaier i Persien. Lærens Udbredelse her er dog maaske blevet hæmmet noget i de sidste Tiaar derved, at dens Tilhængeres Universalisme og internationale Karakter i Forbindelse med deres Afsky for enhver Art af indre og ydre Krig gjorde dem fremmede for den patriotiske Vækkelse, som Revolutionsbevægelsen og det nationale Opsving har ført med sig. Gennemgaaende har de en høj moralsk Standard. De hører til den bedste Kærne i Perserfolket.

Imidlertid er Bahaismen gaaet sin Sejrsgang baade i Øst og i Vest. I Tyrkiet tæller Læren ikke faa Tilhængere, skønt Baha og hans Efterfølger havde forpligtet sig til ikke at drive offentlig Propaganda i Tyrkiet. Kairo er Centrum for den ægyptiske Bahaisme. I Indien siges Bahai-Menighederne (bl. a. i Mandalay, Bombay og Lahore) at have brudt med Race- og Kastefordommene. Ogsaa i Birma har Læren fundet Udbredelse. Men Abd-el-Baha har særlig interesseret sig for Missionen i Vesten. En Bahai-Missionær, Ibrahim Khair-ullah, drog til Amerikas Forenede Stater og vandt her i kort Tid ca. 3000 Proselyter. Der dannede sig Menigheder i Chicago, New York, Washington, Baltimore, Boston og Philadelphia. I New York holder de amerikanske Bahaier regelmæssige Søndagsforsamlinger, og i Chicago er der oprettet et Selskab til Udgivelse af Bahai-Skrifter. Læren har faaet Indpas baade blandt Tysk-Ame-

rikanerne og blandt Dansk-Amerikanerne. Medens den amerikanske Bahaisme har et sværmerisk teosofisk Anstrøg og gaar i Spænd med Christian Science og lignende Bevægelser, er den rationalistisk-humanitære Side ved Bahaismen Hovedsagen for de franske Bahaier, der har faaet Læren gennem jødisk Formidling. Baade i England og Tyskland opstod Bahai-Menigheder. I Tyskland, hvortil Læren blev bragt fra Amerika, var Stuttgart et Hovedtilholdssted for den. De tyske Bahaier, der holdt opbyggelige Møder hver Fredag Aften, mente ikke at have givet Afkald paa den egentlige Kristendom, men først i Sandhed at have fundet Kristi Aand, idet de troede, at Kristus var kommen igen i deres nye Profet Baha-ullah.

Under Verdenskrigen udfoldede Abd-el-Baha paa mange Maader en velsignelsesrig Virksomhed. Han organiserede store Landbrugsforetagender ved Tiberias og opdyrkede meget hidtil uopdyrket Land, hvorved han afværgede Hungersnød. Den engelske Regering lønnede hans humanitære Bestræbelser ved i 1920 at ophøje ham i den engelske Adelsstand. Aaret efter døde Sir Abd-el-Baha i sit 77de Aar. Han efterfulgtes som Bevægelsens Leder af sin Dattersøn Shoghi Efendi, der har studeret i Oxford.

AF BABS SKRIFTER

Bejanen.

(Paa Arabisk.)

INDLEDNING. I Guds, den utilgængeliges, den meget helliges Navn. Sandelig, jeg er Gud! Der er ingen Gud foruden mig. Alt, hvad der er foruden mig, er min Skabning.*)

Sig: O mine Skabninger, tilbed mig, mig alene! Sandelig har jeg skabt dig, jeg har fostret dig, jeg har bevaret dig; jeg har besvaret dine Spørgsmaal, jeg har udvalgt dig til Profet, og jeg har skabt for dig Synet af selve mit Væsen, for at du kan fremsige mine Skriftsteder paa mine Vegne og opfordre alle mine Skabninger til at antage min Religion. Denne Religion er den lige og sikre Vej . . . .

Det, som er aabenbaret i Bejanen, kommer fra mig og udgør min Religions Forskrifter, thi ved Bejanens Hjælp træder mine rene Tjenere ind i Paradis . . . .

Vi skaber ikke en Religion undtagen for den følgende Aabenbarings Skyld; det er vor Maade at handle paa, vor Indretning af Tingene. Sandelig, vi er sejrrige over alle Ting . . . .

Alle Ting tilhører Gud, og denne Gud er Himlenes og Jordens Herre, Herren over alle Ting, over det, som kan opfattes, og det, som ikke kan opfattes, Herren over alle Verdener.

FØRSTE ENHED. *Port 1.* Sandelig, vi har i den første Port gjort til en Forpligtelse for alle Mennesker det, som Gud har bevidnet for sig selv. Menneskene skal altsaa sige: »Der er

*) I Bejanen som i Koranen er Gud i Almindelighed den talende. Bejanen er en Aabenbaring fra Gud.

ingen Gud uden den eneste Gud, alle Tings Herre; alt, hvad der er andet end ham, er hans Skabning, og alle tilbeder ham. Sandelig, de syv Bogstavers Herre*) er Guds Port for alle Mennesker, som findes paa de synlige Steder i Himlene, paa Jorden og i det, som er derimellem. Alle Mennesker lader sig lede af de Guds Skriftvers, som kommer fra ham« . . . .

Sandelig, vi har skabt denne Skabning ved Hjælp af den oprindelige Enhed**), og vi lader i Sandhed alle Skabninger vende tilbage til denne Enhed ved Hjælp af denne Urvilje, og denne Skabningernes Tilbagevenden er et Løfte, som vi er forpligtede til at holde. Sandelig, vi er mægtige over alle Ting . . . .

Indholdet, Principet i denne Enhed er, at Gud den Ophøjede var og er i al Evighed. I ethvert Tidsrum har Gud den Ophøjede fastsat og fastsætter et Vidnesbyrd og en Bog for Skabningen. I Aaret 1270 efter Profetens Udkaaring har han fastsat som Bog Bejanen, som Vidne de syv Bogstavers Herre. Religionens Porte har han fastsat til et Antal af nitten . . . .

ANDEN ENHED . . . . . *Port 16.* Paradiset er en Sandhed. Paradiset er at elske Gud, og det er Guds Tilfredshed. Dette Paradis er en Sandhed og har ikke sin Lige. Sandelig, *vi* skal altid dvæle i dette Paradis. Alt, hvad der er tillagt mig i dette Paradis, er nøjagtig som de Ting, der er tillagt »den, som Gud vil lade aabenbares«. Vil I ikke træde ind i dette Paradis? Før den Tid kommer, da Ilden skal forvandles til Lys, er den Guds Kærligheds Ild, og denne Ild er »den, som Gud selv vil lade aabenbares«, før han lader sig tilkende for Menneskene, hvis I da indtræder i Guds Kærligheds Ild. Thi »den, som Gud vil lade aabenbares«, er Sandheden, og der gives ikke nogen, som er ham lig. Hvis I da indtræder i hans Ild, saa vil I gribe det gode . . . .

TREDJE ENHED . . . . . Indholdet af *Port 17:* Visselig skal I ikke skrive mine Skriftvers og mine Værker undtagen med den bedste Skrift, som det er Eder muligt. Hvis der hos nogen

*) D. e. Bab.

**) Ur-Enheden = Ur-Viljen, Demiurgen.

findes en Bejan, hvis Skrift ikke er den skønneste Skrift, saa bliver hans Værker unyttige . . . .

FJERDE ENHED . . . . . *Port 10:* Lær ikke andet end det, som er aabenbaret i Bejanen eller i de Bøger, som er skrevne og forfattede i Bejanen[s Aand] og handler om Bogstavernes Videnskab*) eller ogsaa de, som handler om, hvad der følger af Bejanens Principer. Sig til Menneskene: »O mine Tjenere, smyk Eder med de guddommelige Egenskaber og tilegn Eder ikke de Videnskaber, som der ikke er nogen Nytte ved. Befri Eder for denne Byrde; disse tilsyneladende Videnskaber er uden Frugt; overlæs Eder ikke med dem . . . .

Indholdet af *Port 16:* O mine Tjenere, rejs til mit Hus. Og mit Hus er netop »dens, som Gud vil lade aabenbares«, og dens Hus, »som Gud vil lade aabenbares«, er netop mit. Gør ikke de umiddelbare Omgivelser af Guds Hus til Genstand for Købe- og Salgskontrakter. Byg, saavidt I formaar, Guds Hus rigt . . . .

(Port 17) . . . . Og I skal ikke valfarte til mit Hus eller til de andre 18 Helligdomme**), uden naar I har fuldkommen Evne dertil, d. v. s. at I er i en saadan Tilstand, at der ikke kan indtræffe noget, som gør Eder bedrøvede under Rejsen.***) Hvis nogen har Mulighed for at rejse til mig selv†) i Stedet for at rejse til mit Hus, bør han visselig gøre det . . . .

Indholdet af *Port 19:* For at Kvinderne ikke skal blive bedrøvede, maa Mændene ikke hindre dem i at valfarte til Guds Hus. Dersom der er besværlige Hindringer [paa Vejen], er Valfarten ikke tilladt for dem, men kun for de Kvinder, der bor i den By, hvor Huset findes . . . .

FEMTE ENHED . . . *(Port 5)* . . . I skal altsaa, o I Troende, inddrage al Ejendom, der tilhører dem, som ikke er indtraadt i Bejanen; derefter, hvis de antager Troen, skal I give

---

*) Læren om Bogstavernes mystiske og magiske Betydning.

**) Ialt 19 Valfartssteder, Helligdommen, der knytter sig til Bab og de andre atten Personer, der udgør »den Levendes Bogstaver«.

***) Pengevanskeligheder.

†) Her er det Bab, der taler.

dem deres Ejendom tilbage. Forudsat, at I ikke befinder Eder i et Land, hvor I ikke har Magt til at handle saaledes.

Indholdet af *Port 6:* Hvis en By erobres for Bejanens Religion, skal de Genstande, som er uforlignelige, borttages og bevares til »den, som Gud vil lade aabenbares«. De skal bevares, hvis de ikke er af saadan Art, at de fordærves. Eller man skal give dem til en, som kan drive Handel med denne Tings Værdi. Den Fordel, som han kan drage af denne Handel, har Gud fastsat til 100 af 1000. Og dette er en Velvilje fra vor Side overfor denne Købmand. Og Frugten af alt dette skal bevares for »den, som Gud vil lade aabenbares«. Alles Regnskab er i vor Haand. Af den øvrige Sum skal man tage fem Dele og give dem til »den Levendes Bogstaver«, som er knyttet til »den, som Gud vil lade aabenbares«. Dette skal gives i Varetægt til ærlige Folk, paa hvis Ærlighed man kan stole. Seks Dele skal tages fra til Bejanens Vidner, og det øvrige skal gives ud til Udbredelse af Bejanens Tro. Man skal ogsaa give noget deraf til dem, som intet ejer . . . .

(Port 11) . . . Eders Døde skal I begrave i Krystal eller i huggede og polerede Sten. Det kan være, at dette bliver en Fred for Eders Hjærter. Sæt en Ring paa de Dødes højre Haand, og paa denne Ring skal være indridset følgende Skriftvers; det kan være, at de Døde saaledes ikke vil føle Frygt i deres Grave. Paa Ringene til Mænd skal dette Skriftvers skrives: »Gud tilkommer det, som er i Himlene og paa Jorden. Og Gud er den meget vidende, den meget mægtige, den meget ophøjede.« Paa Ringene til Kvinder skal man skrive dette Skriftvers, som er aabenbaret i Guds Bog: »Gud tilkommer Besiddelsen af Himlene og Jorden og det, som er derimellem. Og Gud er den vidende, den mægtige, den ophøjede.«

SJETTE ENHED . . . . Indholdet af *Port 6:* Visselig skal I udslette alle de Bøger, som I har forfattet og skrevet før. Brug ikke andet som Argumenter end Bejanen og de Bøger, der er affattet i Bejanens Skygge . . . .

Indholdet af *Port 12:* Nærm Eder ikke Skilsmissen, men

hvis I er nødt til at gøre det, hav da Taalmodighed i et Aar; maaske vil I slutte Fred i Løbet af denne Tid. Og hvis Freden ikke er indtruffet, naar et Aar er gaaet, har Gud tilladt Eder at fuldbyrde Skilsmissen . . . .

SYVENDE ENHED . . . . Indholdet af *Port 6:* Bær ikke Krigsvaaben paa Eder. Iør Eder ikke Klæder, som indgyder Børn Skræk . . . .

Indholdet af *Port 16:* Den Forpligtelse paahviler Sultanen paa Aabenbaringens Dag at nedskrive de Skriftvers, som er nedsendt fra »Punktet«*) og vise dem til de Skriftlærde, for at disse Skriftlærdes Uerfarenhed [med Hensyn til at frembringe saadanne Vers] kan blive tydelig for alle Folk paa Jorden. Efter at deres manglende Evne til at frembringe saadanne Vers er bleven aabenbar, maa Sultanen ikke mere lade andre end Troende forblive paa Jordens Overflade. Det samme gælder forøvrigt for Fremkomsten af »den, som Gud vil lade aabenbares« i Bejanens Aabenbaring, [at man ikke maa lade Ikke-Troende forblive paa Jorden,] undtagen dem, der driver Handel under Bejanens Tro, og dem, af hvem man drager Nytte.

OTTENDE ENHED . . . *Port 17* . . . O I, som er rige, vid, at I er Indehavere af betroet Gods fra Gud. Vær agtpaagivende med Guds Ejendom; gør de Fattige ikke-nødlidende paa Guds Vegne. Det er forbudt at tigge paa Gaderne og Bazarerne, og hvis én tigger, er det den rige forbudt at give ham nogetsomhelst. Det er nødvendigt for alle Mennesker at have en Beskæftigelse, som giver dem deres Udkomme. Og hvis én ikke kan arbejde, skal I, o I, der lader Rigdom tilsyne, give dem noget af det, som tilhører mig . . . .

NIENDE ENHED . . . Indholdet af *Port 8:* I maa ikke besidde gærede Medikamenter eller Drikke eller andre, som beruser. Sælg og køb ikke disse Ting og brug dem ikke, undtagen til industriel Anvendelse.

Indholdet af *Port 9:* Hold ikke Bøn i Fællesskab, men gaa alligevel i Moskeerne og sæt Eder paa en af Gud elsket Stol og

*) D. e. Bab.

nævn Guds Navn og hold Prædiken for Folk. Hold ikke Fællesbøn undtagen Bøn over de Døde, thi til Bøn over de Døde skal I forenes, men hver af Eder skal fremsige Bønnen for sig alene . . . .

TIENDE ENHED . . . Indholdet af *Port 2:* Gud har tilladt de paa Bejanen troende Mænd og Kvinder at se hinanden,*) naar de vil, men uden at et lidenskabeligt Blik kan læses i Mandens eller Kvindens Øje . . . .

Indholdet af *Port 16:* Det er Eder forbudt at mishandle Mennesker, om det saa blot var ved at slaa dem paa Skulderen. O mine Tjenere, frygt Gud, og naar I vil diskutere med nogen, skriv saa Eders Argumenter og Beviser med kysk Sind og med den yderste Høflighed . . . .

ELLEVTE ENHED . . . Indholdet af *Port 7:* Det er Eder forbudt i Bejanens Religion at besidde mere end 19 Bøger . . . Sig: Den første Bog skal være Bejanen selv; de andre 18 skal være Bøger skrevne i Bejanens Videnskab . . . .

(Port 15) . . . Gud har gjort det til en Pligt for Bejanens Folk at skaffe sig Lærdom. De skal omfatte hele Jorden og kende enhver Sultan, enhver Profet i hans Tid og hans Bog, Grænserne for Sultanernes Riger, Antallet af deres Soldater, Værdien af de Ting, som de har i Hænde, og deres Juveler. Den Viden skal de have, og den skal bære Frugt paa den Dag, da alle Mennesker skal staa Ansigt til Ansigt med deres Herre . . . .

*) Idet Kvinderne ikke er tilslørede.

AF BAHA-ULLAHS SKRIFTER

De skjulte Ord.

(Paa Persisk.)

I den Talendes, den Almægtiges Navn!

O I, der besidder Kløgt og et opladt Øre, Vennens første Budskab er dette:

O du Lønvidens Nattergal! Søg ikke din Plads andensteds end i Mysteriernes Rosenbusk. O du Kærlighedens Salomos Hærfugl!*) søg ikke dit Fædreland andensteds end i den Elskedes Saba. O du Evighedens Føniksfugl, vælg ikke til dit Ophold noget andet Sted end Troskabens Verdensbjærg. Dette er dit Sted, hvis du paa din Vingeflugt flyver til det stedløse og stræber efter at naa dit eget Hjem.

O du Sjælens Søn! Enhver Fugl længes mod sin Rede, og enhver Nattergal eftertragter Rosens Skønhed; kun Menneskenes Hjærtes Fugl slaar sig til Taals med Forgængelighedens Støv og dvæler langt borte fra Evighedens Rede, holder til i Fjærnhedens Hængedynd og lader haant om Nærhedens Rose. Sælsomt og sørgeligt! ak og ve! at de for en Krukke Vands Skyld gaar udenom den ophøjede Vens Bølgehav og holder sig borte fra den Mest Straalendes Horisont.**)

O Ven! Plant i Hjærtets Have intet andet end Kærlighedens

*) Hentydning til Koranen, Sure 27.20 ff., se S. 219.

**) Den Mest Straalende, arabisk *El-Abha* (af samme Stamme som Ordet *baha,* »Glans«) er hos Babi-Bahaierne Guds højeste Navn. Deres Trosformular er *ja bahau-l-abha,* »o du den Mest Straalendes Glans«.

Rose, og lad ikke Kærlighedens og Lidenskabens Nattergal flyve bort fra dig. Regn den Retfærdiges Selskab for en Vinding, men hold baade Haand og Hjærte borte fra de Slettes Venskab.

O du Billighedens Søn! Hvilken Elsker tager vel Ophold andensteds end i den Elskedes Land? Hvilken Søgende finder Hvile uden at have naaet det søgte? For den sande Elsker er Foreningen Livet og Adskillelsen Døden. Hans Bryst er uden Taalmod og hans Hjærte renset for Taalmodighed. Han bortkaster hundredtusind Gange sit Liv og iler til den Elskedes Gade.

O du Støvets Søn! Med Sandhed siger jeg, at den ubesindigste blandt Mennesker er den, som strides i Ord og stræber at hæve sig over sin Broder. Sig: O Brødre, smyk Eder med Gærninger, ikke med Ord!

O I Jordens Sønner! Vid med Sandhed, at det Hjærte, som dvæler i denne Misundelsens Urenhed, visselig aldrig vil naa ind i min evige Himmel og indaande Hellighedens Duft i mit hellige Himmerig.

O du Kærlighedens Søn! Fra dig til Nærhedens dækkende Forhæng og Kærlighedens Ophøjetheds Paradistræ er der kun et Skridt. Tag det første Skridt og lad det andet Skridt føre dig ind i Evighedens Verden og træd indenfor Evighedens Teltforhæng. Lyt saa til det, som er aabenbaret ved Herlighedens Pen.

O du Herlighedens Søn! Vær adræt paa Hellighedens Vej og træd ind i Fortrolighedens Himle; puds Hjærtet af med Sjælens Glans og søg ud paa *dens* Slette, [om hvem det hedder:] »Hvis det ikke var for din Skyld[, vilde Verden ikke være bleven kaldt frem af Ikke-Tilværelsen].«

O du Skygge uden Væren! Forlad Mistankens mørke Stadier og stig op ad Sikkerhedens Herligheds Trappe. Luk Sandhedens Øjne op, at du kan se den klare Skønhed og du skal sige: »Velsignet være Gud, den herligste af Skabere.«

O du Lidenskabens Søn! Lyt med sanddru Sind: det forgængelige Øje kender ikke den evige Skønhed, og det døde

Hjærte finder ikke Beskæftigelse med andet end visnede Blomster, fordi enhver Kammerat opsøger sin Kammerat og søger Selskab med sin egen Lige.

O du Støvets Søn! Bliv blind, for at du kan se Skønheden. Bliv døv, for at du kan høre min Melodi og min skønne Sang. Bliv uvidende, for at du kan vinde din Del af min Viden, og bliv fattig, for at du kan tage en uendelig Part af min Rigdoms uophørlig strømmende Hav. Bliv blind, d. v. s. for Beskuelsen af alt andet end min Skønhed. Bliv døv, d. v. s. for Lytten til andet end min Tale. Bliv uvidende, d. v. s. om alt, hvad der ikke er *min* Viden. Saa vil du med klart Øje og godt Hjærte og lydhørt Øre træde ind i min Helligheds Egn.

O du, der ejer to Øjne! Luk det ene Øje og luk det andet op. Luk [et Øje], nemlig for Verden og Verdens Mennesker; luk [et Øje] op, nemlig for den Elskedes Helligheds Skønhed.

O I mine Sønner! Jeg frygter for, at I skal vende tilbage til Intethedens Boliger uden at have nydt Duens melodiøse Kurren, at I atter skal forenes med Vand og Ler uden at have set Rosens Skønhed.

O Venner! opgiv ikke for den forgængelige Skønheds Skyld den uforgængelige Skønhed. Knyt ikke Eders Hjærte til Jordens Støvbunke.

O du Sjælens Søn! Den Tid skal komme, da den mystiske Helligheds Nattergal berøves Evnen til at forklare de mystiske Hemmeligheder, og I alle lukkes ude fra den guddommelige Melodi og Vorherres Kalden.

O du Ubetænksomhedens Natur! Der er hundredtusind mystiske Tungemaal paa den Talendes Tunge og hundredtusind Hemmeligheder fra den skjulte Verden klart udtrykt i en eneste Melodi, men der er intet Øre til at høre derpaa og intet Hjærte, som kan opfatte et Bogstav deraf!

O I Fæller! Portene til Stedløsheden er aabnet, og den Elskedes Land er smykket med Elskernes Blod, men alle er lukket ude fra denne Sjælens By undtagen nogle faa, og af

disse faa er ikke anerkendt som Folk med rene Hjærter og helliggjorte Sjæle mere end et yderst ringe Antal.

. . . .

Smykkerne.
(Tirazat.)

Det første Smykke og den første Aabenbaring, der har vist sig i Horisonten paa »Skriftens Moderskød«s Himmel,*) er dette, at Mennesket skal stræbe at kende sig selv ligesom alt det, der kan føre ham eller styrte ham ned, ydmyge eller forherlige ham, gøre ham rig eller fattig. Naar han er naaet frem til Forstaaelse af Livet og til Skels Aar, har han Ret til Rigdom, og hvis denne Rigdom er erhvervet ved Industri eller Handel, er den priselig og billiget af de vise, i Særdeleshed for deres Vedkommende, som er staaet op for at opdrage Verden og vejlede Folkene. De er Vinskænkerne ved Videns Paradisflod og Førerne paa Retledelsens Vej. De fører Sjælene i Verden ad den rette Sti og lærer dem at kende, hvad der er Aarsag til Fremskridt og Fremgang i Livet. Den sande Vej er den, som drager Mennesket henimod Lysets Østen og Videns Solopgang og lader det naa frem til det, som er Aarsagen til Herlighed, Ære og Storhed . . . . . Bahas Folk bør under alle Omstændigheder handle saaledes, som det sømmer sig, og lære [andre det samme].

Det andet Smykke. Forholdet til Folk af andre Religioner skal være fornøjeligt og venskabeligt som Vidnesbyrd om det, der er aabenbaret af den Talende paa Sinai, og være retsindigt i Forretningsanliggender.**) De rene og de troende bør omgaas alle Verdens Folk hjærteligt, thi Forbindelserne er en Aarsag til Enighed og Harmoni, der igen frembringer Ordningen i Verden og Nationernes Liv. Paradistræet skal beskygge dem, som er forbundne ved Medlidenhedens og Godhedens Baand og

*) »Skriftens Moderskød« er Baha-ullah.

**) Hos Muhammedanerne træffer man ofte paa den Forestilling, at Gud tillader de Rettroende at bedrage de Vantro i Forretningssager.

frigjorte for Nag og Had. Denne undertrykte Person*) paalægger enhver Overbærenhed og Velvilje; det er to Lamper, der kaster Lys i Verdens Mørke, og to Herskere over Nationernes Viden. Paradistræet beskygge den, som har fundet, og Ve over de forsømmelige!

Det tredje Smykke: den gode Karakter. Sandelig, dette er det bedste Smykke for Skabningerne, en Gave fra Gud, der derved har smykket sine Udvalgtes Legemer. Ved mit Liv! dets Lys overstraaler Solens Lys og Glans! Den, som har opnaaet denne Gave, regnes blandt Tilværelsens Perler; deraf alene afhænger Verdens Hæder og Storhed. Den gode Karakter er Aarsag til Skabningernes Vejledning paa den rette Vej og til de herlige Meddelelser. Lykkelig er dens Tilstand, som er prydet dermed og med de ophøjede Nationers gode Egenskaber! Iagttag i alle Forhold Retfærdighed og Billighed . . . .

Det fjerde Smykke: Hæderlighed. Sandelig, dette er Tilidens Port for Verdens Beboere og Ærens Tegn fra den Barmhjærtige. Den, som har opnaaet det, har opnaaet Lykkens og Rigdommens Skatte. Hæderligheden er den højeste Port til Ro og Hvile for Verden, og altings Støtte er knyttet til den. Ærens, Storhedens og Rigdommens Verdener oplyses ved dens Lys.... O I Bahas Folk! sandelig, det er det bedste Smykke for Eders Legemer, den herligste Krone paa Eders Hoveder. Grib den, det er den vel underrettede Førers Befaling!

Det femte Smykke bestaar i Beskyttelsen og Overholdelsen af de forskellige sociale Kaar. Der maa ikke være nogen Sammenrotning i Forretninger, men man bør tale i Overensstemmelse med Sandhed og Retsindighed. Bahas Folk skal ikke glemme de Belønninger, som skyldes hver især, navnlig Videnskabens Dyrkere, som bør æres. Det bør ikke besudle sin Tunge med Bagtalelse som Fortidens Sekter.

Den Dag idag straaler Industriens Sol paa Vestens Himmels Horisont, og Videnskabens Flod strømmer til os fra den Kant. Tal med Billighed og værdsæt denne Lykke. Ved Gud! Ordet

*) Baha-ullah.

»Billighed« straaler og lyser som Solen. Vi beder Gud lade enhver straale og lyse ved dets Lys. Sandelig, han har Magt over alle Ting, og han alene kan bønhøre os.

I disse Tider*) er Sandhed og Oprigtighed undertrykt under Løgnens Kløer, og Retfærdigheden kues under Uretfærdighedens Svøbe. Uroens Røg indhyller Verden i den Grad, at man fra alle Sider kun ser Tropper og kun hører Vaabenlarm. Vi beder Gud komme sin Magts Aabenbaringer**) til Hjælp, hvad angaar det, som skal tjene til Verdens Retledning og Nationernes Fred.

Det sjette Smykke. Videnskaben er en af Guds store Velgærninger; enhver bør søge at erhverve den. Alle eksisterende Industrier og alle synlige Rigdomme stammer fra Videnskaberne og Visdommen. Det er Videnskaben, som er aabenbaret af den mest ophøjede Pen i Bøger og Skrifter. Den mest ophøjede Pen er den, ved hvilken Visdommens, Forklaringens og Verdens Kunsters Perler har ladet sig til Syne.

Den Dag idag ligger Jordens Hemmeligheder for alle Blikke, og Dagbladene flyver op fra alle Sider. Sandelig, Aviserne er Verdens Spejl! En Avis lader os kende de forskellige Folks Handlinger og Virke. Den viser, og samtidig lader den forstaa; den er et Spejl, der besidder Hørelse, Syn og Talens Gave. Hvilken vidunderlig Fremtoning, hvilken stærk Magt! Men Avisskriverne bør personlig være rene for Lidenskaber og Begær og smykkede med Retfærdighedens og Billighedens Smykke. De bør efter bedste Evne udstrække deres Undersøgelser til alle Spørgsmaal for først at vinde Kundskab om Sandheden og saa at skrive bagefter . . . .

Opstandelsens Tegn og Dommedagens Kaar er alle synlige, men Folkene er forsømmelige og forbliver uden Kendskab til dem. »Naar Havene syder, naar Bøgerne oprulles . . .«***) Ved den sande Gud! visselig »ved Morgenen, naar den lufter, ved

*) Den russisk-tyrkiske Krig. Skriftet stammer fra 1878.

**) Statsoverhovederne.

***) Koranen, Sure 81, Vers 6 og 10, se S. 209—10.

Natten, naar den dæmrer . . .«*) Paradistræet beskygge de vise! Paradistræet beskygge dem, som er ankomne!

Lysstraalerne.
(Ishrakat.)

Medlemmerne af det guddommelige »Retfærdighedens Hus«**) skal Dag og Nat iagttage alt, hvad der er udstraalet fra den højeste Pens***) Himmels Horisont angaaende Menneskenes Opdragelse, Opbygning af Byer, Sjælenes Beskyttelse og Ærens Forsvar.

Første Lysstraale. Da Visdommens Sol (Bab?) stod op paa Politikens Himmels Horisont, udtalte han disse højeste Ord: »De rige, hædrede og mægtige Mænd bør efter bedste Evne respektere Religionens Hæder i Verden.« Religionen er et straalende Lys og en solid Fæstning til Beskyttelse og Tryghed for Verdens Folk, thi Gudsfrygt byder Menneskene at gøre det gode og forbyder dem det onde. Hvis Religionens Lampe forbliver slukket, opstaar der Uorden; Retfærdighedens og Billighedens Stjærne, Sikkerhedens og Tryghedens Sol kan ikke udsende deres Lys. Alle de Vidende har bevidnet og bevidner Sandheden af det, som vi her har omtalt.

Anden Lysstraale. Vi har paabudt alle Mennesker Verdensfreden, som er det bedste Middel til Beskyttelse for Menneskeheden. Verdens Herskere bør alle som én binde sig til dette Bud, som er den vigtigste Aarsag til Ro og Orden i Verden. Thi de er Magtens Morgenrøde og den guddommelige Krafts Solopgang. Vi beder Gud hjælpe dem i det, som er Aarsag til hans Tjeneres Ro. En Kommentar til dette Spørgsmaal er tidligere bleven aabenbaret og er udgaaet fra den højeste Pen. Paradistræet beskygge den, som handler!

---

*) Sammesteds, Vers 18 og 17.

**) Se ovf. S. 281.

***) Baha-ullah.

Den tredje Lysstraale er Iagttagelsen af Loven, som er uundværlig for Verdens Liv. Den guddommelige Visdoms Himmel lyser og straaler gennem to Himmellegemer: Overvejelse og Medlidenhed; og Verdensordenens Telt holdes oppe ved to Støtter: Straf og Belønning.

Fjerde Lysstraale. De sejrende Tropper i denne Aabenbaring er de gode Handlinger og de gode Sæder. Disse Troppers General og Fører er Gudsfrygten. Den indeholder og hersker over alt det øvrige.

Den femte Lysstraale er det Kendskab, som Regeringen har til sine Embedsmænds Dygtighed, idet den derved kan betro dem Stillinger, der passer til hver enkelts Evner. Ethvert Statsoverhoved og enhver Suveræn bør anvende den største Opmærksomhed paa dette Punkt; og saaledes skal en utro Person ikke tilrive sig en trofast Persons Plads, ej heller en Plyndrer tage en Vogters Plads. . . . Vi beder Gud om Vejledning for alle Regeringens Medlemmer, for at de ikke skal blive berøvet Frugterne af Trofasthedens og Religionens Træ og holdt borte fra Retfærdighedens og Billighedens Sollys.

Den sjette Lysstraale er Enighed og Harmoni mellem Menneskene. Ved Harmonien har Verdens Horisonter fra Evighed af været oplyst og straalet i det guddommelige Lys. Det mægtigste Middel til at naa dertil er Kendskabet til de forskellige Folks Skrift og Sprog. Vi har tidligere i vore Skrifter*) befalet, at de Troende i »Retfærdighedens Hus« skal vælge et Sprog blandt Sprogene eller et nyt Sprog og en Skrift blandt Skriftarterne og lære Børnene det i Verdens Skoler; saaledes vil Verden blive betragtet som et eneste Fædreland, et eneste Hele. Den herligste Frugt paa Visdommens Træ er dette ophøjede Ord: »I er alle Frugter paa et eneste Træ og Løv paa en eneste Gren. Æren tilkommer ikke den, som elsker sit Fædreland, men den, som elsker hele Verden.« Der er tidligere om dette Emne blevet aabenbaret noget, som skal være en Aarsag til Opbyg-

*) Kitab-el-akdas.

gelse for Verden og til Forening mellem Nationerne. Paradistræet beskygge dem, som er ankomne, og dem, som handler!

Syvende Lysstraale. Den højeste Pen paabyder enhver [at virke til] Børnenes Opdragelse og Belæring, og i den Henseende er disse Skriftvers blevet aabenbaret fra den guddommelige Viljes Himmel i Kitab-el-akdas straks ved vor Ankomst til dette Fængsel*): »Det er paabudt enhver Fader at opdrage sin Søn eller Datter i Videnskab, i Skrivekunst og i alt, hvad der er paabudt i dette Skrift. Og hvis nogen forsømmer dette Bud, saa er det foreskrevet Mandat-Indehaverne [i »Retfærdighedens Hus«] at opkræve hos ham, hvis han er rig, den fornødne Sum til deres Opdragelse. Ellers paahviler Udgifterne »Retfærdighedens Hus« selv, hvilket vi har gjort til et Asyl for de fattige og ulykkelige. Sandelig, hvis nogen oplærer sit eller en andens Barn, er det, som om han havde oplært et af mine Børn. Over ham være min Glans (baha), mit Forsyn og min evige Barmhjærtighed.« . . . . .

*) Acre.

LITTERATURHENVISNINGER

S. Fenger: Religionshistoriske Tekster i dansk Oversættelse. 1910.

Verdensreligionernes Hovedværker i Oversættelse. Under Medvirkning af danske Videnskabsmænd. Udg. af Poul Tuxen 1920—24. 1—10.
1. Dhammapada. Buddhistiske Tankesprog. 2. Bhagavadgita, Herrens Ord. 3—4. Religiøse Tekster fra det gamle Ægypten. 5. Qurânen. Et Udvalg i kronologisk Rækkefølge. 6—7. De ældste Upanishader. 8. Muhammedansk Mystik. 9. Avesta. 10. Lao-tse, Tao-te King.

Edv. Lehmann (Udg.): Ill. Religionshistorie af V. Grønbech, B. Karlgren, S. Konow, H. O. Lange, E. Lehmann, M. P. Nilsson, Johannes Pedersen og K. Tallquist. 1924.

N. Söderblom: Almindelig Religionshistorie. 1918.
— Gudstroens Oprindelse. 1921.

Edv. Lehmann: Buddha. Hans Lære og dens Gerning. 3. Udg. 1920.

P. Tuxen: Buddha. Hans Lære, dens Overlevering og dens Liv i Nutiden. 1928.

Edv. Lehmann: Zarathustra. En Bog om Persernes gamle Tro. 1899—1902. 1—2.

F. Buhl: Muhammeds Liv. Med en Indledning om Forholdene i Arabien før Muhammeds Optræden. 1903.
— Muhammeds religiøse Forkyndelse efter Qurânen. 1924.
— Muhammedanismen som Verdensreligion. 1914.

J. Østrup: Den muhammedanske Religion og dens historiske Udvikling. 1914.
— Islam i det nittende Aarhundrede. 1923.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Forord 7

Indiske Religioner 9

Rigveda 9
Hymne til Indra 13
Til Ushas 14
Til Vata 15
Til Varuna 16
Til Soma 16
Til Purusha 18
Dødsritual 20

Upanishaderne 22
Maitrayana-Upanishad 25
Brihadaranyaka-Upanishad 26
Tchandogya-Upanishad 36
Kena-Upanishad 39
Kathaka-Upanishad 40

Bhagavadgita.
(I, II, III, IV, V, VI, VII, IX, XI) 46

Af den senere Hinduisme.
Krishna-Legenden 64

Buddhismen.
Buddha-Legenden 78

Zarathushtrismen 101

Den ældre Avestas Versprædikener.
Gatha III, IV, XIII 111

Den yngre Avesta.
Jasht V (Hymne til Anahita) 118
Jasht X (Hymne til Mithra) 121
Vendidad, Kap. 8 129

Side

De senere religiøse Skrifter.
Bundahishn 133
Menogh-e-khradh 135

Jødedommen 137
Legender fra Talmud 150

Manikæismen 167
Brudstykker af en Skildring af Verdensskabelsen 176
Den yderste Dag 177
Af en Dommedagsskildring 178
Bønnehymner 179
Syndsbekendelses-Formular 180

Islam 185
Muhammeds Forkyndelse 185
Koranen, 1; 50, 52, 54, 56, 75, 76, 81, 92, 93, 96, 97, 99, 112, 113, 114; 16, 19, 20, 27; 2, 3, 8, 9, 24, 41, 62, 63 198
Mystiken (Sufismen) 231
Fuglenes Tale, af Farid-ed-din Attar 243
Masnavi, af Djalal-ed-din Rumi 262

Babi-Bahaismen 275
Af Babs Skrifter:
Bajanen 285
Af Baha-ullahs Skrifter:
De skjulte Ord (paa Persisk) 291
Smykkerne (Tirazat) 294
Lysstraalerne (Ishrakat) 297

Litteraturhenvisninger 300

GYLDENDALS BIBLIOTEK

1928—30

Bind

1. *Religionernes Bøger.* Et Udvalg af Orientens religiøse Litteratur. Udgivet af Prof., Dr. phil. *Arthur Christensen* under Medvirkning af Prof., Dr. phil. *Johs. Pedersen* og mag. art. *F. Pullich.*

2. *Grækenland I. Digtning.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Carsten Høeg* og mag. art. *Jens A. Bundgaard.*

3. *Grækenland II. Historie og Hverdag.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Victor Kuhr* og mag art. *Aksel Volten.*

4. *Rom I. Digtning.* Udgivet af Lektor, cand. mag. *C. M. Rosenberg.*

5. *Rom II. Historie og Hverdag.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Carsten Høeg.*

6. *Edda og Saga.* Udgivet af Dr. phil. *Vilh. la Cour.*

7. *Krøniker og Sagn fra Middelalderens Folkebøger og Folkeviser.* Udgivet af Dr. phil. *Ernst Frandsen.*

8. *Fra Saxo til Poul Helgesen.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Knud Fabricius.*

9. *Mystik og Mystikere.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Vilh. Grønbech* og Bibliotekar *Aage Marcus.*

10. *Eventyr fra alle Lande.* Udgivet af Skoleinspektør *Kappel Böcker.*

11. *Storhedstiden i italiensk og spansk Litteratur.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Vald. Vedel.*

12. *William Shakespeare.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Aage Brusendorff.*

Bind

13. *Fra Montaigne til Molière.* Udgivet af Dr. phil. *A. Blinkenberg.*

14. *Ludvig Holberg.* Udgivet af Lektor *Th. A. Müller.*

15. *Voltaire: Candide. Rousseau: Bekendelser.* Udgivet af Dr. phil. *A. Blinkenberg.*

16. *Danske Levnedsbøger.* Udgivet af Underbibliotekar *V. Seemann.*

17. *Livsskildringer i tysk Litteratur.* Udgivet af mag. art. *Paul Læssøe-Müller.*

18. *Livsskildringer i engelsk Litteratur.* Udgivet af *Johanne Kastor Hansen.*

19. *Franske Memoirer.* Udgivet af Lektor v. Univ. *Jean Gateau.*

20. *Dansk Lyrik gennem tre Aarhundreder.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Hans Brix.*

21. *Tysk Poesi gennem tusind Aar.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Carl Roos.*

22. *Franske og engelske Digtere fra 1400 til 1850.* Udgivet af Dr. phil. *Chr. Rimestad.*

23. *Henry Fielding: Joseph Andrews.* Udgivet af Docent, Dr. phil. *C. A. Bodelsen.*

24. *Jane Austen: Stolthed og Fordom.* Udgivet af mag. art. *Ebba Brusendorff.*

25. *Goethe — Schiller.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Carl Roos* og Rektor, mag. art. *Herluf Møller.*

26. *Emily Brontë: Stormfulde Højder.* Udgivet af Docent, Dr. phil. *C. A. Bodelsen.*

27. *Danske Fortællinger i det 19. Aarhundrede.* Udgivet af *Axel Garde.*

28. *Fem danske Digtere 1830—1850.* Udgivet af Bibliotekar *Julius Clausen.*

29. *Tyske romantiske Fortællinger.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Carl Roos* og Lektor, cand. mag. *Ebbe Neergaard.*

30. *Russiske Fortællinger i det 19. Aarhundrede.* Udgivet af Senator *v. d. Vliet.*

31. *Adam Oehlenschläger.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Vilh. Andersen.*

32. *Honoré de Balzac: Bristede Forhaabninger I.* Udgivet af *Anna Linck.*

33. *Honoré de Balzac: Bristede Forhaabninger II.* Udgivet af *Anna Linck.*

34. *Søren Kierkegaard.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Eduard Geismar.*

35. *William Makepeace Thackeray: Henry Esmond I.* Udgivet af Forfatteren *Sven Clausen.*

36. *William Makepeace Thackeray: Henry Esmond II.* Udgivet af Forfatteren *Sven Clausen.*

37. *Charles Dickens: Store Forventninger.* Udgivet af mag. art. *Ove Jørgensen.*

38. *Alexandre Dumas: De tre Musketerer I.* Udgivet af mag. art. *Axel Broe.*

39. *Alexandre Dumas: De tre Musketerer II.* Udgivet af mag. art. *Axel Broe.*

40. *Et lille Udvalg af N. F. S. Grundtvigs Skrifter og Sange i Tidsfølge.* Med korte Indledninger af Højskoleforstander *Holger Begtrup.*

41. *H. C. Andersen.* Udgivet af Dr. phil. *Paul V. Rubow* og mag. art. *H. G. Topsøe-Jensen.*

42. *Victor Hugo: Notre Dame-Kirken i Paris.* Udgivet af mag. art. *Axel Broe.*

43. *F. M. Dostojefski: Brødrene Karamasov I.* Udgivet af Højskoleforstander *Fr. Begtrup.*

44. *F. M. Dostojefski: Brødrene Karamasov II.* Udgivet af Højskoleforstander *Fr. Begtrup.*

45. *F. M. Dostojefski: Brødrene Karamasov III.* Udgivet af Højskoleforstander *Fr. Begtrup.*

46. *Leo Tolstoi: Kosakkerne. Kreutzer-Sonaten.* Udgivet af Forfatteren *Helge Rode.*

47. *Friedrich Spielhagen: Hammer og Ambolt I.* Udgivet af *Axel Garde.*

48. *Friedrich Spielhagen: Hammer og Ambolt II.* Udgivet af *Axel Garde.*

49. *Den nyere Filosofi.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Frithiof Brandt.*

50. *Engelske Essays.* Udgivet af Docent, Dr. phil. *C. A. Bodelsen.*

51. *Breve fra Oldtiden til Nutiden.* Udgivet af Lektor *Th. A. Müller.*

52. *Livsvisdom fra alle Tider.* Udgivet af Prof., Dr. phil. *Arthur Christensen.*